SVENSKA FÖRFATTARE

UTGIFNA AF

SVENSKA VITTERHETSSAMFUNDET

III

SAMLADE SKRIFTER

AF

ERIK JOHAN STAGNELIUS

UTGIFNA AF

FREDRIK BÖÖK

FJÄRDE DELEN

DRAMATISKA DIKTER II
FILOSOFISKA UPPSATSER
BREF O. D. TILLÄGG



STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG
Pris 12 kronor.

SVENSKA FÖRFATTARE

UTGIFNA AF

SVENSKA VITTERHETSSAMFUNDET

III

SAMLADE SKRIFTER

AF

ERIK JOHAN STAGNELIUS



STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

SAMLADE SKRIFTER

AF

ERIK JOHAN STAGNELIUS

UTGIFNA AF

FREDRIK BÖÖK

V. 4.

FJÄRDE DELEN

DRAMATISKA DIKTER II
FILOSOFISKA UPPSATSER
BREF O. D.
TILLÄGG



STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI
1915

INNEHÅLL.

DRAMATISKA DIKTER. II.

FILOSOFISKA UPPSATSER.

BREF O. D.

TILLÄGG TILL DEL I OCH II.

SIGURD RING,

SORGSPEL.

PERSONERNA:

SIGURD RING, Sveriges, Danmarks och Norriges Konung.

ALF, Fylkiskonung i Jutland.

HILMA, hans Syster.

RAGNAR, hans Vapenbroder, Hilmas Brudgum.

GERDA, Hilmas Fostermoder.

EN KÄMPE.

CHOR AF BRUDTÄRNOR.

KÄMPAR AF SIGURDS HÄR.

(*Skådebanan är en Pelarsal i Alfs borg. Flere dörrar på sidorna om fonden, hvilken betäckes af ett mellanförhänge.*)

FÖRSTA AKTEN.

GERDA.

I Kungens borg ett bröllopp man bereder.
Med gyllne bindlar fläta hofvets Tärnor
De långa håren. Kransar och tapeter
Bekläda salen. Rika silfverbord,
Med tunga mjödhorn kransade, där stå,
Och purpurkuddar hundra bänkar hölja.
Allt andas glädjen. Endast Bruden lutar
I liljehanden lockig tinning neder,
Och tårar flyta på dess rosenkind.
Ur jungfruburen har med fräcka armar
En trotsig Viking henne dock ej röfvat.
Hon älskar ömt den man sin hand hon ger,
Och eget val har afgjort hennes öde.
O! hvadan alltså denna grymma oro,
Som tär dess hjerta, som på sjelfva trappan
Till nöjets läger väcker hennes gråt?
Hvad? anar hon en sorglig framtids skick?
Och kan den anas? Känna vi förut
Den olycksblixt, som hotar våra hjessor,
Likt nära åskor om en qualmig sommar?
O fosterdotter! himmelskt goda Flicka!
Hur gärna ville jag ej trösta dig!

Men sjelfva Ragnar detta knappt förmår.
En Svartalf evigt dina steg förföljer.
Han byter mjödet på din läpp till gift,
Och för ditt öra harpans ljud till gråt.
Jag sjelf, o Hilma! bäfvar för din framtid,
Jag sjelf om Dig har svåra drömmar haft.
Ej äro drömmar endast tomma foster
Af nattens dunster eller dagens minnen.
När kroppen hvilar, snärd i sömnens band,
Då stråla fästets alla andebloss
Från hjertats lugna purpurkälla åter,
Då verkar själen med sin urförmåga
Och sväfvar ödets gryningar emot.
Nyss såg jag Hilma i min stumma dvala
Vid Frejas altar, men vid Brudens sida
En brudgum ej, hon mörk och dyster låg.
Väl krönte pärlor hennes dunkla lockar,
Väl höljde purpur hennes änglakropp,
Men blekt var Flickans anlete, som liljan,
Som Månens i en stormig vinternatt,
Och inga strålar gingo från dess öga,
Och inga suckar lyfte hennes barm.
Kom så en Jätte in i Tempelsalen.
En fruktansvärd gestalt! Som Norges fjällar
Hans skullror höjde sig. Tre stolta hufvu'n
Sig reste öfver dem, i kronors glans,
Och tre par armar svängde järn och facklor.
Ej såg jag mer. Af rök och lågor fylldes
Det höga Templets pelarburna hvalf.
För harpans klang, för muntra skarors sång,
Ett jämmerskri genljudade i salen,
Och alla Tärnor refvo sina lockar.

Men se! hon kommer sjelf, med långsam gång,
Med sorgsna blickar och med gråt på kinden.
Kring marmorhalsen vårdslöst fladdrande,
Af inga bindlar fängslas hennes hår.

GERDA. HILMA.

GERDA.

O Kungadotter! hämma dina tårar,
Tills hårda öden kräva denna gärd.

HILMA.

Ack! endast tårar Quinnans arfslott blifvit.

GERDA.

Ej dig, en Syster af den store Alf,
Ej Ragnars sälla Brud det höfs att gråta.

HILMA.

Föds ej en hvar till lidandet och döden?
Och ristar Nornans hand ej allas dom
I gyllne taflan? Af en dunkel framtid
Vi hotas alla och åt alla redes
En sorglig boning hos den svarta Hell.

GERDA.

Dig vinka nu blott kärleken och nöjet.
Snart facklors sken förgyller bröllopssalen,
Och den Du älskar är för evigt din.

HILMA.

Men högtidsfacklan snart i bålets flamma
Och festens skaror i en likfärd bytas.

GERDA.

Prinsessa! lämna dessa sorgsna griller.
Skön som en ros Du prålar ju i lifvets
Och hälsans fullhet, tänker dock på döden —
Den natt, som girigt slukar alla väsen,
Oss alla väntar. Minnoms ej densamma,
Så länge än bland rosorna vi vandra
I ljusets strålar. Obekymrad spelar
Bland löfvet fogeln, glad och sorgfri leker
Den lätta silfverfisken i sin å,
Tills jägarpilen, tills den lömska kroken
Dem rycker bort. O, torka af din gråt
Och le som fordom!

HILMA.

Hvadan denna börda,
Som lik en klippa väger på mitt bröst?
Den svarta oro, som i mörka färgor
All verlden målar för min våta blick?
O, tro mig, Gerda! det är mer än griller,
Än blotta drömmar. Nyss då hela verlden
Omkring mig låg, i sömnens bojor sänkt,
Jag såg vid skenet af den bleka Månen,
Min moders skugga, blekare ännu.
Hon ropte mig och vinkade med handen.

GERDA.

Det är ej möjligt. Blott ett moln du såg,
En fåfäng hjärnbild. Allt hvad sagan talar

Om dystra hamnar, som ur kullens famn
I midnattsstunden höja sig och än
Sin kärleks forna föremål besöka,
Allt sådant, Hilma, är blott tomma dikter.
När en gång bålet eller grafvens maskar
Vår kropp förtärt, då äro vi förbi.
Med sista sucken bortgår ock vår själ
Som rök i vädret, och till aska bytes
Det bröst, som fordom lågade så ömt.

HILMA.

Du skämtar, Gerda! har du aldrig älskat
Och aldrig lidit? Hjertats minsta känsla
Är starkare än graf och bål och urna.
Har du förgätit hvad i forna dagar,
Med dygdens tårar, barnet du förtäljde,
När, lekande med blommor på ditt sköte,
Det såg till Andars blåa rike opp.
O nej! den eld, som i vårt inre flammar,
Som oss förtär i vällust och i plågor,
Den släckes ej af jordens eld, den leker
I nattens lugn kring ättehögen än,
Den nalkas, suckande, i töcken svept,
Vid stjernors ljus de dyra föremålen.
Försök ej trösta! Stämmer icke allt
Tillsammans rysligt att min själ förskräcka?
Hvad grymma tecken innehöllo ej
De offer nyss vi Husets Alfer gifvit!
Svart blodet flöt ur silfverlammets sår
I helga Tempelskålen långsamt neder.
Altarets låga slocknade i rök.
Och mins du synen re'n som barn jag hade?

Tre örnar kämpade med vild förbittring
Bland lundens kronor om en turturdufva.
Två stridde troget vid hvarandras sida,
Men för den tredje starkare de föllo
Och dufvan blef den grymme Segrarns rof.
Dess purpurblod min hvita slöja stänkte.
En mångklok Mö, en Vala, i hvars hår
Pärlfrosten re'n af hundra vintrar andats,
Rådfrågades härom och ofall blott
Bebådades af hennes dunkla quäden.
Ju mer i ödets helga djup jag forskar
Ju mer det svartnar för min blick, ju mer
Min själ af rysligt midnattsmörker höljes.
Farväl o Gerda, dessa pelarhvalf
Förskräcka mig. De hota att mig krossa.
Jag trifs ej här. Nej! ut i rosenlunden,
I Västans rike och den gröna vårens.
Ljuft är i ändlöshetens krets att andas,
I azurns skygd. Mot Öster och mot Vester
Mot norr och S[öder] armarne man sträcker
Och stakar så för hjertats långa trånad
Ändlösa banor ut. I dalens famn
Bland rosenbuskars sus och lilje[stänglar]
Jag irra vill. Måh[ända] träffas där
Min Ragnar ock, snart återv[änd] från jagten.

[(*Hon går.*)]

[GERDA.]

I tårar går den sälla älskarinnan.
Så outgrundligt är ej Solens ljus
Ej hafvets djup, ej jordens dolda gömma,
Som mänskjohjärtat. Hvem är nog förmäten
Att vilja forska dess mystérer ut?

Som ros och törne af den enda roten
Gudomligt växa, så i samma frö
Förlikas himlalust och afgrundssmärta.

[CHOR AF BRUDTÄRNOR.]

I Nordlandets riken en kämpe ej bor,
Så stolt som den väldige Ragnar.
Så Valfader lyser i Hjeltarnes chor
Så åker i molnet den segrande Thor
På dundrets mäktige vagnar.
Hur däjlig i slaktningens glimmande stål
Sin väldiga kropp han betäcker
Hur däjlig när bordsatt vid festliga mål
Han lyssnar till Skalden och tömmer den skål
Ljuft rodnande Mön honom räcker.

Ej Danmarks hafssköljda länder
Ej Saxlands bördiga stränder
Ej Manhems fräjdade bygd,
Ej Holmgårds mäktiga rike
Har sett, o Hilma! din like
I skönhet, trohet och dygd.

Så vänligt Månen ju myser
Från himlen neder och lyser
Den rädda vandrarens spår.
Så rodnar Solen i Öster
När väckt af foglarnes röster
Ur brudgemaket hon går.

Hur skön den hulda i glansen
Af purpurkläderna står.

Hur täckt hon fängslar i kransen
Sitt långa, vågiga hår.
Hur lätt hon sväfvar i dansen
Hur ljuft hon gullharpan slår!

Bland hundrade Tärnor, o Hilma du fick
Allena dock hyllning af Hjelten.
Vid tårar du vande hans krigiska blick
Hos dig han förglömde, i bedjande skick,
De segerberyktade fälten.

Bland hundrade kämpar hos Systern af Alf
Blott Ragnar genkärlek väckte
Ljuft höjde sig barmens gudomliga hvalf,
Och hjertat af saliga rysningar skalf
Då handen åt krigarn hon räckte.

När Skönheten lutar sin rosenkind
Mot Hjeltens klappande bröst
När snöbarmen häfd af känslornas vind
Vill quäfva dess stammande röst
När djärfvare åter på älskarn hon ser
Med strålande ögon och tårbestänkt
Och ömt förlofningens eldkyss ger,
Tillbaka darrande sänkt
Så skön gifs en syn ej på jordens rund
Ej i människolifvet en ljufvare stund.
Omgjorda dig Yngling med kampens svärd
Öfver haf öfver land flyg och gör dig den värd.

På fästet ljus och blid
O aftonstjärna skrid
Det hulda nöjets tid
Med dig ju gryr.
Och Du som skönast är
Ibland Asyniors här,
Som Folkvangs krona bär
Och verlden styr.
O Freja! hör vår chor,
Lät, alla fröjders mor!
Din slända blank och stor
I natten gå.
Och spinn med snöhvit hand
Vid gyllne facklors brand
Ett magiskt purpurband
Omkring de två.

ANDRA AKTEN.

[ALF. SIGURD RING. CHOR AF BRUDTÄRNOR.]

A[LF].

Med stolthet åter, segersälle Konung!
Jag hälsar dig som gäst i dessa salar,
Snart kom Du åter från Northumberland —
Också för Sigurd icke krig som andra.
På rofven örnlikt störtar han ur molnen,
Likt himlens åska ljungar han och slår.

S[IGURD].

Lätt var min kamp. Den fega upprorssvärmen
Ej motstod blixtarne af Manhems stål.
Den hånligt vek och åt den svarta Hell
Jag slagtade ett tusenfaldigt offer
Ty ej de fege, som på flykten stupa
Till gudafröjden af Valkyrian koras!
De sjunka ned i mörka dalars famn
Och vredens sköldmö evigt dem bevakar.
Åt Luftens korpar har jag dukat opp
På Englands kust ett riktbetungadt julbord
Och purpurmålat flodernas krystall.

Ur hundra strider jag med seger tågat
Från tusen harpor mina bragder skalla
Och för min vilja bäfvar snart en verld.
Tillfyllest re'n jag lefvat för min ära.
Är detta nog att lyckliggöra lifvet?
Snart tidens rimfrost glimmar i mitt hår
Och ingen sällhet än mitt hjärta rönt.
Blott här och där vid randen af min bana
Jag flyktigt plockat nöjets himlarosor.
Nu åt min hjässa önskar jag en krans,
Af Freja räckt ur Folkvangs blomstergårdar.
En Flicka ljuf som vårens andedrägt
Ur nöjets kalk min ålder skall berusa.

A[LF].

Måhända har Du från Northumberland
En fånge medfört blomstrande och skön
Som i sin ordning kufvat segerherren?

S[IGURD].

Nej Alf! mitt hjärta redan fängsladt var
Då ankaret på Englands kust jag fällde.
En flickas bild mig följde öfver hafvet,
Och bodde vänligt i mitt herrskartällt,
I striden knappt den vek ifrån min sida.
Att återfordra mitt försvunna lugn
Att bilderna i verklighet förbyta,
Jag kommen är i dina salar, Alf.

[ALF].

Ej vill ej vågar i ditt stora hjärta
Min själ att forska. Göm din hemlighet.

S[IGURD].

Nej tappre Alf! Du måste veta allt
Då sist din gäst jag här på borgen var,
En syn jag såg den alldrig jag förgäter.
Det rika målet nalkades sitt slut
Ren togos bort de tömda silfverfaten
Och gyllne mjödhorn lades fram. Då inkom
En öfverjordisk varelse i rummet
Med välkomstbägarn i sin liljehand.
Förtrollad satt jag i den ljufvas glans
Så jägarn villad i en nattlig skog
Ser Månen uppgå mellan dunkla tallar,
Så vandrarn gläds åt morgonrodnans låga.
Mer skön Valkyrian krönt af Gudhems rosor
Ej går med kalken bland Einheriars skara.
Mer skön ej Freja dryckeshornet räckte
Åt Jätten Hrungner förr i Asgårds sal.
Ja hör mig Alf! din gudalika Syster
Den sköna Hilma allt min kärlek har.
Vid hennes fot jag lägger mina kronor
Mitt hjärta ömt i hennes milda hand.
Ja innan dagens aftonstjärna ler
Min skall hon blifva. Länge var jag hennes.
I denna afton på din borg, o Alf
Vill Nordens herrskare sitt bröllopp fira.

A[LF].

O Svithjods Konung! värdes blott mig höra
En vapenbroder äger jag. Hans namn
Du kanske hört. Ej blott på Jutlands stränder
Är Ragnar känd. I djerfva vikingsfärder
Kring Holmgårds skär, kring vesterhafvets öar

Han vunnit segrar, skatter och beröm.
Tillsammans båda i min faders salar
Vi växte opp ett trofast brödrapar.
På samma bädd vi njöto sömnens ro
På samma båt vi flöto kring på vågen
Och samma Skogsbrud såg på samma gång
I ekars skymning våra jagtspjut blänka.
Hur ofta sutto vi ej lyssnande
Till kämpens tal om bragder i ett fjerran
Knappt anadt än af våra unga sinnen.
Af mäktig längtan strax vårt hjärta slog
Och ifrens rosor kinderna beglänste.
Hvarandras händer sagta då vi tryckte
Och svuro kjuste vänskapens förbund
Och lofvade att vid hvarandras sida
Som Herröd och hans vapenbroder trogne
En gång dra ut på äfventyr kring verlden
Och våra namn vid banans gräns förtro
Åt samma Runor, samma hjeltesaga.

S[IGURD].

Till saken, Alf! hvad angår detta mig?

A[LF].

Re'n femton somrar Ynglingarne hunnit.
Då kom från Harald, Danmarks Öfverdrott
Ett skyndsamt budskap till min faders borg
Som honom böd, att under Kungens fanor
Med allt sitt folk till strid mot Sigurd gå.
Glad tog han vapnen: jag och Ragnar följde
Med hjärtat svälldt af djärfva ungdomshopp
Och våra första vapen vi försökte

I slaktningen på Östergöthlands hedar
En strid hvars minnen aldrig dö i Norden
Så länge Skandiens höga klippor stå
Och Karlavagnens skära facklor brinna.

S[IGURD].

Jag vet det Alf! hör upp att längre fresta
Mitt tålamod, jag lågar, jag förgås.

A[LF].

Starkodders arm min Fader nederlade
Blek vid min sida låg han i sitt blod
Jag sjelf blef sårad, hade säkert fallit
Om Ragnars sköld ej trofast mig betäckt
Och Harald störtad från sin höga stridsvagn
Af Brunos klubba icke dig förmått,
O segrare! att sluta blodsarbetet.

S[IGURD].

Är detta nog? Du glömde att berätta
Om våra härars ställning mot hvarandra
Om deras antal, namnet på de Hjeltar
Som samlade från Norden och [från] Södern
Förherrligade detta stora slag.

A[LF].

Haf tålamod. Jag snart vid slutet är
Hem med min faders blodbestänkta rustning
Jag kom ur striden, hem med Hjeltens ben,
Som inneslötos i en gyllne urna.
Men då hans maka jämrens tidning hörde
Förtviflad ref hon sina långa hår
Och snart af sorgen brast dess trogna hjärta.

Kort före döden åt min ömma vård
Den späda Hilma dock hon anförtrodde
Och mig besvor att hennes barndom skydda
Att blott den man, dess eget hjärta valt
Besälla med dess hand. O Skandiens Konung!
Den tappre Ragnar Hilmas kärlek äger.
Han är min vän. Mitt löfte och mitt handslag
Han redan fått. O! vore du en Gud
Ja, Oden sjelf, du aldrig mig förmår
Till brott mot plikten vänskapen och äran.

S[IGURD].

Mån rätt jag hört? En fylkiskung på Jutland
Sin Syster neka åt den store Sigurd
Hvad båtar nu mitt välde, mina segrar
Om strafflöst så man vågar skymfa mig.
Jag känner allt. Ej ömheten för Hilma
Och löftet ej till Ragnar föranleda
Din vägran Alf! Du blott förnöja vill
Det hat till mig Du ärfde af din fader.
Må Hilma komma. Klokare än du
Hon skall måhända med ett kallt förakt
Ej stöta bort sin ära och sin lycka.

ALF.

Godt, hon må komma. Af dess egen mund
Du höra skall det redan gifna svaret.
Må två af Er o Tärnor skyndsamt gå
Att söka Hilma. Kanske vandrar hon
I rosenlunden, under tysta drömmar,
Vid blomsterkrönta silfverbäckens rand
Måhända slår hon i sin kammar harpan.

CHOREN.

Ett moln för själen sväfvar
Min glädje vek
Af fruktan hjärtat bäfvar
För ödets svek.
När varade en kjusning,
Och hvem var säll
Från morgonstrålens ljusning
Till stjernprydd quäll?

[SIGURD. ALF. HILMA.]

S[IGURD].

Hon kommer. Gudar! hvad är mannens kraft
Att så den bäfvar vid en Quinnas åsyn.
Säj, sköna Hilma! känner Du igen
En man som alldrig kan förgäta Dig?

[HILMA.]

Dig store Sigurd skulle jag ej känna.
En segerhjelte glömmes ej så lätt.
Den bild han lämnar i vår hogkomst quar
Är outplånlig, blir en gudabild
För hvilken själen ständigt rökverk tänder.

S[IGURD].

Beröm från Hilmas ljufva rosenläppar!
O, hur det fröjdar. Ej på Disas fest
Allheriars bifall mer mitt hjärta gläder
När fjärran höjder gifva återskall
Af höga rop och kopparsköldars dunder.

Hör mig, o Hilma! under bardalekar
Jag växte opp. För Tärnans milda skämt
Blott lurars tjut och vapnens dån jag hört,
För kärlekssuckar quidandet af slagne.
Jag är ej van att tala älskarns språk
Men lika häftigt älskar dock mitt hjärta.
Min hela magt, mitt guld och mina riken
Jag bjuder Dig. O vill Du blifva min.

H[ILMA].

Ditt tal o Konung mäktigt mig förvirrat.
Det är ej glädjens saliga förvirring.
Hvad fordrar Du?

S[IGURD].

Ditt hjärta och din hand.

H[ILMA].

O Svithiods Konung skämta ej så grymt.
Jag kan ej skänka hvad jag mer ej äger
Den tappre Ragnar mina löften har.

S[IGURD].

Kom sköna flicka. Ära fröjd och sällhet
I Svithiods bygder på din ankomst bida
Kom följ mig Hilma till de helga fällt
Där Fyrisån af neckens rosor krönt
Framskälfver sagta genom blomsterängar
Och speglar Templet i sin klara bölja,
Det rika templet, hvarest Oden bor
Och Thor och Frigga; till hvars altare
Från hela Norden fromma skaror strömma.

Kom följ mig upp i Yngves höga borg
Hvars salar tätt med gyllne sköldar klädde
Af harpors klang ge ständigt återskall.
Af hundra Tärnor Du betjent skall blifva
Vid sånger vakna hvarje rosig morgon
Vid sånger slumra in hvar dunkel quäll.

H[ILMA].

Ej prakten, lyckan, högheten mig fresta
Ett hjärta blott mitt svaga hjärta söker.
Jag är ej Sigurd värd. Min ärelystnad
Tillfyllest har om jag är Ragnar värd.

S[IGURD].

Och detta flicka är ditt enda svar?

H[ILMA].

O vredgas ej! Jag kan ej ge ett annat.

S[IGURD].

Det går för långt. Vid himlarne jag svär
Dö måste Ragnar eller afstå Hilma.

H[ILMA].

Så grym o Sigurd kan din själ ej vara
Som barn jag redan hörde med förkjusning
Din mildhet prisas, segrarne ej blott.
O tänkte jag när hämndens blanka stål
Han bortlagt har, hur glädjande, hur mildt
Hans anlet måste då för folket lysa
Likt AsiaOdins på en högtidsfest.

Välgärningar, likt blomstermånans Sol
Han måste sprida ned i lägsta dalar
Och fröjder blomstra i hans fotspår opp,
Som liljor efter ljumma västanväder.
O stör min villa ej. Lät mig behålla
Min Ragnar och mitt lugn. Se vid din fot
Jag kastar mig. O! störta i en afgrund
Af hjelplöst qual den bedjande ej ned!

S[IGURD].

Hur underbart! vid mina fötter Hilma
För långt har Ödet gyckelspelet drifvit.
Snart nog måhända är det evigt slut.
Allt annat Hilma fritt Du fordra må
Magt, skatter, välden, och mitt eget lif
Blott icke detta, blott dig sjelf ej längre.
Dö måste Ragnar eller afstå Hilma
Dö måste Alf, om Hilma ej sin hand
Åt Sigurd räcker.

A[LF].

Stig upp, o Hilma
Ej anstår Jutlands ädla Kungadotter
För en tyrann att böja sina knän.
Gå bort o Hilma! jag vill svara Sigurd.

H[ILMA].

Förifras icke. Kanske Hilmas böner
Än kunna röra Hjeltens kalla bröst.

S[IGURD].

Begär, begär! hur grymt I oss beherrsken!
Hur gärna Hilma! såg jag glädjens stråle
Å nyo tindra i ditt blåa öga
Och nöjets rosor blomstra på din hy.
Hur gärna gaf jag ej ditt ömma hjärta
Sitt forna lugn och Ragnar sjelf tillbaka.
Jag kan det ej. Din smärta mig förför
Mer än din glädje. Ja i dessa tårar
Du glimmar dubbelt skönare, än quällen
Då pärlbekrönt, af facklors glans bestrålad
Med välkomstbägarn Du i salen steg.
Ej evigt Hilma skall ditt öga gråta
Och icke evigt skall Du hata mig
På nöjets läger glädje och försoning
Jag vill dig lära.

H[ILMA].

O Du hade rätt
I bardalekar under vapen uppväxt
Du aldrig Quinnan känt och alldrig kärlek.
Blott mord och härjning var din enda konst.
En sköld ditt hjärta är, mot hvilken böner
Förgäfves storma, dina tankar svärd.
Som barn du vargars innanmäten spisat
Som Yngling blod ur hufvudskallar druckit
Hur kunna tårar röra Dig Barbar.
Ett evigt afsked nu jag af dig tager,
Ett ord till lärdom lämnar jag dock först.
Om mannen faller kämpande för äran
Vet Quinnan ock för kärleken att dö.
För Habor Signild sjönk i lågor ned

Och Ingeborg ej öfverlefde Hjalmar.
Farväl o Sigurd. Icke lefvande
Du ser mig åter.

[(*Störtar ut.*)]

A[LF].

Sigurd! vänd tillbaka
Till dina skepp. Jag vill ej hindra dig.
Om trenne timmar möta jag och Ragnar
Ditt folk på heden. Säkert skall jag falla,
Men hämnad först — mitt handslag tag därpå.

S[IGURD].

Godt! öfver ditt och Ragnars lik jag vill
En säker väg till Hilmas famn mig bana
Och denna borg, i vilda lågor satt
Skall oss en herrlig brölloppsfackla blifva.

[(*Han går.*)]

[ALF. CHOR AF BRUDTÄRNOR.]

A[LF].

Kort var mitt lif. Hvar är det stora namn
Mig hoppet lofvat, ack! som borde ge
Ett evigt eko genom alla åldrar.
Hvar är den njutning som förföriskt log
Mot mig i drömmen? hvar den väna Bruden
På Norges stränder. Före morgonrodnan
Hon sitter re'n i höga loftets fenster
Och ser åt hafvets mulna rymder ut
Och undrar ängsligt om den sälle älskarns
Svanhvita segel icke komma snart.

Hvad är vårt lif? blott ett försök att lefva
Tillfyllest ingen lefvat har ännu.
Vid dödens port, vid gränsorna af intet
Vi se tillbaka på ett lämnadt intet.
Sig sjelf en evig gåta mänskan är,
Vet ej hvi ödet h[enn]e väckt ur natten.
Ej fegt jag sörjer för mig sjelf. Med ära
Jag lefvat har, med äran skall jag dö,
Ej Sigurds härar kunna det betaga,
Ej Nornan sjelf. Blott för din framtid, Hilma,
Mitt hjärta svider och min tanke bäfvar.
I svarta moln jag ser din himmel klädd.
Med kopparfötter trampar ödet ned
Ack! din förhoppnings ljufva rosengård
Och dina villors ljusa drömmar flykta
Som frostens blommor för en vårfläkt bort.
Hur gruflig bör ej ålderdomen bli
Då ungdomen vårt sälla hopp bedrager,
Och ögats strålar slockna likt en lampas
Hvars olja nattens timmar ha förtärt.
Dö måste Hilma denna enda räddning
Är henne öfrigt från ett långsamt qual.
Du måste dö. Hvad båtar väl att lefva
När hjärtats lif man öfverlefvat har.

CH[OR].

Freja! mäktiga Gudinna!
Du hvars helga rökverk brinna,
Vidt som dagens gyllne öga
Blickar öfver jorden ner,
Vidt som Oden från det höga
Lidskjalf öfver verlden ser.

Du som bortom alla stjärnor
Mellan rosenkrönta tärnor
Dricker mjöd i Folkvangs sal,
Ömma! Du som öfver Oder
Gråter röda tårefloder
Tärd af saknans långa qual.
Freja! vid ditt altar alla
Vi med vördnad nederfalla.
Om vårt öde inga frågor,
Dig vår framtid vi förtro.
Lifvets glädje, lifvets plågor
Stamma blott från dina lågor,
På din allmakt blott bero.

Allt i den stora Natur
Hyllar o Kärlek din magt.
Gudar och mänskjor och djur
Allt i din boja du lagt.
Oden besegrad af Dig
Bytt i en gullorm ju skred
Bergväggens lönliga stig
Fordom till Gunlöda ned.
Tärnan med lågande arm
Ömt till sitt hjärta han slöt
Och vid dess svallande barm
Tredubbla natten han njöt.
Också till astlön han fick
Skaldernas heliga drick.

Nordman på snöfälten går
Vintrens förstenande vind

Färjar med silfver hans hår
Sminkar med purpur hans kind.
Men i hans hjärta är vår
Strålande vänlig och mild
Evigt likt Solen där rår
Flickans gudomliga bild.
Fiender aldrig bestå
Inför hans krossande hand.
Lejonet rasar ej så
Fjärran på Blåmännens strand.
Genast dock Skönhetens röst
Kufvar den trotsiges bröst.

Nordman beväpnar sin arm,
Klär sig i blixtrande stål.
Hvilan vid Skönhetens barm
Är dock allena hans mål.
Flickan till ära med fröjd
Spiller den ädle sitt blod
Rusar mot klippornas höjd
Ned i den brusande flod.
Hälften af svärdfallne tar
Oden i Walhall till sig.
Öfriga hälften Du har,
Freja! behållit för dig.
Gränslös är kärlekens magt
Allt i sin boja han lagt.

Ja Nornan har utsagt de rysliga orden
En mordfest på Jorden
En högtid beredes i Gudarnes sal.

På skummande fålen sig Valjungfrun kastar,
Hon rider, hon hastar
Att öka de sälle Einheriars tal.

Och hög på den flockrika heden hon sitter
På lansarnes glitter
På blänkande lederna glädtigt hon ser.
Åt döden hon viger, till glädjen hon kårar
Ej flickornas tårar
Ej mödrarnes jämmer en tanke hon ger.

Och inne är slaktningens rysliga timma
Se! mordvapnen glimma
Hör lurarne börja sin hemska musik
Och klingor mot klingor förfärligt sig bryta
Och blodströmmar flyta
Och marken betäckes med rökande lik.

Och Valjungfrun rider. I fyrsprång hon låter
Med stridsoffren åter
Sin kosa nu gälla till Gudars palats.
Och kämparne framgå i blodiga skruden
Och buga för guden
Och inta på strålande bänkar sin plats.

Ur rustningen glädtigt nu Valjungfrun träder
I purpur sig kläder
Och kransar med rosor sitt ljusgula hår.
Ett fradgande horn, som i evighet sjuder
Hon kämparna bjuder
Och Brage en krigssång på gullharpan slår.

Om vredgade Oden ej gjort mig till Quinna
Ej skulle förrinna
Min lefnad i skuggan af fredliga tak
Ej skötte jag sländan, ej gladde mig dansen
Med skölden och lansen
Jag glädtigt mig mängde i stridernas brak.

TREDJE AKTEN.

[HILMA. CHOR AF BRUDTÄRNOR.]

HILMA.

Allt är förloradt. Re'n det svarta moln
Min aning såg i ljungeld sig förbytt
Och jord och himmel och Natur och Gudar
Till mitt fördärf ha sammansvurit sig.
Hvarthän mitt hjärta, skälfvande, sig vänder
Det möter dolkar, hvart min skrämda bön
Kring rymden skallar svaras den af dunder,
Och fridlös jagad lik en hind i skogen
Jag omges öfverallt af nät och mordspjut.
Bland tusen hyddor, på hvars dörr jag klappar,
Blott grafvens låfvar mig ett gästfritt skygd.

En brudsäng åt mig bäddas
Men kall den blir och öde
En bägare mig bräddas
Men dödens kalk det är.
Mitt sällskap sig föröker
Men alla äro döde
En borg jag snart besöker
Men Hell befaller där.

Hvar är min brölloppskrona,
Den rika högtidsskruden,
Och harporna som tona
De älskandes beröm?
Och bägaren som klingar
Lyckönskningar åt Bruden
Och dansens glada ringar
Och nattens rosendröm?

CHOREN.

Din gråt, Prinsessa, hämma!
O söf med hoppets tröst
Förtviflans vilda stämma
Som ropar i ditt bröst.
Hvad Nornorna besluta
Kan ingen förutse.
I quäll vi tårar gjuta,
I morgon afton le.

HILMA.

Det ges en gräns för strider,
För hopp och tålamod,
När hjärtat grymmast svider
Det läks af eget blod.
När dagens eld förskräcker
När Månens blida sken
Blott jämrens känsla väcker,
Då fälls vår dödsdom ren.

CHOREN.

Ej ges en ort så dyster
Så ryslig som det hus

Där Fenrisulfvens Syster
Bor långt från dagens ljus.
Af dagens gyllne tärna
Ej dit en stråle når,
Där tindrar ingen stjärna,
Där blommar ingen vår.

H[ILMA].

Ej rasa vilda fejder
Ej strömma gråt och blod
I dödens stilla nejder
Vid glömskans dunkla flod.
För stormens alla ilar
För klippor, grund och skär
Vår lefnadsjulle hvilar
Så trygg i hamnen där.

[HILMA. GERDA.]

[HILMA.]

Men [Gerda] nalkas. Kom min goda [Gerda]!
Du känner allt. Kom lär mig nu att dö.
Du såg mig födas, Du med varsam hand
Den späda ledde genom barndomslifvet
Och i en brudgums kärleksrika armar
Den kära panten först Du lämna tänkte.
Kom led till döden nu den räddas fjät,
Se lifvets rosor på min kind förblekna.

[GERDA.]

Förtvifla icke. Än är intet afgjort.

På vapenlyckan allt beror och Oden
Bland våra Gudar mäktigast ju är.

H[ILMA].

Men Oden sjelf beskyddar sina Göter
För Yngves hus hans gudaglafven strider
Och ingen ovän har bestått för Sigurd.

[GERDA.]

Du glömmer Ottar, som på dessa stränder
En gång blef straffad. Här på Jutlands hedar
Han låg en spis för alla luftens foglar,
Du glömmer Jorund som för sonlig hämd
På Norges höga kuster blef ett offer.

H[ILMA].

Hvad usel tröst! För Salas Öfverdrott
Allt måste vika. Nornan det beslutit.
Om någon dödlig kunnat rå på Sigurd
Den segersälle Harald visst det gjort.
Förrn aftonstjärnan tindrar fram på fästet
Min dyre brudgum andas icke mer
Min Broder krossad vid hans sida hvilar.
Förfärlig Ragnar blir din bröllopsquäll
Med purpurrosor af ditt eget blod
Den hårda bädden festligt Du beströr,
Och hesa korpar skräna högtidssången.
Hur grufligt [Gerda] är mitt öde ej!
För min skull blöda hvad kring vida jorden
Jag älskat mäst, en brudgum och en Bror.
Jag brottslig är, jag vill mig ock bestraffa.

[GERDA.]

Du är ej brottslig. Ödet blott har skulden.
Ett verktyg var Du i dess hand.

H[ILMA].

Ett verktyg?
Godt! jag vill krossa detta blinda verktyg
Det skall ej mörda allt, hvad ädelt är.
Dö skall jag [Gerda]! men på hvilket sätt.
Du gammal är, Du står vid grafvens port.
Helt säkert ofta Du på döden tänkt.
Hur skall man lättast slippa lifvets börda
Hvad är den bästa väg till skuggors land?
Skall jag med dolken mordiskt genombåra
Mitt heta hjärta som ej svalkas förr
Än i sitt eget blod? ack! svag är handen.
Skall jag från jungfruburens höga fenster
Mig störta neder blindt i ljungeldfall,
Att krossad bli mot stenarne därunder?
Skall jag i böljans sorlande kristall
O [Gerda]! släcka mina grymma lågor
Så sval är böljan och en mystik trånad
Mot Neckens blåa boningar oss drar.
Ljuft måste klangen af hans strängar söfva
Ljuf måste slumren bli i silfvervaggan
Som barnets slummer på sin moders arm,
Sen långa vinterquällen det har gråtit.

[GERDA.]

Hör opp den gamlas bröst att sönderslita
Jag sjelf är Quinna, kan ej råda mord.
Din broder kommer. Arma! fråga honom.

[HILMA. ALF.]

H[ILMA].

Det vill jag göra. Man är den som nalkas
Han bär ett svärd, han bär det ej förgäfves
Han männer fällt och bryter lätt en ros.
Hör mig, o Alf! dock först vid dina fötter
Den usla Hilma dig om tillgift beder.
Det är för henne som dess broder dör.

A[LF].

Statt upp, o Hilma! Icke blott för dig
För plikten äran vänskapen jag dör
Och är väl döden menar Du så grym!
Till envig länge har jag honom manat
Men först i dag han lyder kallelsen.
För svärdshugg falla har jag alltid önskat
Ett annat dödssätt anstår icke Alf
Ett annat dödssätt anstår ej en Hjelte,
Nu fylla Gudarne min önskan opp.
Också en ovärd hand ej fäller mig,
Det är ej nesa att för Sigurd stupa.

H[ILMA].

O Broder, hör mig. Tie snabba år
Du ensam var min skyddare och Fader.
Ljuft log min barndom af din sköld betäckt.
O! till de tusen ömhetsprof Du visat
Lägg ett ännu. Ett stygn af detta svärd
Och Hilma mister alla sina plågor

Och Kungadottren grånar ej slafvinna
Och ingen rånsman skändar Ragnars Brud.

A[LF].

För sista gången kom i mina armar
För sista gången till mitt brodershjärta.
Ja! goda Flicka! Du har rätt. Åt döden
Med denna kyss jag viger in ditt lif.
Ej våldsamt ryckt ur fosterbygdens nejder,
Du öfver hafvet röfvaren skall följa,
Att skåda Lögarns skogbekrönta stränder
Och Fyrisån och Templet på dess strand.
Ej skall hos mördarn af din hela slägt
Du långsamt tvina i en skymflig boja.
Nej Hilma nej! du måste dö. Kom hit
Du slaf med bägaren därinne. Skynda!

[(*En tjänare kommer med en fylld pokal.*)]

Betrakta Hilma! detta dryckeshorn,
Det lilla måttet innesluter döden
Töm det och innan aftonstjärnan tänds
Ett känslolöst och stelnadt lik Du är
En sådan Brud allena anstår Sigurd;
Du bäfvar Hilma! hastig blekhet täcker
Din kind. Du tvekar. Kungadottren tvekar
I valet Gudar mellan död och träldom
Och Ragnars Brud o blygd vill lefva än
För Ragnars mördare.

H[ILMA].

Ack! hvarför krossa
Med vredens röst en redan krossad?

En hastig yrsel mig betog. Jag tänkte
Hur grymt det var att sänkt i grafvens djup
Ej längre skåda stjernorna och Solen,
Den blåa skyn, de blomsterkrönta fälten
Ej längre höra näktergalens sång
Och harpans ljud och rösten af en älskling.
Nu är jag färdig. Dock förut en bön!
Hvar är min Ragnar. Innan dödens skymning
Sitt mörka flor för mina ögon breder
Jag måste honom se, förr'n hjertat brister
Det måste klappa än en gång mot hans.

A[LF].

Till kampen han sig klär. Snart afskedskyssen
Skall brinna på din kind. Töm bägarn först.

H[ILMA].

Hvarföre det? mitt lif förfallet är
Till Hell ändå. Ej undgår henne rofvet.
O fröjd han kommer.

[ALF. HILMA. RAGNAR. CHOR AF BRUDTÄRNOR.]

R[AGNAR].

Himmel hvilken syn.
Hur gudamild hon för min åsyn står
Med tårars dagg på liljebleka kinden!
Nu först jag känner fasan af att dö.
Det är för mycket att vid rosenskimret
Af nöjets morgon störtas ned i natten.

Farväl o Hilma må vid Lögarns stränder
I Björkös gyllne sköldbeklädda salar
Där Svithiods Drottning herrskande du går
Af tusen harpor tusen rökverk hyllad
Du likväl stundom ge en suck till hogkomst
Åt honom som ditt hjertas förstling vann,
Hvars ben på Jutlands hedar snart förmultna.

H[ILMA].

Håll, Ragnar håll! Du tror alltså att Hilma
Kan öfverlefva dig. Så se och döm.

[(*Tömmer bägaren.*)]

Försonad nu jag i din famn mig kastar
Jag är dig värd. Nu vid ditt ömma bröst
Jag gråta vill den heta afskedståren.

R[AGNAR].

Olyckliga! hvad har du gjort?

H[ILMA].

Jag drack
En dryck som botar lifvets alla plågor
Som mänskjan åter fri och lycklig gör.

R[AGNAR].

O ve o ve jag inser allt. Hur grufl[igt]
Att tvänne gånger lida dödens qual.
Dock blott en gång i detta hemska nu
Jag lider det. Hvad är en död för svärdet?
En himmelsk läkdom blott för detta sår.

H[ILMA].

Hör upp att klaga ångsten bör försvinna
När i fullbordan Nornans dommar gå.

R[AGNAR].

Förmälens tårar, afskedskyssar brinnen!
O ve! mig kallar Ödets kopparröst.
Till kamp till kamp ut på de vilda fälten
Där Valets mör på blodbestänkta fålar
Högt jublande bland slagna Hjeltar ila
Jag störta vill i tusen dödars famn
Ve mig om quällens bleka stjernor skåda
Mig bland de lefvande. Min Hilma dör.

A[LF].

Åt mig, o Hilma! har Du ej ett famntag
Ett ord till afsked ej.

H[ILMA].

O tusen tusen!
Om tungan kunde tolka hjärtats mening.
Haf tack o broder för de flydda åren
För all den ömhet Du så huld bevisat,
För detta sista ömhetsprof också.
Gerd, Ragnild, Thora och du goda [Gerda]
O följen mig, o skynden er att hölja
Som afgjordt var, i rika bröllopskläder
Ej mera Ragnars utan Sigurds brud.

CH[OR].

Sant är hvad Oden, den väldige, sjungit
Svithiods Konung, när tröttad af segren

Hjelmen han lyfte från strålande panna
Och till den eviga vishetens språk
Gullharpan slog i Asiaborgen
Tron ej för hastigt, så dånade sången,
Molnfria himlar, rosor i knoppen
Facklor som vänligt skimra i mörkret
Hvilande bölja och nattgammal is.
Först när i hamnen seglaren hunnit
Kan han vid mjödhornet prisa sin sjöfärd
Först när på fästet stjärnorna brinna
Må du berömma din flyktade dag.

Arma flicka! glad du tänkte
På en följd af sälla dagar
Annat bjödo Ödets lagar,
Annat Nornornas beslut.
Skön din morgonrodnad blänkte,
Ljuft den log, men innan Solen
Halfva banan gått kring polen
Släcktes den för evigt ut.

Nyss med hoppet i mitt hjärta
Glädjens sälla bud jag lydde
Och med purpurbindlar prydde
Mina lätta silkeshår.
Nu en förr ej anad smärta
Grymt mig quäljer, djupt mig sårar,
Nu jag gråter strida tårar,
Nu för bröstet jag mig slår.

Törnbeströdd är lifvets bana
O hur ljuft att evigt sofva
Dagens morgon allt må lofva
Allt förnekas af dess quäll.
Glädjen blott sig låter ana.
Smärtor bo i Kungasalen
Smärtor djupt i blomsterdalen
Blott i grafven är man säll.

[FJERDE AKTEN.

SIGURD. GERDA. CHOR AF BRUDTÄRNOR.]

S[IGURD].

Jag segrat har, men hvilken dyrköpt seger!
Jag nalkas Hilma, men i hvilket skick,
Med blodet stänkt af älskaren och brodren.
Hur skall jag härda hennes jämmer ut?
Hvad skall jag svara då hon återfordrar
Sin kärleks enda föremål? O ve.
Jag tusen hjeltar förr till Vallhall sändt
Och lugnt som fordom dock mitt hjärta blef
Men dessa bägge lefva efter döden
Och kräfva snart en ryslig blodhämd ut.
En dyster aning mitt förskrämda hjärta
Med örnklor spänner. Inget lugn jag finner
Förr jag hos Hilma bedit af mitt brott.
Hvar är min Hilma? svaren mig, o Quinnor?
Hvar är min Hilma? jag vill henne se.

[GERDA.]

I brölloppskläder väntar hon dig ren
Gullvirkad purpur hennes kropp betäcker
Och ädelstenar kröna hennes lockar.

S[IGURD].

Säg vet hon ren att Sigurd vunnit striden?

[GERDA.]

Hon länge vetat att den stolta Sigurd
Af ingen fiende besegras kunde.

S[IGURD].

Och gråter ej? och rifver ej sitt hår?

[GERDA.]

Nej! ingen suck den stilla barmen höjer.
Dock på dess kinder glimmar än en tår.

S[IGURD].

Hon vredgas ej? hon ej förbannar mig?

[GERDA.]

Lugn är hon Konung som en sommarnatt.
Hon säger intet, men ett stilla löje
Likt aftonrodnans likt en vårlig blommas
Gudomligt herrskar på dess milda läppar.

S[IGURD].

Jag kan då våga att dess anlet se.

[GERDA.]

Var öfvertygad, intet ord af harm
Från henne Sigurd skall ditt hjärta såra.

S[IGURD].

Hvar är hon hvar?

[GERDA.]

Därinne hon dig väntar.

S[IGURD].

Haf tack o Freja! hur jag säll mig finner!
Men hvilken fasa binder mina fjät!
Bort veka fruktan, hon ju blidkad är
Och allting ren en lycklig ända tagit.

CHOR.

Försonad jag lyfter mot himlen min blick.
Till straffet till straffet Tyrannen nu gick.
Förgäfves Du segrar med rysliga mord
Förgäfves Du fläckar en grönskande jord.
Till grinande spöken de mördade bli
Ej köper dig guldet ej äran dig fri.
På fältet, i skogen, i festprydda hus,
I soljungfruns strålar, i Mångudens ljus
Hvar hälst Du Dig gömmer, hvarthälst Du ock går
De blodiga hamnarna följa Ditt spår.

[SIGURD. CHOR AF KÄMPAR.]

S[IGURD].

O syn af jämmer. Må den vida jorden
Åt mig och Hilma blifva till ett bål
Och Måne, Sol och alla himlens stjärnor
Som bloss däröfver festligt rägna ned.
O Kämpar hören! ädle Göter hören
Hvi dröjen I? O hören då en gång.
Er Konung talar. Gån dit in och skåden

Ett offerlam som hvilar i sitt blod
En bruten ros, ack Gudar! än så skön
Att jord och himmel borde den begråta.
Hvad fattas mig? kan så en flickas död
Min själ förvirra? Det är icke rätt.
Nej! jag min sans vill genast återtaga
För sista gången vill jag vara Kung.
Gå in, o kämpar. På en yppig bädd
En Mö där hvilar väl som liljan blek
Och kall som drifvan, stum som marmorbilden,
Men himmelsk skön i dödens natt ännu.
Till stranden varsamt bären henne ned,
Och på mitt skepp ett bål åt henne reden
Ett bål tillräckligt, hören det, för två.
Jag efter Hilma vill ett graföl hålla
Hvars like Norden ännu aldrig sett.

[CHOR.]

Ren dagen nått sin ända
Och stjärnor kransa fjällen.
Det är ju brölloppsquällen —
O aningar och hopp!
En fackla vill jag tända
Högtidligt upp i natten,
Som lyser alla vatten
Och alla skogar opp.

Vid Auras silfvervågor
Vanlander såg en Mö,
Med kind af purpurlågor,
Med barm, lik nyfödd snö.

Ett löje blott af Tärnan
Den starkes själ betog
Och saligt aftonstjärnan
I deras brudnatt log.

Men kort är tro hos männer,
Men flyktig deras brand.
Snart Drifva qualet känner
Af slitna kärleksband.
Ett mål för smärtans pilar
Och skiljd från hvarje lust
Allena Flickan hvilar
På Finlands öde kust.

Väl länge blott hon gråter
Men ej i evighet
Ett såradt bröst förlåter
Det äfven hämnas vet.
Och trolldomskittlar sjuda
I furuskogens famn
Och hemska visor ljuda
Och nämna Drottens namn.

Och se! en okänd plåga
Den mäktige förtär,
Ren släckt är ögats låga,
Ren kinden vissnad är
Och förrn det krönta året
Till rygga banan lagt
Har ren det blinda såret
På bålet Drotten bragt.

Visbur fordom lågade för Öda,
Räckte Flickan leende sin hand
Och åt verlden såg man henne föda
Tvänne panter af hans sälla brand.

Men förtrollad af en annan Quinna,
AsiaDrotten makan snart förskjöt,
Liknöjd såg han hennes tårar rinna
Och förlorad var den suck hon gjöt.

Och hon måste Kungaborgen lämna
Späda söner hon på armen bar —
Grät, men hoppet att en dag sig hämna
Hennes tröst i ensligheten var.

Femton vintrar hennes Söner hunnit
Och mot Fadren väpna de sin arm.
Innan kort har SviaDrotten brunnit
Rysligt inne vid sin makas barm.

Agne i härnad mot Finnarne drog,
Froste, den mäktiga Drotten han slog
Lysande skatter i byte han tog.

Ringar af guld blefvo kämparnes lön
Dottren af Froste, den retande mön
Förde han sjelf öfver brusande sjön.

Och på de stränder där Lögarens svall
Blandar med hafvet sin våta kristall
Firar han bröllopp vid gullharpors skall.

Mjödhornen fyllde af fradgande must
Vandra kring laget och lekar och lust
Fylla den vimpelomfladdrade kust.

Fram öfver böljorna fullmånen skalf
Stjärnorna brunno på himmelens hvalf
Agne han hvilade ensam med Skjalf.

Morgonen framgick så rosig och klar,
Bruden försvunnit men brudgummen var
Quäfd i den kedja om halsen han bar.

GERDA. CHOR AF BRUDTÄRNOR.

C[HOREN].

Du gråter [Gerda]. Är då allt förloradt?

[GERDA.]

Allt är förloradt. Purpurrosen bleknat,
Den gyllne lampan slocknade för evigt
Och ned till dunkla obekanta verldar
Från lifvets pol den milda stjernan skred.
Kall hvilar Hilma. Fåfängt i dess öra
Min stämma ropar, mina heta tårar
Förgäfves rägna på dess bleka kind.

C[HOREN].

Berätta oss om hennes död, o [Gerda].
Väl är det smärtsamt att bekräftelsen
På ödets domar och vår saknad höra
Men självfva smärtan ger i smärtan tröst.

[GERDA.]

Lugn sönk hon ned på gullbelagda stolen
Och af de tärnor som hon därtill utsett
Sig kläda lät i festlig bröllopsdräkt.
Af Thora ordnades de långa håren
Och Ragnild höll försmältande i gråt
En silfverspegel för den blekas anlet
Och Gerd ur skrinet framtog de juveler
Som borde kröna armarne och halsen.
Med bröllopsmanteln stel af gull och pärlor
Jag stod vid sidan, skälfvande, förkrossad.
Högt gräto alla. Öfver Hilmas kind
En tår ock framsmög. Ack! en helig droppa
Af hennes eget hjerteblod det var.
Så långsamt gick den liksom trött af resan.
Lugn blef dock Hilma, tröstade oss alla.
I goda flickor! sade hon, Ert qual
Min död förbittrar. Lifvet är en yrsel
En sjuklings dröm, väl att den ändar sig.
Allt mer begynte nu dess anlet blekna
Och ögats strålar släcktes efter hand,
Och blånad täckte flickans rosenläppar.
Nu sjönk dess hufvud, nu från Hilmas barm
Det hemska rosslet dödens kamp förrådde
Till sängen bars hon — ryckningar af smärta
Och djupa suckar — Hilma var ej mer.
Nu låten mig i stillhet här få gråta
Men öfver blomman som i förtid föll
En klagovisa stämmen opp, I tärnor.

CHOREN.

Väninnor! höjom då klagosången
I dödens kedjor för evigt fången
Vår Hilma är.
Nu thronar fasan i kungaborgen
Mitt hjärta blöder, min själ af sorgen
Förvirrad är.

Hur ljuft i döden dess öga blundar
Mer skön ej Freja i Midgårds lundar
Man slumra såg.
Mer skön ej Nanna, förtärd af smärta
Med bleka kinder och brustet hjärta
På bålet låg.

Lång blir din slummer, o arma flicka
När alla väsen mot ljuset blicka
Om morgonen,
När Solens eldklot i Söder brinner,
När Folkvangs Drottning sitt gullgarn spinner
Du slumrar än.

När fälten prunka af liljor fyllde
När fälten svalla, af säd förgyllde
För vädrens sus,
När höstens tärna sitt fullhorn tömmer
När ängen hvitnar, Du stilla drömmer
I Helhems hus.

Ej firas fester, ej facklor brinna,
Ej harpor klinga, ej mjödhorn rinna
I Helhems natt.
O barn af Embla! hvad grymma öden,
Dygd, ungdom fägring, allt, allt tar döden
Med järnarm fatt.

Gråtom ej den fallnas öde,
Lugnt hon slumrar hos de döde,
Ingen smärta dem förtär,
Inga tårar fällas där.

Saligt hvilar hon i famnen
Af den evigt stilla hamnen.
Inga öden henne nå —
Våra, våra återstå.

Hvad blir mitt öde? hvad okänd trakt
Skall se slafvinnan i Herrens makt?
På Thules halfö, den Necken famnar
Med dubbla haf
Hvar blir min boning och hvar min graf?
Mån på de ängar dem, Fyriså!
Din silfverbölja
Ses vänligt skölja
Där Kungaborgen och Templet stå?
Mån på de stränder där Eirasund
Lär bägge hafven ett fast förbund
Mån' på de slätter af snö betäckte
Där Thussars släkte

Nu kogerprydde på skidor fara
Med vindens lopp
Och grenigt hornade renars skara
Sin föda leta bland drifvor opp?
Hvad blir mitt öde? hvad okänd trakt
Skall se slafvinnan i Herrens makt?
På Thules halfö, den Necken famnar
Med dubbla haf
Hvar blir min boning och hvar min graf?

FEMTE AKTEN.

[GERDA. CHOR AF BRUDTÄRNOR.]

E[N] B[RUDTÄRNA].

De komma, himmel! hörden I trumpeten
Där borte skalla? Sigurds skaror komma,
En skog af lansar rycker an mot borgen.
I gyllne rustning såg jag Sigurd glimma
Mot aftonstrålen. På en snöhvit fåle
Han red i spetsen för sin stolta här
Och rysligt höll ett blottadt svärd i handen.
Hör närmre ständigt skränar krigsmusiken
Vi äro alla, alla dödens barn!

[GERDA.]

Var icke rädd! med svärd ej Quinnan dödas
Ej dvärgar smida djupt i bergens skymning
Det grymma järn som h[enn]e ger åt döden.
Med svärd man endast ofullkomligt mördar,
Om rätt Du vill en bödels ära vinna
Så angrip hjärtat vid dess dolda rot
Bjud sorgens matk förtära lifvets blomma.

CHOREN.

Af darrande väntan mitt hjärta nu slår
Till straffet, till straffet Tyrannen nu går
Allt under ditt välde o segrare böj
I blodströmmar vada, på likberg dig höj.
Räds! Gudarne äro dock större än Du
Den quider i morgon, som fröjdar sig nu.
En gång dock fullbordar sig Allfaders lag,
Det strålande Valhall försvinner en dag
Men evigt i Narstrand de lastbare bo,
Men evigt i Gimle är oskuldens ro.

[CHOR AF BRUDTÄRNOR. SIGURDS KÄMPAR.]

B.

O jämmerfulla syn! och månen vände
Sitt anlete ej bort och nattens stjärnor
Från blåa himlar sågo kallt därpå.
Alf! Ragnar! Hilma! Fröjden Er I skuggor!
Er är ett offer utan like slagtadt
Och hela Norden straffas för er död.

CH[OREN].

Är Sigurd fallen?

B.

Manhems Sol gått ned
Och mörka skuggor hvila öfver lunden.

C[HOREN].

Berätta oss om Hjeltens död, o Kämpe!
Nyfikenheten när det angår Sigurd
Ej blott förlåtlig, den nödvändig är

B.

Så hören då. Till stranden Hilmas lik
Af våra kämpar bars, och SviaDrotten
På afstånd följde, drömmande och stum,
Hans stolta öga såg till jorden ned
Och djupa suckar gingo från hans bröst.
Till skeppen alla redan hunnit neder
På Kungens vink man redde till ett bål.
Af yxors hugg gaf ollonskogen genljud,
Snart allt i ordning var till dödens fest.
Med bloss i händren stodo Manhems kämpar
I långa rader jämte flodens stränder
Och härens Skalder stämde jämrens sång
Från dofva harpor festligt opp i natten.
Nu SviaDrotten tystnad böd. O vänner!
Så ljöd hans röst. Mitt sista afsked tagen
Till skuggors land jag ur er åsyn går.
Jag mördat har en dyrkad älskarinna
Och hårdt jag snart vill straffa mig därför
På Hilmas bål jag brinna vill. Ej vågor
Ej hundra vilda Oceaners vågor
De flammor släcka som i själen rasa
Af eld allena släckes denna eld.
Sagdt och ett bloss från en af våra kämpar
Han tog och döf för alla härens böner
Beträdde skeppet hvarest Hilmas lik
På bålet låg och väntade en fackla
Han tände skyndsamt veden an och högg
Med skarpa svärdet ankartåget af
Och leende besteg sitt hemska läger.
Af nattens väder fylldes redan segeln
Och skeppet dref i flammor ut åt fjorden

Af våra blickar och vår jämmer följdt.
Snart sågs däraf en ljusröd punkt allena
Vid himlaranden, som en dunkel stjärna
I nedergången, som en kant af Månen
När blodröd ner i böljorna han går.
Förskingrad flyter nu den höges aska
Kring Oceanen, och den lätta urnan
Försmår att hysa stoftet af den man
Hvars armar fordom skakade en verld.

C[HOREN].

Ja, fruktansvärd, o Kärlek! är din makt.
Ej Quinnor blott förtäras af din eld.
Du äfven Hjeltarne i stoft förbyter.

Till dagarnes ände
Mitt öga sig vände
Förgäte det flyktiga lifvets elände
Förgäte sin tår.
Så länge än Solen
Går banan kring polen
O människor! quäljas och blöda I skolen
Af eviga sår.

Men hunger pest och strider
Och grymma vintrars tvång
Förkunna att det lider
Till verldens undergång.

Naturens Tempel vackla,
Se Månen åldras ren
Och dagens gyllne fackla
Förlorar allt sitt sken.

Att störta Odens throner
Far Surtur i sin prakt
Från Söderns regioner
Med hela Muspels makt.
Med lågor är han väpnad
Framför den Höge går
Kring Altets rymder häpnad,
Fördärfvet i hans spår.

Och redan Loke bryter
För evigt sina band
Och Fenrisulfven ryter
Och Ormen söker land.
I luren Heimdal stöter
Och alla Gudars ätt
Den dubbla hären möter
På Vigrids stora slätt.

Den sista vilda striden
De starke kämpa då
Och Gudarne och tiden
Sitt banesår där få.
Till graf sig verlden bäddar
Åt alla Asars chor.
Ej Gungnir Oden räddar
Ej Mjolner frälsar Thor.

Och Surtur öfver polen
Sin vilda flamma strör.
Förbleknad höljer Solen
Sitt anlete och dör.
Af blåa himlen falla
De klara stjärnor ner
Och djupets källor svalla,
Och jorden fins ej mer.

Men ur hafvet sig höjer en grönskande Ö,
Omsusad af ljum, sommarlig västan
Med odödliga lundar och blomstrande fällt.
Förbi är det onda: allt fröjdas och ler
En klarare Sol tågar på fästet
Och en skönare Måne i skyarne går.
Då möta i skuggan af blommande träd
De älskandes par glädtigt hvarannan,
Då fira de gode sin eviga fest
Och till Ödenas gåta man ordet då har.
Ty Baldur har kommit med Nanna igen
Ur den kufvade Hells nattliga riken
Och Asarna finna i gräset på nytt
Allfaders gudomliga runor.

WISBUR.

SORGSPEL.

PERSONERNE.

WISBUR, Upsala Drott.
HILDUR, hans Gemål.
ÖDA, Wisburs fordna, nu förskutna Gemål.
GISSLER } hennes och Wisburs Söner.
AUDER
HULD, en gammal Trollqvinna.
ROLOF, en af Wisburs kämpar.
ROE, Ödas fader.
RAGNILD, Hildurs Tärna.
CHOR.

Scenen är i Upsala.

FÖRSTA ACTEN.

HULD.

Ur klyftors djup, ur mörka skogars gömma,
Dit, mellan dunkla, hundraåra tallar,
Knappt solen hinner med sin middagsstråle;
Der vindens suck, der forssens hemska dån
Och ufvens rop vid månens bleka skimmer
Dåft återskalla från de höga bergen,
Hvem är den djerfve, som i dagens ljus,
Till lifvets hvimmel, grymt mig kallar åter?
Re'n halfva seklet i min skumma grotta
Jag stilla bodde, stilla som i grafven.
Af gräs beväxtes stigen till mitt hem,
Af gräs, af viden och af hvassa törnen —
På långa år jag ingen dödlig såg.
Förglömd jag redan trodde mig deruppe
Och hoppades i ostörd ro få flytta
Till skuggors land, till dödens svarta elfver,
Se'n lifvet endast jämmer mig beskärt.
Ack! ingen sällhet för mitt hjerta skaptes.
Ej bröllopskransen fängslat dessa hår,
Dem redan hundra vintrars snö betäcka,
Och vid min barm en kärlekspant ej lett;

En bister Norna ryckte från mitt öga
Den sälla bindeln, villans purpurbindel,
Och skingrade det glada silfvertöcken,
I hvilket andra sig och tingen se.
Då miste solen, miste nattens stjernor
Sitt klara sken, sin grönska jordens fält,
Och vårens blommor, höstens rika frukter
Och sommarns ax, jag utan glädje såg,
Och hela lifvets mägtiga förtrollning
Upplöstes i en tom, en sorglig rök.
Ej harpans toner längre mig förnöjde,
Ej dansens hvirfvel. Ur min faders boning,
Ur glada systrars högtidsklädda skara,
Jag, lik en vålnad, smög i skogar bort.
O grymma Norna! säg, med hvilken lön
Du gäldat har de nöjen jag försakat,
Det stora offer af mig sjelf jag gjort.
Du skänkt förmågan att i blod förvandla
Den ljusa månen, hämma flodens lopp,
Att eld och väder efter önskan leda
Och kämpens hamn ur ättehögen väcka
Med sångers ljud — hvad båtar detta allt?
Ej kunde nånsin dessa stora under
Min sällhet skapa, ej en flygtig känsla
Af glädje föda i mitt bröst.
Vill du, att äran skall belöna mig?
Hvad är då äran? Blott en sjuklings dröm,
En tom, förförisk klang, en hålig spegel,
I hvilken menskan dårligt sig begapar
Och stor sig tycker. Dåre! tror du väl,
Att andra bilden i din spegel se?
Sig sjelf din granne skådar i sin egen.

O blygens, dödlige! Blott himlens Gudar,
Odödlighetens ljusa barn och etherns,
Tillkommer äran. Blott sin egen gudom
Är hvarje menska. Ägde du ock kronor
Att dela ut, ja, stora kungariken,
Du skall dock aldrig bli en annans Gud.
Men vishet, vishet är dock värd att vinna,
Är värd att köpas med försakelser,
Och hög dess njutning. O! jag tänkte så,
Förr'n hemlighetens purpurslöja lyftes.
Med andarna jag plägat samqväm se'n,
I skuggorna af ygdrasill jag hvilat,
Jag läst, o Norna! dina gyllne runor.
Ack! hvad jag hatar dessa grymma runor!
De tala blott om tårar eller blod.

Skön var den väg, som ledde mig till staden.
Å ömse sidor såg jag åkrar svalla,
Likt stora guldhaf, krusade af vinden,
Och rika byar höja sig på heden,
Der friden bodde, kärleken och fliten.
Ur hvarje dal jag hörde källors klang,
Vid hjordars dans; en ungdom frisk och glad,
Lik ängens ros i daggens silfver badad,
På blomsterfälten trygg och sorgfri lekte.
Och gråhårsmän ur svala ekars skjul,
Likt aftonrodnor öfver nejden, logo.
O! tänkte jag, snart skola dessa fält
Sig grymt förvandla, snart skall pesten rasa,
Det grymma kriget och den bleka hungern,
Der lifvet, fröjden, öfverflödet rå,
För glädjens toner endast dödssång höras.

Men Svithiods Drottning re'n jag nalkas ser,
Af sina tärnors muntra skaror följd.
En gyldne ked på liljehalsen prålar
Och ädelstenar kröna hennes hår.

HULD. HILDUR.

(*Med den sednare uppträder Choren.*)

HILDUR.

Du visaste af alla jordens qvinnor!
För dig jag dyrkande mitt hufvud böjer,
Jag kysser vördnadsfull din hand.

HULD.

O Drottning!
Vill du med usla vördnadsoffer muta
Det stränga Ödet? Hoppas icke det.
Blygs att förnedra så din värdighet
Inför en like. Menskan aldrig bättre,
Och sällan sämre, än sitt öde är.

HILDUR.

Hör mig, o qvinna! Grymma tvifvelsmål
Min själ förfölja; aningar, så mörka,
Att aldrig Nastrand svartare har födt.
Ej thronens glans, ej sjelfva Wisburs kärlek
Förmå mig trösta. Du, o Huld! allena
Kan skänka lugnet åt mitt qvalda bröst.

HULD.

Tro icke det. Ack! mången dödlig kom
Med hopp i hjertat till min skumma grotta,

Och gick förkrossad, tröstlös, derifrån.
Om deras öden jag med tusen talat;
Men från den stunden de min stämma hörde
Ur deras ögon aldrig sällhet strålat,
På deras läppar aldrig glädjen lett.
Hvad vill du, Drottning? Jag ej trifves här
I folkets sorl, i salens grymma sken —
Jag måste skynda. Säg mig hvad du önskar.

HILDUR.

O stränga qvinna! ej med denna uppsyn
Betrakta mig. Jag härdar den ej ut.
Din panna dyster som ett åskmoln är,
Som dödens pilar ljunga dina blickar.

HULD.

Ännu en gång, hvi har du kallat mig?

HILDUR.

Jag af din munn mitt öde ville höra.

HULD.

Du ser ditt öde. Ur den svarta grafven
Det kommit har och uppenbarar sig.
Dock, se! du vågar ej att det betrakta.

HILDUR.

O, hör mig, Huld! En ryslig dröm jag haft,
En svart, förfärlig dröm.

HULD.

Välan! förgät den.
Lär dig att anse drömmen för ett intet

Och verkligheten för en dröm. Blott så
Förlefver menskan roligt sina dagar.

HILDUR.

Min dröm är icke andra drömmar lik:
Dess blotta hågkomst skakar än mitt hjerta.
O, värdes höra. Sjelf du rysa skall.

HULD.

Jag rysa? Nej! se, Drottning, dessa håren!
Snart glimma de af hundra vintrars snö.
Se dessa gamla ögon! Snart de sett
Två slägter skugglikt tåga öfver jorden.
Men bland de tusen dödliga jag krönt
Ej en jag fann, hvars lif ej slutligt var
En sorglig dröm, en våldsam feberyra.
Ja! utan rysning jag dig höra vill;
Men först en fråga tillåt mig, o Hildur!
Jag ser en gyllne ked i flera hvarf
Omge din hals. Ifrån dess helga midt
En diamant nedstrålar, lik en stjerna,
I festlig glans. Säg, Hildur, med hvad rätt
Du bär det stora oskattbara smycket.

HILDUR.

Mig Wisbur skänkte på förmälningsfesten
Den gyldne kedjan. Odens höga maka,
Den stolta Frigga sjelf, den fordom bar,
När än i Björkös rika kungasalar
Hon höll sitt hof och badade i vassen
Af Lögarns silfvervåg sin gudakropp.
Af alla Drottningar i Yngves ätt

Det sedan burits, som ett kännetecken
Af deras ära, deras värdighet.
Hvi frågar du fördenskull, med hvad rätt
Jag detta smycke bär?

HULD.

Det vill jag säga.
Knappt sjutton gånger har den gröna våren,
Med fogelsånger och med liljedoft,
Gått fram ur drifvornas och köldens sköte,
Se'n, af en händelse, ur grottan stigen,
I Upsala jag var på Disas fest.
Der såg jag Wisbur, såg hans sköna maka,
Den stolta Öda. I en flock af qvinnor
Hon praktfull stod vid altarlågans sken.
Så dagens tärna, mellan gyldne vårmoln,
I öster prålar, så bland sina tärnor
Står Oders brud i Folkvangs höga sal.
En purpurslöja, prydd af silfverblommor,
Omflöt dess länder, och en perlsatt gördel
Förtroligt famnade dess smerta lif.
Då blixtrade på hennes barm den kedja,
Som nu dig smyckar. Ack! med skäl hon tänkte
Till dödens stund få detta tecken bära,
Ty utan fläck dess lefnad alltid var;
Och tvenne söner, dem hon Wisbur gett,
Bort evig, evig deras kärlek göra.

Då nyss åt staden, drömmande, jag gick,
Såg jag en qvinna sitta under eken,
I sorgens drägt. Af ingen bindel krönt,
Flög hennes långa silkeshår i vinden;

Rödt var af gråt dess himmelsblåa öga,
Och rosen flydd ifrån dess bleka kind,
Der tårens perla, stum och sorglig, blänkte.
Jag stannade, jag fäste på den arma,
Rörd af medlidande, min blick, och se!
Det Wisburs maka var, den stolta Öda,
Som aldrig förr i folkets skaror gick,
Att allas blickar hon ej till sig drog,
Ej allas hjessor vördnadsfullt sig böjde.
Alltså ej undra, Hildur! på min fråga.
Än lefver ägarinnan till ditt smycke.

HILDUR.

Jag känner ej de saker du förtäljer,
Och vill ej känna dem. Mig Wisburs kärlek
På thronens höjd har oförmodadt lyftat
Ur blomsterdalen, der med vårens rosor
Jag lekte förr, ett fjortonårigt barn.
Ack! fjorton år vid sidan af min Wisbur
Jag sorgfri lefvat; ingen tår af saknad
Har fyllt mitt öga; ingen suck af ånger
Har stigit se'n från denna trogna barm.
Jag, äfven jag, o Huld! åt Wisbur skänkt
En helig pant af ömsesidig kärlek,
En älskvärd son, den blomstrande Domalder,
Som nu är bortsänd på en fjerran ö
I Lögarns stora heliga christallsjö,
Till Eilif Wiking, för att undervist
I bragder bli, som höfvas kungasonen.
Tro mig, o Huld! ej ärans glans, ej thronen
Min själ förföra. Blott jag Wisburs kärlek

Behålla får, o! alltför gerna då
Åt hvem som helst jag denna kedja lemnar.

HULD.

O Hildur! bättre för ditt lugn det varit,
Om i din blomsterdal du evigt dröjt.
Den är en dåre, som ur däldens skugga
Till glans och höjder sträfvar upp. Med tårar,
Med blod och tårar, gäldar han sin lust.
Hör mig, o Hildur! Hvad jag vet, jag talar:

Vanlander hette Wisburs tappre fader.
Till Finlands kuster han i härnad for.
Der såg han Drifva. Under Auras tallar
Hon ensam gick, i jagtens rustning klädd.
Ljuft öfver vadan skörtades den lätta,
Den gröna kjortlen upp. En gyldne fläta
Tillsammanhöll de välluktrika håren,
Och silfverkogret hängde ned från skuldran.
Af mägtig kärlek Drotten vardt betagen.
»Dröj qvar,» han sade, »sköna jägarinna!
Lent som ett sammet, blomsterrikt är gräset,
Och skuggan djup af tallarna deröfver.
Kom i min famn! Dig älskar Svithiods Drott,
Den store Konung, som, på Odens thron,
I Yngves borg sitt höga säte har,
Vid Fyrisån, den mångbesungna floden.
Snart skall jag vända till mitt rike åter,
Men ej förgäta dig. Tolf ädla Svenskar
Jag vill dig skicka med den gyldne kedja,
Som burits först af Odens höga maka,
Af alla Manhems kungabrudar se'n.

På Lögarns strand din ankomst jag förbidar.»
Så talte länge Svedgers store son,
Och Drifva trodde, eller ville tro,
Hvad Drotten sade. Re'n de Svenska seglen
Från Auras kuster vesterut sig vände,
Och veckor, månhvarf skredo snart förbi.
På mulna stranden Drifva satt och såg
Åt rymden ut med tårbemängda blickar,
Men ingen guldked, ingen glad beskickning
Till älskarinnan öfver hafvet kom.
Dock ej att gråta Drifva blott förstod:
En ryslig hämnd hon tog på Svia-Drotten.
Af trolldomspilen hastigt genomborrad,
Föll segerhjelten i sin trygga borg.

I Upsala jag sjelf tillstädes var,
När Kungens ben, från bålets varma glöd,
I gyldne urnan samlades af sonen
Och sattes ned i ättehögens famn.
Om aftonen, längs månbeglänsta floden,
Jag ensam gick och hörde elfvor sjunga.
Jag glömmer aldrig deras hemska sång.
Gif akt, o Hildur! du skall sjelf den höra.
Så söngo elfvorna i Fyrisån:

En gyldene ked
Är i Asarnes hus.
O! rycktes den ned
Långt från soltärnans ljus!

Sindre den gjort,
Den ilsknaste dvärg,

Hvars förborgade port
Är i Skandiens berg.

Loke den stal
Fram i dagen, att ve
Och dödliga qval
Åt de eviga ge.

Utlagd han är,
Likt ett skinande garn.
Blindt snärja sig der
Alla gudarnes barn.

Fadren han re'n
I grafven har lagt.
Offrad blir se'n
Hans son åt dess magt.

Fejder och mord
Är dess eviga lag.
Den första i Nord
Skall han skörda en dag.

Se poleldens sken!
Hör nattugglans ljud!
Tyst sofver han re'n
Hos sin vakande brud.

Till sitt hämnande kalls
Fullbordan hon går,
Och om brudgummens hals
Knyter guldkedjan svår.

Högt i ett träd
Slutar Hjelten sitt lopp.
Af metallernas säd
Växer olyckan opp.

HILDUR.

Ja, Huld! du hade rätt. Långt bättre varit
För mig att dröja i min blomsterdal.
Dock nej! det var ju kärleken som ledde
Mig derifrån. I famnen af en hjelte
Jag yrat bort mitt snabba ungdomslif.
Jag lycklig var. I sjelfva dödens stund
Skall jag med tacksamhet ännu det minnas
Och prisa himlen för den korta tid
Mig lemnad var att Wisbur se och solen.

HULD.

Du talar klokt, o Drottning! ingen dödlig
Till sällhet skaptes. Säll jag såg dock mången,
Så länge än dess bröst af kärlek brann.
Säg nu din dröm. Jag deltar i ditt öde.

HILDUR.

På sömnens vingar tyckte jag mig föras
Långt bort från solens, långt från månens sken.
I skumma salen på en svartklädd thron
Jag sorgsen satt, och Wisbur vid min sida.
Blekt var hans anlet, slocknad ögats glans,
Och purpurmanteln stel af Drottens blod.
Mitt hjerta sved, jag ville handen lägga
Uppå dess trakt, dock fanns der intet hjerta;
Tom, rysligt tom, var barmen, som jag rörde.

Jag ville sucka Wisburs dyra namn,
Men orden dogo på min stela tunga.

Ett hastigt dån nu utanföre hördes
Och koppardörren öppnades, och se!
En blodig vålnad in i rummet steg.
Af eld hans lockar rysligt svedde voro
Och likaså den furstligt rika manteln.
Med namnlös fasa kände jag igen
Min dyra son, min älskade Domalder.
Och efter honom kommo många andra;
I kungadrägter alla voro klädde,
Men alla, alla droppade af blod,
Och alla, alla buro Wisburs drag.
Ej ur mitt sinne går den hemska drömmen.
Förklara den! Jag känna vill mitt öde.
Först, när sin lott det vet, är hjertat nöjdt.

HULD.

Svårt lär ej blifva att din dröm förklara.
Dock, Hildur! mins, det är ju blott en dröm.
Förgät den — flyg i Wisburs armar åter!

HILDUR.

Jag kan det icke, innan allt jag vet.
Lätt är att dö, men grymt att evigt bäfva.

HULD.

Välan! i grottans dunkla famn mig följ.
Vanlander sjelf jag väcka skall ur grafven.
Allt får du höra af hans egen munn.
Dock vet förut: ej någon lycklig tidning

Från Helhem kom. Ej hoppets blommor gro
På andra sidan om den gyldne solen.

HILDUR.

Jag vill dock gå.
(*Till en af tärnorna i choren.*)
Kom, Ragnild! kom och följ mig!
(*De gå.*)

CHOREN.

Glad trädde jag nyss ur den skyhöga borgen,
Af guldbindlar prydd om mitt lockiga hår.
Nu mörknar min leende panna af sorgen,
Och oro i själen, likt skymningar, rår.
Hvad kan min bestörtning, min ängslan då vålla?
O! hvadan de qväljande suckar jag drar?
En fjäril är glädjen — försök ej att hålla,
O ros! vid ditt hjerta den flygtiga qvar.

Jag har sett, hvad jag ej önskat har:
Lik en åldrig, hotande jättinna,
Lik ett spöke af försvunna dar,
Stod den gamla, hög och underbar,
För vår herrskarinna,
Ödets moln på hennes panna satt.
Lika facklor i en stormig natt,
Såg jag hennes ögon brinna.

Hvitt blänkte dess hår, likt en nyburen drifva.
Hemsk, som en ruin, och föråldrad hon stod.
En sådan, o systrar! jag äfven skall blifva;
Snart rosorna flyta på tidernas flod.

Men ack! innan känslornas låga försvunnit,
Ack! innan mitt hjerta att älska förglömt,
Att redan på bålet till aska jag brunnit,
Att Hel i sin nattliga boning mig gömt!

Jag ej gillar hvad vår Drottning gjort.
Hvarför ödet till sitt möte kalla?
Aldrig godt från dödens land man sport —
Hvarför klappa på dess kopparport,
Öppen dock för alla?
Jag vill njuta skämtande min dag,
Le mot solen, och för Ödets slag,
Lik ett blomster, sorglös falla.

Sagta, o sagta!
Kungen jag ser
Bland presterna stiga från borgtrappan ner.
Tåget jag vill betrakta.
Följd af sin heliga vakt,
Går han i blänkande prakt,
Offer och rökverk att bära
I gyldene templet till Gudarnes ära.

(*Marsch af Wisbur, med Offerprester, Hoffolk och Vakt, öfver Theatern, från borgen upp i templet.*)

J himmelska Magter, hvars vakande öga
Med strålande kärlek ser ned från det höga
Till Skandiens bygder, det heliga land,
Der riken J ägen, ej tempel allena,
Der sönerne tända, med presterligt rena,

Med kungliga händer, ert altares brand,
O! vaken med nåd för de throner J höjden.
Thor, Oden och Frigga, J mägtige tre!
Må friden, välsignelsen, lyckan och fröjden,
Sitt eviga hem här på fjällarna se!

ANDRA ACTEN.

ÖDA. GISSLER. AUDER. CHOREN.

ÖDA.

Nu, mine söner! lemnen mig en stund.
Er dolda hållen roligt der i skuggan
Af lundens träd, till dess jag kallar er.
Ej Wisbur föddes känslolös. Må hända
Han ej behöfver sönerna att se,
Att i sitt hjerta faderskärlek röna;
Må hända segra modrens tårar re'n,
Må hända minnet af försvunna dagar.
Han var ju lycklig förr vid detta hjerta,
I dessa armar njöt han lifvets sällhet,
Den sällhet, ack! som njutes blott en gång.
Frånvaron är en medlare, bland alla
Den yppersta. Man glömmer hvad man äger,
Men heligt är hvad man förlorat har.
Dock är han döf för mina varma böner,
Blir till hans hjerta vägen stängd för Öda,
Då kommen fram. Må han från eder se
Sin gyldne ungdom härligt återstråla,
Och, hvad han nekat modrens heta tårar,
Han rodna skall att neka sina barn.

GISSLER.

O Roës dotter, ej förnedra dig!
Ej oss förnedra! hvarför genom tårar
Vår krona vinna? hvarför genom böner
En rättighet, för hvilken vi ha svärd?
Tolf hundra Finnar, öfver hafvets vågor
Af Konung Jokul skickade med dig,
Befaller jag, tolfhundra Finnar Auder,
Och tusen Göther lyda Roës vink.
Ej segren oviss är. — Må hämnden drabba
Domalders far — han var ej nånsin vår.
Så heligt blod dessutom jag ej vet,
Att till min rätts försvar jag det ej spiller.

ÖDA.

O grymma barn! ditt tal mig genomborrar.
Bed Gudarna, att ej det afskyvärda,
Det oerhörda sker. Ha! hvilka ormar
Mitt sköte födde, hvilka tigerhjertan!
De törsta rysligt efter fadrens blod.
Gån, lemnen mig! Jag vill allena vara.

AUDER.

Kom, Gissler, kom! Förrädisk är din hetta.
Se dessa qvinnor! frukta dem, ja, darra
För sjelfva murarna! Vårt värf, o broder!
Har knappt ett namn, då re'n det utfördt är.
(*Gissler och Auder gå.*)

ÖDA.

Så är jag åter i min fosterbygd.
Ja, dessa fälten drucko mina tårar,

Ej smärtans tårar blott, nej! glädjens ock.
Jag ser den höga, tornbekrönta staden,
Det gyldne templet, hvarest Skandiens Gudar
Everdligt throna, och den rika borgen,
Som Yngve rest vid blåa Fyrisån,
Den glada borg, der Öda fordom gick,
Vid harpors jubel och vid facklors glans,
Högtidligt fram, bland guldbesmidda tärnor.
Ett spöke lik jag kommer nu tillbaka,
En sorgsen vålnad, som, från skuggors land,
Osynlig vandrar kring sitt fordna välde.
O dyra ort! hvad sorglig hågkomst väcker
Du i min själ! Se, hvarje blomma nickar,
Och hvarje träd sin helsning vänligt susar!
Välkommen åter! klingar fogelns röst.
Natur! hvad du är god! Du evigt älskar,
Du evigt ler, i solglans eller tårar,
Emot din gunstling. Menskorna ej så.
I dag de lyfta oss på lyckans höjd,
Med fröjd och ära mildt oss öfverhopa;
I morgon störta de med rysligt hånskratt
Sitt usla rof i afgrundsdjupet ned.

Snart fjorton år på Finlands öde-kuster
Jag satt allena och begret min forntid,
Min döda forntid! Ack! dess bleka minnen,
Likt qvällens töcken, lika vänners skuggor,
Likt aftonrodnan af en flyktad dag
Besökte mig i saknans dunkla midnatt.
Långt från min hembygd, från de blomsterdalar,
Der glädtigt förr jag silfverlammen smekt,
Långt, långt från mina barn, de enda panter

Mig återstodo af en flyktad sällhet,
Jag, af en hård och ärelysten far
I landsflykt drifven, pliktat har för brott,
Ej mina egna. Himmel! var det lastvärdt,
Att af en Kung, en hjelte och en man,
Jag djerfdes tro den heligt svurna eden?
O mine söner! hvi från eder ryckas?
Ej fadermord jag skulle er ha lärt,
Ej Wisburs namn J skolat af mig höra.

O! innan den rysliga hämndtimman slår,
O Mundilfars son! innan skåda du får,
Från din silfrade vagn i den höga azuren,
Det rysliga brottet, som skändar naturen,
Som icke bevittnats af seklernas år!
Förr Heimdal må stöta i skallande luren,
Att dånet till Gimle, till afgrunden når,
Förr Surtur må rida på eldfålen buren,
Att Bifrost i stycken, hemskt brakande, går,
Och himlarne remna och dödsfasan rår
Kring Gudarna, menskorna, djuren!
Hafslägrade ormen sig fräsande höje
Ur grundlösa hvirfvelns famn, att dess blå,
Dess hotande böljor mot skyarna slå!
Ej Loke vid klippan i bojorna dröje!
Till kamp må han trottsigt mot Asarna gå.
Må stjernor och måne från rymden försvinna,
Må solarne slockna och jordkloten brinna,
Förr'n sönerne väpna mot fadren sin arm,
Förr'n mordstålet träffar hans fridlysta barm,
Och det heliga blodet ses rinna!

Håll, Öda, håll! hvar är ditt hämndbegär,
Den stolta blodtörst, som ditt hjerta svällt?
För evigt dog din kärleks sköna låga.
Må hatets flamma nu i själen brinna,
Att natt och tomhet der ej herrska må.
Gläds! äfven hämnden måste ha sin vällust.
Förloradt hopp! det finns en enda känsla,
Som mägtig är att lif åt lifvet ge,
Och denna känsla har jag kallat kärlek.
Hvad efter kärleken man njuta vill,
Hvad efter kärleken man verka tänker,
Är endast skuggor, drömmar efter dagen,
Och midnattsvålnan af ett sunket lif.

(*Det mörknar. Åskan går.*)

Men himlen svartnar; solen bakom molnet
Sitt anlet höljer. Åskans dofva röst
Från ethern skallar. Wisbur! dina offer
Af Gudarna med vreda blickar ses.
Räds! fastän långsamt, nalkas likväl straffet
Och tar tillbaka hvar försummad stund.

(*Åskvädret tilltager.*)

CHOREN.

Fasor mig skaka.
Asa-Thor väpnar sin ljungande hand.
Åskhjulen braka,
Viggarne spraka,
Rysligt tillbaka
Blixtarne stråla kring sjöar och land.

Stormarne hvina,
Skyarne brista,
Skogarne rista

Sitt grönskande hår;
Hafsdjupen skina
Af hväsande lågor,
Af fräsande vågor
Det vredgade svallet mot stränderna slår.

Bladkrönta Necken
Tystnar i bäcken,
Elfvorna stumma i grottorna fly;
Jätten och dvärgen
Darra med bergen
För hammarens slag och åskornas gny.

Helige Fader! mot jättarna ljunga!
Skona dock mig!
Bröt väl den unga
Bäfvande qvinnan nånsin mot dig?
Med vårliga rosor bekrönte den fromma
Sitt vågiga hår,
Och ilade glad i lekarnes spår.
Ej höfves din allmagt att bryta en blomma;
För aftonen dock hon sjelfmant förgår.
(*Åskvädret upphör. Processionen vandrar från templet tillbaka upp i slottet.*)

TREDJE ACTEN.

WISBUR. ROLOF. ÖDA. CHOREN.

WISBUR.

Ej blide voro Gudarne i dag.
Det tycktes ej, som höllo de till godo
Med våra offer. Nå! en annan gång
Mer nådiga jag skall dem säkert finna.

ROLOF.

Du skämtar, Konung! tro mig, ingen klok
Har gäckats än med allvarsamma saker.

WISBUR.

Är det så visst? Nej! klokast den, som anser
För allvar skämtet, allvaret för skämt.
Låt åskan dundra, vare offerblodet
Svart eller rödt, må grymma tecken läsas
Bland innanmätet af det fällda offret,
Må altarlågan stiga upp mot skyn,
Må i sin födsel den af röken qväfvas:
Allt detta, Rolof! angår icke mig.
Må Gudarne, som intet ha att göra,
Med sådant lappri ledsnaden förjaga.

De lefva länge; ha till gyckelspel
God tid beständigt. Icke så en Konung.
Hvad svåra pligter han att fylla har!
Ej nog han skall mot fiender beskydda
Sitt rikes gränsor och mot inhemskt våld
Alldagligt hålla straffets klinga lyftad;
Hvad Gudarne med rätta borde sköta,
De värfven lemnas åt hans omsorg ock.
Mot hunger, pest, mot vintrars storm och töcken,
Mot sjelfva Loke och dess hela anhang,
Han måste strida, skydda herdens hjordar,
Välsigna fiskärns nät, och kalla dagg
På åkerbrukarns brända tegar neder.
Ja, med ett ord, han måste vara Gud
För regn och solsken, väderlek och vindar.

Men lemnom alla sorger för i dag.
Ett gästabud jag hålla vill på borgen,
Så snart den fagra månen lyftat har
Sitt rosenanlet ur den skumma vågen
Och qvällens hand tändt himlens gyldne lampor
I blåa salen upp; ett gästabud,
Hvars like Yngves salar än ej skådat.
Guldvirkade tapeter skola pråla
Kring tak och väggar, bord, af rätter tyngda,
Längs murarna i långa rader stå.
Af facklors glans, i sommarns ljusa middag,
Skall nattens mörker härligt sig förvandla,
I gyldne floder mjödet störta skall
Ur perlbesatta horn, och Skaldens harpa
I allas hjertan klinga helig fröjd.
Kom dit, o Rolof! Du skall sjelf förvånas.

ROLOF.

O Konung! räds för ödena! De lockas,
Likt dödliga, af festens milda skimmer,
Af glädjens sång, af harpans muntra toner,
Ur sina klyftor fram.

WISBUR.

Godt! de må komma.
Med horn i handen jag dem möta vill.
(Han blir varse Öda.)
Men hvem är qvinnan, som der borta står?
Likt vass för vinden bäfva hennes lemmar.
Det tyckes just, som hon mig ville nalkas,
Dock återhåller fruktan hennes steg.

ROLOF.

Med doket hon sitt anlete betäckt.
Så outgrundlig är vår dunkla framtid.

ÖDA (*framstiger*).

O Svithiods Drott! jag har en bön —

WISBUR.

Och hvilken?

ÖDA.

Rättvisa jag begär.

WISBUR.

Hon väntar dig.
Hvar finna henne väl, om ej vid thronen?
Säg nu ditt ärende?

ÖDA (*pekande på Rolof*).

Må denne gå,
Min skygga bön ett vittne endast önskar.

WISBUR.

Rättvisan höjer öfverallt sin röst.
Hon skyr ej vittnen, vandrar stolt i dagen.

ÖDA.

Du irrar dig, o Drott! I sorglig landsflykt
Hon evigt sväfvar, finner knappt en hydda,
Som låter dörren för den trötta upp.

WISBUR.

Hon thronar evigt här på Yngves borg,
Af Odens söner evigt hon beskyddas.
Din önskan dock skall uppfylld bli. Allena
Jag vill dig höra. Lemna oss, o Rolof!
(*Rolof går.*)
Lyft nu, o qvinna! slöjan, som betäcker
Ditt anlet, bort. Mig hemlighetens dok
Odrägligt är, när det i otid nyttjas.

ÖDA.

O Svithiods Drott! Ett spökes bleka anlet
Sig rysligt döljer innanför. Det blygs
Att skåda solen i dess glada öga.
Men, Wisbur! du befallt det. Din befallning
Skall genast uppfylld bli. Se hit och rys!
(*Hon borttager doket.*)

WISBUR.

O himmel! hvad jag ser! det Öda är.
Min döda forntid stiger upp ur grafven.

ÖDA.

Du sade sannt. Ur grafvens famn den stiger
Att fordra räkenskap af dig, Barbar!

Se! dessa kinder blomstrade ju fordom
Af helsans rosor, dessa ögon blänkte
Gudomligt förr af kärlek och af fröjd.
Hvad jag var säll! i lifvets glada fullhet
Jag log mot ljusa, solbeglänsta verldar.
Hvem har nu Öda till en vålnad gjort?

WISBUR.

Håll, Öda, håll! Vårt möte icke börja
Med hårda bannor. Kärleken är flyktad;
Skall hat nödvändigt fylla upp dess rum?
Ej ges en känsla på den vida jorden
Så grym, som hatet. Tårar eller blod
Det måste dricka, om dess grymma brand
Ej skall vårt hjerta rasande förtära.
Nej, Öda, nej! Ej härdar du ut tanken
På Wisburs blod, ej Wisbur Ödas tårar.
O varom vänner, fast ej älskande!

ÖDA.

Tror du, att hjertat nöjes med ett mindre,
Se'n det ett bättre njutit? Vänner! vänner!
O usla namn! o rysligt tomma ljud!
Hvem hade väntat sig af Wisburs läppar
De kalla orden förr i gyldne dagar,
Då hoppets vår och lifvets kring oss log
I festlig glans, då känslans näktergalar
Vår brudsång söngo, då begärets vestan
Med ljumma vingar smekte våra bröst
Och lifvets träd i purpurblomma yfdes,
Då ljuft bestrålad af den blida månen,
Som guldröd uppgick mellan rosenbuskar,

I parkens sköt jag vid ditt hjerta låg
Och af din munn den helga eden hörde?

WISBUR.

Föråldradt är, o Öda! detta språk.
Hör upp dermed. Ljuft som en festmusik
Det fordom klingat i mitt druckna öra.
Nu ljuder det likt dödens hemska sång,
Likt klagolätet af förstämda harpor.
Jag är ej mera hvad jag var den tiden.
Du sjelf, o Öda! ej den samma är.
Som månens anlet eller årets tider,
Så skiftar ock det arma menskohjertat;
Men blott ett fylle, blott en vår det har.
Hvad förde hit, o Öda! dina steg?
Jag trott vår räkning afgjord längesedan.

ÖDA.

Vår räkning afgjord? Nu den börjas först.
Du häpna skall för din stora skulder.
Hör, Wisbur! hör, och dig att rodna lär!

Den femtonde af mina vårar strödde
Med fagra blomster Fyris ängar re'n,
Och Solen strålade i själen glädje,
Och ljufva suckar af en mystisk trånad
Gudomligt svällde flickans unga barm.
Då såg jag dig, då möttes våra blickar.
Af liljor krönt, bland muntra tärnors skara,
Jag stod vid randen af den blåa floden
Och såg din flotta, tyngd af guld och silfver,
Ros upp till staden. Segersäll den kom

Från ärofulla vikingsfärder åter.
Å ömse sidor om den lugna ån
Den gröna slätten festligt var betäckt
Med qvinnor, barn och ålderstigna fäder,
Och rop af jubel fylde luften upp;
Men bland de tusen, som tillstädes voro,
Blott en den sköna kungasonen såg,
Och denna ena såg blott kungasonen.
Ack! hundra gånger rodnande jag slog
Mitt öga ned till jorden. Hundra gånger
Jag lyfte det, och mötte genast ditt.

O! nu randades dar, fulle af tjusning.
Mer ljuft från den blåa, den mörknande skyn
Nedstrålade qvällens och kärlekens bloss,
Och en skönare Tärna om morgonen gick
Att bebåda den gyldene solen.
Bland ångande liljor jag drömmande satt
På den ort, der jag först skådat min älskling,
Och såg i den ormande flodens christall
Än min leende bild glänsa tillbaka,
Än hur grumlad den blef af en fallande tår.
»O!» tänkte den arma, med klappande bröst,
»O! komme han snart, den mitt hjerta begär,
Att i Konungens borg festligt mig föra.»
Och Lofn, den gudomliga, hörde min bön.
Från borgen du kom, härlig som Baldur,
Medan i Midgårds blomstrande dalar
Än den helige log i Gudarnes krets,
Och öga och kind brunno af lifvets
Eldstrålande glans, och hans lockiga hår
Tyst lekte i himmelens vindar.

Så kom du, o Wisbur! och tryckte min hand
Och med stammande röst sade din kärlek.
Jag ville dig svara, men, ack! af en kyss,
Af en glödande kyss qväfdes min stämma,
Och den menlösa ros, som prydde min barm,
Ljuft klämdes till döds i ditt famntag.
Och till Konungens borg mildt du mig ledde,
Med gyldene kedjan behängde min hals
Och vid harpornas ljud och vid Tärnornas sång
Till ditt furstliga läger mig förde.
Ve, ve dig, du korta, bedrägliga lust!
Ve, ve, hur i qval grymt du förvandlats!
Förtrampad, förskjuten, föraktad och glömd,
Allena jag satt öster om hafvet,
Der Aura sig kröker i tallarnes skygd.
Med tårar jag helsade morgonens ljus,
Med tårar jag såg, hur aftonens stjerna
Framblänkte, beskimrad af darrande guld.
Tungt skredo de eviga åren förbi.
O, hvad smärtor jag led! o, hvad dödar jag dog!
O, hur ligger mitt lif härjadt och öde!
I en vandrande hamn, i en klagande röst,
Är den lyckliga Öda förvandlad.
Ve, ve dig, du korta, bedrägliga lust!
Ve, ve, hur i qval du förbyttes!

WISBUR.

Hör upp, o Öda! med din grymma klagan.
Den skakar hjertat, ej besegrar det.
Så trotsar eken alla stormars välde.
Hvad önskar du? — med silfver och med guld

Jag lasta vill den snäcka hit dig burit.
Res, Öda! res, och fordna dagar glöm.

ÖDA.

O blygs! med guld du alltså vill betala
Mitt hjertas sår, med usla skatter gälda
Mitt hela lif, som offrades åt dig.
Barbar! är det ej nog att vara grym?
Skall man nödvändigt äfven förolämpa?
Säg när, säg huru Öda dig har gifvit
En sådan rätt. Välan! jag följa vill
Din låga vink. Af alla dina skatter
Den gyldne kedjan endast jag begär,
Som du mig skänkte på förmälningsdagen.

WISBUR.

Allt annat, Öda! villigt jag dig gifver,
Allt, som är mitt, blott ej hvad Hildurs är.

ÖDA.

Hvad? fräckt du vågar nämna detta namnet,
Och rodnar ej och slår ej ner ditt öga?
Hvad rätt har Hildur till det gyldne smycket?
Mitt är det, mitt, så länge än jag andas.
I ärans namn jag fordrar det igen.
Säg, med hvad brott har Öda väl förverkat
Den fordna hedern? har hon nånsin brutit
De helga löften, som vid Frejas altar
Hon rörd besvor? och äro tvänne söner,
Dem åt sin man den kyska makan gaf,
Ej ett försvar för modrens rättigheter?

WISBUR.

Nämn icke våra barn. De äro döda.
Bland rosenbuskar, i den svarta mullen,
De slumra djupt. Re'n länge jorden var
Det låga taket öfver deras boning,
Och inga runor visa vandrarn dit.
Förgäfves solens glada ljus de sågo.
Ej skulle de, likt fäderna, förvärfva
Odödlig ära, ej med senig arm
I stridens brak den yra fålen tygla,
Och mägtigt spänna kopparbågens sträng.

ÖDA.

Du irrar dig. I kraft och ungdoms-friskhet
De härligt blomstra. Nyss till modershjertat
Med glädjetårar jag de stolta slöt.

WISBUR.

Hvad? hör jag rätt? Månn Roë mig bedragit?
Jag efterfrågat dem, han svarat mig,
Att mullen re'n betäckte deras urnor.
Hvad? följde de till Finlands dystra kuster
Din färd, o Öda? Ha de blomstrat upp
I främlingarnes land, bland Auras skogar?
Helt säkert, qvinna! af din munn de lärt
Att hata fadren, att hans namn förbanna.

ÖDA.

Nej! den förskjutna, den förgråtna Öda
Var icke värd att fostra hjeltar upp.
På Roës gårdar de sin barndom njutit.
Du är dem närmre än du tror.

WISBUR.

O säg,
Säg, hvar de äro. Ack! af faderskärlek
Mitt hjerta klappar än för Ödas barn.

ÖDA.

Du skall dem se; men mins, o Wisbur! mins.
De ha, som makan, sina rättigheter.

WISBUR.

Hvad billigt de begära, vill jag gifva.
Säg, hvar de äro.

ÖDA.

Gissler, Auder, kommen!
Försöken J en väg till Wisburs bröst!
(*Gissler och Auder uppträda.*)
Se'n, mine söner, eder far! O Wisbur,
Se dina barn!

WISBUR.

De äro det. Mitt hjerta
Vid deras åsyn fadersglädjen röner.
De äro det. Ja, dessa ädla drag
Blott äro värda sönerna af Wisbur
Och Odens helga ättlingar. O kommen!
O kommen, mina barn, i fadrens famn!

GISSLER.

Förrän vi haste i din famn, o Konung!
Vi böre veta, om högtidligt du
Erkänner oss för dina äldsta söner,
För arfvingar af Yngves höga thron.

WISBUR.

Hvad? tveken J naturens röst att följa?
J ären stolte. Goda kännetecken!
Från trälars blod J stammen också ej.
Stor, hoppas jag, skall eder framtids ära,
O söner! bli. Jag flottor vill bemanna
Och skänka gyldne rustningar åt Er.
I vikingsfärd kring fjerran stränder tågen!
Den sköna, vida, solomglänsta verlden
Står öppen för ert hopp och edra bragder.
Nog skall ert namn genljuda der en gång!
Till ättemän J han ju Valhalls Gudar.
Ett rike lätt eröfras kan af Er,
Ty till det högsta banar svärdet vägen.
Dock om J stilla önsken njuta lifvet,
Välan! mitt Svithiod stort och mägtigt är.
I Nordens ishaf det sitt hufvud döljer
Och badar fötterna i Sundets våg.
Jag hvar sitt fylke Er med nöje gifver.
Der kunnen J, vid fulla dryckeshorn,
Och vänners glam och sköna flickors skämt,
På edra borgar gladt er tid fördrifva.
Tron mig, ej äran ensam lycklig gör;
En dröm är storheten, en rök berömmet.
Hvad båtar väl att rastlöst efterjaga
Dess molngestalter? Klokare gör den,
Som makligt lyssnar, i en krets af vänner,
På gigors milda ljud och Seidmäns gyckel.

GISSLER.

Är detta fadrens ord till sina söner?
Är det en Konung, är det Odens ättling,

Som talar detta språk? Thor! låt din åskvagn
På nytt förfärligt genombraka skyn!
Grip ljungeldshammarn, rickta honom säkert,
Och slå vanbördingen till jorden ned!

WISBUR.

Hvad öfverdåd! Väl mig, att Hildurs sköte,
Ursinnige! dig ej till verlden bar:
Väl Manhems folk, att du ej är Domalder!

AUDER.

Dig sansa, broder! Lik en lossad vårflod,
Ditt hjerta brusar, känner ingen gräns.
Låt mig få tala. Hör mig, Svithiods Konung!
Vet, icke Gissler, icke Auder föddes
Att styra fylken. Andra stjernor blänkte
I deras gryning. Högre sträcka de
Sin åtrå.

WISBUR.

Nå, hur högt då? Låt mig höra.

AUDER.

Så långt, som deras rättigheter hinna.

WISBUR.

Hvad fordren J, o ynglingar! af mig?

AUDER.

Erkänn vår rätt att dig få efterträda
På Yngves kungastol.

WISBUR.

Det är ej möjligt.
Allt annat fordren, endast icke detta.
Upsala thron hör blott Domalder till.

AUDER.

Och detta, Konung! är ditt sista svar?

WISBUR.

Vid Gudarna! ett annat kan ej gifvas.

GISSLER.

Välan! vi gå.

WISBUR.

O, skynden ej så fort!

AUDER.

Hvad göra här? Vår och din egen dom
Du afsagt har.

WISBUR.

När träffas vi då åter?
Besöken mig i qväll på kungaborgen.
Vid fyllda horn jag vill Er vishet lära,
Vill lära Er att nöjas med er lott —
Den stora konsten läres bäst vid mjödet.

GISSLER.

Godt, godt, vi komme.

(*Gissler och Auder gå.*)

ÖDA.

O! du är en bof!
Den lågaste af alla jordens bofvar.

Ej nog, att modren känslolöst du krossar;
Du äfven vill bekriga dina barn.

WISBUR.

Bekriga dem? Nej! Men den morgonrodnad,
Som härlig blänkte öfver deras vagga,
Ett irrsken var. Hvad rår väl jag? de äro
Ej mera barnen af den fordna Öda.

ÖDA.

Barbar! du kan ha rätt. Den fordna Öda
Var länge död; dess rosor och dess löjen
För evigt flytt, dock var dess hjerta qvar,
Var länge än det samma; nu ej mera.
Ha! efter långa år af ryslig träldom
Du slutligt ger mig friheten tillbaka.
Nej, Wisbur! nej, jag är ej mera Öda.
Jag afskyr, hatar, jag förbannar dig.

WISBUR.

Håll, stränga Öda! hvarför mig förbanna?
Jag älskat dig — är det mitt fel, att lifvet
Och våra böjelser sig jemnt förbyta?
För Ynglingen du skapades, o Öda!
Men ej för mannen. Ynglingen är död.
O! unna mannen att sin vällust följa.
Ditt öga kasta kring den vida jorden.
Sig allt förvandlar. Natten följer dagen,
Af sommarns rosor och af skördens ax
Utträngas vårens nardusrika liljor,
Af höstens frukter sommarns glada prakt.
Ej något hvilar inom sina gränsor.

Allt i den stora, hvimlande naturen
Är i beständig rörelse. Hvad högst
Du såg i dag, i morgon lägst du finner.
Se! jernet rostar, sjelfva guldet bleknar;
De höga stjernorna förbyta rum:
Skall menskohjertat blott ej ändring lida?
O Öda! lär en gång att rättvis bli.
Ej någon kärlek var så öm och salig,
Så ljuft var aldrig något rosenband,
Som det i fordna dagar oss förenat;
Men lågan slocknat, blomsterkedjan brustit,
Jag älskar Hildur, älskar dig ej mer.
Jag tillber månen, ty min sol har nedgått.

ÖDA.

Ha! jag skall rycka denna svaga måne,
Med väldig arm, från himlahvalfvet ned,
Och i dess fall dess dyrkare förkrossa.

WISBUR.

Du rasar. O, farväl, beklagansvärda!
(*Han går.*)

ÖDA.

Han hade rätt. Så vidt den blåa himlen
Sin stjernpell spänner, öfver land och sjöar,
Sig allt förvandlar. Äfven detta hjerta,
Det känsloveka, sig i sten förbyter,
Och, af föraktets kalla vågor släckt,
Den sista gnistan der af ömhet dör.
Men i dess djup sig andra flammor tända;
Ha! det är hatets, det är hämndens brand!
Ja, äfven hämnden måste ha sin vällust,

Jag känner det. Han måste ha sin vällust,
Ljuf, vild, som kärlekens. O! med hvad fröjd
Jag i ditt bröst, o Wisbur, stålet vrider!
I ditt och Hildurs! Från er ömma barm
Skall dödens rossel ljuft mitt öra kittla,
Ljuft, som i fordna dagar lutans klang.

Ormar från Nastrand! sliten mitt bröst!
Spruten ert gift i mitt rasande hjerta!
Mig ropar mitt öde, mig hänför min smärta,
Mig kallar den tjutande hämndens röst.
Beslöja ditt anlet, du strålande tärna,
Som härlig i tidernas guldvagn far!
Dröj evigt, dröj evigt i hafsdjupet qvar,
Du midnattens bleka och darrande stjerna!
J himmelens bloss, förmörken ert sken!
Bortvänden er stråle, att icke J sen
De rysliga bragder, som öfvas på jorden,
De svarta, de vilda, förfärliga morden,
Den fest, som beredes åt afgrunden re'n.
Ormar från Nastrand! sliten mitt bröst!
Spruten ert gift i mitt rasande hjerta!
Mig ropar mitt öde, mig hänför min smärta,
Mig kallar den tjutande hämndens röst.
(*Hon går.*)

CHOREN.

Ingen tigrinna
På Blåmänners strand
Är grym, som en qvinna,
När svartsjukans brand
Begynt i dess hjerta att brinna.
Att hämnas hon går.

Så våldsamt ej vårfloden brusar,
Så mägtigt ej ljungelden slår,
Så vild ej stormen till fejd mot de suckande tallarna rusar.
Ett mordjern hon svänger med rasande arm,
Hämnd blixtrar dess öga, mord andas dess barm.
En retande lustgård kring dödsängeln ler,
Der guldäplen hänga från grenarna ner.
Christallvågen sorlar vid vandrerskans fot,
Och gräsbäddar vänta att ta henne mot;
Dock stillar hon icke sin hunger och törst,
Dock hvilar hon ej, förr'n hon hämnat sig först.
I blodet allena hon släcker sin glöd;
Blod dricker hon glad, som det fradgande mjöd.
Ve offret, som faller i vilddjurets klor!
I giftsvällda hjertat ej miskunden bor.

Höga Gudinna!
Du, som i Folkvang med lekande hand
Af purpur ses spinna
Den lyckliga kärlekens band!
Maka af Oder!
Njutningens, hoppets och lekarnes moder!
Du, som i vårens christalliska floder
Badar de himmelska lockarnas guld!
Hör mig, o Freja! vänlig och huld!
Skänk ej min kärlek den grymma förmåga,
Som andas kring jorden förvirring och plåga,
Som lugnet för mig och för andra förstör.
Tyst må han brinna, lik vårdtornets låga,
Likt facklan, som vandrarn ur öknarna för!

FJERDE ACTEN.

HILDUR. RAGNILD. *Derefter* WISBUR. CHOREN.

HILDUR.

Hon hade rätt. Ej hoppets blommor gro
Vid dödens elfver, inga stjernor lysa
I grafvens natt. Hvi lät jag mig förleda
Att nalkas gränsen af det hemska land,
Der menskolifvet ingen arfsdel äger?
Ve mig! jag dödens svarta rike sett.
För mig är slocknad verldens gyldne sol,
För mig har hvarje glädjeblomma vissnat.
Ack! än mitt hufvud svindlar af de dunster,
De afgrundsångor mig i grottan mötte.
O goda Ragnild! vid din trogna skuldra
Mig hvila låt! Dock se! min Wisbur kommer.
Med sorgens tår jag honom möta vill,
Ej mer med glädjens vingade förtjusning.
En njutning dock mig ödet unnat än,
Ej grafvens hot besegra kan min kärlek.

WISBUR.

Väl mig, att jag dig träffade. Kring borgen
Jag länge dig förgäfves sökt. Men hvad?

Din kind är blek, som vårens späda lilja,
Är stänkt af tårar; vild din blick; ditt hår
Kring elfenskuldrorna förvirradt hänger.

HILDUR.

Ur skuggors land, o Wisbur! är jag kommen.
Ej dagen strålar, ej af gyldne smycken
Omvindas festligt våra lockar, der.

WISBUR.

Du yrar, Hildur! säg mig hvad som händt.

HILDUR.

Ej något händt ännu. Dock ser jag re'n
Ett moln sig höja öfver himlaranden.
I dunkla famnen vårt förderf det bär.
O Wisbur, rädda dig! af svärd och dolkar
Ditt hufvud kringvärfdt är. Bjud dina kämpar
Sig klä' i stål. Besätt med jernklädd vakt
De höga portar, som din borg försvara.

WISBUR.

Hvarföre så? hvem har så oförmodadt
Dig lärt att frukta? Det är fred i landet.

HILDUR.

Fred är, o Wisbur! ett försåtligt lugn.
Räds! Ödet aldrig lägger vapnen neder.

WISBUR.

Säg, goda Hildur! hvem har talat sagor
För dig i dag.

HILDUR.

Din far, Vanlander sjelf.

WISBUR.

Du skämtar, Hildur.

HILDUR.

Nyss från Huld jag kommit.
Jag såg din fader klädd i grafvens skrud.

WISBUR.

Från Huld? Med skickelsen hvem bad dig träta?
O qvinnor! qvinnor! underbara väsen!
Hvad eder önskan gränslös är! J fordren,
Att sjelfva Ödet höfligt är mot Er.

HILDUR.

För mig, o Wisbur! fruktar ej min själ.
För dig allena bäfvar detta hjerta.

WISBUR.

Hvarmed har spöket hotat mig?

HILDUR.

Med döden.

WISBUR.

Med döden alltså endast? Goda Hildur!
Visst skall jag dö; jag visste det förut.
Den höga Oden före mig ju dödde,
Han, Valhalls Konung, alla Diars hufvud,
Den rika Niord, åkerbrukets Gud,
Och Yngve Frey, den gyldne tidens Drott,

Och Fjolner, Svedger, och min far Vanlander.
Ej annat öde kan jag vänta mig.
Men kom, o Hildur! kom i borgen upp,
Att, hvad du vet, du må i lugn förtälja.

(*De gå.*)

CHOREN.

Säg oss, o Ragnild! säg oss hvad du sett.
Säg, hvilken syn har Drottningen förfärat,
Med dödsfärg målat hennes sköna kinder?
Allt bör du veta. Säkert du ej vek
Ett ögonblick ifrån den högas sida.

RAGNILD.

Jag allt förtälja vill, men knappast än
Från min bestörtning jag mig kunnat hemta.

En ormlik väg igenom dunkla skogar
Oss långsamt förde till den gamlas boning.
Från middagshöjden solen redan steg,
Förr'n dit vi kommo. I ett hälleberg,
Bevuxet tätt med hundraåra granar,
Var grottan danad, och en dyster gång
Oss ledde ned på våta marmortrappor.
En koppardörr var midt emot. Med brak
Den öppnades, och i ett dunkelt rum,
Svart, rysligt svart, som Nastrands långa midnatt,
Vi stannade, och koppardörren slöts.
Djup, liksom mörkret, var den hemska tystnad
I grottan rådde, fruktansvärd och djup.
Vår andedrägt blott talade derinne.
I hast ett skimmer, som af svafvelflammor,
Upplyste rummet, och en magisk spis

I midten röjdes. Ofvanföre lågan
En stor ofantlig messingskittel sjöd.
Af blod den uppfylld var och menskoknotor
Och örter, plockade i månens nedan,
Och ulfvars hjertan, ormars gift och tungor
Der sammankoktes till ett rysligt såd.
I kolsvart drägt, med silfverhåren lösta
Kring nakna skuldror, gumman satt för spisen,
Och söng en sång, en vild förtrollnings-sång,
Att våra lockar reste sig af fasa,
Och blodet blef till is i våra ådror.
Vanlander! nu, med vild, förfärlig röst,
Besvärjerskan tre gånger ropa hördes.
Ett rysligt dunder svarade dess rop,
Och berget skakades. En stormvind blåste
Den blåa lågan ut. »Hvem ropar mig?» så ljöd
En hålig stämma i den mörka grottan,
En stämma, hemskare än dödens röst.
Stum Hildur låg och skalf i mina armar.
Huld svarade. En dödssång spöket qvad.
Än i mitt öra skalla olyckslјuden.

CHOREN.

Säg innehållet af dess hemska sång.

RAGNILD.

Död öfver Wisburs, öfver Hildurs hufvud!
Död öfver sönerna, död och förderf!
O! tvingen mig ej säga mer. Ack! snart,
Snart allt skall rysligt uppenbaradt blifva.

(*Skymning. Beväpnade Väktare visa sig på murarna, som omge borgen.*)

CHOREN.

Väl mig, att till storhet och ära
Jag icke af Ödet blef danad.
Fast glömd jag har lefvat, måhända,
Måhända likväl, att begråten jag dör.
Tungt är det en krona att bära.
Bland törnen han sorgligt är banad,
Med afgrunden skall han sig ända,
Den väg, som till magten och högheten för.
Ty afundsjukt Gudarnes öga
Betraktar det stora, det höga:
De kufva den segrande Drotten,
De störta de tornade slotten,
Med väldiga armar, i brådjupet ner.
Och klipporna bäfva vid skallet,
Och jorden sig fröjdar åt fallet,
Och folken i aflägsna länder
Högt jubla med klappande händer,
Och dvärgen den krossade jätten beler.
Men långt ifrån yppiga salar,
Men, löst ur den glänsande bojan,
I ringhetens blomstrande dalar,
I låga och halmtäckta kojan
Bor odlarn i leende ro.
Hans skördar af solen förgyllas,
Af silfverlamm ängarne fyllas,
Sitt lif utan strider han njuter,
I famnen han, skämtande, sluter
Sin fromma, sin lyckliga maka,
Och ljusalfver evigt bevaka
Hans böljande tegar, hans fredliga bo.
Att långt från den skyhöga borgen,

De vilda, de larmande torgen,
En älskande yngling mig förde,
I öknar, der endast jag hörde
De susande träden och elfvernas våg.
Då började ismåna'ns vindar
Derute i skogarna stoja,
Jag stilla i eldupplyst koja
Vid brudgummens hjerta försmäktande låg.
Men knoppades sippor och lindar,
Men vaknade jorden ur dvalan,
Men söng den bebådande svalan
Ånyo vid bjelken af makarnes tak;
Då gingo förtroligt vi båda
Ur torfskjulets hägn, att beskåda
Den gröna, den leende våren —
Med blommor vi kransade håren —
Så flögo de vingade åren,
Tills döden oss slöt i sitt lugna gemak.

Solens gyldne hästar bada
I den blåa oceanen.
Vänligt stråla nattens glada,
Perlbekrönta stjernor ner.
På den skumma himlabanen
Löpa månens hvita fålar,
Och i silfverfacklans strålar
Nejden stum och sorgsen ler.

Svalan till sitt näste flyger.
Dufvan, i den skumma lunden,
Hänryckt till sin maka smyger,

Slumrar i sitt gröna bo.
Vänlig kommer aftonstunden.
Valmoqvistar hården kransa
På fantomerna, som dansa
Kring dess vagn i menlös ro.

Längesedan öfver heden
Odlarn vandrade tillbaka.
Stilla och högtidlig freden
Kring naturens tempel rår.
Alla sofva, ja! men vaka
Vill jag än, ty hemlig smärta
Bor i själen, och mitt hjerta
Af en dunkel aning slår.

(Beväpnade flockar inkomma från flera håll, och efter hvarandra, på Theatern. De omringa borgen.)

Gud! för mitt öga
Hvad fasor sig måla!
Mordvapen stråla
I mångudens ljus.
Jernklädda skaror
Med lefvande snaror
Omge det höga
Asarnes hus.
Ack! lössläppt är fejden.
En rasande tiger —
Snart frossar den grymme på likströdda torg.
Hemskt upp öfver nejden,
Se! dödsmolnet stiger.
Snart nedslår dess vigg i Konungens borg.

ROP AF VAKTEN (*på murarna*).

Förräderi och uppror! Svithiods Konung!
Din höga borg af fiender beringas.

(*Träffning i Fonden. Borgen stormas och intages. Alla fienderne tränga dit in, och Theatern är någon tid ledig från beväpnade. Ett doft stridsbuller skallar ännu länge från det inre af slottet.*)

FEMTE ACTEN.

WISBUR (*med blottadt svärd i handen utkommer från en af borgens sidoportar.*)

O svarta midnatt! sofva jord och himmel?
Hvad? svärdens klang omkring den helga borgen
Och upprorsfacklans vilda afgrundsbrand
Och Yngves salar fläckade af blod
Och barnens svärd mot fadrens hjerta vända
Förmå ej väcka Gudarna ur dvalan?
Hvad? skriar månen, skria nattens stjernor
De dödliga ur deras sömn ej upp?
O Gissler! Auder! lik ett offerdjur,
Jag för er arm ej tåligt blöda tänker.
Från thronens höjd jag är ej störtad än,
Än Svenska hjertan slå för deras Kung,
Med samma värma än på jorden hatas
Förräderi och fadermord — än, än
Kan jag förfärligt mig på eder hämna.
Hör! krigets Gudar vildt kring borgen rasa,
Der slagtas mina vänner — och jag flyr!
O! blöden, blöden, ärorika offer!
Snart, straffande, jag komma vill tillbaka
Och era skuggor ge en härlig fest.

Nej! ingen ömkan! Gladt jag slita vill
Ur barnens barm det svarta vilddjurshjertat
Och det till spis åt deras moder ge.
Men se! hvem ilar der, i månens strålar,
Med blottad klinga vildsint mig emot?

GISSLER (*framstörtar på scenen.*)

Håll stilla, fege, bäfvande Tyrann!

WISBUR.

Hvem är du, usling?

GISSLER.

Gissler är mitt namn
Och hämnd min lösen. Bof! försvara dig.

WISBUR.

Det vill jag göra, Gissler! men förut
Den straffsång hör, som öfver dig jag qväder,
Hör den, o Gissler, hör! — Förbannad vare
Den sälla afton, i hvars bleka skymning
Jag blef din far, den stund, då Ödas kärlek,
Begärets strålar ur dess glada öga,
Begärets suckar från dess späda barm
Förledde mig, då ensligheten, dunklet,
Och tystnaden och bäddens lugna famn
Berusade allsmägtigt mina sinnen.
Förbannad vare du! Bland alla söner
På denna jorden vare du förbannad!
Må korpar hacka dina ögon ut!
Må luftens gammar på ditt falska hjerta
Sin måltid hålla! må i Nifelheim

För evig köld din bleka vålnad darra,
För ettersvällda ormar evigt fly!
(*De aflägsna sig, fäktande, och försvinna bakom offerlundens träd.*)

CHOREN.

Af skräck mitt häpna hjerta slår,
Förintad, darrande jag står,
Till berg sig resa mina hår.

Jag såg en son, i blodig harm,
Hemskt lyftande mot fadrens barm
Ett slipadt jern, en väpnad arm.

En far jag hörde sonen ge
Tillönskan af oändligt ve,
Grym, ryslig, vild förbannelse.

Jag fader kämpa såg och son,
Jag hörde vapnens gälla dån,
De spredo blixtar långt ifrån.

O Gudar! om från Valhalls bord
En blick J sänden till vår jord,
O, hämmen, hämmen fadermord!

Det vilda hafvets raseri
Och stormens vrede tyglen J —
Kan menskan blott ej lugnad bli?

Stjernorna blänka så mildt i azuren,
Blommorna sofva i dalen.
Lugn är den eviga, hulda Naturen,
Andas blott njutning och väl.

Men bland de yrande menskorna rasa
Fejderna, brotten och qvalen.
Gud! hvilken afgrund af jämmer och fasa
Är ej de dödligas själ!

ÖDA (*uppträder*).

Hvad fattas mig? o! hvadan denna storm,
Som rysligt skakar mina häpna leder?
Den hemska dödssvett, som min panna sköljer?
De vilda qval, som rasa i min barm?
Har Nastrand flyttat dit med alla fasor?
Förmår mitt hjerta dem ej rymma mer?
Hvad fattas mig? Jag kom ju hit, att se
Ditt blod, o Wisbur! att din dödssuck höra,
Och döden sjelf jag lider nu för dig!
Ha! döden blott? hvad är väl döden? Gudar!
En flägt, som andas rosens vissna blad
Från grenen bort, en vind, som skingrar dimman,
Förintar molnets luftiga gestalt.
Och smärtan, hvad är den? ett helvete,
Som finnes blott på denna sidan grafven.

O grymma stund, då allt skall fyllas upp,
Hvad hjertat hittills bäfvande har anat,
Hvad hittills smickrat det med afgrunds fröjd!
Förfärligt är det hemska ögonblick,
Då bilderna i verklighet förbytas.
Om det är glädjens bilder, o! de mista
Sin himlaadel, då de stiga ner
Att sig med gruset darrande förmäla.
Om det är fasans bilder, o! de mörda:
Ett dödligt väsen härdar dem ej ut.

Så är en vådeld dock på afstånd skön,
Men ve, ve den, som honom nalkas vågar.

Hur usel, ack! med sina föresatser
Dock menskan är! Säg! är det modershjertat,
Som nu är svagt? Är det ej älskarinnan,
Den glömda, den förskjutna älskarinnan,
Som beder för sin mördare, som gynnar
Förrädarn än. Blygs, grymma Öda, blygs!
Kring dina söners hufvud sväfvar döden,
Och deras fiende du gynnar än!

Nej, hämnd! nej, vakna med fördubblad kraft
I detta hjerta! Blott ett ögonblick
Af styrka än, ifrån er höjd, o Gudar!
O! endast denna bön. Se, femton år
Af vilda afgrundsqval jag kunnat bära,
O, gen mig endast till minuten kraft!
Ja! må jag tårlös Wisburs dödskamp se,
Hans blodbestänkta lik, hans sönderslitna,
Af tusen uddar genomstungna bröst!
Dock fåfäng är min bön. Nej, hämnden, Gudar!
Var aldrig vällust. Hatet är en blixt,
Men kärleken en sol. Dock — någon nalkas.

AUDER (*med en flock af krigare framträder ur fonden*).

Hell dig, o Moder! Svithiods höga Drottning!
I dina händer nu jag återlemnar
Det gyldne smycke, som af orättvisan
Dig var beröfvadt. Gläds! du hämnad är.
I dödens armar hvilar Hildur redan.

ÖDA.

Föll hon för svärd? Var hennes dödskamp svår?

AUDER.

I purpurbäddens veka famn vi funno
Den arma qvinnan blek och kall och död.
Med denna kedja, som dess ofärd vållat,
Hon sjelf sig qväft. Hvad straffet rättvist var!
Den mot det höga sina händer sträcker
Förmätet upp skall mördas af det höga,
Hans åtrå väckte. Äran är ett dunder.
Blott Gudar röre det och Gudabarn.

ÖDA.

Fördömda guld! förbannade metall,
Hvarmed Svart-Alferne beherrska verlden!
Fördömda hat! fördömda ärelystnad!
Blott kärleken sig borde hämnat här;
Men kärleken ju hämnas blott med tårar.

CHOREN.

Omringad jag är
Af mördarnes här,
Kringblixtrad af svärden.
Med blödande själ,
O Hildur! likväl,
Vid tårarnes fall,
Jag offra dig skall
Den sista, sorgliga gärden.
Skön blänkte du nyss,
Lik rosen, som glimmar
I morgonens timmar,
Beskimrad af dagg, omsorlad af vårvindens kyss.

Försvunnit du har:
Ett lik af den strålande Hildur är qvar.
Hvad är väl, o Gudar!
Det ädla, det sköna? — Ett intet det är.
Försvinnande vågor,
Förbrinnande lågor,
De sofvandes brudar,
Förgängliga skrudar,
I hvilka det eviga stoftet sig klär

ÖDA.

En ryslig fråga länge sväfvat har
På mina läppar. Son! hvar är din fader?
Måhända re'n din klinga drack hans blod?

AUDER.

Nej, moder, nej! han flydde. Med sitt svärd
En väg han banat genom våra skaror.
Dock hoppas jag att snart hans död få spörja:
Ej skall han undgå de försåt vi ställt.

ÖDA.

Du hoppas det? Må, onaturlige!
Du aldrig bättre af ditt öde hoppas!
O himlamagter! hvad jag usel är!
O hur mitt hjerta grufligt sig förirrat!
Långt från den verld, der kärleken än bor,
Det vandrat bort i hatets svarta riken,
Och i den stora, eviga naturen
En återklang ej mina suckar få,
Ett ord af tröst ej hinner till mitt öra.

AUDER.

Hur är det dig, o moder? Stum du vänder
Ditt anlet bort och gråter. Hämnden firar
Sin glada segerfest i qväll, och du
Har endast tårar. — Ha, hvad jubelrop!
Min broder kommer.

(*Gissler och Roë mea en mängd af krigare framkomma ur offerlunden.*)

GISSLER.

Hell dig, o Auder! Wisbur fallit har
För denna klinga. Re'n hans svarta själ
Har flutit bort med blodets dunkla strömmar,
Ej något hinder mer oss återstår
Att thronen nå. Omarma mig, o broder!

ROP AF HÄREN.

Hell, Gissler, Auder! Svithiods Kungar, hell!

CHOREN.

Ett ord jag ej tror
Af hvad presterna sagt
Om Gudarnes magt,
Om deras försyn.
En jernbild är Thor.
Sjelf han sig kör
Den åskvagn man hör
Skrälla i skyn.
Slumpen har tändt
Stjernornas brand,
Slumpen har spännt,

Med lekande hand,
Himmelens pell
Öfver sjöar och fjäll.
Oden ej ser
Med verldsögat ner:
Ett eldsklot allen
Med gyldene sken
I rymderna ler.
Ej Wanadis rår
I ditt rike, o vår!
Aldrig dess tår,
Den guldröda, rann
För Oder, som for
I främmande land;
Aldrig hon spann,
I tärnornas chor,
Kärlekens band
På stjernrocken stor.
Sjofne ej stör,
O hjertan! er fred.
Vara ej hör
De älskandes ed.
Lofne ej för
Till väntande mör,
Till kärlekens rus,
Älskarens gång,
Vid mångudens ljus
Och vaktlarnes sång.
Ett ord jag ej tror
Af hvad presterna sagt
Om Gudarnes magt,
Om deras försyn.

De ha mitt förakt,
Dessa hamnar i skyn.

(*Choren lemnar Theatern, hvars sidor nu helt och hållet intagas af krigare.*)

ROE.

Hvad? Roës dotter! gråter du allena
Vid allas glädje? Kom, o Svithiods Drottning!
Kom och välsigna dina barn.

ÖDA.

Hör upp
O fader! mer att af mig fordra.
Mitt lif har flytt — jag njutit kärlekens
Och hämndens vällust — intet återstår mig.
Jag vunnit kedjan, vunnit dödens rätt.
Se! morgonrådnan flammar upp i öster.
Farväl, farväl! jag vill ej dagen se.

(*Hon går.*)

ROE.

Hon gjorde rätt. Jag sjelf ej länge tänker
Stå qvar i solens glada silfversken,
En dyster skuggbild af försvunna dagar.
Hon gjorde rätt. En trolös älskarinna
Är denna solen. Blott mot lyckans barn
Hon myser vänligt från sin blåa himmel.
Hvi skulle jag på jorden längre dröja?
Jag, äfven jag, har njutit hämndens vällust.
I femton år jag lefvat blott för den.
Nu är det tid att Odens hem besöka,
Att i Einheriars krets vid silfverborden
Ta Bragebägarn af Valkyrians hand.

Mig vinkar ljufligt ättestupans spets,
Mig ropa fädrens vålnader derunder.
Dock innan dess, ett ord till Er, o söner!
På edert hjerta troget läggen det.
Förblifven enige. Två hjeltars strid
Förderf blott bringar öfver dem och folken,
Och spiller fruktlöst tusen ädlas blod.
Förblifven enige. Blott sämjans band
Beskyddar thronerna, beskyddar folken.

ROP AF HÄREN.

Hell! Gissler, Auder, Svithiods Kungar, hell!

(*Dunder och blixt. Huld framstörtar mellan de beväpnade på Theatern.*)

HULD.

Med dundrets hemska röst min stämma skallar.
Ve öfver fadermördarne jag ropar,
Ve öfver Yngves hus och Svea folk.

AUDER.

Hvem är du? Från hvad mässiga ruiner,
Hvad dunkla grafvar, är du kommen hit,
Likt nattens fogel med sin olyckssång,
Att rysligt störa segerfestens glädje?

HULD.

Från Nifelheim, o yngling! är jag kommen.
Din och din broders plats är der beredd.
Hemskt mörkret är i Nifelheim. Der tjuter
En evig Nordan genom salens gluggar,
Och öfver etterormars rygg man går.

AUDER.

Du yrar, qvinna! Månne du har tittat
För djupt i bottnen på din bägare?

HULD.

Prins! Du har rätt. Jag yrar, ty jag ser,
Hvad ingen annan —

GISSLER.

Nå! hvad ser du, uggla?

HULD.

Jag hämndens svärd i mörkret slipas ser.
Jag hör på afstånd hemska lurars tjut.
Jag ser en här af dunkla korpar ila
Ur dolda skogar. Deras täta vingar
Förmörka solen. Med ett olycksskrän,
Ett dån, likt bruset af en nyfödd stormvind,
Mot Fyris slätter ställa de sin kosa,
De söka Auders, söka Gisslers lik.
Jag ser Domalder kläda sig i stål,
Ser, fadermördare! er spridda hop
I skogar och i grottor hånligt slagtas,
Jag ser Er sjelfva dö för straffets jern
Och era kroppar ruttna bort på heden;
Ser Nastrand spärra upp sitt koppargap,
Att sluka era själar, J fördömde!

GISSLER.

Upp, krigare! i bojor henne läggen!

RÖSTER UR HÄREN.

Hon är en qvinna, och en Norna talar
Ur hennes munn. Allt annat oss befall.

HULD.

Hör mig, o folk! hör Ödets dom, och rys!
Med dessas blod ej himlen blidkad är.
Än hvilar Gudars vrede öfver landet.
Ur tidens dunkla sköte ser jag skrida
Fram öfver Svithiod fruktansvärda år;
Det grymma kriget och den bleka hungren
Dem följa tätt i spåren. Hjordar dö,
Af brand förtäras sädens rika ax,
Från himlahvalfvet strömmar intet regn
På odlarns tegar ned. Af trädens bark
Det bleka folket re'n sin näring hemtar,
Och barnet suger blod vid modrens bröst.
På Gudars altar fåfängt rökverk brinna
Och tjurars mängd, i silfverkällan tvagne,
För prestens yxa dö. Förgäfves blöder,
Vid samma altar, tusen fångars här.
Blott gudablod nu Gudarna försonar.
  Ljus-Alferne ur kungasalen fly,
Svart är det sällskap nu derinne herrskar.
De slipa dolkar, tända hatets brand
Emellan sönerna af Yngves stämma.
Mot bröder rysligt bröder sig beväpna,
Brudgummen stryps af Brudens egen hand,
För trälens pil dess stolta herre faller.
Ja, sjelfva markens vilddjur föra krig
Mot Odens barn; ja, sjelfva bergen störta
Ned öfver dem. Så skall ett rysligt split

Everdligt herrska, och en gruflig mordfest
Everdligt firas inom guda-ätten,
Tills sista telningen af Yngves stam
Försvunnit på det bål han sjelf sig rest,
Och hämnaren, den väntade, från Söder,
Sig satt på Odens gyldne kungastol.

(*Dunder och blixt. Förhänget faller.*)

[SVEGDER.

FRAGMENT AF EN DRAMATISK DIKT.

[EN DVÄRG.]

O bergets Konung! vid din fot jag lägger
Det arbet som åt klyftans dvärgar
Du anförtrott. Tre gånger Emblas barn
Däruppe på den blomsterkrönta jorden
Sett dagen tändas, sett de Vestra molnen
Af quällens milda rosenblod förgyllas
Se'n pustande vi jämt vid härden stodo
I rök och qualm och hammarslagens dån.
Också har verket mot vår möda svarat.
Betrakta det. Se denna fasta kedja!
Gällt rasslar hon af hvalfvens genljud härmad
Och underbart sig länk med länk förenar
Man vet ej hur — så gripa Ödets domar
Blindt outgrundligt i hvarann, — så föder
Sig Tiden, rastlöst kretsande på nytt,
Fritt sträcke Ödet öfver allt sin spira!
Fritt rulle Tidens silfverhjul däruppe
Och male sjelfva klipporna till stoft!
Ej någon rost skall dessa järn förtära
Och ingen våldsmakt bryta dessa band,
Förr'n Ulfven sjelf sin tunga boja krossar
Och Loke frigjord rusar från sin klippa
Till blodig kamp mot Valhalls gudar opp.

NORE.

Godt! i din vård tills vidare behåll
Den nya Gleipner, som åt Odens barn
I mörkrets famn af hämndens makter smiddes!
O fröjd! snart tändas festens hundra facklor
I bergets höga, silfversprängda salar
Och fylldt af mjöd, bekrönt af ädelstenar
Går dryckeshornet under harpors jubel,
I våra kretsar fradgande ikring.
Församlens Ymes Söner kring Er Konung
Förr'n i de tysta kamrarne I njuten
En rättvis hvila. Hvad jag hittils dolde
Hvad i mitt hjerta, likt den rå demanten,
Likt guldets malm i täckande graniten
Förborgadt låg, jag uppenbara vill.
Ty dubbelt trogen blir den trogne slafven
Då af den tanke, som hans handling leder
Han får en rosenfärjad stråle se.
Ett verktyg blott han var förut, men nu
Han tjenare med rätt må helsad blifva.
I veten alla — Era mödrars sång
I kopparvaggorna Er det förkunnat —
I veten alla, hur i tidens början
Den höga Yme stod i Ginungsgapet
Där Muspels eld och Narstrands mörker flöto
I evig tvedrägt, hväsande tillsamman —
Hög, fruktansvärd han stod Er stolta Far.
Än ingen Sol det gyllne spannet styrde
Och ingen vänlig, silfverhornad Måne
Från himlen log i växlande gestalter
Då tallös redan lik de silfverpärlor
Dem morgonrodnan utsår öfver jorden

En här af Söner växte i hans skugga.
Oss jättar vakande hans styrka aflat
[I], späda dvärgar, af hans drömmars svett
Till våra slafvar sedan födde blifvit.
Ett brödraband oss alla dock förente
Som våra lemmar älskade vi Er
Och slaf och Herre voro ett allena.
Men Oden kom. Ifrån det helga mörker
Där Fimbul Tyr, den Högtbesutna thronar
I evig tystnad, fruktansvärd och helig
Och Nornorna med Ödets koppartaflor
Beslöjade vid Gudens thronpall stå,
Ur djupets famn, där Ygdrasil begynner
Det stora, stjernbekrönta Tidens träd
I Alltets midnatt sina rötters lif
Kom Oden segrande och Ve och Viler.
Med ljusets trollsvärd ljungade han våldsamt
I gapet fram. Materiens vilde Konung
Han nederlade och i dunkla haf
Af Fadrens blod vår dubbla ätt fördränkte.
Bergelmer blott med hustru, barn och slafvar
Sig räddade, och i den nya jorden,
Som Gudarne af Ymes lemmar byggde,
I bergens natt, på Oceanens botten
Han sig förstack, fortplantade ett släkte,
Som evigt krig mot ljusets magter för
Bland mänskorne — bland Muspels nya trälar —
I kännen dem — ack! ofta mordets vapen
Åt dem I smidden och med guldets lockmat
Dem bringaden i laster och fördärf.
I veten äfven hur i forna dagar
På deras altar våra rökverk brunnit

Så vidt kring jorden mellan verldens poler.
På klippors topp, i dunkla skogars gömma
De blidkade, vid hesa midnattssånger
Vår gudamakt med svarta offers blod.
Bland detta släkte dock af ålder gått
En löjlig saga. Indiens helga palmbygd
Och Gangens gyllne välluktrika stränder
Är hennes vagga, hvarifrån hon tågat
I tusen skepnader bland verldens folkslag
Och följande är sagans innehåll.

En gång skall Oden, Muspels förste Son
Den väldige som verldens kretsar skapat
Sig låta föda af en jordisk Quinna
Att mänskorna ur mörkrets bojor lossa
Och gifva dem till Gimles slutna portar
Demantenyckeln frälsande igen.

Påtaglig dikt! Ty kan väl nånsin han
Som stjernorna och tiden sjelf har skapat
Sig lydigt böja under Tidens lag
Och slafviskt himlens väldigheter hylla.
Bedragare, dem stjernornas Regenter
Med jordens Döttrar aflat, dock af ålder
Af denna saga fintligt sig betjenat
Att under larfven af en diktad Gudom
Kullstörta våra altaren och lägga
Nationerna i bojor vid sin fot.
Knappt gifs ett folk på vida jorden mer
Där Oden ej är född och underboren.
Vår Gudom dyrkades dock än och offer

Oss tändes än, i Nordens högsta trakter,
Där Karlavagnen Manhems fjäll bestrålar
Och vänligt speglar sina midnattsbloss
I tallbekrönta Lögarns helga vatten.
Ja! våra ättmän sjelfva styrde landet
Fornjothers barn, än saknade i sången,
Tills Fridulfs son från dessa trakter kom,
Från Tanaquisels silfverflod, som rullar
På gyllne sand vid dessa klippors fot,
Och stiftade i Gauthiods helga bygder
Åt ljusets Gudar altaren och throner
Och skrämde våra ättlingar tillbaka
I elfvernes och bergens dunkla famn.
Från denne Svegder är den femte Sonen
Som Manhems skaror presterligt befaller
Från blomsterkrönta Fyrisån hvars milda
Kristallevågor skölja murarne
Af Thors, af Odens och af Friggas Tempel,
Allmaktens, Vishetens och Kärlekens.
Från barndomsåren re'n hans hjerta brunnit
Af lust att Muspels hemligheter skåda
Knappt till hans öra hann en efterklang
Af ryktets ljud, som genomskallat verlden
Hur fjerran bort i oljoträdens hemvist
Och palmernas och sykomorernes,
Den gamla Oden, Tidernas Regent
Nyss född till jorden af en Quinna blifvit,
Förr'n tänd af nit att hyllande besöka
Den väldige, som han sin Stamfar tror
Han lämnade sin thron i Gauthiods bygder
Och förd på snäckor öfver Eistrasalt
Fördjupat sig i Gardarikets skogar

Ej vetande hvar resans mål han skulle
Omsider nå, men sträckande alltjämt
Sin vandring mot den trakt af himlaranden
Där Odens sinnebild, den klara Solen,
Går ljungande bland rosenskyar opp.
I bergets famn jag detta allt förnummit
Och sändt den sköna Gerd min Dotter opp
Att med sin trollsång, med den mera starka
Förtrollningen af jungfruliga blickar
Till dessa klyftor leda Drottens gång
Där blygd och bojor honom förestå
Och tandagnisslan och ett evigt mörker.
Till väktare på bergets höga topp
Jag Sindre satt min trogna dvärg och väntar
Hvart ögonblick få höra glädjens budskap
Ifrån hans läppar. Se! han nalkas re'n.
En fröjdfull aning säger mig, att hämndens
Blodröda morgon öfver Jorden gryr.

SINDRE.

Hell Konung Nore! Trenne dygn jag stod
I nattens dagg, i Solens heta strålar,
På klippans toppar spejande och vände
Min falkblick ständigt mot den höga Norden.
Omsider kommer jag att dig förkunna
Hvad Du mig märka bjöd. En här af kämpar
Ur fjerran skogar hit sin kosa ställer
Nu rasta de och främlingarnes tällt
Omskimra vidt den helga flodens stränder.
Ur lägrets port jag såg din höga Dotter
Den sköna Gerd, en morgonstjerna lik
I snöhvit skrud framsväfva öfver fälten

Och vända gången till sin Faders borg.
Hon följer mina spår. Här är hon redan.

[GERD.]

Hell Dig, o Fader. Uppfyldt är ditt bud.
Likt svanors här, kring Tanaquisels stränder
Högtidligt skimra redan Svegders tällt.

N[ORE].

Haf tack, o [Gerd]! Gällt klinge bergets kamrar
Dig ett Välkommen dundrande emot!
En stjerna lik du uppgår i vårt mörker.
Kom i min famn. Mer glad ej vandrarn hör
I Blåmäns öcken sorlet af en källa
Som fridsamt klingar mellan palmer opp,
Än jag din röst: med större fröjd ej jägarn,
En stormig natt bland fjällarne förirrad
Ser morgonrodnan bryta fram ur hafvet
Än jag ditt hulda rosenanlet ser
Klart som en maydag åter mot mig stråla.
Kom hulda Dotter och berätta nu
Med hvilken trollmakt, hvilka midnattsrunor
Du lockat Ljusets Son i dina nät
Säj! i hvad kedja leddes af din hand
Till altaret det säkra offerdjuret?

G[ERD].

Tro mig o Fader! blott ett medel gifves
Af ålder kändt mot Gudars ätt att strida.
Ej häxors sång, ej all den svarta visdom
Som jordad ligger med en sjunken forntid
I Volas hög, — ej nattens hela välde

Förmå mot runorna i Odens sköld.
Blott Quinnan Quinnan Gudarne besegrar.
Ej annan rustning mörkret har att möta
Det stränga Ljuset än en flickas hamn.
Lätt som från drifvorna på Skandiens fjäll
Från hennes barm dess pilar återstudsa.
En vänlig blick, där fröjd och kärlek stråla
En röst som ljuft från rosenläppar klingar
Afväpnar Solens hela makt och lockar
Från sina throner stjernornas Regenter
Till veklig ro på blomsterbäddar ner.
— — — — — — — — — — — —

GLÄDJE-FLICKAN I ROM.

SPÖK-SCEN.

(*Laurettas Sängkammare.*)

LAURETTA. ANTONIA.

ANTONIA.

Lauretta! har du vin?

LAURETTA.

Å ja! Francesco
Tolf flaskor nyss mig skickat af den nektar,
Som glödande ur gyllne drufvor qväller
På Cyperns strand, på Aphrodites ö.

ANTONIA.

Så tag då fram. Du sjelf behöfver dricka.
Din kind är blek; ditt öga matt. Ack! rosen
Och strålen flytt. Hvad fattas dig, Lauretta?

LAURETTA (*dricker*).

Knappt vet jag sjelf. Din välgång, goda flicka!

ANTONIA.

Du är så dyster. Blott ett konstladt löje
Jag sväfva ser på läpparnes koraller.
Till glädjens fest dig stjernorna dock vinka,
Och nöjets läger trängtande sig höjer,

En liljebädd i Edens månsken likt.
Ej sannt? Francesco kommer ju i afton?

LAURETTA.

Jag tror det ej. För långt har qvällen skridit.
Snart midnattsklockans dofva malmröst ljuder
Från tornets ur. Han kommer ej så sent.

ANTONIA.

En ung Signora, krönt af ädelstenar,
Behagsjuk, glädtig, honom säkert håller
Vid festens bord, på frasande divanen,
Emot hans vilja från Lauretta qvar.
Men frukta icke. På begärets vingar
Han i ditt sköte snart skall återvända.
Ej glömmer biet i Calabriens dalar
Den kända blommans aldrig tömda kalk.

LAURETTA.

Ack, att jag aldrig honom sett!

ANTONIA.

Lauretta!
Hvad? är du svartsjuk?

LAURETTA.

Svartsjuk jag? o nej!
Mitt hjerta aldrig älskade Francesco.
Jag älskade hans guld.

ANTONIA.

Nå, guld och kärlek
Förenas lätt, som jernet och magneten.

I yttre skimmer Amor vill betrakta
Sin inre skönhet, och Naturens Drottning,
Den hulda Venus, vill i kronor blänka.
Var Danae väl mindre säll för det,
Att Zeus som guldregn hennes famn besökte.

LAURETTA.

Antonia! upphör med ditt skämt. Mitt hjerta
Af samvetsqval, af ändlös jämmer lider.

ANTONIA.

Så kalla Patern.

LAURETTA.

Ingen Pater läser
Min afgrund bort. Ack! ingen bikt försonar.

ANTONIA.

Så gack i kloster, eller drick, som jag,
Olympisk ro i cypervinets pärlor.

LAURETTA.

Ej utestänga klostrets helga murar
De svarta hamnar, som vid midnattsljuden
Ur sina grafvar hotande sig höja,
Ej jagas de af drufvans ånga bort.
Mins du Olindo?

ANTONIA.

Honom, som på stegel
Så länge satt? fy! den gemena stanken
Jag känner än. Långt utåt Appii väg
Den spridde sig.

LAURETTA.

Ack! till ett bättre öde
Olindo ämnades. För dygd och sällhet
Han skapad var. Hans mörderska jag är.
På tidens glädje och på evighetens
Jag honom plundrat.

ANTONIA.

Drick, Lauretta, drick.

LAURETTA.

Skön var Olindo. Af ett helgons svårmod
Hans panna glänste, som, en molnfri natt,
Den hulda månens anlete, om våren.
Ljuft kring hans tinning svarta lockar spelte,
På kinden lyste helsans purpurblomma,
Ur ögat oskuld. Så i Vestibulen
Af Hebes Tempel, på de första stegen
Af ungdomsbanan, mötte han Lauretta
Och hjelplöst föll i hennes blomsternät.
Ej obesvarad brann hans eld. Mitt hjerta
Blef äfven varmt vid denna ängels åsyn,
Och mensklighetens redan qväfda känsla
För sista gången i min barm sig rörde.
Jag älskade. Men en Laurettas kärlek
Hvad är väl den? Förstörelse och hat.
Som åt sin Gud, vid Ganges heta stränder,
Fakiren offrar allt, föräldrar, skatter,
Fröjd, helsa, lif, så allt åt mig Olindo.
Hans lyckas byten blefvo mig trophéer,
Och vid min fot en Pactol flygtigt rann.
Ju mer han skänkte, af ju högre åtrå

Mitt hjerta tändes till hans guld. Ej guldet
Som guld mig tjusade, blott som bevis
Att än Olindos dyrkade Gudinna
Lauretta var. Ur stånd att längre mätta
Min girighet och om min låga otro
Derjemte viss, han sönk förtviflad ned
I brottens afgrund, se'n en åldrig faders
Isgråa hufvud han på båren lagt.
Sin lycka nu, sin oskuld och sin heder,
Sin Gud beröfvad, till ett röfvarband
I raseri han sällade sin arm
Och dog en hånlig död för lagens bila.

ANTONIA.

Tänk ej, Lauretta, på det evigt flydda.
Ej ångrens tårar väcka upp de döda.

LAURETTA.

De stiga sjelfmant upp ur grafvens natt,
Ej af besvärjarn manade, ej budne
Af lifvets röst. Men afbryt ej min bikt.
Hur ofta, i Olindos armar sluten,
Jag honom svor odelad evig kärlek,
Då öfver Romas höga tempelspiror
Sitt blåa stjerndok natten vänligt bredde,
Och månens bild på Tiberns spegel samm.
Hur mången gång var ej Mariebilden,
Hur mången gång ett crucifix ej vittne
Till mina eder. Eden, o Antonia!
Är ej en lek. Af helvete och himmel
Den afhörd blir, och med hvarann förknippas

Olösligt tid och evighet. Den tecknas
I domarns bok der ofvan molnen opp.

ANTONIA.

Bah! idel griller. Töm din cyperflaska.

LAURETTA.

För bilan nyss Olindo blödt. Af natten
Omsveptes staden. På Sabinska bergen
Var aftonrodnans gyllne lampa släckt,
Och dystra moln nedhängde från Olympen.
På sömnens bädd, (ack! inga änglar söfde
Mitt öga der!) af qvalets ormar stungen,
Jag ensam låg. Då flammade en blixt,
Och vid mitt läger, fruktansvärd och mörk,
Olindo stod, med jämmerbleka kinder,
Bloddrypande, i straffets skjorta klädd.
Med täcket, darrande, jag ville hölja
Min häpna blick. Han ryckte det tillbaka,
Och stum, förstenad, liksom vid en anblick
Af basilisken, af Medusas hufvud,
I nattgestaltens åsyn jag förblef.
»Lauretta,» doft med dödens röst han ropte,
»Kom i min famn, kom i din brudgums salar.
»Klart skimra de af blåa svafvellampor,
»Och ormar tätt omslingra de kolonner,
»Som bära upp vår svarta baldakin.
»Lauretta, kom!» Och nu vid hufvudgärden
Han satte sig, och med infernska ögon,
Likt röda eldkol glänsande om natten,
Såg i min barm, mitt öga ned. En afgrund
Med spökets blickar till mitt hjerta flöt.

Likt svärd de genomborrade mitt inre.
Så satt han, tills med döpta klockors malm
Vigilier ringdes i ett nära kloster.
Med dessa ord han suckande försvann:
»Lauretta, mins! jag kommer dock tillbaka.»

ANTONIA.

Gud, var oss nådig! Och du öfverlefde
En sådan natt! Berättelsen allena
Till is förvandlat blodet i min barm.
Hu! låt oss ej på så förfärligt tänka!

LAURETTA.

Ett år förflöt, och intet spöke syntes.
I dansens hvirfvel, på de veka bäddar,
Dem nöjets hand med sina rosor strödde,
Jag glömde snart mitt grymma öde bort.
Ett år förflöt; men när den sista dagen
Af detta år, i blodröd prakt, försunkit
Bakom de gråa fjällarna, och månen
Bland regnmoln, blek, på midnattshimmeln stod,
Olindo kom i samma skepnad åter;
Med samma blick han nedsåg på sitt offer,
Med samma afsked, suckande, försvann.
Det andra året gått i dag till ända —
Jag det förgat — med skräck jag det nu minnes —
För tredje gången kommer han i natt
Och rycker mig i afgrundsdjupen neder.

ANTONIA.

Hvad hör jag? O, J Helgon, mig beskydden!
Farväl, Lauretta.

LAURETTA.

Lemnar du din vän
I dessa fasans ögonblick?

ANTONIA.

Jag ilar
En Munk att kalla, som åt huset ger
Vigvattnets helga stänkelse.

LAURETTA.

Förgäfves!
Det tvättar dock ej afgrundssmittan bort.
Ack! dröj hos mig ett ögonblick allena.

ANTONIA.

Bed helgonen om hjelp. Hvad kan väl jag?

(*Hon går.*)

LAURETTA (*allena*).

Så är jag ensam! står vid afgrundsranden
Af Gud och menskor evigt öfvergifven!
Hvart skall jag fly? Till bönen? ack! mitt öga
Har inga tårar, hjertat ingen suck.
Guds dom förfärlig på mitt hufvud hvilar.

(*Dånet af ett ständigt tilltagande åskväder.*)

Hu! svarar icke himlen straxt med dunder,
Så snart min tanke dit jag lyfta vågar?
Nu svarta moln sig vältra öfver hafvet
Från Libyens kuster. Hotande mot Rom
Sitt tåg de ställa. Mig, blott mig de söka.
Vildt växer dundret. I ett eldhaf simmar
Den häpna natten. Se! från Oceanen,
Från Tiberns vågor, från palatsens fenster

Och Templens dômer blixten återstrålar.
Hvart skall jag fly? Till bönen? Nå välan!
För sista gången!

(*Hon borttar ridån från en afsides i rummet stående Marie-bild och knäböjer*).

Heliga Guds Moder,
Förbarma dig! Ej skola mina brott
Mig tvinga mer att för ditt skära anlet
En slöja dra. O! sträck mot Sonens vrede
Medlidandets egid för denna barm!
O! tillstäd ej, att afgrundshären rycker
Mig lefvande i sina kulor ned.

(*Klockan slår tolf.*)

Ha! midnattstimman slår....

(*Häftig blixt. Rummet skakas af en åskknall. Olindos vålnad, i delinquent-kläder och med en blodig strimma om den blottade halsen, framstörtar på scenen. Lauretta uppfar förskräckt.*)

Jesus! Maria!

VÅLNADEN.

Lauretta, hör! för sista gången kallar
Din brudgum dig till sina tysta gårdar.
Två jordens år han re'n dig väntat der,
I evigheten re'n två evigheter.

LAURETTA.

Gud, var barmhertig!

VÅLNADEN.

Tala ej med Gud.
Det är för sent. Med mig, Lauretta, tala.

LAURETTA.

O ve! o ve! hvad vill du?

VÅLNADEN.

Dig ledsaga
Till dödens tempel, skuggors altarbord,
Och äktenskapets sakrament fullborda.

LAURETTA.

Ack, hvilka tankar! hvilket afgrunds-språk!
Kan döden väl med lifvet sig förmäla?

VÅLNADEN.

Din själ var länge död, var länge min.
Din sköna kropp, af liljor väfd och rosor,
Är blott en sminkad larf, ett gyllne ägg,
Som öppnas snart för ormen innanföre.

LAURETTA.

Du skämtar grymt. Det fordna kärleksspråket
Har du förgätit. Stilla flägtar likt
Bland balsampopplarna i rosengården,
Gudomligt smekte förr ditt tal mitt hjerta.
Nu likt ett slagtsvärd såra dina ord
Och skilja märg och ben och kropp och ande.

VÅLNADEN.

Olindo då var menniska. En vålnad
Han nu är vorden, kan ej längre smickra.
Ur myrtenlundar, ur Naturens Eden,
En röst dig klingade då ömt emot.
Nu kallar dig en stämma från ruiner,

Från öde, svarta, eviga ruiner.
Lauretta, kom!

LAURETTA.

Olindo! dig förbarma!
Ryck mig ej ned! med mina afgrundsplågor
Medömkan haf! Du var så god i lifvet.
Du älskade så ömt.

VÅLNADEN.

Gör jag det mindre
I grafvens natt? Hvi steg jag upp på jorden?
Hvem sökte jag, Lauretta, utom dig?

LAURETTA.

Ack! lemna mig. Ej i Guds förgård vandra,
Den blomstrande Naturen.

VÅLNADEN.

Och Lauretta,
Olindos brud, dock vandrar der!

LAURETTA.

Förskona
Mig blott i natt. Då snart den mörka dalen,
Der inga stjernor eller blixtar lysa
Den häpnes vandring, af min fot beträdes,
O, möt mig då! Ej här på lifvets fält,
Ej i det blåa himlahvalfvets åsyn.

VÅLNADEN.

Men denna himmel hörde dina eder.
Lauretta, vet, att om i nöjets famn,

Bland kärleksgudar, fjärilar och Gratier,
Och festpokalers ljud och harpotoner,
Du tusen år på jorden än förnöter,
Är du i seklers sekler likväl min.
Den gyllne kedja, som du bär på barmen,
Lauretta, säg! hvem gaf dig den?

LAURETTA.

Det vet du.
Hon var din sista skänk.

VÅLNADEN.

Nå väl! hvad sade
Jag samma afton, när med rädda händer
Jag fäste guldet om din elfenhals?
»Lauretta,» sade jag, »allt är förgängligt.
Snart skola dessa gyllne länkar brista,
Men aldrig kedjan, som, likt ödets lag,
Orubbligt stark, förenar våra själar.»

LAURETTA.

Ack! huru grymt för lefvande att andas
I dödens grannskap!

VÅLNADEN.

Tänk ej, att du lefver
I vänskapens och vårens blomsterrike,
Att utom döden du en granne äger.
Vi lefve endast der vår kärlek är.
Min var du re'n på Jorden. Min i Orcus
Du blifva skall. Der herrska dina Larer.
Din brudsäng der i midnatt bäddad står.
(*Klockringning i ett närbeläget Karthäuser-kloster.*)

LAURETTA.

Olindo, fly! hör tempelklockans sång!

VÅLNADEN.

Ha! dessa ljud mitt öra sönderslita.
Välan! jag flyr, ej mer dig här besöker.
Snart i Gehenna träffas vi likväl.
(*Han försvinner.*)

LAURETTA (*ensam*).

Gud! till hvad djup har du mig ej förkastat!
Ej mer en tår, en fåfäng suck åt höjden!
Dock, hvad är lifvet, menskolifvets blomma,
Förutan dessa? Hvad en fältets blomma
Förutan dagg och vestanväder är.
Hvad båtar då att lefva dem förutan?
Nej! straffets vigg jag slafviskt ej vill bida,
Vill sjelf mig störta i Tartarens famn.
Ej ångrens matk, ej veka känslors låga
Oss följer dit. Som Niobe förstenad
Man sitter der, bland sina fröjders lik,
Och blickar trotsande ännu mot höjden.
Ja, det är tid att ända detta lif,
Som ej af dig, o himmel! jag begärde,
Som till min plåga blott du skänkte mig.
Lik älskarinnan, som ifrån sig kastar
De gyllne smycken, dem en trolös brudgum
I kärlekens och hoppets rosendagar
Åt henne gaf, så med ett vildt förakt
Jag lifvets skänk, o Gud! bortom mig kastar.
Ej din Natur, ej dina milda solar
Jag längre dyrkar, vill ej längre andas

Orangens doft, ej dricka källans bölja
Och drufvans blod, ej äta nådebröd
Hos en Natur, som dock till ändlös jämmer
Mig fostrar upp. Med denna ödets kedja,
Olindos skänk, jag mig förqväfva vill,
För evigt släcka andedrägtens lågor.
Men någon kommer. Ha! Francescos steg
På trappan ljuda. Godt! jag dröja vill
Ett ögonblick. I underbar förening
Må kärlekens och dödens facklor brinna,
Och nöjets läger till en liksäng bli.

FRANCESCO (*uppträder*).

Ett Herrans väder! Af det strida regnet
Min kappa genombadad är. Jag fryser.
Lauretta, har du vin?

LAURETTA.

Ja! der på bordet
Tolf cyperflaskor stå, din egen gåfva.
Den ena är dock tom.

FRANCESCO (*dricker*).

Ett Herrans väder!
Slog åskan här ej ned?

LAURETTA.

Det vet jag inte.

FRANCESCO.

Men nyss på stunden, när jag vek om hörnet,
Såg jag en blixt, som klöf de svarta molnen,

Och ställde, hväsande, just hit mot huset,
Så tyckte jag, sitt lopp. Då skälfde jag
För dig, Lauretta, och en våldsam oro
Bevingade min fart. Men du är oskadd,
Är ej förskräckt.

LAURETTA.

Jag bäfva för en åsknatt?
Men säg, Francesco, hvarför har du dröjt?

FRANCESCO.

Förlåt mig, goda, älskade Lauretta.
Man höll mig qvar, man gömde bort min kappa.
Ack! nattens ena hälft rätt ledsam var.
Mer ljuf mig blifve vid din barm den andra!

LAURETTA.

Ja, låt oss Cyprias hulda fest begå.
Kan du mig älska ömmare än fordom,
Gör det i natt. Tryck flickan till ditt hjerta,
Tills hennes hjerta af förtjusning brister,
Med heta kyssar qväf dess andedrägt.

FRANCESCO.

Hvad felas, säg. När rätt jag dig betraktar
Vid ljusens sken, så förefaller mig
Ditt anlete så sällsamt och förändradt.
För rosor irrbloss dina kinder måla,
Och olycksbådande ur ögat lyser
Kometens dystra glans, ej stjernans eld.

LAURETTA.

Åh, bry dig ej derom. Det blir väl bättre.
Tag cittran nu och sjung. Improvisera!

FRANCESCO.

Hvarföre det?

LAURETTA.

Musikens änglatoner
Till nöjets orgier mystiskt oss bereda.
Till andakt stämmer den två ömma bröst,
Som hoppfullt än vid tempeldörren bida.

FRANCESCO.

Jag vet ej sjelf hvad denna gång mig fattas.
En dyster aning, som jag ej förstår,
Omkring mig spökar. Blott Laurettas kyss
Kan den fördrifva. Ack! hvad skall jag sjunga?

(*Han fattar en cittra och sjunger, sedan han några ögonblick preluderat*).

Samma frö och samma hjerta
Ros och törne, fröjd och smärta,
I sitt dunkla sköte hysa —
Månar vexla, solar lysa,
Och de syskonväxter två
Ut från mogna grenar slå.

Purpurrosen snart försvinner;
Törnet hösten öfvervinner,
Genom vintrarna det varar,
Hotar än, då Progne svarar,
Frälst ur Oceanens tvång,
Systerns milda klagosång.

Glädjeblommor på det gröna
Lifvets träd, elysiskt sköna!
Af en frostnatt J förödens;
Men, till dess omsider dödens
Bittra frukt hon burit har,
Sitter smärtans blomma qvar.

(*Under sången har Lauretta, af Francesco obemärkt, nedsjunkit på bädden, betäckt anletet med en shawl och strypt sig med halskedjan.*)

Ha! hvilken Demon ingaf mig den sången?
Jag vet ej hvad jag söng. Ack! somnambuliskt
Min hand på cittrans strängar lopp, och rösten
Sig medvetslöst förente med dess ljud.
I glädjens himlar väck mig nu, Lauretta!
Med doket ej ditt sköna anlet hölj!

(*Han bortlyfter shawlen.*)

Gud! hvilken syn! vildt stirra hennes ögon.
Ja, med kometens dystra glans, och kinden,
Der helsan nyss sitt purpurskimmer göt,
Och läpparne i svartblå färg sig måla.
Lauretta, vakna! vakna, o Lauretta!
Nej, i dess barm ej lifvet återvänder.
Med detta smycke, nyss af änglabarmen
Så menlöst vaggadt, hon sig sjelf förqväft.

OLINDOS VÅLNAD (*uppenbarar sig*).

Med mig, Francesco, skickar dig Lauretta
Sin sista helsning. I en evig boning
Hon redan flyttat, är med mig förmäld.

FRANCESCO.

Fördömda spöke! störta dig tillbaka
I nattens boningar. Hvad vill du mig?

VÅLNADEN.

Det har jag sagt. Nu äger jag på jorden
Ej mer att syssla. Glad jag nu mig sänker
I skuggornas och mörkrets tysta rike.
Måhända att vi träffas der en gång.
God natt emedlertid, god natt, Francesco!

(*Vålnaden försvinner. Francesco nedsjunker sanslös på en soffa.*)

RIDDARTORNET.

SORGSPEL.

PERSONERNE.

VON RHEINFELS, en kejserlig General.
OLIVIA, hans Maka.
MATHILDA, deras Dotter.
CLARA, hennes vän.
HERMAN, Hofmästare hos von Rheinfels.
TVÄNNE LANDTMÄN från von Rheinfels' gods.
EN TJENARINNA hos Mathilda.
CHOR AF ÄNGLAR.

(*Scenen på von Rheinfels' Slott.*)

FÖRSTA ACTEN.

(Strand af Bodensjön. — Borgruiner, och bland dessa ett nästan fullkomligt qvarstående torn. — Allée af lindar. — Gräsbänkar mellan träden. — Morgon.)

CLARA. MATHILDA.

CLARA.

Sitt ned, Mathilda! under dessa lindar.
En festlig hymn åt solen i dess uppgång
Jag tänkte spela, medtog derför cittran;
Men lärkorna mig re'n förlägen göra.
Med dem att täfla vågar icke jag.
O hvilken morgon! hur dess andedrägt,
Ljuft kylande, omflägtar våra kinder!

MATHILDA.

Ack, Clara! låt oss gå.

CLARA.

Nej, låt oss stanna.
Hvi gingo vi så tidigt ut på fältet?
Hvad önskade vi se? En skön Natur,
Gudomligt rodnande, i morgondrägten,
Bland rosor väckt af dagens första kyss.
Hon finnes här.

MATHILDA.

Nämn ej för mig Naturen.
Ej blomstrar, ler, ej rodnar hon för mig.

CLARA (*efter en kort tystnad*).

Jag undrar ej på dina sorgsna griller.
Det steg du tar — min broder allt berättat —
Det steg du tar, är vigtigt, ömma vän!
Är allt i ordning, allt beredt för flykten?

MATHILDA.

Ja, bästa Clara! när från borgens tornur
Den fruktansvärda midnattstimman slår,
Då i bersån, af blommiga syrener
Och välluktrika caprifolier byggd,
I resans drägt jag vänta skall din bror.
Hvad pinsam väntan! att det midnatt vore!
Till Ludviks hjerta jag för evigt trycktes!
O att vi redan i Helvetiens dalar,
På andra sidan Bodensjön, i kransen
Af snöbetäckta Alper, fäst vårt bo!

CLARA.

Kom i min famn! Den gamla vänskapskyssen
Mig gif å nyo, älskade Mathilda!
Den var så kall.

MATHILDA (*med uttryck af en drömmande smärta*).

Hvad i mitt hjerta glöder
Det hinner ej till läpparna, det brinner
Med evig afgrundseld i det fördolda.

Ej ögat ser, ej örat hör min plåga;
Ej känslorna, ej tanken fatta den.

CLARA.

Hvad hör jag? kärleken ej gör lycksalig?
Ack, arme Ludvik! olycksfulle broder!
För mycket du begärt af hennes ömhet.
Ej kan hon skiljas från sin barndoms nejder,
Från dessa stränder, dessa kullars blomster,
Från marmorsalar, af dess anor fyllda,
Ej från en öm och älskad far.

MATHILDA.

O Clara!
I alla änglars, alla helgons namn
Jag dig besvär; nämn aldrig mer min far.
Jag leker ej med rosorna i parken,
Jag smeker ej det späda lammet mer.

(*Hon går, i synbar oro, ett hvarf öfver Theatern: derefter, med stigande affekt:*)

Gud! gif mig tårar. Från din höga himmel
Sänd dagg i mitt förbrända hjerta ner.
Jag bönhörd är. I öknen källan sorlar.

(*Hon nedsjunker, gråtande, på en gräsbänk.*)

CLARA.

Gråt ej, Mathilda! Skönt i tårar glänser
Ditt blåa öga: präktigt de bedugga
Din purpurkind; men ack! på vännens hjerta
De falla, droppar likt af smält metall.
Ack! ofta, ofta skall i nya bygder,
Vid stjernors eld, vid solens middagsstrålar,
Din tårblick sväfva från den andra stranden

Af Bodensjön hit till din barndoms Eden,
Din första kärleks rosenprydda vagga,
Och fåfängt söka blott en flygtig skymt
Af fordom dyrkade naturgestalter.
Ack! ofta skall min bror, i stumma tårar,
Dig öfverraska, och hans ömma hjerta
En långsam död af dina smärtor lida.
Hvar sorgsen blick ifrån ditt hulda öga,
Hvar qvalfull suck, som lyfta vill din barm,
Skall, likt ett dolkstygn, honom genomborra.

MATHILDA.

Hvad? tror du väl, att jag vill osäll göra
Den man jag valt?

CLARA.

Ju mindre du det vill,
Ju mera sårar din förstådda smärta.
Ej sorgen döljes.

MATHILDA.

Tala ej härom.
Tag cittran, sjung. Som vårens vindar smälta
Ispansaret omkring Naturens barm,
Och, kyssande, förgätna blommor väcka,
Så, vid musikens änglaröst, vår själ
Sitt fordna Sjelf, sitt urlif återfinner.
Sjung hvad, som barn, vi söngo mången gång,
Då, efter slutad blomsterskörd, i dalen
Och buskars hvalf, på sommarns rosenmatta,
Vi sutto, huldt försystrade, och sågo,
Med tankfullt öga, aftonrodnans flor,

En förlåt likt till underbara scener,
Nedhänga glödande från Vesterns moln.

CLARA.

Hvad visa skall jag sjunga?

MATHILDA.

Älskarns klagan
Vid flickans bår.

CLARA.

Den är så sorglig.

MATHILDA.

Sjung
Hvad du behagar.

CLARA.

Låt mig tänka efter
Jo, tyst! jag tror jag minnes en ännu.
(*Hon sjunger till cittran.*)

Lilla Anna i sitt fenster står.
Svala väder hennes kind förfriska,
Flägta långsamt hennes rika hår
Och förtroligt hviska:
»Kom, o Anna! kärlek, vår och hopp
Ute herrska. Kom, o sköna flicka!
Träden blomma. Alla rosor spricka
Ur sin knopp.»

Anna vandrar. Månget skuggrikt träd
Öfver henne ljuft sin krona hvälfver.

Purpurrosen, lockande och späd,
Vid dess fötter skälfver.
Hviskar sakta: »Stanna, hulda mö!
En minut allena värdes stanna.
Bryt mig, bryt mig. På din barm, o Anna!
Vill jag dö.»

Flickan stannar och mot rosen ned,
Att den bryta, leende, sig böjer,
Då en huggorm, hväsande och vred,
Sig ur gräset höjer.
Anna dignar. Flydd är kindens glöd,
Lifvets värma hennes bröst förlåter.
Lunden vissnar. Mulnad himlen gråter
Hennes död.

På något muntert låt oss tänka nu.
I morgonskimret må vårt glada öga
Kring nejden spela! Hvilken härlig trakt!
Se hafvets blåa himla-spegel fattad
Af dagens unga, rosenröda strålar
I gyldne ramar in! Se Riddartornet
Sig praktfullt höja öfver sunkna bröder,
Heroen lik, som öfverlefvat har
En helig fabelverld, och står allena
Bland grafvarna, mot gudalansen stödd.

MATHILDA.

Ack, Riddartornet! Dit ej ens en blick
Jag kasta vill. Dess gråa jättemurar
Förskräcka mig.

CLARA.

Mig åter ljuft de sänka
I tysta drömmar om försvunna dar,
Den gamla, ädla, gyldne riddartiden.
Ack, hvilken tid! Af festliga tornerspel
Hvar stad gaf genljud. Fromma peligrimer
Till löftets orter sträckte då sin färd.
Hjelmbuskar fladdrade på hvarje hed,
Och i hvar småskog söngo Trubadurer.
Men säg, Mathilda! hvarför ständigt bäfva
För Riddartornet? Tror du äfven sagan
Om bleka spöken, som i nattens timmar
Kringvanka der; om röda lågors sken,
Dem mången gång ur tornets öde gluggar
Man tyckt ses lysa?

MATHILDA.

Än ett barn jag var;
Låg i min vagga. Natten kom, och månen
På golf och väggar i den lugna kammarn
Framtrollade christallefenstrens bild.
Då hörde jag, från denna trakt, en röst,
Röst af en ande. Varnande han söng:
»Mathilda! akta dig för Riddartornet!»
Än rösten evigt i mitt öra ljuder.
Vid dagens ljus, i stilla nätters skugga,
Lik törstande cicaders rop på heden,
Den ljuder sorgligt varnande och grym:
»Mathilda! akta dig för Riddartornet!»

CLARA.

Blott vindens sus i daggiga syrener,
Blott aspens rädda hviskningar, du hörde.

MATHILDA.

Må vara! men vi gå.

CLARA.

Se! Herman kommer,
Den trognaste bland tjenare.

MATHILDA.

Hvad vill han?
O Gud! om budskap från min far han bär!

DE FÖRRA. HERMAN.

HERMAN (*till Mathilda*).

Ett vigtigt samtal, mellan fyra ögon,
Af er jag önskar, nådigaste Fröken!

CLARA.

Godt! jag vill gå. Bland Riddartornets grus
Jag vandra vill en liten stund, och plocka
Små oskuldsfulla blå Förgät-mig-ej.

(*Hon går.*)

MATHILDA.

Hvad vill ni, Herman?

HERMAN.

Hvad jag har att säga
Ej säges lätt. Dock vill jag vara kort.
Ni minnes säkert ej er moder mer.
Tre somrar ni ej sett, då Ödets hand
Slet henne från det späda barnets sida.

MATHILDA.

Men flyttade till fridens land dess själ.
Ack! fast en dunkel, molnbeklädd Natur,
Som skiljevägg, sig reser oss emellan,
Fast re'n hon står, belönt med segerpalmen,
På andra sidan Tidens ocean,
Så träffa våra själar dock hvarannan,
Så speglar dock, vid ljusa morgondrömmar,
Sig själ i själ, med huldt seraphiskt löje.
Allt hvad ni vet, o Herman! om min mor,
Berätta det.

HERMAN.

Ve! snart ni mer får höra.
Ej nitton år er fader ännu fyllde,
Då på Italiens varma blomsterfält
Till blodig kamp han Kejsarns örnar följde.
Rus drack hans klinga i Fransosers blod.

MATHILDA.

Ack! tala ej om krig och vapenlekar,
Om mannabragder ej. Om henne tala,
Som ömt mig tryckte till sin modersbarm,
Hvars hjerta slog mot barnets späda hjerta.

HERMAN.

En vapenhvila slutad blef. Er fader
Fick rätt att ostörd njuta ungdomsglädjen,
Att mensklighetens känslor, länge qväfda
Af krigets fasor, ge sin hyllningsgärd.
Då i en dal, der näktergalar söngo
Bland doftande, orangekrönta häckar,

Och mången källa, silfverklar och mild,
Lopp hviskande i myrtenträdens skygd,
Han fann en flicka, skön som morgonrodnan.
En blygsam Villa, ej af stoder prydd,
Ej skimrande af guld och slipad marmor,
Men enkelt skön, den hulda inneslöt.
I spegelns glas ni kan dess bild åskåda.
Hon blef er mor. Trotts olikhet i börd,
Er fader dock vid altarfoten svor,
Hon svor er fader, oförgänglig kärlek.
Snart friden slöts. Er farfar mellertid
Var blifven död, och med sin unga brud
Den nye herren flyttade på borgen
In i triumf, vid folkets jubelrop.
Snart ni, af hulda modersarmar vaggad,
En ny försäkring tycktes ge om helig,
Om ömsesidig tro och lefnadsfröjd.
Då utbröt kriget åter, och von Rheinfels
Mot nya faror gick med Kejsarns här.
I enslig sorg er moder länge gret;
Ert späda anlet hon med tårar sköljde.
Men allt är vanskeligt på denna jord.
En främling kom från Welskland. Dygdens krona
Ur qvinnans lockar han försåtligt löste,
Och trampade den rena lilja ned,
Den helga tro, som utgör makans värde.

MATHILDA.

Du ljuger, Herman!

HERMAN.

O, att endast dikter
Jag talte nu! Allt är dock sannt. Von Rheinfels,

Snart underrättad om den trolöshet,
Som evigt härjade hans lefnads lycka,
Kom fradgande af harm från kriget hem.
Förledarn sönk för stålet, och er moder,
Med liljearmarna i kedjor smidda,
Blef hemligt nedsänkt i ett öde hvalfs
Förfärligt mörka famn, i Riddartornet.
I femton år hon suttit der. Hon andas
Der än ett qvalfullt lif, en långsam död.

MATHILDA.

I Riddartornet?

HERMAN.

Ja, i Riddartornet.

MATHILDA.

O öde, öde! fasansfulla öde!

HERMAN.

Jag och er fader denna hemlighet
Allena känne. Med en ryslig ed
Jag mig förpligtat att den ej förråda.
Med föda, med en knapp och usel föda,
Hvar natt jag henne, suckande, förser,
Uthärdar dock ej längre denna jämmer.

MATHILDA.

Gud! hvilka blixtar daga ej min afgrund!
Rätt hade Anden, som i natten söng:
»Mathilda! akta dig för Riddartornet!»
Nu bär jag kedjan, är en fånge sjelf.
Hör, bäste Herman! följ mig till min moder.

När stjernorna från midnatts-hvalfvet stråla
Sin dystra glans i jordens dalar ned,
Mig vägen visa till de svarta hvalfven;
Läs porten upp; du säkert nyckeln har.

HERMAN.

Ack nej, min Fröken! I er faders vård
Den troget hvilar. Hvarje gång med näring
Jag till den arma vandra skall, han följer,
I nattens djup, misstänksamt mina spår.
Er far, ni vet det, sofver ej.

MATHILDA.

                                        Jag vet.
Ej Satan sofver, som i mörkret vankar.
Gif mig ett råd.

HERMAN.

                        Ett enda gifvas kan.
Det var en bön till Er jag ville ställa.
Ack! längese'n jag uppenbarat allt,
Om för ett edsbrott samvetet ej bäfvat.
Nu motstår jag ej mer den armas gråt.
Hon vill Er se. Af onda drömmar plågad,
Af aningar om dottrens framtidsöde,
På sina knän hon mig besvurit har
Med Er ett möte henne att förunna.
Ack! bed er far. Han motstår ej er bön.
Med mig må gå, som Herren det behagar.
God är min gerning. Ingen ed förpligtar
Att vara grym och känslolös. Ack, bönfall!
Er far ej nekar, älskar Er så ömt.

MATHILDA.

Ve, ve! han älskar mig! ja, du har rätt!
Gå, Herman, gå, och låt mig ensam tänka!

MATHILDA (*ensam*).

O, hvilka öden! Nya bommar stänga
Min dunkla väg, och nya dolkar slipas
Åt detta bröst. Oändligt växer qvalet,
Oändligt vådan. Jag till böner sjunka,
På knä mig kasta för den afskyvärda,
Gudlösa bof, som jag har kallat far!
Dock måste detta ske. Ej någon undflykt
Mer gifs för mig. Jag måste henne se,
Jag måste slutas till dess barm, förklara,
I snyftningar, min tacksamhet och blanda
Med hennes mina kyssar och min gråt.

CLARA. MATHILDA.

CLARA.

Nu är jag åter. Hela handen full
Af blå förgät-mig-ej, af späda minnen —
Tag dem emot, Mathilda! för dem med
Till isbekrönta Alpers fot och tänk,
Hvar gång du ser de vissnade, på Clara,
Hvars ömma vänskap aldrig vissna skall,
Fast sorgerna, fast årens tysta gång
Och döden sjelf dess lefnadsrosor härja.
Men ack! hvad ser jag? Blekt ditt anlet är,
Likt eken, hvilken nyss af blixten träffad blef,
Du ryser, bäfvar, vill, men kan ej, gråta.

Säg, hvad har skett? Hvad budskap förde Herman?
Mathilda! har din fader upptäckt allt?

MATHILDA.

Ack, skona mig att yppa mina plågor!
Ett ord är dyrköpt från ett krossadt hjerta,
Framsäges blott med onämnbara qval.
Ack! känslans höjd är tanken. Smärtans tanke
En afgrund är. Hör, Clara! nu min bön.
Din broder säg, att icke denna afton
Jag ämnar fly.

CLARA.

Hvad hör jag? Löften gifva
Och rygga dem!

MATHILDA.

Det icke är mitt fel.
Vid Gud! jag kan ej handla annorlunda.
Farväl, o Clara! Vid vår trogna vänskap
Besvär jag dig. I dag mig ej besök.
Jag måste ensam bedja, gråta, tänka.

(*Hon går.*)

CLARA (*ensam*).

Gud! hvad har skett? Måhända kan mig Herman
Allt uppenbara? Jag vill honom söka.

ANDRA ACTEN.

(*Mathildas kabinett.*)

MATHILDA (*ensam*).

Hvad båtar väl att sucka och att bedja?
Vid korsets fot i tårar att försmälta?
Gud hör ej längre jordens klagotoner.
Han glömt, att förr han älskat menskoslägtet,
Att sjelf dess straff försonande han led.
Sin himlaport han stängt. Sin stora nattvard
Han re'n begynt. Hvi klappar jag då än?
Förbannelser ur bröllopssalen svara.

Jag var dock kallad! Hvarför icke korad?
Rår jag derför? Hvem älskar icke fröjd
Och salighet? O skogens näktergalar!
O strida floder! susande plataner!
Och du, o måne! som med stilla skimmer
Beglänste, sorgligt leende, den fristad,
Der stum jag satt i mina drömmars krets!
O poppelskuggor! blomsterrika dalar!
Till vittne Er jag tager, af de tårar,
Som tindrade på mina späda kinder,
Den ömma längtan efter lif och kärlek,

Som magiskt lyftade min druckna barm,
Då än ett barn jag lyssnade till klangen
Af det preludium, som en okänd hand
Ljuft på oändlighetens harpa slog,
Då känslans första hviskningar jag hörde.
Ack! jag blef kallad. Hvarför icke korad?
Är det ej nog, att störtas i en afgrund?
Skall himlens salighet man skåda först?

Mitt öde fylles. Snart min lefnadsklocka
Den hemska timma slår, som afgör allt.
I Riddartornet bor min lefnadsgåta.
Jag ilar dit att lösa den. Jag fruktar
Ej Riddartornet mer. Ett modershjerta,
Ömt för Mathilda, klappar der. Hvad tröst!
Ja! hvad, från lifvets bleka morgongryning,
Jag saknade, hvad vänskapen ej skänkte,
Ej blomstrens doft, ej silfverbäckens sus,
Ej alla pulsslag från naturens hjerta,
Den stumma, fåfängt kransade naturens,
Det skall jag röna. I en moders famn
Jag gråta vill den onämnbara tåren.
Ack! dagen skrider. Intet än jag gjort
Att henne rädda ur sitt djup, att mildra
Dess grymma qval! Gud! gif mig kraft att börja;
Gud! gif mig kraft att sluta detta värf.
Dock, fåfängt ser jag till din himmel upp.
Jag kan ej bedja. Kan du dig förbarma?
Hvem kommer? — Clara!

CLARA. MATHILDA.

CLARA.

Ja, min vän! jag aktar
Ej ditt förbud. Mitt hjerta omotståndligt
Mig förde hit. Ej kan jag dig hugsvala,
Jag vet det väl, min svaga röst ej hörs
I denna storm, som grymt ditt inre skakar;
Men unna mig att dela dina qval,
Åt barndomsvännen dem förtro, Mathilda!
Blott så förslöas smärtans grymma udd.
En balsam ordet är för lifvets plågor.

MATHILDA.

Hvad är det qval, som nämnas kan, som låter
I ord sig tolkas, af begreppet fattas?
Ej talar uslingen i bålets glöd.
Ack! tro mig. Själen ock har sina marter.
Dock höra endast andarne dess skri.

CLARA.

Ej gifves qval på jorden, som ej låta
I ord sig tolkas, af begreppet fattas.
Ej helvetet ur sina kulor stiger
I ljuset upp.

MATHILDA.

Ej i det yttre ljuset,
Ej på de gröna, solbeglänsta ängar,
Dem kroppens öga mäter och beherrskar.

CLARA.

Fly i det yttre. Drick narcissens doft,
Hör fogelns sång och le mot solens strålar!

MATHILDA.

Hvem njuter icke, om man kan? hvem fröjdas
Ej åt en huld och moderlig natur,
Om hjertat icke redan dött för glädjen?
Ack, Clara! lemna mig. Jag måste tänka.

CLARA.

Nej! tänkandet blott skärper furiens dolk.
Till flammor upp det afgrundsgnistan blåser.
O, jag besvär dig. Säg mig dina qval.
Låt mig med dig få gråta, få förtvifla.

MATHILDA.

Jag kan ej yppa hvad i ord ej låter
Sig uppenbara. Detta blott jag säger:
Rätt sade Anden, som i natten söng:
»Mathilda! akta dig för Riddartornet!»

CLARA.

Ack! lemna detta. Inga anderöster
Här nere tala. Du har endast drömt.

MATHILDA.

I sjutton år, o Clara! har jag drömt.
Nu har jag vaknat, i en afgrund vaknat.

CLARA.

Nyss, hulda flicka! i hvarandras armar
Vi roligt hvilade. Den ena själen
Sig i den andra speglade förtroligt.
Hvem är den höga kopparmur, som nu
Oöfverstiglig rest sig oss emellan?

MATHILDA.

Det är den mur, som skiljer helvete
Och himmel åt.
(Hon närmar sig till dörren.)

CLARA.

Hvart går du, o Mathilda?

MATHILDA.

parken ned. Jag måste öfverläsa
En ryslig läxa.

CLARA.

Får jag följa?

MATHILDA.

Nej!
(Hon går.)

CLARA (*ensam*).

Hon går, o himmel! går i vild förtviflan.
Hvad skall jag göra? Kärleken ej ensam
Är, som man säger, sött förgift. O vänskap!
Din glädjekalk har äfven arsenik.
Ack! fåfängt nu förnuft och vänskap tala.
Jag måste dock på afstånd henne följa,
Att mot sig sjelf hon ej förtviflad vänder
En afgrunds-dolk, af Eumeniden räckt.

(von Rheinfels' kabinett.)

VON RHEINFELS (*ensam*).

Hvad ären J, allsmägtiga passioner!
Som evigt rasen inom denna barm,

Som dagens fröjd och nattens lugn förjagen?
Hvad ären J? Guds röster? eller andar
Ifrån Tartarens djup? hvad helst J ären,
Ej andra Gudar äger jag än Er.
Demoner! Gudar! mig till målet fören!

Olivia! grymt mitt hjerta du behandlat.
Knappt evigheten kan dig straffa nog.
Du fridens genius ur mitt bröst förjagat,
Och dygdens krona från min hjessa ryckt.
Hvad jag var säll i dina armar fordom!
Hvad jag var god! Med Skaparn och naturen
I vänskap lefde detta hjerta än.
Mitt ideal jag, hänryckt, slöt i famnen,
Mitt andra, nej! mitt första Jag, och verlden
Ur tusen speglar strålade tillbaka
Min salighet i ändlös morgonglans.
Ve dig, Siren! som mig tillintetgjorde,
Som med ett skeppsbrott lycktade min färd
Kring njutningens christalleklara sjöar.
Men hvad du lofvat och ej hållit har,
Det skall din dotter, skall Mathilda hålla,
Skall återge mig en förlorad brud,
Och gälda mannen, hvad från ynglingen
Din trolöshet så nedrigt mig beröfvat.
Din afbild är hon. Dig jag ser i henne,
Dig, likväl sådan, som när första kyssen,
I dunkelt skygd af heliga oliver,
Du, rodnande, vid Tiberns strand, mig gaf.
Nå väl! jag än dig älskar i Mathilda.
Hvad re'n jag ägde bör mig ej beröfvas.
Rätt har jag att min maka återfordra,

Och detta sådan, som jag henne mist.
Men hvilken tyngd sig lägrar kring mitt hjerta!
Men hvilken röst, som evigt förebrår!
Är det en röst från samvetet, från Gud?
Nej, slika röster ej till menskan tala.
Olivia icke mig bedragit då.
Det qval mig sårar är den stumma oro,
Som, vanligtvis, plär kärleken ledsaga,
Förr än sin myrtenkrans den vunnit har.
Dock, — hvem är anden, som i örat städs
Jag hviska hör: »Gör henne ej olycklig!»
Olycklig? — Jag? — Mathilda? — hvilken bön!
Ack, att jag Austriens gyldne kejsarkrona
Vid hennes fot som offer kunde lägga,
Att jag ett altar henne resa fick!
Men gör en krona väl ett hjerta sällt?
Kan offerrök ett dödligt bröst hugsvala?
O nej! men detta angår icke mig.
Blott ett vill kärleken. Han blott vill äga.
O skynden, skynden, himmelska minuter!
Då fadren make åt sin dotter blir,
Och dottren brud åt fadren — hvilken tanke!
Så i sitt ursprung allt tillbakavänder,
Så själarne förena sig med Gud.

V. RHEINFELS. MATHILDA.

V. RHEINFELS.

Hvad lycklig syn! i detta rum Mathilda!

MATHILDA.

Min far! min far! förbarma Er . . .

v. RHEINFELS.

Hvad nu?
Hvad fattas dig? hvad önskar du, mitt barn?
Ett halsband af koraller, en aigrette
Af diamanter?

MATHILDA.

Smäda ej mitt qval.
För en olycklig....

v. RHEINFELS (*afbrytande*).

För en tiggerska,
En bof, som önskar undgå lagens näpst,
Du säkert ber. Allt skall dig dock beviljas,
Mathilda! blott du äfven hör min bön.
Sitt vid min sida ned på denna soffa.

MATHILDA.

Ack! låt mig tala.

v. RHEINFELS.

Låt mig tala först.
Säg, flicka! mins du sista månskensqvällen?

MATHILDA.

Min far! jag redan lidit nog. Ack, fyll ej
Till brädden lidandets och dödens kalk.

v. RHEINFELS.

Ljuft näktergalen söng i parkens lindar.
På fjerran klippor, mer och mer fördunkladt,
Låg aftonrodnans guld, och månens klot,
I brandgul prakt, emellan träden blänkte.

En ambravind i poppelns kronor for,
I tårar liljan stod, och nattviolen
Sitt milda doft kring Floras bäddar gjöt.
Då fann jag dig. I ångande bersån,
Skön, som bland Edens rosenhäckar Eva,
Som en Seraph i himlens blomstergårdar,
Gudomligt mild, du satt, med purpurkinden
Mot handen sänkt, stum, drömmande, allena.
Du ville fly. Jag höll dig sagta qvar.

MATHILDA.

Ack, skona mig! Jag mins det alltför väl.

V. RHEINFELS.

Afbryt mig ej. Jag har den lilla osed
Att, när jag börjat, jag till punkt vill tala.
Öm, om ditt lif jag slingrade min arm,
Din rosenmunn jag kysste och de klot,
Der qvinnolifvets fullhet bor. Min hand
Re'n undanryckt den afundsfulla shawlen.
Jag unnade dig qvällens friska flägt.

MATHILDA.

Hör upp att mig till stoftet förödmjuka.
Väl var jag ej den brottsliga, men qvinnan
Förnedras af en förolämpning re'n.

V. RHEINFELS.

Då, furialiskt vild, med jättekrafter,
Af vredens Demon stärkt, ur mina armar,
Ursinnig, smädande, du lös dig ryckte,
Och stötte grymt min sträckta famn tillbaka.

Sjelf jag förskräcktes. Om en dolk du agt,
Du säkert tryckt dess mordudd i mitt hjerta.

MATHILDA.

O nej! mitt eget bröst jag genomborrat.
Men hvartill detta tal? Ack, hör min bön!

V. RHEINFELS.

Ej förr, än heligt du bedyrat mig
Att nästa månskensqväll mer lydig blifva,
Att ej ur mina armar brottsligt fly.

MATHILDA.

Ack, hör mitt hjertas ångestrop! Jag beder
För en olycklig, som i femton år
Drack smärtans evigt återfyllda kalk.
Jag ber, o Rheinfels! för er fordna maka;
Jag beder för min mor.

V. RHEINFELS (*med bortkonstlad bestörtning*).

Bed Gud för henne,
Om sådant lönar mödan. Hon är död.
Du sjelf med tårar ofta ju befuktat
Dess sarkophag.

MATHILDA.

Hon lefver, den elända,
Ett jämrens lif, i Riddartornets hvalf.
Gif henne fri. Om brottslig förr hon var,
Hon länge nog, hon öfvernog har pliktat,
Från ljusets fröjd, från menskors glada samspråk,
I nattens kulor stängd. Gif henne fri,

Och unna mig att hennes anlet se,
Att helga tårar vid dess hjerta gråta.

(*Hon knäfaller.*)

V. RHEINFELS (*efter få ögonblicks tystnad, och med hycklad köld*).

Stig upp, Mathilda!

(*Han går, tankfull, några gånger fram och åter.*)

Af den bön du gjorde
Skall sista delen blifva dig beviljad.
Förr'n solen sunkit nerom himlens rand,
Du skall din moder se, vid hennes bröst,
Om du så vill, i tårar få försmälta.

MATHILDA.

O! i hvad språk min tacksamhet förklara?
Ack! hjertat vidgas af en salig tjusning,
Och glädjetårar har jag blott, ej ord.

V. RHEINFELS.

Mathilda! hör mig. Trolös var din moder.
Hon mig bedrog på lifvets hela fröjd.
För kärlekens hon skänkt mig hämndens vällust.

MATHILDA.

Jag vet det väl. Men hon är straffad nog.
Ett ögonblicks förseelse ej bör
Med en oändlighet af plågor gäldas.

V. RHEINFELS.

Barn! du har rätt. Också jag vore böjd
Att henne re'n i denna stund förlåta.
Men, som jag sagt, din moder röfvat har

Mitt hjertas lugn. Det måste återgifvas,
Förr'n hämnden kan sin gissel lägga ned.
Grymt är att lifvets höga spel förlora.
Vid himmel och vid helvete jag svär:
Ersättning måste gifvas mig. Dock hon
Förmår det icke mer. Du, o Mathilda!
Betala måste modrens gamla skuld.
Hvad hon mig var i glädjens rosentid,
Du måste bli — min brud, min älskarinna.
Djupt i Helvetiens blomsterrika dalar
En hydda står, i lindars skygd, vid randen
Af brusande Rhodanens silfverflod.
Snöhvita lamm kring rika ängar hvimla,
Från bergen glädtigt hornen återskalla,
Och ömma herdar och herdinnor hvila
Vid källors sorl i ambrahäckars skugga.
En fristad der jag ämnat åt din mor.
Dock se! du vill i hymens glada tempel
Försoningsoffret ej för henne bringa,
Vill ej ur bojan köpa henne fri.

MATHILDA.

Omensklige! — Och gifves ingen Gud,
En ängel ej, som oskulden beskyddar?

V. RHEINFELS.

Hvad jag har lofvat, ämnar jag dock hålla.
Omarma skall du, re'n i dag, din mor.
Ett vilkor likväl jag dig föreskrifver.

(*Han framtar ett crucifix.*)

Se detta crucifix!

MATHILDA.

O Gud, hvad syn!
Ett crucifix i Rheinfels' händer — grufligt!

v. RHEINFELS.

Din mor det ägt. Med skökotårar ofta
Metallen hon begjöt. Jag har det än
Qvar som en hågkomst af den fromma qvinnan.
Fall nu på knä. Lägg handen se'n på korset
Och svär . . .

MATHILDA.

O, gapade ett afgrundsdjup
Mig re'n emot! Hvad vill ni?

v. RHEINFELS.

Svär vid Honom,
Hvars bild du här, i marterskruden, ser,
Att med ett ord, en blick, ett andedrag,
Ej uppenbara för din usla mor,
Hvad med hvarann vi talt, se'n månskensqvällen.

MATHILDA.

Hvad? tror ni, att i ord jag kan förråda
Det gräsliga, som ej sig tänka låter?
Jag vill dock lyda. Hör, o Gud! jag svär:
Må af förbannelsen mitt hufvud drabbas,
En flägt af tröst ej hinna till mitt hjerta,
Om jag ej fullgör, hvad min fader nu
Mig rättvist budit. Gud! du är mitt vittne.

v. RHEINFELS.

Godt! — det är tid att andra ämnen sköta.
Förr'n qvällens glöd förgyller horizonten,

Vi följas begge åt till Riddartornet.
Gack nu, Mathilda! Jag vill egenhändigt
Om Hermans straff ge skriftelig befallning.

MATHILDA.

Ha! är ej offer nog? Gud! äfven detta!

V. RHEINFELS.

Hvad tänker du? skall ej förräderi
Och mened straffas? I din egen åsyn
Råbråkas skall den nedrige i qväll.

MATHILDA.

O afgrundshjerta! grymhet utan like!
Ack, Rheinfels, Rheinfels! fruktar ni ej Gud,
Så frukta menskor. Har ni ensam rätt
Att mot de edra, lik en tiger, rasa?

V. RHEINFELS.

Det der förstår du ej. För hvad jag gör
Ansvarar jag hos Kejsarn och hos Riket.

MATHILDA.

Ve! qvalet nu ej några gränsor känner.
Nu stiger jämren öfver kalkens bräddar.
Hvi remnar icke jordens sköt? Hvi störtar
Ej himlahvalfvet på mitt hufvud ned?

(*Hon lämnar förtviflad rummet.*)

V. RHEINFELS.

Hvad, på sig sjelf om mordisk hand hon lade!
Dock nej! hon fruktar evighetens qval.

TREDJE ACTEN.

(*Underjordiskt hvalf i Riddartornet. En brinnande lampa.*)

OLIVIA (*ensam*).

Hvar gästar solen? Dröjer hon ännu
I morgonrodnans gyldne port? vid Söderns
Christallehvalf? i Vesterns purpurdalar?
Hvad? eller gjuter redan nattens måne
Sitt klara sken ur bleka stjernors krans?
Jag vet det ej. Till mig ej ljuset hinner,
För mig ej himlahvalfvets klocka slår,
Och endast suckar mäta mina stunder.
Ett lik jag är, i grafvens mörker bäddad,
Från himlens alla gyldne strålar bannlyst.
Blott lampan dystert i mitt grafchor flämtar
Och lyser hemskt de kalla skuggors dans.

Hvar är du, hvar? o älskade Mathilda!
Min ungdoms stolthet, och min ålders hopp!
Hvar gång en stilla vallmoflägt från glömskans
Och fridens hem mitt sorgsna öga sluter
I drömmens töcken, jag dig skymta ser,
Fast skild från mig af strida floders vatten.
I tusen drägter, men i alla skön,
Jag skådar dig, o älskling! mig beröfvad.

Än rosenkrönt, än med förspridda hår
Och dolk i handen, än på öde klippor
Bland vattenfall och ufvars nästen lägrad,
Än lekande på blomsterrika fält,
Du vinkar mig och hviskar dina öden.
Nyss för en rasande och blodig tiger
Jag såg dig fly med andebleka kinder
Och vingad fot. Emot den andra stranden
Du sträckte gråtande din häpna famn
Och ropade: »Ack, fräls mig, fräls mig, moder!»
O! tryckte jag till denna modersbarm
Dig blott en gång, i dessa armars boja.
Ej skulle Rheinfels, sjelfva afgrundshären
Ej skulle mer dig rycka derifrån.

Hur underbart dock menskohjertat är!
Re'n femton år i dessa fasans hvalf
Jag mina villor, mina brott begråtit,
Och dock ännu jag icke lärt att dö.
Än hjertats pulsar, det förblödda hjertats,
En samklang med den eviga naturens
Förgäfves söka. Än jag lefva vill,
Vill se Mathilda, blommorna, och himlen
Med sina tusen klara silfverbloss.
Ha! någon kommer: riglars dån jag hör.
Ack! Herman kommer, han, min gode ängel.
Han länge dröjt. Med rosor och med vatten,
Med jordens friska modersmjölk han kommer
Omsider att hugsvala mig. Se! krukan
Var länge tom, och dessa täcka blomster,
Majsolens döttrar, af Mathilda skötta,
Ha längese'n förbleknat, som min fröjd.

OLIVIA. v. RHEINFELS.

OLIVIA.

O himmel, hvilken anblick! det är Rheinfels.
(*Hon nedsjunker halft vanmägtig mot en pelare.*)

v. RHEINFELS.

Ja, skönaste Olivia! det är Rheinfels.
Hon svimmar. Ha! det var ej första gången.
Den gamla konsten öfvar hon ännu.
Vak upp, Olivia!

OLIVIA.

Himmel! det är Rheinfels.

v. RHEINFELS.

Ja, skönaste Olivia! det är Rheinfels.
Ack, arma barn, hvad du är blek och mager!
Och hvilken klädsel! har du ingen spegel
Att ordna dina lockar för? Ej smink,
Pomador, snörlif, lukt- och skönhetsvatten,
Brocader, gazer? Allt jag sända vill,
Att din galant, den gamle Herman, ej
Må dig bespotta.

OLIVIA.

Stor är icke segren,
Ej äran stor att skymfa, att förkrossa
Den hjelplöst fallna. Dig, Barbar! på jorden
Om miskund och förlåtelse jag bad.
På domens dag må himlen dig förlåta.

v. RHEINFELS.

Ha! domedagen kommer ej så snart;
Men innan dess vi äro begge döde.

Men hör, Olivia! i hvad afsigt, tror du,
Är jag väl kommen hit? Ett blott besök,
En skyldighets-visit var just ej detta.

OLIVIA.

Att mörda mig, o Rheinfels! är du kommen.
Ack! länge re'n hvart ögonblick jag väntat
Att bödeln se och svärdets hemska glans.
Men skona mig ännu. Vid fordna stunder,
Vid fordna löften, af oss begge brutna,
Men heliga ändå, jag dig besvär:
Ej störta nu i grafvens famn mig neder,
Ej i en graf, mer djup än redan denna.
Till Andarnes församling mig ej sänd,
Förr'n invigd i mystererna jag blifvit,
Förr'n evigt jag med Gud försonad är.
Låt än en gång mig solens anlet se,
Guds egen afbild, innan ögat slocknar.

V. RHEINFELS (*med konstlad godhet*).

Du misstar dig. Vid alla himlamagter!
Jag vill ej mörda dig, vill lifvets fullhet
Dig återge. Dock, för den lefnads fröjd
Du mig beröfvat, fordrar jag en annan,
En högre fröjd. Mins du Mathilda än?

OLIVIA.

Jag mins en dröm, mer värd än hela lifvet.
Hvar är Mathilda? ädle Rheinfels, svara!
Hvar är mitt barn?

V. RHEINFELS.

Snart skall du skåda, snart
Omarma det.

OLIVIA.

O himmel, hvilket under!
Hvad salighet! I häktets djupa natt
En morgonrodnad uppgår då omsider.
Men, Rheinfels, nej! Du gäckar blott min plåga.
Hvem fröjdas efter femton år af qval?

v. RHEINFELS.

Att jag ej gäckas, skall du genast skåda.
(*ropar i fonden.*)
Mathilda, kom, omarma nu din mor!

MATHILDA. OLIVIA. v. RHEINFELS.

MATHILDA.

Min mor!

OLIVIA.

Mitt barn! ja, under detta hjerta
Du hvilat har. Jag känner dig igen.
Så blomstrande du stod i mina drömmar,
Så brann af himmelsk oskuldsfärg din kind,
Så ömheten ur dina blickar lyste.
Kom i min famn. Tag denna moderskyss,
Af varma tårar, hjertats pärlor, stänkt,
Du har förgätit dem jag förr dig gifvit.

MATHILDA.

Jag evigt dock dem saknat, ömma mor!
O Gud, att denna stund min sista vore!
Nu är jag lycklig.

OLIVIA.

Hvad? du ryser ej
För dessa fånghvalf? ej för dessa trasor?
Du blygs ej för den jämmerbleka hamn,
Den arma fånge, som din mor du kallar?

MATHILDA.

O finge, sluten inom dessa murar,
Jag vid er sida lifvets dar förnöta
I delad sorg och i gemensam gråt!
(*stum omarmning.*)

V. RHEINFELS (*otålig*).

Hvad? är det än ej nog med smek och tårar?
Ni sett hvarannan, kyssar gett och famntag.
Mer jag ej lofvat. Hör mig nu, Olivia!
Den ömma dotter, som i tårars flod
Syns vid din barm försmälta, kan dig rädda
Ur nattens dystra famn, kan återge
Dig friheten och menskorna och ljuset,
Hon vill det ej.

OLIVIA.

Grymt skämtar ni, o Rheinfels!

V. RHEINFELS.

Jag skämtar icke. Fråga henne sjelf.

OLIVIA.

Det är ej möjligt, barn!

MATHILDA.

Ack nej, omöjligt!

V. RHEINFELS.

Så hör, Olivia! hör hvad jag förklarar.
En ryslig hunger här i detta hvalf
För dina brott jag dömmer dig att dö.
Tillstängas skall den väg, som hit mig förde,
Tillstängas så, att sjelfva Simsons arm
För bommens motstånd digna skall, och Herman,
Förledd af dig sin gifna ed att bryta,
Skall uppge andan under tusen marter
Straxt utanför din fängseldörr i qväll.
Din yttersta musik hans dödsskrän blifve!
Olivia, se! med denna lampan slocknar
Den sista strålen i din hemska natt,
När denna kruka blifvit tömd — ack, tom
Hon redan är — en droppa vatten skall
Ej dina bleka läppar mer förfriska.

OLIVIA.

Ack, skona Herman! skona mig! hur grufligt
Att långsamt dö i mörkrets djupa famn,
Af ingen sedd, af ingen hviskning tröstad.

MATHILDA.

Hvad? skrias himlen ej ur dvalan upp?
O tigerbröst! och denne är min far!
Det är ej möjligt. Svara nej, o moder!

OLIVIA.

Han är din far. Den första sälla lågan
Ej af mitt brott oskärad var, då redan
Du leende i mina armar låg.
Han är din far.

MATHILDA.

O afgrundsdjup af smärta!

V. RHEINFELS.

Ett ord, Olivia! än ditt lif kan frälsa,
Ett enda ord, ett löfte af Mathilda.
O flicka! tvekar du ännu? Ett ord,
Det kända löftet frälsa kan din mor
Från tusen dödars qval, kan Herman ge
Dess fordna lif och friheten tillbaka.

OLIVIA

Ack, älskade Mathilda! bed för mig.

MATHILDA.

Till hvem? — Till Gud? — Till denne? Ingendera
Förbarmar sig.

OLIVIA.

Ve, ve mig då, elända!

V. RHEINFELS.

Mathilda! nå, hvad svarar du? i handen
Du dödens hemska vågskål bär och lifvets.

MATHILDA.

Blott ett jag svarar. Jag förbannar dig.

V. RHEINFELS.

Välan! vi gå. God natt, god natt, Olivia!

(*Han skjuter Mathilda ut genom fängelsedörren och lemnar straxt derefter rummet, hvartill ingången igenriglas. Olivia nedsjunker mot en pelare. Theatern förändras.*)

(*Plats utanför Riddartornet.*)

MATHILDA. v. RHEINFELS.

MATHILDA.

Är det ert allvar? hårde man! o nej!
Ni skämtar blott.

v. RHEINFELS.

Betrakta denna nyckel.
Han läser upp din moders fängseldörr,
Han sluter den, om du så vill, för evigt.
Kom, följ mig nu till stranden af den ljusblå,
Christalleklara Bodensjön. En båt
I viken ligger. Jag med dig, Mathilda,
En lustfärd göra vill på spegelrymden,
Tills jag i böljan funnit har ett djup,
Tillräckligt att för evigt nyckeln berga.

MATHILDA.

Barbar!

v. RHEINFELS.

O flicka! afhör mig med sans.
Tror du, att Gud till afgrundsqval dig dömmer,
För det du lydt din faders bud, och frälsat
Från hungrens död den ömmaste af mödrar,
En trogen tjenare från hjulets marter?

MATHILDA.

Ack, Rheinfels! jag ej svara kan, ej tänka.
Af vanmagt svigta mina knän. Af ångest
Mitt hjerta qväfves.

V. RHEINFELS.

Lyd din känslas stämma,
Hon är din Gud. Säg blott åt mig de orden:
»I lif och död är jag din trogna brud.»
Straxt hämnden flyr och häktets bommar falla.

MATHILDA.

O, talets verktyg, spännen er förmåga!
Uttalen, läppar, nu det afskyvärda:
I lif och död är jag din . . . . .

V. RHEINFELS (*smekande*)

Trogna . . . .

MATHILDA.

Brud!

(*Hon är på vägen att vanmägtigt neddigna, men upptages i Rheinfels' armar. Ridåen faller.*)

FJERDE ACTEN.

(*Plats utanför Rheinfelska Slottet. I fonden Ballett af ungt Landtfolk, efter en aflägsen dansmusik.*)

TVÄNNE LANDTMÄN (*i förgrunden*).

DEN FÖRSTE.

Nå det var sällsamt, måste jag bekänna.
I femton år på slottet ingen fest,
Och denna afton allt så rikt och rundligt,
Musik och dans och fulla högtidsbord!
I sanning, jag förstår mig ej på herren.

DEN ANDRE.

Ej heller jag. Rätt står dock aldrig till.
Man säger ju, att han i Welskland gjort
Contract med Fan. Måhända har han nu
Fått det förlängdt, och calaserar derför
Så styft i qväll.

DEN FÖRSTE.

Håll inne, gode bror,
Med slika uttryck. Ingen bättre herre
Vi kunne önska oss. Har han ej mildrat
Utlagorna, som tryckte oss så hårdt?

Ej uppbyggt skolor, kyrkor, hospital,
Och understödt med eget guld de arma?

DEN ANDRE.

Nå, det är sannt. Men har han nånsin visat
En enda blick af huldhet åt de sina,
Åt dem, som nalkats honom med en bön?
Har han med glädje nånsin gett, uthärdat
Välsignelsen af dem han frälst ur nöden,
Ej tacksamheten med förakt bemött?
Står han ej mörk och dyster der, så ofta
Man vågar träda inför herrens anlet,
Ser han ej bort och med försmädlig mine
Drar öfverläppen ända upp till näsan?

DEN FÖRSTE.

Hvar har sin sed. De rika och förnäma
Ha icke vår.

DEN ANDRE.

Men karlen är en Satan.
För ros skull vankar han ej hvarje natt,
En vålnad lik, kring Riddartornets murar.
I sömn Guds änglar vagga dygdens barn,
Men afgrundshären med de onda vakar.

DEN FÖRSTE.

Tyst, broder! det är redan sent på qvällen.
I herrens fenster äro ljusen släckta.
Blott från hans sängrum flammar än ett sken
Igenom fenstrets täckande gardiner.
Jag måste gå till sängs. Det Rhenska vinet

Har gjort mig tung i ögon och i knän.
God natt, min bror!

DEN ANDRE.

God natt! Gud vare hos dig!

(*Mathildas kabinett.*)

MATHILDA (*ensam, med utslagna hår, i djup, tänkande förtviflan.*)

Hvad gör, hvad ämnar, tänker du? Mathilda!
Bland vesterns rosor lyste aftonsolen
Så skön och härlig. Var det afskedskyssen
Dess purpurstråle slocknande dig gaf?
Säg: har du mod att morgonsolen se,
Att skåda ljuset i dess glada öga?
Hvad? fruktar du ej, att med skräck det vänder
Sitt gyldne anlet från Mathilda bort?
Så grym förvandling det ej skådat än,
Se'n första gången öfver jordens fält
En evig cirkelbana det begynte.
Ett menlöst barn i aftonrodnans skimmer
Mathilda satt. Hvad är hon vorden nu?
Sin faders sköka! Änglars, menskors afsky! —
Det är då afgjordt. Hon ej lefva får,
Ej skända dagens ljus med sina blickar.

O Gud! o Gud! och detta var min hymen!
Min bröllopskrans en marterkrona blef.
Lätt är att lida, men att gäckad bli
Af sjelfva Ödets Gud i sina plågor
Är outhärdligt. — Ja, ej mer en längtan,
Ej mer ett hopp! — Fram då, min enda tillflykt,

Min frihets borgen, andeverldens nyckel,
Ja, fram, mitt hjertas vän, du blanka stål!
(*Hon blottar en dolk.*)
Ja, det är tid. Af vin och vällust rusad
Barbaren somnat. Från den grymmes sida
Jag sagta smög, och medtog detta jern,
Måhända slipadt åt ett annat hjerta.
Välan! jag dör. Men är det rätt att störta
Sig sjelf i natten? Bör Naturens hand
Ej lösa sjelf de bojor, dem hon smidde?
Jag vet det ej; men känslans milda stämma
Gudomligt hviskar: »Dö i frid, Mathilda!»
I qvalens afgrund dock en enda tröst
Mig öfrig är. Jag faller som ett offer.
Gud sjelf var offer, skall förbarma sig.
Nu, skynda, arm! nu slå med ökad kraft
Ditt sista slag, o sönderslitna hjerta!
Men ack! jag kan, jag får ej dö. Man nalkas
Min dörr. — Hvem är det? — Min tyrann? — Ack, nej!

OLIVIA. MATHILDA.

OLIVIA.

Jag måste resa. Ej ett ögonblick
Mig gifs att dröja. Re'n vid borgens port
En vagn mig väntar, och en båt vid stranden.
Farväl, min dotter! goda barn, farväl!
Att fri jag andas, att jag himlen ser
Och stjernorna, att fältens doft jag dricker,
Är allt ditt verk. Tag min tacksägelse.

MATHILDA.

Hvi gråter ni, min mor?

OLIVIA.

För det jag ej
Kan återgälda hvad för mig du gjorde.
Blott du har Rheinfels' hårda bröst bevekt.
Ve, att till återtjenst jag blott kan gråta!

MATHILDA.

Nej, ömma moder! Ni kan göra mer.
Bed Gud för mig. Ej är en ringa sak,
Att utom oss ett hjerta ha, som ömt
För oss vid bönens offerlåga suckar.

OLIVIA.

I sjutton år jag bedit för ditt väl,
Och ej förgäfves. Du är god, och himlen
Skall dig beskydda.

MATHILDA.

Hulda mor, farväl!
Ni måste resa. Midnattstimman re'n
Kring fästet spänner stjernbeströdda vingar.
Res, att, i fall ni efter utsatt tid
På denna borgen träffas af min far,
Han ej i hvalfvets natt Er återsänker.

OLIVIA.

Hård mot sin maka var din far. Mot dottren
Han är väl god?

MATHILDA.

God, bästa mor!
(*Med ofrivilligt hånlöje.*)
Ej jag
På lifvets sällhet honom grymt bedragit.

OLIVIA.

Var det en förebråelse? mitt barn!
Förstår ock du att hjertan sönderslita?

MATHILDA.

Ack nej! jag kan ej förebrå ett hjerta,
Ej sönderslita. Detta är för sent.

OLIVIA.

Du talar gåtlikt.

MATHILDA.

Jag är sjelf en gåta.
Res, ömma mor, för Guds skull res, att Rheinfels
Er icke finner. Sömnens väl beröfvad,
Han hvarje midnatt gör sin rund kring borgen.

OLIVIA.

Förr sof han lugnt vid denna barm. O ve!
Hans sällhet jag förstört. Mitt straff var rättvist.

MATHILDA.

Tänk ej derpå. Ni pliktat nog. Farväl!

OLIVIA.

Hvad det är grymt att från den återfunna
Sig genast skilja! Glöm mig ej, Mathilda!
Skrif ofta bref.

MATHILDA.

Nej, jag vill komma sjelf.
Då månens skimmer från de höga Alpers
Isdiademer nattligt återstrålar

Och näktergalen i sin ambradal
Af Edens brudsång klingar efterljuden,
Då vill jag ofta i det milda dunklet
Er själ belyssna, mildra edra tårar
Och kyssa Er med aftonvindens flägt.

OLIVIA.

Mitt afsked tag, o dyra glädjeblomma!
O Edens ros, den sista i min höst!
Förgudade relik af döda fröjder!
(*De omfamna hvarandra.*)

MATHILDA. OLIVIA. CLARA.

MATHILDA.

Hvad ser jag? Clara? — Du gör sent besök.

CLARA (*visande på Olivia*).

Ha! hvem är denna?

MATHILDA.

Fråga ej om ödet.
Det outgrundligt är.
(*Till Olivia.*)
Farväl!

OLIVIA.

Farväl!
(*Stum omarmning.*)

CLARA. MATHILDA.

CLARA (*efter en kort tystnad.*)

En ryslig dröm mig jagat hit. Mitt öga
Af sömnens trollhand nyss var lyckt. I kyrkan

Jag tyckte mig bland dunkla skaror stå,
Bland svarta kläder, tårbestänkta kinder.
Af tusen vaxljus skimrade det höga,
Guldprydda templet; dofva orgors brus
Högtidligt vandrade i pelarhvalfven.
Men, ack! i chorets helga famn en mörk
Likkista stod. Jag nalkades, och såg,
Såg dig, Mathilda! der förbleknad hvila,
Väl krönt af rosor, väl i brudligt siden
Högtidligt klädd, men bleknad, stel och stum.
Nyss vaknad, ilar jag att öfvertyga
Mig, att du lefver, att du väl dig finner.

MATHILDA.

Sjunk till mitt bröst, o Clara! låt mig gråta
Den sista tåren i din famn. Om döden
Mig plötsligt ryckte ur din åsyn bort,
Mathildas svagheter du säkert glömmer,
Mathilda ej. — Säg, har du sett din broder?

CLARA.

Se'n morgonstunden jag ej honom skådat.
Snart kommer han. Snart dånar midnattstimman
Från borgens tornur. Gäcka ej hans hopp.

MATHILDA.

Ha! hvad är klockan?

CLARA.

Snart half tolf.

MATHILDA.

Kom, följ mig
I parken ned, i månbeglänsta kojan,

Af löf och rosor byggd. Tag denna cittra,
Älskvärda sångarinna, med, och sjung
En melancholisk sång till hennes toner —
Sjung älskarns klagan vid hans flickas bår.

CLARA.

Välan då, om det roar dig, Mathilda!
(*De gå.*)

(*Berså. — Månsken. —*)

CLARA. MATHILDA.

MATHILDA.

O hvilken natt! med guldbokstäfver strålar
Guds Evangelium ned från himlahvalfvet,
Och månens strålar darrande förmälas
Med löfvens skuggor. Ha! hvad ambradoft
Från tårbestänkta liljorna sig höjer!
Ack! skön är jorden. Ljuft att ögat lyfta
Mot solbefolkad ändlöshet, att vinkas
Af Sirii fackla, af Orions hand,
Till gudafesten i det blåa höga.
Skön är den öfre jorden. Himlens armar
Omfamna den så ömt. Ur tusen ögon
Nedstrålar kärlek. Vädrens tusen läppar
Den rosenkrönta barmen evigt kyssa.
Men, o, hur mörk är underjorden ej!
Hur grufligt, att i grafven evigt blunda!

CLARA.

Tänk ej på döden. Våga en gång lefva.
Fly till Helvetien. Inom dessa murar
Du trifves ej. Till herdelandet fly.

MATHILDA.

Jag vill så göra. Ja! till herdelandet
Jag flytta vill. Tag, Clara! nu din cittra.
Sjung älskarns klagan vid hans flickas bår.

CLARA.

Nå väl! blott du ej gråter, o Mathilda!

MATHILDA.

Att gråta är då olycksaligt?

CLARA (*Med djup, plötsligt ingifven rörelse*).

Nej.

(*Hon spelar och sjunger.*)

*Dödsklockan.**

Farväl, min älskarinna!
Du evigt från mig går,
Och evigt nu skall rinna
Den öfvergifnes tår.
Dödsklockan så hemsk, så jämrande går
Och ropar högljudt: hon är död!
Så vill jag än fästa i ditt hår
En blomma rosenröd.

Ditt brudgemak, o Tärna!
Blef qvalens mörka hus.
Dit blickar ingen stjerna,
Der gryr ej dagens ljus.
Dödsklockan &c.

* Efter en Engelsk Folkvisa hos *Herder*.

Af ynglingar skall båren
Från huset föras af;
Med ögat mörkt af tåren
Man lemna skall din graf.
Dödsklockan &c.

Af jungfrur skall dig följa
En skön och korad flock,
Tills mullen börjar hölja
Den sänkta kistans lock.
Dödsklockan &c.

Med kransar vill jag sira
Ditt lik, du grafvens gäst!
Jag sjelf vill svartklädd fira
En evig sorgefest.
Dödsklockan &c.

Hvad blommor skall jag skänka
Din tysta lägerstad!
Hur skall min gråt ej blänka
Som dagg på deras blad!
Dödsklockan &c.

Din likskrift vill jag grafva
Djupt i mitt hjertas grund,
Och mig den förestafva,
Bedröfvad, hvarje stund.
Dödsklockan &c.

Din afbild vill jag draga
I hjertat natt och dag;

Ej tiden skall försvaga
Dess änglalika drag.
Dödsklockan &c.

Ve mig! af dödens pilar
Min Phyllis skördad är;
Blott grafven, der hon hvilar,
Är mål för mitt begär.
Dödsklockan &c.

(*Under sista stancerna af visan har Mathilda, utan att Clara märkt det, aflägsnat sig.*)

CLARA.

Hvad! hon är borta! på mitt hjerta faller
En centnertyngd. Olyckliga Mathilda!
Hvar är du, hvar? Jag ilar att dig söka.
Om än du flyktat i ett afgrundsdjup,
Min sträckta famn, mitt ömma klagorop,
Skall kalla dig, o dyra vän! tillbaka.
(*Hon lemnar hastigt Theatern.*)

(*Luftmusik. Preludium till nästföljande chorsång.*)

CLARA (*återvändande*).

O hvilken syn! af dolken genomborrad
Vid månbeglänsta dammens rand hon ligger
Och kämpar långsamt dödens svåra kamp.
Hvad skall jag arma? Jag vill kalla hjelp.
Måhända än att himlen sig förbarmar.
(*Hon går.*)

OSYNLIG CHOR AF ÄNGLAR.

Olyckliga Mathilda!
Lär nu att hemta tröst.

Kom, slumra in vid milda
Väninnors syskonbröst.

Din pröfningstid försvunnit,
Ett renadt guld du är.
Du lifvet öfvervunnit,
Dess krona nu du bär.

Till yttersta minuten
Din oskuld lefde qvar.
Om blomman än vardt bruten,
Hon likväl blomma var.

I mullen ämnet hvilar,
Men, löst ur sina band,
Den fria formen ilar
Till ljusets fosterland.

Gud sjelf ifrån det höga
På dig med kärlek ser.
Marias hulda öga
I tårar mot dig ler.

Olyckliga Mathilda!
Lär nu att hemta tröst.
Kom, slumra in vid milda
Väninnors syskonbröst.

(*Ljuden aflägsna sig småningom och förklinga.*)

CLARA. TJENARINNOR (*som bära Mathildas lik*).

CLARA.

Är allt förloradt?

EN TJENARINNA.

Hon är död.

CLARA.

O jämmer!
Förvissnad, blek den oskuldsröda kinden,
De ögon brustna, genom hvilkas glas
En himmelsk varelse, en blyg Seraph,
Såg ut i lifvets majbeklädda dalar!
Ack, hon är skördad! — Denna grymma anblick
Är outhärdlig. — Höljen, mina vänner!
Med denna shawl dess blodbestänkta lik!
(*Hon lyfter från skuldrorna en shawl och lemnar den åt en af tjenarinnorna, hvilken dermed betäcker liket.*)
Nu lemnen mig. Jag vakar hos Mathilda.
(*Tjenarinnorna aflägsna sig.*)

CLARA (*ensam*).

Förintad är jag. Sjelfva Lindaus kärlek
Ej hela kan mitt sönderslitna hjerta;
Ej någon krans af jordens rosor knuten
Mig lycklig gör. Åt detta lifvets gyckel
Hvem fröjdar sig, när döden re'n en gång
Man i dess stränga anlete har skådat?
I festens sorl, på nöjets blomsterbäddar,
I dansens hvirfvel och vid harpans toner,
Skall vännens bleka vålnad mig omsväfva,
Dödskallen evigt grina mig emot.

CLARA. v. RHEINFELS.

v. RHEINFELS.

Ha! trolöst nyss hon från min sida smugit.
Men hvem är denna qvinna? — Fröken Clara!

Har till ett rendez-vous hon valt min park?
Hvar är Mathilda?

CLARA (*lyfter shawlen från Mathildas lik*).

Här!

V. RHEINFELS.

O afgrundssyn!

CLARA.

Med dolken nyss sitt bröst hon genomborrat.
Ack, ädle man! er smärta jag förstår.

V. RHEINFELS.

Nej, Clara, nej!

(*Han lägger handen på hjertat.*)

Djupt flammar här en eld,
Som icke släckas kan af seklers sekler.

(*Efter några ögonblicks tystnad.*)

Hvad är att göra? Skall jag sjelf mig störta
I helvetet? — Nej, först jag vill mig bigta,
Bespotta modigt himlarna, och dö,
Med blodet stänkt åt skyn, som Julianus.

(*Han går, i rysligt kall förtviflan. Clara nedsjunker gråtande vid liket.*)

OSYNLIG CHOR AF ÄNGLAR.

Af tidens plågor födes evigt väl.
Mathilda ej för Riddartornet bäfvar.
Af strålar krönt, i silfverdrägt, dess själ
Till kärlekens och ljusets källa sväfvar.
Hvar jordisk mistning är en himmelsk vinning.
Solkronan flammar kring Mathildas tinning.

ALBERT OCH JULIA,

ELLER

KÄRLEKEN EFTER DÖDEN.

SCEN UR ANDEVERLDEN.

(Cypressedal i Andarnes Verld.)

JULIA.

Han kommer ej! — hur långt ha åren skridit,
Se'n jordens blomstertält jag öfvergaf?
Hur mången Vår har sina kransar vridit,
Hur mången höst har gråtit på min graf,
Se'n lifvets sista afgrundsqval jag lidit,
Se'n Albert ömt min dödssvett torkat af,
Åt bleka läppar afskedskyssen gifvit
Och vid mitt lik i tårar stum förblifvit?

Han kommer ej! — En mera lycklig flicka
På jorden re'n hans hjertas kärlek vann.
Förenta nu de Edens källor dricka,
Omarma, saligt darrande, hvarann.
Seraferne med slöjad afund blicka
På deras fröjd, och Solen-Menniskan,
Hvars sken förgyller evighetens dalar,
Med okänd frid till deras hjertan talar.

Han kommer ej! — Jag vill dock honom bida,
I tårar här bland liljor dignad ned.
Ack! fruktlöst är att mot sitt öde strida,
Men fruktlöst ock att dermed sluta fred.

Välan! mitt hjerta skaptes för att lida.
Det bör ej bäfva. Länge re'n det led.
Omöjligt är sig sjelf att öfvergifva.
Hvad jag har varit vill jag evigt blifva.

JULIA. EN ÄNGEL (nedsväfvar på silfvermoln).

JULIA.

Var mig helsad, sköna yngling!
Gullbevingad, rosenkransad,
Strålar du i dalens mörker,
Lik en morgonrodnad, neder.
Kommer du med tröstekalken?
För du budskap från min Albert?

ÄNGELN.

Ej deruppe Albert vistas.
Lammets bröllop han ej firar.

JULIA.

Himmel! och kring andeverlden
Jag förgäfves honom sökte!
Följde genom blomster-fälten
Hundra silfverfloders krökning;
Ropade i alla grottor,
Ropade i alla skogar:
»Albert, hör, din Julia kallar!»
Men på fältens rosenplaner,
Men i poppelträdens skugga
Fann jag ej den hjertat sökte,
Och blott sorgsna genljud gåfvo
Svar från andeverldens klippor.

ÄNGELN.

Albert vistas än på jorden,
Kan din klagan icke höra.

JULIA.

Än på jorden? Ack! omöjligt!
Länge länge här jag lidit.

ÄNGELN.

Anden lider, när den vänder
Sig från Gud till stoftets minnen.
Ej åt mullens mödersköte
Har man än förtrott din aska.
Nyss en sorgsen tropp af fordna
Jordiska medspelarinnor
Flätade cypressekransen
Kring din marmorkalla tinning
Och på stela barmen fäste
Mången tårbestänkt narcissa.

JULIA.

O så säg, hvad gör min Albert?
Gråter han vid Julias kista?

ÄNGELN.

Glöm, o Flicka! det förflutna;
Tänk på himlen, tänk på friden
I den stad, hvars gyllne portar
Blott för ljusets helgon öppnas.

JULIA.

Lemna mig. Vid denna källa,
Magiskt född af mina tårar,
Vill jag vänta tills han kommer.

ÄNGELN.

Arma Julia! blif å nyo
Hvad du var i barndomsåren.
Mins du ej den helga friden,
Som ditt späda hjerta fyllde,
Då med vårens röda blomster
I din moders sköt du lekte,
Då i templets pelarsalar,
Der, vid höga orgors brusning,
Festens kronljus mot dig blänkte,
Namnet Jesus med en salig
Rysning genomfor ditt hjerta,
Tårbestänkte purpurkinden?

JULIA.

Re'n allt jordiskt jag förgätit
Hvarje scen från barndomsåren.
Alberts kyssar blott jag minnes,
Alberts famntag och det läger,
Som, af vårens rosor smyckadt,
Hyste oss i lönnars skugga.

ÄNGELN.

Flicka, kom! Guds moders armar
Längtansfullt mot Julia sträckas.
Gud vill sjelf till fadershjertat
Ömt dig sluta i Äoner.

JULIA.

Mig och Albert till sitt hjerta?
Blott med honom gifs en himmel,
Blott med honom vill jag böja
Mina knän för Andeverldens
Gyllne sol, för Lammets altar,
Och vid Edens floder hvila,
Ömt i njutningen förlorad,
Under baldakin af palmer.

ÄNGELN.

Julia! frukta evighetens
Vilda plågor. Sjelf dig rädda.

JULIA.

Sjelf mig rädda? Och min kärlek
Skall förgås? Hvad tanka! Julia
Vill sig sjelf ej väl, vill endast
Albert väl, ty blott i honom
Lefver Julia, fröjdas, lider.

ÄNGELN.

Svara mig! Kan Albert älska?
Kan din kärlek han besvara?

JULIA.

Ack! hans famntag först mig lärde
Lifvets, kärlekens mystérer.

ÄNGELN.

Ve dig, om ej förr du kände
Lifvets, kärlekens mystérer.

Lef en gång det rätta lifvet,
Brinn en gång af verklig kärlek,
Kom till himlen!

JULIA.

Kommer Albert
Då ej med?

ÄNGELN.

Beklagansvärda!
Albert vistas än på jorden.

JULIA.

Än på jorden? — Godt! Jag väntar
Honom här vid tårekällan.

ÄNGELN.

Bäfva! snart förödarn kommer.
Snart snart brusar syndafloden.

JULIA.

Må han brusa! Vid min Alberts
Hjerta vill jag dö för evigt.

ÄNGELN.

Hvilken tanka! — Dö för evigt!

(Han försvinner.)

OSYNLIG ÄNGLACHOR.

Julia! glöm
Jordlifvets dröm!
Skåda med hopp,
Skåda med längtan till skyarne opp.

Brister och nöd,
Sorger och död
Jorden bebo.
Blott hos små Änglarne finner du ro.

Strålkransen skär,
Viras dig der.
Gyllene skrud
Festligt dig räckes vid harpornas ljud.

Julia! glöm etc.

OSYNLIG CHOR AF HELVETESANDAR.

Älskade vän!
Slumrar du än?
Morgonens hand
Blomsterbeströr
Himmelens rand.
Skymningen dör.
Perldaggen skimrar kring dälder och vallar,
Och lärkornas chorsång i guldmolnen skallar.

Julia slå
Ögonen blå
Leende opp!
Sträck mig din famn!
Nöjenas tropp
Ropar ditt namn.
Lifvet som dagen har blott en Aurora.
Ack, låtom oss Flicka, ej stunden förlora!

SOLORÖST (FRÅN HELVETET TILL EN HARPA.)

»Kom, min ängel!» Amor hviskar
Till Lucinda opp.

»Aftondaggen re'n förfriskar
Hvarje blommas knopp.

Stilla sofver liten fjäril
Hos sin purpurmö.
Helga liljors tempel-käril
Balsamångor strö.

Månens öga vänligt skiner
Ned på bäckens våg,
Som bland doftande jasminer
Kröker tyst sitt tåg.

Näktergalens visor skalla
Djupt i parkens fred,
Och från löf och rosor falla
Glädjetårar ned.

Frukta ej! — din äldre broder
Skådar du i mig,
Grymt din fader och din moder
Ha' behandlat mig.

Jagat mig ur dalens hydda
Ut bland ödens rön.
Gud dock velat mig beskydda.
Jag är frisk och skön.

Kom! — ej någon skall dig störa
Ingen blick dig nå.
Pappa slumrar på sitt öra,
Mamma likaså.

Ingen hund i gården skäller,
Ingen hane gal.
Kom! jag ger dig karameller,
Sviskon tusental.»

Och Lucinda fäster kappan
Om sin elfenhals,
Halkar sagta ned för trappan,
Glad som till en vals.

Ofta nu, då Cynthia pannan
Höja ses och le,
Mötas barnen och hvarannan
Karameller ge.

(Helvetets portar öppna sig. — Afgrundsandar framstörta på scenen. — Eld och rök.)

CHOR AF HELVETESANDAR.

Mins du sommarnatten?
Under vide-häcken
Vid kristalle-bäcken
Du med Albert satt.
Draken vände skatten
Tyst i månens strimmor.
Bleka silfverdimmor
Klädde dalens natt.

Då tryckte dig Albert till klappande bröst,
Då qväfdes af glödande kyssar din röst,
Då sjönk du i nattens försåtliga fred,
På älskarens arm bland violerna ned.

I skyarne tindrade stjernan så glad,
Och näktergals-choren er brudvisa qvad.

JULIA.

O vänner! om J ömmen vid min smärta —
J gören det — Er qvalet sjelfva tär —
Bönhören mig! förkrossen ej mitt hjerta
Med hågkomst af hvad evigt flyktadt är.
O jordens fält! o sköna sommarnätter!
Violers doft och näktergalars sång!
O silfverkällor, som kring gröna slätter
I stilla månsken krökte eder gång,
Och J, o lena, blomsterklädda tufvor,
Omkuttrade af ömma turturdufvor,
Der skälfvande i Alberts famn jag låg —
Ack! att en gång jag eder åter såg!

CHOREN.

Förgäfves du beder.
Från Andarnas verld
En bana ej leder
Till hyddorna neder
Den längtandes färd.

JULIA.

Ack! men kan ej kärleksropet
Hjertats skri till jorden hinna
Och från jorden ömt besvaras?

CHOREN.

Hvarför ropa ned till jorden?
Albert re'n är Ande vorden.

Heta flammor honom bränna;
Grymt han pinas i Gehenna.
Kom att se den armes plågor.
Flägta svalka i hans lågor.

JULIA.

Albert i Gehenna brinna?
Förr må Skapelsen försvinna,
Förr må Andeverldens Sol
Sjelf från sina himlar falla
Och Guds vredes skålar svalla
Öfver Lammets egen stol!

Sågen J Albert?
Korpsvarta lockar
Krönte hans stolta,
Snöhvita panna,
Och ur hans ögon
Lyste en himmel
Julia mot.
O, hur i valsens
Yrande ringar
Flickan han förde!
O, hur i månsken,
Rosen-omdoftad,
Cittran han slog!

Himmel! — och han skulle vara
Nu i evighet förkastad! —
Gud sitt mästerverk förstöra! —

CHOREN.

Han var brottslig.

JULIA.

Albert brottslig?
Han, min enda gud på jorden?

CHOREN.

Har han ej med fräcka händer
Oskuldskransen dig beröfvat?
Var han ej den orm, hvars lömska
Afgrundshviskningar förledde
Dig att dödens äpple bryta
Och ur barndoms-paradiset
Fly i nattens ödemarker?

JULIA.

Honom jag förledt. Ej Albert
Ormen var i Paradiset
Han var Adam, jag hans Eva.

CHOREN.

Flyg då i din Adams armar.
Han dig väntar i Gehenna.

CHOR AF ANDAR I HELVETET.

Julia, nalkas!
Skynda! af lågor
Helvetets salar
Präktigt förgyllas.
Frukta ej elden!
Festligt han lyser,
Bränner dig ej.
Har du på jorden
Nånsin med tankfullt
Öga betragtat

Aftonens rodnad
Fjerran i vester?
Helvetets gyldne
Gryning den är.

(Julia gör en rörelse att kasta sig i afgrunden, men vänder med förskräckelse tillbaka. — Dunder och blixt. — Jordbäfning. — Mörker betäcker Andeverlden. — I molnet en arm, med en brinnande åskvigg.)

CHOREN.

Ve ve!
Se, se
Handen i skyn!

RÖST (ur molnen).

Flyn!

(Afgrundsandarne nedstörta. — Julia dignar mot en klippa.)

JULIA. EN ÄNGEL.

ÄNGELN.

Lyssna ej, Flicka, till helvetets röst!
Lugne den himmelska friden ditt bröst!

JULIA.

Spräng dessa portar! till älskarens möte
Vill jag mig störta i afgrundens sköte.
Värma och kärlek dernere man finner.
Svaflet så prägtigt bland klipporna brinner.
Albert bland forsarne suckande står.

ÄNGELN.

Albert ej vistas i afgrundens trakter,
Suckande än han i jordriket går.

JULIA.

O, så förbarmen er, himmelska magter!
Låten mig åter i jordrikets vår
Skåda hans anlet — ack, vörden min tår!

ÄNGELN.

Kärlekens tårar
Klipporna smälta,
Kärlekens böner
Ödet beveka.
Ske dig, o arma!
Så, som du vill.

(Ängeln och Julia försvinna i moln.)

(Jorden. — Skogstrakt.)

ALBERT.

Det är förbi — Ej af ett menskohjerta
Jag dyrkas mer. Ack, inga kinder låga,
Och ingen barm vid Alberts möte höjes
Af salig fröjd, af svällande förtjusning.
En gud jag är, som mistat sina tempel
Och altaren, som, sjelf förintad, hvilar
I evigt svårmod på sin verlds ruiner.
Hvi andas jag då än? Hvi hemtar jag
En luftens flägt? — Förruttnelse! o, kom
Att sista fibern af mitt lif förtära.

Klappa, o hjerta!
Klappa och svid!
Snart ändas din smärta,
Din eviga strid!

Djupt under kullen
Slumra du får.
Den kylande mullen
Skall läka ditt sår.

Dina monader
Bytas en gång
I rosor och blader,
Vid lärkornas sång.

Dricka de skola
Daggens kristall,
I ljuset sig sola
På grönskande vall.

Fjäriln skall kyssa
Dem, rusig och varm,
Och Flickan dem vyssa
Till sömns vid sin barm.

Anderöst tonar
Ur skuggornas dal:
»Blott döden försonar
Med lefnadens qval.»

(Likprocession i fonden. — På afstånd ljudet af begrafningsklockorna.)

Ha! hvilken syn! vid tempelklockors sång
Bärs Julias svarta likbår öfver heden.
Hvem är du, Död! o afskyvärda ängel,
Som skörda djerfs det ädlaste på jorden,
Den skönsta blomma, som på grafvar växt?
Hvem är du, helvetets monark! jag ock
Vill känna dig, till räkenskap dig kalla. —

(Han mördar sig).

(Skyhimmel. — Alberts själ föres af Änglar till Andeverlden. — På afstånd Julia och hennes Ängel i genomskinliga moln.)

ALBERT. ÄNGLAR.

ALBERT.

O, hvar är jag? För mitt öga
Hvilken ljusning! — Ha! hvad sällskap!

EN ÄNGEL.

Ljusets söner dig ledsaga
Genom rymderna, som skilja
Tidens fält och Evighetens.

ALBERT.

För mig åter ned i dalen,
Till den myrtenkrönta källan,
Till den månbeglänsta bäcken.

ÄNGELN.

Nej, omöjligt! sedan Anden
Öfver lifvets brygga tågat,
Aldrig kommer han tillbaka.

ALBERT.

Ve! och nyss med dolkens mordudd
Jag mitt hjerta genomborrat:
Lefver dock ännu och plågas!

ÄNGELN.

Döden är en sömn allena,
Mera kort än blotta nattens.

ALBERT.

Ha! hvad båtar det att lefva?
Och att dö, hvad båtar sådant,
Då förintelse ej följer
På förtviflans hemska blodsdom? —
Finnes ej i andra verlden
Guld och kronor, magt och ära?

ÄNGELN.

Himlens guld är endast kärlek,
Samvetsfriden andars krona.
Gud blott tillhör magt och ära.

ALBERT.

Är då menskan intet?

ÄNGELN.

Intet!

ALBERT.

Ack! jag var dock fordom något.
Jag har Julias kyssar njutit,
På dess änglabarm jag thronat,
Med dess själ min själ förenat.
Vänner! fören mig till henne!
I en poppelskog, der vinden
Susar mellan gröna kronor,
Och den klara silfverfloden,
Tusenfaldigt krökt bland rosor,
Går att paradiser skapa,
Vill jag hvila, evigt evigt
Till den huldas hjerta sluten,

Och i hennes trogna armar
Gud och Verldarne förgäta.

ÄNGELN.

Tyst, tyst, tyst! tänk ej på Julia!

ALBERT.

På hvad annat skall jag tänka?
Var hon ej mitt hjertas urbild
Och mitt enda mål på jorden?

ÄNGELN.

Gud för henne tändt ett julljus
På det gyldne himmelsbordet,
Vill i sina blåa salar
Skåda snart det hulda barnet.
Tyst, tyst, tyst! tänk ej på Julia!

(Theatern förändras).

(Cypressedal i Andarnas Verld.)

JULIA. EN ÄNGEL (på något afstånd.)

JULIA.

Ha! jag är ensam i min tåredal.
Den himmelska ledsagarn sjelf mig lemnat.

ÄNGELN.

Nej, jag är här.

JULIA.

O gudayngling, hör!
Är kärleken i rena Andars verld
Ej, som på jordens dunkla fält, det högsta?

ÄNGELN.

Ack jo!

JULIA.

Så för mig till min Alberts famn.
Ett lif ej Julia utom honom äger.
Ack! våra själar, våra nöjen re'n
För evighet hopvuxit med hvarandra.

ÄNGELN.

Mins du ej längre Gud? Har du för Honom
Ej någon känsla mer?

JULIA.

Min Gud är Albert.

ÄNGELN.

Har Albert kallat verldarne ur natten?
Besått med solar himlarne der nere?
Har Albert dött för dig i korsets qval?
Ack Julia! sista helsningen jag bär
Från himlarnes Monark. I sina salar
Han vill dig se, vill fläta kring din hjessa
En krans af stjernor, vill din brudgum bli.
Hvad? längtar du ej Lammets bröllop fira?

JULIA.

Hvart Albert går jag följer. Utan honom
Ges ingen himmel. Intet helvete,

Der på min barm hans änglakyssar brinna.
Ack! svara! får ej Albert följa mig
Till himlen opp? — Vi kunna begge älska.

ÄNGELN.

Ej Albert älskar himlarne, ej rosens,
Ej liljans doft. Han älskar eld och svafvel.

JULIA.

Hvad Albert älskar, älskar jag. Farväl!

ÄNGELN.

Gud gråter i sin himmel, vill så gerna
Dig möta der.

JULIA.

Tag denna afskedskyssen!
O, vänd ej bort ditt anlete!

ÄNGELN.

Jag kyssa
En Julias läppar! Dock, du vill det, Flicka!
Hvad hjertat vill, Gud sjelf ej nånsin vägrar.
Må öfver dig Han nådigt sig förbarma!
Jag, svage, jag blott rysa kan och — fly.

(Han försvinner i moln.)

ALBERT.

O min Julia!

JULIA.

O min Albert!

ALBERT.

Julia! är du min för evigt?

JULIA.

Evigt din! — men hvar oss resa
Här ett tjäll? — Ack låt oss bygga,
Vid en lugn, af neckens rosor
Kransad å, i aspars skugga, —
I en stilla skog af myrten.
Låt oss dricka rosens ånga,
Liljans doft och kärligt blanda
På en gräsbädd våra kyssar.

ALBERT.

Albert älskar icke rosens,
Icke liljans doft, — ej önskar
Han af källans sus att söfvas
I det sammetslena gräset.
Eld och svafvel blott han älskar,
(pekar åt helvetet)
Vill dit ned till sina vänner.

JULIA.

Albert! tryck mig till ditt hjerta!
Jag åt dig mig öfverlemnar.
Följer dig till himlens salar,
Följer dig i afgrundsdjupet.
(Helvetets portar öppnas.)

CHOR AF ANDAR I HELVETET.

Nalkas, o brudpar!
Skynda! af lågor
Helvetets salar
Prägtigt förgyllas.
Frukta ej elden,
Festligt han lyser,
Bränner dig ej.

ÄNGLAR (nedsväfva ur molnen.)

ÄNGLA-CHOREN.

Julia, Julia! vänd tillbaka!

CHOR AF HELVETESANDAR.

Kom att Hymens vällust smaka!

ÄNGLA-CHOREN.

Julia, hör! för sista gången
Gud dig ropar.

JULIA.

Jag är fången,
Kan ej längre lös mig rifva,
Kan ett offer endast blifva.

(Albert och Julia omfamna hvarandra och kasta sig i afgrunden. Efter dem nedrasa klipporna.)

CHOR AF ÄNGLAR.

Kärleken vänligt till himlarne leder.
Kärleken störtar i afgrunden neder.
Julia! Julia! qvalen omarma dig!
Herre! förbarma Dig!

BACCHANTERNA

ELLER

FANATISMEN.

SORGSPEL.

PERSONERNA:

ORFEUS.
GORGIAS, Orfisk Adept.
HERMAS. } Traciska Herdar.
LYCIS. }
PALEMON. }
TIMON }
POLYDORA, Herdinna, Bacchant.
CHORFÖRERSKA.
CHOR AF BACCHANTER.

SKÅDEBANAN.

Dal i Hemi bergstrakt. — Floden Hebrus med tvenne bryggor. — Längst bort, mellan klippor, tornspetsar af en Stad. — Längst fram tvenne grottor.

LYCIS. TIMON.

TIMON.

Ett lyckligt möte! hvarifrån, o Lycis?
Jag hela dagen saknat dig på ängen.

LYCIS.

Från Strymons kalla flod. Min Amaryllis
Bevakar der på gröna blomsterplaner
Sin faders hjordar, medan solen tågar
Igenom Getternas* och Kräftans tecken.
Hvad jag är lycklig! Ser du purpurbandet
Omkring min hatt, och nejlikan och rosen
Täckt flätade deri? Allt hennes skänk!

TIMON.

Jag sjelf mig ärnar åt den trakten.

LYCIS.

Helsa
Min flicka då!

TIMON.

Blott helsningar du sänder,
Ej kyssar med?

* Tvillingarnes fordna namn.

LYCIS.

Du, Timon, skulle kyssa
En jordisk flickas läppar! Aftonrådnan
Och stjernorne på nattens dunkla fäste,
Tvinsjuke svärmare! mot dem allena
Du sträcker famnen med oändlig trånad.
Se'n Orfeus kom från underjorden åter,
Se'n med sin lyras jemmerfulla toner
Han ömt bevekte stenar och cypresser,
Allt sedan är du sjelf en sten, ett träd,
Döf, känslolös för allt, blott ej för lyran.

TIMON.

Jag tillstår gerna. Mäktigt har mig fattat
Den stora Siarns ande. Blott i drömmar
Förrinner dagen och i syner natten.
O! när, med lagrar om sitt hvita hår,
I sångens rosiga Talar han sitter
På klippans spets och harpans strängar rör,
Af skog och dal med tusen genljud svarad,
Hvem röres ej? hvem känner icke minnet
Af fosterlandet vakna i sitt bröst?

LYCIS.

Hvar har sin smak. För min del kan jag ej
Den stränge lida, älskar mer de glada
Bacchanterna med sina tyrsus-stafvar,
Sin Evoësång, sin blomsterkrönta phallus.

TIMON.

Jag tänkte hinna före dagens slut
Till Strymons elf. Dock lär det bli för sent.
Långt mer än hälften af sin bana solen

Framskridit har och bergens skuggor vända
Sig österut, tyst vexande. Men qvalmig
Är dagens luft ännu. Nedsättom oss
I någon tyst och kylig grottas famn,
Tills qvällens perlregn duggar öfver fälten.
Mig vistandet i djupa grottors sköt
Har städs behagat. Tempel de mig synas,
Dem Isis sjelf sig byggt. En helig rysning
Betar vårt bröst, och andeläppar hviska,
Och andevingar fläkta kring oss der.
»Sjelf verlden är en grotta», så han sjöng
Ej länge se'n Apollos höge Son.
»En grotta verlden är, der fallna Nymfer
Sin rodnad dölja för den kyska sol,
Hvars purpursken bestrålar lifvets dalar.
Från blomsterfält, från nardus-rika lundar,
Från rena himlar, spegelklara haf
De stego ned bland tårar, natt och dimmor,
Och fira tyst försoningens mystér,
Sig badande i skära bäckars vatten.»

LYCIS.

Ja, lät oss hvila. Ljufligt skall jag drömma
Om Amaryllis i det tysta mörkret.
Inbillnings-ögat bäst i mörkret ser.
Ju svartare vår taflas bakgrund är,
Ju klarare din pensels troll-gestalter,
O Fantasos! — Ej länge vi behöfva
Oss söka hägn. En grotta re'n ju bjuder
Sitt milda skygd. Af blommande granater
Dess ingång skuggas, och narcisser skälfva
På grästapeten utanför.

TIMON.

Ej dit
Jag nedgå vill. Åt underjordens makter
Den invigd är, vid ufvars midnatts-sång
Och Hekates kristalle-bleka sken,
Med svarta vädrars blod, af svarta prester.
Från Acherons papaverkrönta flod
I hvalfvet smyga fruktansvärda dunster
Försåtligt opp, och sällsamt bleka skuggor
Församla sig omkring den häpna gästen.

Men midt emot en vänlig grotta hvälfver
Sin öppna famn djupt in i marmorberget.
Åt skogarnes och fältens blida nymfer
Den helgad är. Bland mossbetäckta hällar
En silfverbäck der sorla hörs, och murgrön
Sitt friska nät kring tak och väggar slingrar.
Nedstigom då att söka oss en bädd.
Men stanna, Lycis! Någon gäst har redan
Sitt läger valt der nere. Hvilken syn!
Det Siarn är, den höge, den åt solen
Kalliopé bland Pindens lagrar bar.
Ljuft slumrar han med Dafne-kransad tinning
Vid mossans barm, och själaherrskarinnan
Den gyllne lyran hvilar vid hans sida.
Hvem djerfves väl hans helga dvala störa?
Ack! himlar ej ens anade af oss
Utveckla ändlöst för hans blickar nu
I ljusa drömmar sina hemligheter.

(*Lycis och Timon gå.*)

ORFEUS.

O hvilken dröm! Jag helsar dig, du blåa
Oändlighet, som hvälfver öfver mig
Din klara rund, af inga stoder buren,
Från morgonens till nedergångens land,
Från Söderns dolda region till Norden!
Jag helsar dig, o sol, hvars underljus
Med gyllne strålar rummets allhet möter,
Som formen väsendet, som ordet tanken,
Som menskans urbild Gud! Dig ock min helsning
Du gröna jord, som till ditt modershjerta
Med stilla kärlek sluter lifvets släkt,
Den Högstes barn, hans kroppsliggjorda tankar!
Jag helsar dig, gudomliga Triad!
Än i ditt tempel vandrar jag med fröjd,
Än bland naturens strålande symboler.

O, höga Vishet! ingen yngling söker
Sin barndoms brud, sin drömda älskarinna,
I lifvets hvimmel, i de höga städer,
Vid kölbefarna floders rand, i trängseln
Vid skådespelen, lika ömt och troget,
Som, djupt i skogars natt, kring berg och dalar,
Jag sökte dig. Omsider trodde jag
Min längtan uppfylld och med strängars ljud,
Med hymners röst jag prisade min sällhet.
Lik ynglingen jag af en molngestalt,
Blott senare än han mig gäckad finner.
En dröm har upplöst lifvets rosendröm
Och flyttat bort i vid omätlighet
Det sälla mål, som re'n jag ansåg hunnet.
En skugga jorden är, ett spöke solen.

En mörk tenarisk dunst, en Stygisk dimma,
En rök är allt hvad som vi vakne tänka.
Blott sofvande, blott då, när kroppens boja
Af dvalans hand symboliskt redan lossas,
Upplysas vi, o sanning! af ditt ljus,
Och i en ny, en skönare natur
Med häpnad bo. O, drömde jag ännu!
Jag såge då, jag visste mycket mera.

ORFEUS. GORGIAS.

GORGIAS.

Hell dig, Kalliopés och ljusets Son,
Af bien fostrad med Hymettisk honung,
Med skaldekällans friska silfvermjölk
Af Muser ammad upp i lagerlunden!
Säj mig, om annars i de högre kretsar,
Dem underbart din Ande genomskådar,
Mig gifvet är att häpna blickar kasta,
Säj hvilka nya budskap du försport
Från Gudars land. Ty fast en jordisk slöja
Din själ här täcker, fast i visa ord,
I toner, ljufva liksom Brudars hviskning,
Sin himlabörd för stoftet hon förkunnar,
Dväljs hon ej här. Vid Gudars rika bord
Hon redan frossar. Så i lugna haf
En gyllne solbild väl olympiskt lyser,
Den rätta Solen dock på himlen står.

ORFEUS.

En dröm jag hade nyss i denna grotta.
Försök, o Gorgias, till att tyda den.

Mig tycktes att på spetsen af Olympus
Jag ensam stod och lät mitt fria öga
Kring verlden irra. All sin glans beröfvad
Låg jorden för min blick, i dimmor svept.
Aflöfvad skogen var, förbleknad ängen,
Och vredgad hafvets dunkla bölja slog
En öde strand. I sorgliga ruiner
Jag Tempel, slott och städer såg förbytta,
Och ufvars skrän i sjunkna gullpalats
Och vålnaders och ulfvars hemska gång
Jag röjde bland de störtande arkader.
Då höjde sig af bleka nymfers skara,
Ur haf och skog, ur grottor och ur floder
En jämmersång: »Den store Pan är död!»
Och alla fjällar, Thraciens Rhodopé,
Ombrusad vildt af kalla nordanväder,
Och Kretas Ida och Thessaliens Pind
Och Syriens Libanus, af cedrar smyckad,
Och Libyens stolthet, himlabärarn Atlas,
Upprepade i chorer jämmersången:
»Den store Pan är död!» Förstenad hof jag
Min blick mot skyn, och se! de klara stjernor,
De gyllne bloss, som ur och till sitt intet
Lyst myriader re'n af menskjoslägtet,
För evigt slocknat. Ingen Titan svängde
Sin gudafackla mer i zodiaken,
Och ingen silfver-hornad måne tände
Sitt milda ljus. Ett blodrödt kors allena
Bland svarta moln med olycksstrålar brann,
Och bleka andar i en rörlig krans
Omsväfvade det fasansfulla tecknet,
Upprepande i chorer jämrens sång:

»Den store Pan är död!» En våldsam rysning
Då skakade ur dvalans famn mig opp,
Och fasans svett omsköljde mina leder.

GORGIAS.

Hur underbart! O finge jag i lifvet
En blick dock smyga bakom Isis-slöjan!

ORFEUS.

I slummer snart jag sjönk för andra gången,
Från jorden då min häpna ande flög
I underverldens bleka skymning neder.
Kring fält, af rodnande papaver klädda,
Tyst krökte Lethe här sin dunkla våg,
Och bleka Maner gingo på dess strand,
I nattfull skugga af granate-träden,
Der ingen fogel sjöng och ingen fläkt
Med andeläppar hviskade bland löfven.
Då såg jag, ack! mitt hjertas älskarinna,
Eurydice jag återsåg. Cypressen
Sitt mörka tak kring hennes fristad hvälfde.
I sorgens drägt, bedröfvad och allena,
Blek, som när fordom, vid Tartarens portar,
Hon evigt flydde ur sin makes åsyn
Och suckande för andra gången dog,
Tätt vid en källa, hvars kristall hon ökte
Med sina tårar, satt den kära hamnen
Och knöt en krans af smäktande narcisser.
Strax kärleksfullt jag sträckte mot fantômen
Min öppna famn, men som ur Ixions armar
Molnherrskarinnans bild, så, bytt i rök,
Den tunna skuggan flydde ock ur mina,

Och hotande på afstånd nu hon stod,
En bild af tröstlös och oändlig jämmer.
I ryslig natt sig dödens natt förbytte,
Afgrundens klippor i en lägre afgrund,
Hemskt brakande, från sina throner föllo,
Af åskor genljöd skuggornas Olymp,
Och af ett jordskalf underjorden skälfde.
Straxt spiran föll ur Plutos hand. Dess maka
Den tre-gestaltade Proserpina
Blef sjelf en hamn. Ej Furiens gissel smällde,
Ej hunden tjöt ur trenne koppargap.
Men fruktansvärdt från skuggors myriader,
Ur Tartarus och ur Elysiens dalar,
En chorsång höjde sig: »Till Orkus kommer
Den store Pan!» Och mellan afgrundsdjupen
Genljudet vandrade: »Till Orkus kommer
Den store Pan!» Demante-rigeln brast,
Och blixten flammade, och flydd var drömmen.

Snart tredje gången söfdes jag, och se!
Förvandlad verlden var. I åars glas
Guldröda drufvor speglade sin prakt
Och rika kornhaf svallade kring bergen.
Ett bättre slägte tycktes nu bebo
En bättre jord. Till liar svärden smiddes,
Till plogens bill de breda spjuten om.
Men vid min sida stod Eurydice,
Skön, som när fordom kring sitt gula hår
Ett rosenvirkadt band hon knöt högtidligt,
Och mig emot i myrten-lunden gick.
»Gläds, Orfeus,» sade hon: »Vi träffas snart.
Den store Pan har lossat Hades' fångar.»

Så mellan rosor hviskar då och då
En öm Zefir. Så klingar oförmodadt
Teorbens sträng. Ja, Gorgias, snart vi träffas,
Eurydice och jag. Vi träffas alla.
Måhända skall jag denna aftonsol
Ej mer se uppstå, fenixlikt, ur natten.

GORGIAS.

O hvadan, Orfeus! dessa aningar?

ORFEUS.

De äro mer än aningar, min vän.
Bacchanterna förfölja mig. Jag sväfvar
I ständig fara.

GORGIAS.

Himlen dig beskyddar
Du är hans tolk.

ORFEUS.

O Gorgias, lät oss gå.
Adepterna oss vänta re'n i staden.

(*De aflägsna sig.*)

CHOREN. CHORFÖRERSKAN.

CHOREN.

Jag helsar dig, stilla förtroliga dal!
I ditt ångande sköt glädtigt jag stiger
Från de Febus-bestrålade fjällarne ned.
Så ila om qvällen, vid Hesperi sken,

De tröttade barnen ur ängarnes famn
Till moderligt tjäll sjungande åter,
Så seglaren hvilar sin tröttade köl
I den ek-omsusade viken.
Jag helsar dig, stilla förtroliga dal,
Rikt vattnad af ormande bäckars kristall,
Af Zefirerna klädd till en doftande brud
Åt den tusenblommiga våren.
Mer skön är ej Cyperns elysiska dal,
Der, af fejderna trött, Dionysos, vår Gud,
Vid Cyprias barm firar en sabbath.
Ljuft rodnande hålla kring nöjets asyl
Kariterna vakt. Bland hviskande myrten
Snöglänsande dufvorna kyssa hvarann,
Och på nickande blommor, på bugande gräs
Guldvingade fjärilar paras.

CHORFÖRERSKAN.

Här vill jag hvila. Mäktigt härjar solens brand
På bergens höjder. Bleka fältets örter stå.
Leucotoë ej äger balsam mer att ge,
Och Klytia, som i ljusets flod sin eldtörst släckt,
Omsider dignar under nöjets öfvermått.
En grotta der mig vinkar i sin tysta famn.
Narciss-omblomstrad öppnar sig dess dunkla port.
Dit vill jag nedgå. Sjungen medlertid en sång,
Att på musikens rena etersvall min själ
Må vaggas mildt till salighetens öar hän.

CHOREN.

Hvad vill du höra? Månn' jag dig förtälja skall
Hur Ceres' dotter fordom blef i Plutos arm

Ur Ennas dalar bortförd? Efter blomstrens skatt,
Som oförtänkt ur purpurklädda skötet föll,
Hon sträckte barnsligt elfenhvita armars par
Med gråt ifrån infernska tordönsvagnen ner.
Hvad? eller vill du höra hur från eterns höjd,
Af gossens pil besegrad, alla Gudars Gud
Förvandlad sjönk till jordens tärnor ofta ner,
Och än som Oxe öfver hafvets bistra svall
Feniciens kungadotter bar till Kretas strand,
Än smög, till gullregn bytt, i Danaïs famn, och än
Ömt tryckte Ledas sköte, vänd i silfversvan.
Hvad Gud skall jag besjunga? Egidskakarn Zevs?
Apollo, ljusets furste? Henne, som i skyn,
I daggig natt kör silfverhvita fålars par?

CHORFÖRERSKAN.

Hvad annat bör Prestinnan sjunga än sin Gud?
Om Bacchus sjungen, tigertämjarn, han, hvars tyrs
Beherrskar elementer, stjernor, menskobröst!
På honom vill jag tänka, när för sömnens makt
Mitt öga domnar, vakna vid hans lofsång opp.

CHOREN.

Bland alla Gudars skara
Hvem är som Dionysos?
Olympens rika fullhet
I honom bor allena.
Lät myrten och violer
Bekransa Gudens lockar,
Lät rosenröda peplum
Omkring hans länder fladdra,

Bespänn hans char med dufvor,
Och Cypern skall med häpnad
Sin sköna drottning hylla.
Låt silfverkogret klinga
Från elfenskullror neder,
Låt Pythons-bågen glimma
I gossens veka händer,
Och Cynthus strax skall böja
För honom sina kronor,
Och Dafne hänryckt bjuda
De friska lagerlöfven.

Öfvergifven, tärd af sitt hjertas plågor
Satt på klippans mossiga häll, vid hafvet,
Ariadne, dyster och blek, som nattens
Sörjande Måne.

Ut åt ändlöst böljande rymder såg hon
Bort mot himlens rand, i hvars mörka blånad
För dess häpna tårade blick förrädarns
Vimpel försvunnit.

Vilda stormar tjöto kring Dias stränder,
Röda blixtar fräste i luftens mörker,
Och ur bergens heliga grottor dundren
Skallade åter.

»Himlamakter!» ropade Ariadne,
Och åt höjden bedjande armar sträckte.
»Himlamakter! låten Er vredes blixtrar
Krossa min hjessa!

Jag din ättling, dundrande Gud i molnen!
Kretas stolta prisade Kungadotter,
Jag, af brottslig kärlek förledd, har lemnat
Heliga Larer,

Och ur fadrens gyllene salar flyktat
Evigt bort, af nattliga skuggor gynnad.
Jag i nöjets rus åt en okänd främling
Offrat min oskuld!

Dyre Fader! öfver din silfverhjessa
Hån jag samlat. Aldrig ditt öga mera
Vid den kyska blomstrande dotterns åsyn
Strålar af glädje.

Du är hämnad. Han för hvars skull jag arma
Pligt och ära, vänner och slägt försakat,
O han sjelf med tusende dödars marter
Straffar min kärlek.

Teseus! dig jag räddat ur labyrintens
Mörka villor, skyddat för tjurens eldgap.
Dig ur dödens armar jag ryckt, och — himmel!
Detta är lönen.

Ensam, ack! jag irrar på öde stränder,
Ingen mensklig varelse här jag skådar.
Åskor blott och forssarnas fall och stormen
Trötta mitt öra.

Fast, o Zevs! din ormande vigg deruppe
Nekar grymt att ända mitt lif, fast skogens
Ulf försmår att äta den öfvergifnas
Sprittande lemmar,

Skall jag sjelf den eviga glömskan finna.
Vågor kring mig tjuta, hur lätt jag störtar
Ned från klippans lutande spets i hafvets
Sjudande brådjup.

Tjuten vindar, rasen J höga böljor!
Vaggen bort till Attikas stränder liket!
Till förrädarns irrande fot mig vaggen,
Brusande vågor!»

Så hon sade, reste sig upp och ville
Re'n i hafvets dånande sköt sig kasta,
Då en karlhand fattade ömt den sträckta
Glänsande armen.

Minos dotter tittade rädd tillbaka.
Och en yngling, däjlig som morgonsolen,
Ljus, med snöhvit panna och purpurkinder
Mötte dess blickar.

I hans lockar irrade prydligt rankan,
Tätt af röda, svällande drufvor smyckad,
Och ur ögat, fästadt på Ariadne,
Strålade vällust.

»Håll, o flicka!» sade hans rosenläppar.
»Jag af Jofur aflad, af Jofur buren,
Jag som nyss på Indiens fält har skurit
Eviga palmer,

Och hvars altar redan på Gangens stränder
Festligt brinna, redan på Tmoli höjder,
Jag Lyäos, drufvornas Gud, med tårar
Ber dig om kärlek!

I en guldvagn, dragen af Leoparder,
Vid min sida skall du till himlen åka.
Flicka, hvad? Du tvekar. Välan! ett under
Tyde min allmakt.»

Sagdt: och löste varsamt ur flickans lockar
Den af perlor glimmande krans hon fordom
Bar i Kretas gyllene Kungasalar,
Slungade kransen

Uppåt himlens fäste, och se! af stjernor
Tändes strax en krona i blåa rymden.
Oförgängligt glimmar hon der i nattens
Heliga mörker.

Hell dig, Bacchus! arma förskjutna hjertan
I förtviflans rysliga stund Du räddar.
Brusen, viner! Kärlekens plågor stillar
Bacchus allena.

CHORFÖRERSKAN. CHOREN.

CHORFÖRERSKAN.

Hvad? sväfvar jag i drömmens underland ännu?
Och stå omkring mig tomma luftgestalter blott?
Regerar själen åter sina lemmars band,
Och ser med kroppens öga jag en verklig Sol
Beskimra fält och klippor med sin aftonglans?

CHOREN.

Ur drömmen vaknad står du åter på den jord,
Som vidt sig hvälfver, hafomarmad, solbeglänst,

Imellan Plutos jämmerfulla öckenland
Och blåa himlasalar, der i festlig ro
De sälla Gudar frossa vid ambrosiabord.
Din själ regerar åter sina lemmars band,
Med luftigt guld en verklig aftonsol beklär
Din hvita skrud, din Venushärmande gestalt.
Ej tomma molngestalter ser du kring dig stå.
Medspelarinnor, glada Tempeljungfrurs chor,
Omringa dig som fordom, vänta ditt befäl,
Du må dem bjuda att med än en festlig sång
Lyäos, själafröjdarn, din och deras Gud,
Lofprisa, eller på violomdoftad äng,
Vid gälla syrinxpipors och vid flöjters ljud,
Gladt fira tyrsusbärarns milda gudamakt,
Den långa natt i bacchisk stjernomtindrad dans.

CHORFÖRERSKAN.

Välan! jag drömde. Systrar, hören dock min dröm.

Mig tycktes, att på isbeklädda Rhodopé
Jag, skild från menskors anblick, nyss bland molnen stod.
Då såg jag Dionysos, min och eder Gud,
Ej sådan som från tigerdragna vagnens höjd,
Omskrällad högt af hesa kopparbäckens ljud,
Han mildt kring drufvobergen, lik en vårsol ler.
Mörk stod han, blek och dyster. Kring hans gyllne hår
En purpurklasig ranka ej sin bindel knöt,
Och panterhuden famntog ej med gyllne klor
Den elfenhvita halsen. Molnklädd pannan var,
Och harmens tårar flöto på hans rosenkind.
Han talte. Ljuf hans stämma var som källans sorl,
Som i cypresselundar vindens midnatts-sus.

»Anförarinna för de helga Jungfrurs chor,»
Så ljödo gudens ambraläppar, fulle af
Gudomligt hot, odödlig förebråelse.
»Anförarinna för de Tärnor hvilka jag
Från Thraciens snöland, Greklands mångkringflutna kust,
Och fabelns hem, Thessaliens fjällbesprängda bygd
Utkorat att på jorden föra ut min dom!
Hvartill, Prestinna! murgröns-kransen om ditt hår
Själskakarn, vinbekrönta tyrsen i din hand,
Och öfver höga Bassarider ditt befäl,
Då, utan helig vrede, utan nitfull hämd,
Mitt välde och min ära du kan trampas se?
Förgäfves på Citherons festomgnydda höjd
Tyrannen Pentheus fallit. Fåfängt svänga nu,
Af luft- och landtdjur löjevärda medelting,
I natten Minyas' döttrar dunkla vingars par.
Mitt välde likväl trotsas och den väg jag fann
Till menskoslägtets frälsning blir för evigt stängd.
I Hemi stormomtjutna dalar går en skald.
Den Gud, hvars gyllne fackla ljus åt verlden bär,
Sin Far han dårligt kallar och Kalliopé,
Chorförerskan i Pindens lagerskog, sin Mor.
Nyss återvänd ur bleka Maners ödemark,
Ur spökens famntag, nyss, vid afgrunds-hundens tjut,
Invigd i grymma Eumeniders hemlighet,
En väg till Orkus åt Deukalions barn han lär,
Sjelfskapta smärtors gamla, länge kända väg.
Ej klingar från hans gyllne strängar vinets lof,
Ej helig kvinnokärleks, ej sällskaplig fröjds.
I skogars djup, tartariskt vilda öknars famn,
Der inga Fauner dansa, inga nymfer le,
Lärjungar, grymt bedragna, ledas af hans röst.

Ej sådan var den bana, som, till ljusets verld,
Min nåd och vishet föreskrifvit Pyrrhas ätt.
Af glädjens rosor jag den tätt omblomstras lät,
I hundraårig vinref Gudars nektar gjöt
Och glada Bassarider bjöd i orgisk dans
Och festlig sång förkunna himlarnes mystèr.
Kom! skåda sjelf till hvad olympisk salighet
Jag kallar Hades fångar, jordens sorgsna barn.»
Sagdt: och med rosenläppar ambradoftande,
Han sagta på mig blåste. Ljuft mitt öga slöts,
Som jägarns öga för en stilla västanfläkt
Vid källans rand, vid ekens mångförspridda rot.
I himmelsk dvala smälte mina sinnen bort
Så flickan dör af vällust i sin brudgums famn.
Till sans dock snart jag väcktes, och min häpna fot
I själens urland, Bacchi himmelrike stod.
Förvirradt der mitt öga flög från bild till bild
Af evig fröjd och sällhet, sommarfogeln lik,
Som ilar glad från ros till ros i ängens sköt.
I höga stammar kröpo rankor sjelfmant opp,
Och fulla jättedrufvor, klara som den gråt,
Af Heliader gjuten, den af Solens sken
Till genomskinlig bernsten långsamt bildas om,
Nedhängde bland smaragdelöfven öfverallt.
Kring jaspis-bergen grydde evig morgonglans,
Ur ekens barm i bäckar gyllne honung flöt,
Och nektarkällor runno på demantesand.
Från myrtenlundar hördes muntra lyrors klang,
I druflöfsalar sutto kärleksdruckna par,
Halfnakne, rosenkrönte, på violers bädd,
Och glada nymfer höjde slätten med sin dans.
Bland tusen sköna föremål det skönsta dock

Var vår Lyäos, glädjens faderburna Gud.
Rörd, hänryckt, sjönk jag till hans marmorfötter ner
Och vätte dem med tysta silfvertårars flod.
»O Fader Evan!» ropte jag med bönens röst,
»Låt mig bland rosenhyddor evigt här få bo.»
»Blygs, dotter!» hördes tigertämjarn svara, »blygs
Att före kampen fordra himlakronans lön.
Med strider blott det högsta vinns. I gästfritt skygd
Af dessa palmer pröfvad dygd allena bor,
Blott den i fridens boning, som på orons fält
Emot det onda förde segersälla krig.
Gack dotter, att förvärfva ärans diadem.
Mot Orfeus lyfta hämndens fruktansvärda tyrs!»
Sagdt: och i blåa töcken denna syn försvann.
Men nu i afgrundsdjupen, i de boningar,
Der Plutos kopparspira tämjer vredens barn,
Jag stod med namnlös fasa, under klippors hvalf,
Bland svafvel-lågor, döds-skrän, gisslars vilda ljud.
Förskonen mig att yppa helvetets mystèr!
Ur Furiens händer drack jag raseriets kalk.
Oändligt qval nu hvilar kring mitt hjerta. Gud!
Lyäos! Hades stolta öfvervinnare!
Var mig barmhertig! mildra denna afgrundsglöd!
Med tyrsen rör mig, med din blick omstråla mig!
O systrar! jag är bönhörd. Himmelskt lugn på nytt
Med dufvovingar festligt öfverskyggar mig.

Re'n fattas af Guden
Den längtande Bruden.
O, hörden J ljuden
Af bröllopsmusiken,
O, sågen J Faunernas vingade dans?
Till okända riken

Jag föres af Guden —
Till heliga fjällar,
Der rosiga qvällar
Neddroppa sin balsam vid stjernornas glans,
Jag föres, vid Faunernas vingade dans.
Hvad mäktar mot Guden
Den skälfvande Bruden?
I glimmande skruden
Hon sitter försagd.
I kyliga grottor,
Der bäckar förfriska,
Der vårvindar hviska,
Han ömt henne leder
Från gullvagnen neder
Och aflar med Bruden en jättelik bragd.
Ack! phallus mig bränner,
Ack! tyrsen mig rör.
Mig sjelf jag ej känner.
Jag dör! jag dör!

(*Hon nedfaller till jorden under konvulsioner.*)

CHOREN.

Se hur hon hvilar!
Vindarne fläkta dess ljusgula hår.
Sanslös hon hvilar,
Träffad af gudomens mäktiga pilar.
Kärligt dock smilar
Himmelens löje kring kindernas vår.
Väl hon bland liljorna sänkte här neder
Blomstrande leder,
Kroppen väl snärs i magiska band.
Själen dock helsar de saligas land.

I pärlslotten ljusa,
Der gullharpan rörs,
Der kalkarne brusa,
Hon rodnande förs.
Af stjernblommor virar
Den hulda en krans.
Sitt bröllopp hon firar
Med lekar och dans.
Men redan dess öga
Ser opp mot det höga.
Hon vaknar . . .

CHORFÖRERSKAN.

Ja! till hämd och mord jag vaknar.
Lyäos än ett festligt offer saknar.
För våra tyrser Orfeus falla må.
Upp, Systrar, upp, att Tempelskändarn slå.
Som höstens vind från poppeln sliter neder
Gulbrända löf, afslitom så hans leder!
Ja, upp till hämd! må Hebri silfverflod
Förgyllas skönt af Orfei gjutna blod.

CHOREN.

Ja, upp till hämd! må Hebri silfverflod
Förgyllas skönt af Orfei gjutna blod!

LYCIS. TIMON.

LYCIS.

Ja! du har rätt. Vi gå på skilda vägar
Till samma mål. Vi söka begge sällhet.

Hvem af oss hinner dock väl säkrast målet?
Du tittar i en ändlös himmel opp.
Bland rosor dröjer jag i dalens skuggor.
O Timon! örnen når ej solens eldklot,
Men fjäriln hvilar glad vid rosens barm.

TIMON.

Sannt, bästa vän! men ingen vandra kan
En annan ban än den naturen bjudit.
Hvart skapadt väsen fått sitt element.
I vågor bor den silfverklädda fisken,
I himlars afgrund gladan sig fördjupar.
Ej Svanen i Meanders krökta flod
Bevekas kan att kuttra dufvans ömhet,
Ej dufvan svanens trånad sjunga kan.
Allt i sin art är godt, men utom den
All sanning och betydelse det mister.

LYCIS.

Palemon kommer.

TIMON.

Festligt kring hans lockar
Af åldren flätas silfverdiademet.

PALEMON. LYCIS. TIMON.

PALEMON.

Nå, mina barn! J ären inbegripna
I något vigtigt samtal, kan jag tänka.
Tillåten J en gammal man att delta

En stund deri, då här, i blomstrens ånga,
Af qvällens friska Aura smekt, han hvilar,
Trött af sin vandring?

LYCIS.

Oförtjenad heder
Sker oss dermed. Men svårt för visa öron
Det säkert blir två svärmare att höra.

PALEMON.

Af hvad natur är då ert svärmeri?

LYCIS.

Af tvenne skilda stridande naturer.
Jag för en flicka mina rökverk tänder.
Dess famn mitt verlds-allt är, min Elisé.
Långt mer än Kungars scepter jag värderar
En lilja blott af hennes händer bruten,
En blomsterkrans af henne vänligt räckt,
Mer än Monarkens gyllne hufvudbindel.
Vår Timon älskar ock, men himlen vet
Hvad namn hans flicka har. Ixion likt
Han sträcker armarna emot en Juno,
Mot tomma moln och trollgestalter opp.

PALEMON.

Jag vet det väl. Vår Timon söker sanning.
Men hören, mina barn, ett välment ord.
Ej lustan, af hvad namn hon vara må,
Begär till sanning, till en flickas kyssar,
Förmår att lugn åt menskoanden ge.
Blott nyttans värf ger lifvet rätt sin hållning.

Så länge vi på denna jorden bo,
Elysiens rosor och Olympens ljus
Med dårlig ifver må vi ej begära.
Om almens stam vinrankan flätas bör,
Och silfverull och mjölk af hjorden samlas.

HERMAS. PALEMON. LYCIS. TIMON.

LYCIS.

Hvad fattas, Hermas? Dina lemmar bäfva
Som Hebri hvass, och blekhet höljer kinden.
Hvad nytt från staden?

HERMAS.

En ursinnig här
Af vilda Bassarider honom fyller,
Och höjer rysligt sina Evoïrop,
Vid hornens skall bland skrällande cymbaler.
Som vågor dånande på vågor tränga
I vårens strida fraggbegjutna floder,
Så genom gator, genom pelargångar
Framböljar qvinnohären. Som ett haf
Mot stranden gnyr, som skogens ekar hvina,
Då nordan brusar genom deras kronor,
Så gnyr, så hvinar denna svärm.

TIMON.

Hvad vill den?

HERMAS.

I tusen stycken Siarn Orfeus rifva,
Hans panna grymt med festens stafvas krossa.

Apollos tempel djerft de nu belägra
Och fordra skalden ut med höga rop.

TIMON.

O Gudar! hvilket öfverdåd! Apollo!
Din Son beskydda! Lät din systers båga
Sig fruktansvärdt mot dessa odjur spänna,
Liksom bland Tebes sköna kungadöttrar
Den fasa och förstöring spred. — O Lycis!
Jag går till staden. Allt jag veta vill.

LYCIS.

Jag följer dig. Ej Siarns dystra sånger
Behaga mig. De mig bedröfvad göra.
Dock önskar jag att honom räddad se.

(*Lycis och Timon gå öfver den ena af Hebri bryggor och försvinna bakom klipporna; Orfeus derefter öfver den andra.*)

PALEMON. HERMAS.

PALEMON.

Säj, goda Hermas! var min dotter Mirza
Ej med bland skaran?

HERMAS.

Nej! som plantan trifves
Blott i sin egen jord, och skiljes blott
Af skördarns djerfva händer derifrån,
Så trifs din Mirza blott i ärfda dygder,
I födsel-tjället. Men min Polydora!
Vinref-omkransad, högtuppskjörtad lopp hon
Ibland de vilda.

PALEMON.

Länge jag dig varnat
För denna kärlek. Ej lättsinnig blott
Är Polydora, äfven litet elak.

HERMAS.

O smäda ej min enda älskarinna,
Mitt hjertas Brud! God var hon. Nu förförd
Af Bacchiskt tummel hon sig sjelf förgätit.

ORFEUS. HERMAS. PALEMON.

ORFEUS.

O! mina vänner, unnen mig ett skygd
I denna dal. Ej längre jag uthärdar
Att rastlöst fly. Af qvinnor, i hvars barm
Demoner rasa, mina steg förföljas.
En Gud allena nyss mig räddat har
Ur deras grymma, höjda mördarhänder.
Snart måste jag dock falla. Mina knän
Af matthet svigta. Ångstens kalla svett
Min panna sköljer. O! hvart skall jag fly
Att för de vildas mordhugg icke stupa?

PALEMON.

I denna grotta nedstig, till dess ruset
Bortdunstat har ur våra qvinnors hufvud.

ORFEUS.

Ack älskade! J säkert ej förråden
En gammal man, som mente Er så väl.

PALEMON.

Nej Orfeus, nej! jag svarar för oss alla. —
Jag måste gå ty sömnens starka genius
På mina ögonlock sig blytung lägrar.
Dröj du, o Hermas! medlertid i nejden,
Och om en flock af spejande Bacchanter
Sig vänder hit, förvilla den med dikter
På annan väg.

HERMAS.

Din vilja skall bli uppfylld.

HERMAS.

O Gudar, Gudar! äfven Polydora
Var med bland skaran. Öm och blygsam nyss,
Hon smålog, bäfvande mot nöjets gryning.
Så dalens ros, ur knoppens slöja vågad,
Med silfvertårars prakt i purpurögat,
Står rodnande och andas rädd sin vällukt.
Ack! himmelskt lugn omkring min flickas anlet
Sig bredde då, likt aftonglans, likt månsken,
Och gudaömhet lyste i dess blick.
Nu i en yrande Menad förbytt,
En vild, blodtörstig Bassarid, hon flög
Kring stadens gator med en tyrs i handen.
Djerft fladdrade, af vinets helga ranka
Och murgrön smyckadt, hennes rika hår
Kring elfenhalsen, och som midnattsbloss
Dess kinder brunno. Himmel! vilka vådor
Min kärlek hota! Svårt det blifva lär
I festens tummel kyskheten att vårda.

Hur lätt, när, trött af chorens dans, Prestinnan
I blommigt gräs vid flodens strand neddignar,
En lysten Faun, bland löfven hittills dold,
Den huldas känslor plötsligt öfverraskar —
Hur lätt från bygden någon älskvärd gosse —
Och före mig når hoppets ljufva mål!
Men re'n jag ser Bacchanterna sig närma.
Din blick, o Polydora! skön ännu
I raseriet, strålar mig till mötes.

CHOREN. HERMAS.

CHOREN.

Hvar är han, Tempelskändarn, att hans panna jag
Med herrskarspiran, gyllne tyrsen, krossa må
Och genom brustna ögon drifva bort hans själ?
Hvar är han? Liksom kogerprydda jägarns fot
Kring dunkla skogars gömslen, sanka mossors dy,
Grenhornad hjort förföljer, så kring stadens torg,
I templens kolonnader och på öknens stig,
Jag Siarn efterjagat, men förgäfves än.
Dock se! hvem är den yngling, som i herdedrägt
Försagd och blek, vid grottans låga ingång dväljs?
Jag honom fråga vill. Säj, unge man, har Du
Talarbeklädda Siarn Orfeus icke sett
Kring denna bergstrakt vända sina rädda fjät?

HERMAS.

Jo väl! han flydde bakom denna fjällvägg nyss.

CHOREN.

Betänk att inför qvinnor, fulle af en Gud,
Inför den höge Dionysos Tempelmör
Du står, och genomskådas af en allvis blick.

HERMAS.

Blott sanning har jag talat. Tvifla ej derpå.

CHOREN.

Så svär vid jord och himmel, afgrund, Elisé,
Att du ej vet hvar Orfeus uppehåller sig.

HERMAS.

En ed, i otid gifven, om den ock är sann,
Är likväl straffbar. Orfeus har jag flykta sett,
Men om den gamles rädda fötter vanka än
I skogars natt, på ekomgifna fjällars höjd,
Om maktlös re'n han dignat, eller hvilan sökt
I någon lönlig fristad, är mig obekant.

CHOREN.

Du ljuger, unga Herde! din förlägna blick
Förråder att du ljuger. Frukta tyrsens makt.
Som dagens strålar nedergöra mörkrets här,
Så lyfter tyrsen skräckfullt sig mot lögn och svek.

POLYDORA.

Hvad, inför Polydora djerfs du ljuga, bof?
Din uppsyn dig förråder. Säj hvar Siarn dväljs,
Om annars Polydora af dig älskad är.

HERMAS.

O flicka! af mig älskad mer än dagens ljus,
Än västans sus bland myrten, under hettans brand!
Skön var du alltid, men som kräftans gyllne sol
Är skönare än hon, som lågt i söderns trakt,
Sin trånga båge kröker, under vintrens tid,
Så festligt öfverstrålar du i dag dig sjelf.
Ljuft kring din tinning spelar rankans helga löf
Och purpurdrufvor lysa i ditt saffrans-hår,
Rubiner like, dem en konstförfaren hand
Inpassat har i Kunga-diademets guld.

POLYDORA.

Ditt älskogsglam må sparas till en annan gång.
Då midnattsmånen från sin höga silfvervagn
Bestrålar våra ängar och violens doft
Förmäler sig med daggens jungfruliga tår,
Som lön för dina suckar, som min ömhets-pant,
En festlig brudnatt jag dig ämnat vid min barm,
På rosors bädd, i näktergal-omklingad lund.
Men, vid den Gud, som mäktigt skakar nu min själ,
En större Gud än Cyprias kogerprydda Son,
Vid denna tyrs jag svär, upplöst är vårt förbund,
Om du ej uppenbarar Orfei tillflyktsort.

HERMAS.

O flicka vänd ditt stora blåa ögonpar
Och rosenkind och rank-omlöfvad panna bort!

POLYDORA.

Tills du bevekes vill jag vänligt på dig se.
O hårda Hermas! skall vår kärleks rosendar
Så hastigt slutas? skall jag dö i enslig sorg?

HERMAS.

Nej, goda Polydora! lefva och bli säll.
Allt bjud. Jag lyder. Du mitt hjertas drottning är.
Men i mitt våld står icke hvad du fordrar nu.

POLYDORA.

Hör upp en gång att gäcka mig. Omöjligt är
Att dölja själens tankar för Prestinnans blick.

HERMAS.

Hör, goda Polydora! Lika öm som skön
Du var i fordna dagar. Aftonstjernans lik,
Huldt glänste fröjdens gudastråle i din blick,
Och under barmens liljor bodde kärlek blott.
Hvad har ditt hjerta nu med sådan mordlust svällt?
Hvi törstar du så rysligt efter Skaldens blod?

POLYDORA.

Ett odjur blott från jorden jag utrota vill.
Ej för Dianas båga större monster föll.
Men hvarför dårligt tömma ordens koger ut?
Men hvarför slösa böner? Du ej aktar dem.
För Polydora aldrig än ditt hjerta brann,
Då kärleksbandet du så lugn kan brista se.
O ve! jag skänkt min ömhet åt en otacksam.
Det ljufva ungdomslugnet är för evigt stördt,
För evigt nedertrampad hoppets rosengård.

CHOREN.

O, hårda yngling! kan du utan smärta se
Din älskarinna gråta? Redan tårars dagg
Dess kind beströmmar, liksom i Hesperiens lund
Vårdaggen perl-likt fuktar äpplets rosenhy.

POLYDORA.

Försöken ej att röra mannens tigerbröst.
Hvad aktar gammen dufvans sorgsna klagoljud?
Spilld är min framtids lycka. Djupt i Hebri våg
Jag ilar nu att släcka mina känslors brand,
Att vaggas af dess blåa svall i helig sömn.
Farväl för evigt, mina följeslagerskor!
Farväl ock du för evigt, o min mördare!

HERMAS.

I alla Gudars namn! vänd åter, o min brud!
O Tempeljungfrur! hindren hennes djerfva steg.

CHOREN.

En Gudom henne drifver. Vilse han ej för.

HERMAS.

Vänd åter, Polydora! alla afgrundsqval
För dig jag villigt trotsar. Stanna, stanna blott.
I denna grottas sköte ligger Orfeus dold.

POLYDORA.

Kom i min famn att lönen för din trohet få.

CHOREN.

Triumf! nu börjas festen. Evan Evoë!

(*Dans.*)

ORFEUS. CHOREN.

ORFEUS.

O Tempeljungfrur! hvadan denna grymma storm?
Hvad är er afsigt? att förkrossa mig? Välan!
Här står jag färdig att för edra glafvar dö.
En bön mig dock beviljen. Innan lifvet än
Med blodets strömmar flutit ur mitt hjerta bort,
Förunnen mig att denna lyras strängar slå
Och sista sången höja, följd af deras ljud.
Ty likasom det anstår hjelten att i kamp
Bland pilregn, svärdens blixtar, brak af sköldar dö,
Så höfs ock Skalden falla under klang och sång.

CHOREN.

Ej fruktar jag din lyras allmakt, dansar ej
Vid hennes veka toner. Skogens råa trän
Och markens djur och stenarne på Hebri strand
Dem må du röra, men för dessa arma ljud
Ej Bacchi Tärna äger öron, länge van
Att lyssna till cymbalers stolta segerröst,
Till Berecyntska pipor och metallehorn.
Din bön skall dock beviljas. Skynda derför, Skald.

ORFEUS (*spelar och sjunger*).

Som för vindarnes våld ett moln försvinner,
Som i klingande bäck en våg förrinner,
        Likså menniskans dagar
        Rastlöst ila sin kos.
Om i Sidons kristall din nektar sjuder,
Om du purpurbeklädd en verldsdel bjuder,

Dock för skickelsens lagar
Faller ditt lif som en ros.
Om i ringhetens tjäll du menlös sitter,
Spisar landtliga mål vid fåglars qvitter,
Och i bäckarnes vågor
Släcker din törstande brand,
Måste skuggornas hem du dock besöka,
Bleka Maners förbund med smärta öka,
Skåda Flegetons lågor,
Sucka vid Acherons strand.
Jag i ungdomens brand mot lifvets bana,
Höjde glädtigt min blick, mot nöjets fana.
Menskor! fåfängt J sträfven.
Jorden ej hyser ett väl.
Klinga, helga teorb, för sista gången!
Höj, o bleknande mund! den sista sången.
Svanen, gungad i säfven,
Uppger i toner sin själ.

CHOREN.

Jag vet ej hvad känsla mitt hjerta betar,
Vet ej hvad kraft bor i teorben,
Osynlig lik själen i menniskokropp.
Tre gånger jag lyftade vredgad min tyrs,
Tre gånger dock sjönk handen tillbaka
Vanmäktig vid sidan och darrande ned.
Ej kan jag förkrossa hans panna, ej se
Den åldriges ögon, hvars strålande par
Kring skarorna än blicka så själfullt,
Bloddrypande brista för tyrsernas slag,
Ej kan jag beskåda hans yttersta kamp,
Ej hans dödsskrän vågar jag höra.

ORFEUS.

J helga qvinnor! hvarför så förfölja mig?
Vi dyrka samma Gudom, blott med skilda namn.
Jag äfven tillber denna milda öfvermakt,
Som ljuft i rankans drufvor kokar purpurmust,
Att trösta sorgsna hjertan, lindra sjukas qval.
Tron mig. En Gud blott gifves. Han må kallad bli
Apollon, Dionysos, Egids-skakarn Zevs.
Om maktens vigg han slungar från Olympens thron,
Admeti hjordar vaktar på Thessaliens fält,
Omdansas af Satyrer vid cymbalers klang,
Han alltid är den enda sanna Guden dock.

CHOREN.

Du ljuger. Dionysos heter verldens Gud.

ORFEUS.

Låt vara. Till hans altar skyndar jag ock nu,
Att honom tillbe gladt med offerblod och sång.

CHOREN.

Rätt gjordt. Ej långt från stadens dunkla murar står
En helig lund, der gyllne rankor fläta sig
Om höga almars stammar, och en mild Zefir
Bland löfven svänger lätta ethervingars par.
Ett altar der, af trogna Bassarider bygdt,
Står i det fria. Inga dystra tempeltak
Förhindra lågan Dionysos hem att nå.
Dig skynda. Bringa skyndsamt dina löften fram.
Jag följer med att profvet af din andakt se.

ORFEUS.

Ja! skyndom. Jag min harpa medtar, att en hymn
Till Dionysos ära festligt stämma opp.

HERMAS. POLYDORA.

HERMAS.

O Polydora! kort var nöjets rus.
Ljuft smakte vällustbägarn, men på bottnen
Bor ångrens drägg.

POLYDORA.

Hvad säger du, min vän?
Ej denna kalk är tömd ännu. Vi blott
Ha läppjat vid den fulla gyllne randen,
Der, ljuft omslingrade, vi lågo nyss,
Af månens ljus bestrålade i lunden.
Än år af salighet oss återstå.
Skön är din hydda, Hermas. Vestanväder
Mildt fläkta der, och kornförgyllda tegar
Ombölja trakten. Ömma svalor bygga
Sitt lilla bo vid kojans lugna tak.
Ack! evigt der jag i din famn vill dröja,
Vill kyssa hvarje dyster tanke bort,
Hvart moln af vemod från din dyra panna.

HERMAS.

O, sköna Polydora! endast kyssar
Dig kunna svara, blott ett lif betala
Din ömma kärlek. Men af samvetssår
Mitt hjerta svider. Hvad är Orfeus vorden?

Ett rof för rasande Bacchanter visst,
Ett blodigt lik.

POLYDORA.

Det är väl möjligt, Hermas.
Åt Hades var han invigd längese'n.

HERMAS.

Jag nedgå vill i grottans famn. Måhända
Han träffas der. Måhända mellan hällens
Mångbrutna väggar har han funnit skygd.

POLYDORA.

Ha! Hermas lemnar mig. En gubbes lif
Han mer värderar än sin flickas kärlek.
Hur dårligt att på jorden hoppas kärlek!
Ej mannen älska kan, ej qvinnan sjelf
Kan älska, nej! Farväl för evigt, Hermas!
Mig vinkar tusen ynglingars begär,
Mig ropar trummans dån och festens tummel.

HERMAS.

Han är försvunnen. Äfven denna lyra,
Som själarne, likt Hermes' Kaducé,
Allsmäktigt bjöd, är borta, säkert krossad
Med Herren sjelf mot Hemi branta klippor.
Hvar, Orfei vålnad, är ditt lik, att jag
Med ångrens gråt må tvätta bort det svarta
Grymt gjutna blodet? Ha! min Polydora
Är äfven flydd. Rätt gjorde hon, som flydde.

Brott är att ömhet mot en brottsling te,
Och sällheten, som köpes genom brott,
Är sjelf ett brott. Ha! Lycis nalkas der,
Och Timon dyster vid hans sida vandrar.
Helt säkert veta de om Skaldens död.

LYCIS. TIMON. HERMAS.

LYCIS.

Gråt ej, o Timon! utan Gudars vilja
En sparf ej faller. Ingen blomma vissnar,
Som sin bestämmelse ej fyllt. Ur kampen
Har Orfeus gått. Hans ära återstår.

TIMON.

Jag vet det väl. Men, himmel! hvilken syn!
Apollos Son till döds af tyrser gisslad,
Af stenar krossad, sölade i blod
Hans silfverhår, och högt på lansen buret
Hans gråa, helga, vördnadsvärda hufvud!
Ve! och Diana med sin gudabåge
Ej hämnades ett brorsbarn! Känslolös
Hon såg på mordet ned från silfvermolnen.

HERMAS.

Är Orfeus fallen?

TIMON.

Rysligt söndersliten
Af djefvulska Bacchanter, och hans lemmar
Kring fälten sådda. Hvad? du bleknar, Hermas?
Oändligt qval sig målar i din panna.

Ej visste jag att så du älskat Skalden.
Kom i min famn. Ljuft blande sig vår gråt!

HERMES.

Säj hvad du vet om Siarns död. Berätta!

TIMON.

Ej jag berätta kan; men du, o Lycis!
Förtälj vår broder allt.

HERMAS.

Ja väl, förtälj
Allt allt allt allt. O Lycis, mig berätta.

LYCIS.

Välan! när vi till stadens portar hunno,
Af Bacchiskt tummel funno vi den uppfylld.
Som, gisslade af solens middags-strålar,
Cikader yra på förbrända ängar,
Så fylldes nu af rusiga Mänader
Torg, gator och portiker. Koppartrummor
Förfärligt skrällde. Berecyntska pipor
Med råa toner örat söndersleto.
En här af vinlöfskransade Bacchanter
Omsvärmade Apollos marmor-tempel
Och fordrade med vilda upprors-skrän
Ut Orfeus, som man dold derinne trodde.
Då steg en vördig Prest med silfverlockar
I porten fram och tillbjöd qvinno-hären
Att låta undersöka Templets dolda,
Igenom två utskickade. Det skedde.

Din Polydora en af dessa var,
Som rusade att Siarn etferspana.

HERMAS.

Jag tror det väl. Jag sjelf har henne sett,
Med festlig tunika, med tyrs i handen.

LYCIS.

Du rodnar, Hermas! hastig blekhet täcker
Din kind. Du bäfvar. Dina tänder skallra
Af plötslig skräck.

HERMAS.

Slikt ingenting betyder.
Man rodnar ofta utan att man känner
Hvarför. Man bleknar också utan orsak.
Ej någon dödlig kan förstå sig sjelf.
Berätta vidare. Hvad slut tog leken?

LYCIS.

Knappt funno Gudens yrande Prestinnor
Att Orfeus ej i staden fanns, att redan
Han undanvikit, förr'n med rysligt tjut
De flögo åter öfver Hebri brygga,
Likt svalorna, som skrålande från Strymons
Iskalla elf till andra nejder fly.
Vi tänkte följa. Men omöjligt var
Att komma öfver bryggan. Annan väg
Vi måste söka. Gingo oss så vilse
I Hemi bergstrakt.

HERMAS.

Skynda, att mitt hjerta
Ej plötsligt brister, innan allt jag vet.

LYCIS.

Snart från en klippa Siaren vi sågo,
Omdansad af Bacchanter närmas staden.
Helt fredligt gick han. Inga fräcka tyrser
Mot honom lyftes. Inga hämdrop ljödo.
Lugn, nattens måne lik bland silfvermoln,
Bland Dionysos Brudar Siarn gick.
Vi mängde oss bland skaran. Vägen togs
Bort till en offerlund, åt Bacchus helgad.
Der slagtade Chorförarinnans hand
En silfverskäggig bock, af Orfeus framhafd.
I gyllne skålar offer-djurets blod
Högtidligt flöt, och klar brann altar-lågan.
Då hände sig . . . ack! tungan sjelfmant ryser
Att mer berätta. Hjertat slår af fasa.
Då hände sig att öfver lundens kronor
En bröms, ett odjur, från Tartaren sändt,
Kom surrande, i ständigt mindre kretsflygt,
Bland Choren ned. Chorförinnans bröst
Han rysligt stack med den infernska gadden.
Strax qvinnan flög i namnlöst raseri
Mot Skalden opp. Dess sköna anlete,
Lugnt som en källas blomsterspegel nyss,
Blef plötsligt i en Eumenids förvandladt.
Mot Skalden vildt hon slungade sin tyrs,
Och hela Choren följde efterdömet.
En lika Demon fyllde allas bröst.

I blod flöt gubbens vördnadsvärda panna,
Mot täta slag af rankbeklädda stafvar
Ett fåfängt värn han bakom lyran sökte.
Afstelnad snart bland liljorna han låg,
Och grymt jag såg hans lemmar sönderslitas.

(*Ett silfvergrått moln öfverskyggar Teatern. I molnet Orfei vålnad, med snöhvit talar och palm i handen. På ömse sidor om honom glimma Lyrans och Svanens konstellationer.*)

TIMON. HERMAS. LYCIS. ORFEI SKUGGA.

ORFEI SKUGGA.

Jag kommer från Olympens ljusa glädjesal,
Der lönen re'n jag tillträdt för mitt tålamod.
Ej lifvets qval, ej vilda Bassariders tyrs
Mig hinner mer, och af cymbalers koppar-röst
Mitt fromma öra icke sönderslites mer.
Dig, Hermas! jag i sanning ger förlåtelse,
Fast fegt åt qvinno-hären du mitt lif förrådt.
Förlåt dig sjelf och vandra troget dygdens stig.
Gack, Lycis! lycklig blif vid Amaryllis' bröst.
Med fröjd Olympens Gudar stoftets ömhet se,
Och liksom här, på dunkel, sol-omkransad jord,
I andars verld ock kärlek enda budet är.
Gråt icke, goda Timon! jag lycksalig är.
Äoner af oändlig glädje för min blick
Sig öppna, som för menskoögon himlar, haf,
Och högt på jorden skall man sjunga mitt beröm,
Så länge Lyrans silfver strålar än i skyn
Och himla-svanen öfver vintergatans flod
Stjernprydda vingar breder i den lugna natt.

O, mina barn! ej hundra offertjurars blod,
Trollformler och mystèrer, helga vågors bad
Borttvätta själens smitta. Lydnad blott för den,
Som öppnar och som sluter Orki kopparport,
Staf-bärarn Hermes, Majas vingbeklädda Son.

[THORSTEN FISKARE.]

[PERSONERNA:

GERMUND, Konung på Jungfrun.
Drottning BLANKA, dess Gemål.
SISKA, deras Dotter.
THORSTEN, Fiskare.
SNOTTRA, en Tärna.

Tomtar, Elfvor, Käll-Nympher och Mylingar,
Konungens hofstat.]

(*Strand af Jungfrun. — Längst bort, vid den gemensamma randen af himmelen och hafvet, Ölandslandet och ruinerna af Borgholms Slott.*)

THORSTEN (*i sin fiskarbåt.*)

Så har jag då omsider oskadd hunnit
Den blåa Jungfruns verldsbekanta stränder.
Ack! mången köl mot dessa hällar krossats,
Ack! mången Sjöman, fåfängt återkallad
Af barn och maka i det mörka tjället,
Här sina ögon sammanlagt och stannat
På första hälften af sitt Fader Vår,
Med fiskarne i djupet brorsskål druckit.
Gud mig beskyddat. O, hur underbar
Är hans Försyn! Emellan mig och döden
Var blott en spån. Från molnbetäckta himlar
Röt stormen öfver mig, och hafvets bölja,
Med vilda, svartblå, fraggbegjutna gap,
I raseri sig öppnade därunder.
Re'n jag befallt i Skaparns hand min själ,
Bedt änglarne till barn och hustru föra
Min sista hälsning och med tröstens balsam
Gudomligt lindra deras hjertans sår,
Då stormen hastigt tystnade och böljan
Sin vrede quäfde och den milda Solen
Som länge dolts af molnens svarta förlåt

I nedergångens rosenröda prakt
Från Ölands kullar vänligt log och spred
Ett luftigt guld på vågens sänkta toppar.
En sagta vind mig öfver djupet förde
Till denna strand. Här vill jag öfver natten
Mitt läger taga. Frejas spinnrock gjuter
Sitt midnattssken. Se! Karlavagnen sänker
Sin gyllne tistel lodrätt ned mot hafvet
Och Månans klot i dyster prakt försjunker
På andra sidan Borgholms gamla Slott
Hans afskedsstrimma leker på dess murar,
Dess gråa torn. — Mor Annika! i natt
Du ensam sofva får om annars sorgen
Tillåter dig att dina ögon sluta
Du väntat mig så säkert hem i quäll,
Med båten tyngd af hafvets rika byten,
Vid stjernors strand och glada blickar sända
Kring Gauthiods rika, kallbesådda skär.
Nej återvända kan jag [ej] i afton
Till hemmets ro till skuggan af den kända
Den torfbetäckta kojan där på stranden.
Bedrar jag mig? Ser jag en dunkel låga
Ej skina där vid bergets öde rötter
Från andra landet gent emot? Nu klar
På nattens duk hon sina strålar gjuter
Nu tycks hon slockna. Ack ifrån min eldstad
Den hulda strålen kommer öfver hafvet
Och hälsar mig från Annika och barnen,
Som vid en stockeld än med oro bida
Sin Man och Far.
Jag kan ej komma. Arbete och vaka
Och hunger tömt min sista kraft. Af sömnen

Jag måste stärkas men då hanen gal
Ur guldbefjädrad hals i byn och Solen
I fältets dagg sin morgonstråle speglar
Då skall jag vända sjungande tillbaka
Och glad i hyddan stämma upp en psalm.
Vid denna busken, som med dunkla grenar
Mot höjden sträfvar, kring hvars spridda rötter
En hämmad sjö med spaka böljor leker,
Jag fästa vill emedlertid min båt
Och i dess vagga fridsamt slumra in
Vid bladens viskningar och vattnets squalpning.

[EN RÖST.]

Kom T[horste]n kom!

T[HORSTEN].

Hvem ropar mig i natten
Hur underbart! Ej någon Kristen själ
Det vet jag säkert bor på denna klippa.
Mitt öra säkert mig bedragit har.
Strandfoglar blott som lägga sina ägg
På strandens bäddar och med hesa ljud
Längs vågens bryn med däfna vingar sväfva
Jag ropa hört. Blott vindens dofva sus
Bland måbärsträdens hvita underblommor.

[RÖSTEN.]

Kom Thorsten kom.

T[HORSTEN].

Nej, rätt likväl jag hörde.
En quinlig röst mig kallar ur den gröna

Småskogens famn. Så är dock sant hvad ofta
Vid brasans skimmer i den lugna hyddan
Jag ren som barn af Morfars läppar hörde
Om rån och älfvor som på denna ö
Sin boning fäst, om undersköna jungfrur
Som än på bergens grönomväxta åsar
Högtidl[igt] vandrat med de svarta håren
Af bleka pärlor smyckade, än kammat
I morgonskimret sina lockars guld
Än skämtande vid aftonsolens glans
I vågen badat liljehvita lemmar.

R[ÖSTEN].

Kom T[horsten] kom mitt herskap bjuder dig
Till gäst i borgen, vän[tar] dig med åtrå.

T[HORSTEN].

Hvem är du Quinna stig till denna strand
Ur tättförvuxna buskars galler ned.
Lät vid det ljus som nattens stjernor sprida
Mig se ditt anlete.

S[NOTTRA].

Välan här är jag.

T[HORSTEN].

Hvem sände dig?

S[NOTTRA].

Mitt herrskap.

T[HORSTEN].

Hvilket herrskap?

S[NOTTRA].

Den store Germund alla djurs och plantors
Och älfvors Konung här på Ön, hans maka
Den stolta Blanka som med gyllne klackar
Framskrider öfver golf af mosaik
Och deras enda, undersköna Dotter,
Den hulda Siska.

T[HORSTEN].

Aldrig förr jag vetat
Att folk bebodde denna Ö än mindre
Att här befinner sig ett kungahof.
Hvad vill man mig?

[SNOTTRA.]

Dig gästfritt vederquicka
Med vin och mat vid lugna brasan torka
Din frusna kropp och slutl[igen] bereda
En vänlig bädd åt dina trötta lemmar.

[THORSTEN.]

Det låter inte illa. Nå det var
Ett sällsynt herskap måste jag bekänna.
Räck mig din hand jag följer villig med.
En hungrig mage spottar ej i kålen.

[(*En annan trakt af ön.*)]

[THORSTEN.]

Hvar är jag? Himmel! hvilken praktfull anblick!
Månn' lefvande jag flyttat har från Jorden
Till Änglars hem till Edens blomsterdalar.

Ett praktfullt slott sig för mitt öga höjer
Och tusen lampor stråla mig emot
Ur höga fensters glänsande kristaller.
Af klara lyktor skimrar hvarje träd
Och äpplen röda som min Annas kinder
Då hon i brudstol gick med hårets flätor
Af gyllne bindlar sirligt genombrutna
Och klädd i Prostfruns svarta sidenklädning
Som brämad var med rosenröda band
Nedhänga öfverallt från tyngda grenar.
Ack sköna Engelinna, får jag plocka
Två ell[er] tre af dessa täcka guldklot
Till skänk åt Anna och de små?

T[ÄRNAN].

Rätt gärna
Blott du för länge ej dig uppehåller.
Otåligt re'n mitt herskap väntar dig
Jag bannor får om icke snart vi komma.

T[HORSTEN].

Haf tålamod 3, 4, 5 och 6,
7, 8, 9, 10, 11, 12
Och 13, 14, 15. Ack nu får jag
Ej rum i fickorna åt flere äpplen.
Det 16:de jag sjelf försöka vill.
O huru sött! Ej Paradisets änglar
Af lifvets träd mer ljufva frukter bryta
Ej Adam åt på Edens blomsterbädd
En bättre frukt, af Evas händer räckt
Vid foglars sång i svala häckars skugga.

T[ÄRNAN].

Kom Thorsten kom, har ej din skuta än
Fått ballast nog?

T[HORSTEN].

Jag kommer söta Flicka.
Var du blott god och för mig rätta vägar.
I hamnen lotsa mig.

T[ÄRNAN].

Kom följ mig åt.

[*I Konungens borg.*

T[ÄRNAN.]

Se hos mig Thorsten fladdrar ej en spiseld
Dig vänligt re'n till mötes i kaminen.
Vid dessa lågor dina lemmar värm
Halfstelnade af nattens köld och vågen.
Byt se'n om kläder, ty ej passar sig
Att träda inför herrskapet så där
I byxor af buldan och sjömansjacka.
Hvad skulle Fröken Siska därom tänka
Hon som är van att blott på guld och silke
Sitt öga hvila? Se! på denna stol
En högtidsklädning jag åt dig har framlagd.
Begagna den. Se denna granna jacka
Af hundra sidenklutar sammanflickad
I praktfull blandning deras färjor spela
Likt blomstrens skimmer på en sommaräng
Där penninggräsets gyllne hy förmäles

Med purpurn af de kägellika blommor
Marias hand ur jordens sköte räcker
Och Riddarsporrens azur med den röda
Tjärblommans prakt. Se denna röda kappa
Af pärlor och af silfverbjällror prydd.
Hör hur hon klingar vid den minsta skakning.
Så skynda nu att kläda Dig, jag går
Emedlertid att herrskapet förkunna
Den kära gästens ankomst hit till borgen.
Snart är jag åter. Gör dig bara färdig

T[HORSTEN].

Nog märker jag här är mig godt att vara.
Ack! hade jag min Annika blott här.

[*Ett annat rum i borgen.*]

D[ROTTNINGEN].

Hvad menar du min Siska? Tror du ej
Att vi i afton skola få rätt muntert.

S[ISKA].

Ack jo min mor. Ej gifs på denna jorden
En större vällust än att drifva gyckel
Med Adams barn.

[DROTTNINGEN.]

Ja det är visst och sannt.
I lifvets riken gifves inget slägte
Som mänskoslägtet underbart och löjligt.
Med fasta lungor andas salamandern
Den heta elden. Örnen trifs i luften,

I böljan fisken, maskarne i jorden
Och sticker grodan, lugna sommarquällar,
Ur sumpens dy sitt gröna hufvud opp
Och musicerar drar hon det likväl
Snart törstande i samma dy tillbaka.
Blott mänskjorna ett säkert hem ej äga.
De sväfva mellan tvenne Elementer
Och ej på jorden de en hydda fått,
Då re'n i luften de palatset bygga.
Likt vimplarne som kröna skeppens master,
Likt flaggorna på tornets höga spiror
De vända sig hvart slumpens vindar blåsa
Nyfikenheten dem i ledband för,
Likt barn de lystra till hvar pipas ljud,
Likt foglarne de fastna på hvar limstång.
Nå Siska har du öfverläst din roll?
Lät se att artigt du för gästen niger
Att ett förälskadt ögonspråk du för.

S[ISKA].

Var inte rädd. De fallit i god jord,
Så era lärdomar som Ert exempel.
Men hvad min älskling dröjer! Kära Snottra
Gå och se efter om han ej fullbordat
Toiletten än?

[GERMUND (*inträder.*)]

Nå, h[vilk]a hocuspoc[us]
Ha ni i afton för Er mina damer?

B[LANKA].

Du vet väl, vi ha främ[mande] i huset.

[GERMUND.]

Ja jag förstår. Nå det skall just bli roligt
Att några lag af gapskratt snart få lossa.
Det ej på länge skett och skall bekomma
Min korpus väl.

T[ÄRNAN.]

Hahahahahaha!
Nej Fröken skulle bara hört och sett.
Jag tittade igenom nyckelhålet.
Nu är han klädd. Med harlekinshabiten
Harlekinssjälen har han anlagt ock.
Säj någon nu att kläderna ej göra
På mänskan allt. Så långt hans öga räcker
Han fram och bak sig leende betraktar
Marscherar stolt på golfvet fram och åter
Och fröjdar sig åt bjellerkåpans ljud.
Mor Annika så för sig sjelf han sade
Om du din Thorsten såg i denna skrud
Du skämdes vackert, åh! du neg på afstånd.

[GERMUND.]

För allt i verlden skaffa hit den tölpen.

S[ISKA].

Ja skynda Snottra ack mitt hjerta klappar.

[BLANKA.]

Tag Siska nu den gyllne högtidsbägarn
Af törnets späda rosenknoppar sirad
Af blå förgät mig ej, dem egenhändigt
Du plockade vid silfverbäckens rand.
Möt så med lätta blommors glöd på kinden
Och blygsam fröjd i ögats milda blickar
Vid tröskeln re'n vår gäst, räck drufvans ädla saft
Till gästfri hälsning och vid sångens röst
Välkomna h[ono]m i din Faders gårdar.

S[ISKA].

Ack M[amm]a, blott jag bägarn hålla kan
Jag darrar så.

[BLANKA.]

Bemanna dig med styrka
Kom dina anor, kom din börd ihåg.

[SNOTTRA (*till Thorsten i dörren.*)]

Nå Thorsten raskt klif på var inte bondblyg!

T[HORSTEN].

Ack aldrig förr i mina lefnadsdagar
Jag talt med Kungar, Drottningar och Fröknar.
Hvart skall det här ta hus.

S[NOTTRA.]

Å mod ger makt
Sad kärringen som fäktade mot björnen.

[SISKA (*går honom till mötes*).]

Fyllda bägarn jag dig räcker
Tappre Riddare.
Hjertats feberglöd han släcker
Dräper lifvets ve.
I en Hjelte byter trälen
Ger åt kinden färg
Gjuter mannamod i själen
Och i benen märg.

Tappre Hjelte på den blanka
Oceanens våg
Ofta på en bräcklig planka
Jag dig flyta såg.
Öfver hafvets bistra vågor
Som en pil du flög.
Straxt begäret sina plågor
I mitt hjerta smög.

Under jullen böljan hvälfde
Fradgande och grön.
Siska på en klippa skälfde
Under stilla bön.
Himmel! lät ej h[ono]m falla
I en Hafsfrus famn.
Må han glädjesången tralla
Snart i stormfri hamn.

Nu, o Thorsten lyckligt frälsad
Undan stormens hot
Var i dessa salar hälsad
Tag pokal[n emot]

Skynda nu att makligt sätta
Dig på bänken här
Och med dina blickar mätta
Flickans små begär.

T[HORSTEN].

Ett kostl[igt] vin! Det flyter som en balsam
Ur Arons skägg. Och h[vilk]a sköna händer
Kredensade mig ej den gyllne bägarn.
Tack vackra barn. Hon mässar som en Präst
Hon sjunger som en näktergal i skogen.

S[ISKA].

Ack ädle främl[ing] gör mig ej förlägen
På denna Ö där sällan någon Prins
Sitt ankar fällde, sällan Riddarn kom
Att från sin irrfärd vid pokalen hvila
Jag växte opp, en orörd blomma lik
I klyftans famn, vid grottans dolda källa.
Jag är ej van att höra smickrets språk
Kan blott med stilla rodnad det besvara.

T[HORSTEN].

Vid Gud jag smickrar ej mitt vackra barn.
Lyft upp sin runda liljehvita haka
Slå ej de långa ögonlocken ned,
Låt mig dess fägring obehindradt skåda.

B[LANKA].

Min värde gäst bry h[enn]e ej för mycket!
Stig fram till bordet innan maten kallnar.

T[HORSTEN].

Jag vill så göra ädla Fru. Ej länge
Jag låter bedja mig därom. Se'n lärkan
I poppeln sjöng sin morgonpsalm och vinden
Mig kallade på vågens rymder ut
Guds lån jag ej förtärt den hela dagen.
Ja maten just skall smaka mig förträffl[igt].
Men hvar är värden att för h[ono]m jag
Min reverens må göra dessförinnan.

[GERMUND.]

Här är jag Thorsten. Hon som sitter där
Med pärlekrönt och fjäderskuggad mössa,
Hon som er nyss bad stiga fram till bordet
Är min Gemål den stolta Drottning Blanka
Och detta är min Dotter Fröken Siska,
Ett alltf[ör] sött och fromt och lydigt barn.

T[HORSTEN].

Det tror jag nog. Ack h[vilke]t ädelt herrskap
Nu sätter jag mig ned. Gud signe maten.
Hvar skall jag börja och hvar skall jag sluta.
Allt lockar mig. Som räfven i ett hönshus
Står tvekande i valet mellan nackar
Så sitter jag vid d[ett]a bord. Här röker
I gyllne prakt en gås på silfverfatet
En kyckl[ing] där med [läckert] kött ha! böjer
För knifvens stålegg tåligt ryggen här,
Och tårtan skimrar som en vårsol där.
Men lika godt hvad gör det h[vilke]n fot
Först af de två i byxorna jag sticker?

[SISKA.]

Hvad han är quick och se med hvad behag
Från gåsens rygg köttstyckena han lossar!

B[LANKA].

Helt säkert stammar han af Kongl[igt] blod.
Helt säkert någon Fylkisdrott på Öland
Skild af en händelse ifrån sitt sällskap
Då hjortarne i tallars natt han jag[at]
Hört någon vacker mjölnarflickas sång
Och stigit af den fraggbest[änkta] hästen.
Men hör mig Siska skulle du ej vilja
Med sång och spel vår goda främl[ing] roa
I måltidstimman?

S[ISKA].

Om det roar Herrn.

T[HORSTEN].

Ja sjung och spela bara jag får tiga
Jag låter maten täppa munnen jag.

[SISKA].

Prins Börsing på svällande eiderdun sof
En högtid bereddes i Konungens hof.

Tyst slumrade Börsing vid näktergalsljud
Om Hildur han drömde sin kärliga Brud.

Hvem nalkas på [går]den i månskenet där
En Quinna med daggiga lockar det är.

Hon ställer sin vandring till Konungens gård
Hon gäckar de vakande kämparnes vård.

Hon klappar på dörren med fingrarne små
Straxt springer det fängsl[ande] låset ifrå.

Hon sitter hos B[örsin]g vid sänggafvelns rand
Tyst leker med Yngl[ingen]s guldlock dess hand.

Till B[örsin]g hon lutar sitt anlete ner
Hon kysser hans panna, i drömmen han ler.

Ren dagen bestrålade fjällarne blå
Straxt B[örsin]g lät sadla sin gångare grå.

Allena i morgonens kyla han red
Med dammoln han fyllde den sandiga hed.

Han kom till den breda den slingrande ån
Ren ljudade bryggan af hofvarnes dån.

Han red öfver bryggan men br[yggan] hon brast
Af iskalla vågor han slöks i en hast.

Och gångaren sam till den gräsprydda strand
Och Börsing blef nedryckt till älfvornas land.

Bland småtärnor Drottn[ingen] leende står
Koraller bekransa dess sjögröna hår.

O främl[ing] mig svara hvar boren du är
Hvar tillskars den gullprydda hofdrägt du bär?

I Dannem[ark] boren o drottn[ing] jag är
Där [tillskars den guldprydda hofdrägt jag bär.]

Hvar lefver din Fader hvar lefver din Mor
Hvar har du din syster [hvar har du din bror?]

Hvar vistas den hulda den kärliga Mö
Med h[vilke]n dig lyster att lefva och dö?

Och tankfullt på tärnorna Drott[ningen] ser
En vink åt den äldsta hon leende ger.

En vinkalk mig bringa o småtärna min!
Lägg där 54 par elfvekorn in.

— — — — — — — — — — —

Och Quinnan slöt Börs[in]g till klappande barm
Nu fängslas en Konungason i min arm.

T[HORSTEN].

Tack lilla vän tack för den vackra visan.
Ha, hvilket läckert bord! Ju mer jag äter,
Ju mer jag vill. Ett verkligt himmelsbröd.
Ack, hvilken tårta, och ett sådant vin!
Ej bättre dracks på bröllopet i Cana.
Hvad prakt och härlighet, som öfverallt
Mitt öga möter. Höga pelarrader
Med krönta hjessor takets korshvalf bära,
Der rara kronor, tindrande af ljus,

Stjernbilder lika i Septembernatten,
Tätt hänga ned och härma med sin glans
Regnbågens sken en tårfull sommardag,
Julottans skimmer i vår sockenkyrka.
Här allt i sanning ståtligt är och grannt. —
Men tillåt mig, o herrskare! en fråga.
Hvaröfver är du då egentligt Kung?

GERMUND.

Kors hvilken fråga! — Öfver ön förstår du.

THORSTEN.

Ja så! Men om så fasligt skulle hända,
Att stormen vräkte, vid en naken klippa,
Min arma båt mot hällar, der en fogel
Ej lade sina ägg och intet grässtrå
I ljuset sköt ur öde springor upp;
Om blott och bar jag bärgade mitt lif
På höjden af den ofruktbara åsen,
Kung jag väl vore på den magra ön,
Men blefve icke fetare för det
Jag alltid trott, att utan folk, som skattar
Till Kung och krona, gifves ingen krona
Och ingen Kung.

GERMUND.

Min vän! ni er bedrager.
Jag vet det väl, att Adams grymma barn
Ej känna annat välde, än den magt,
Som orättvist de öfver likar vunnit.
Så äro icke de I skymfligen benämnen
För troll och rån. Det, hvartill menskan skaptes,

Vi städse äro: Kungar öfver djuren.
Tror du, att jag ej undersåter har?
En stor armée af hundar jag besoldar;
Med gräfsvins kött de gödas hvarje dag.
Af ulfvar bildar jag mitt Cabinett;
Af kattors tropp, den hemliga Polisen.
Ej nog härmed. Tror du, att Adams söner
Och deras bröder, Aporna, allena
Gå på två ben? — Tror du, att jag också
Ej äger folk, som bära upprätt hufvud? —

(Han vinkar, och genast inkomma, par om par, grannt utsmyckade Tomtar, Elfvor, Käll-Nympher och Mylingar, hvilka, vid en underbar musik från osynliga instrumenter, börja en fantastisk dans omkring den förvånade Thorsten.)

THORSTEN.

Kors hvad spektakel! jag blir yr i mössan.
De små tjufungarne gjort mig förtrollad.
Som lampor brinna deras rosenkinder,
Som liljor glänsa deras nätta ben,
Dem högt i vädret, efter dansens takt,
De svängde skälfvande likt poppelbladen. —
Nå, fröken Siska! hvarför satt hon stilla?
Hur kan vid dansens fröjd en vacker flicka
Väl sitta, som en bild, uppå sin stol?

SISKA.

Hör, hur belefvad. Ack, min låga växer
Hvart ögonblick.

BLANKA.

Men sansa dig, mitt barn!
Måhända roar det vår ädla gäst

Att Siskas färdighet på golfvet skåda.
En solodans med shawl och tallrikar
Du kunde dansa, barn.

THORSTEN.

Ja se, det vore
Just kostligt det.

SISKA.

Ack Mamma, mig förlåt!
Förlåt mig du ock, älskansvärde främling!
Jag kan ej dansa nu. Farväl! mitt hjerta
Af qval vill brista. Känn, hur starkt det slår!
(*Hon går ut.*)

GERMUND.

Hör, bäste vän! ett ord så godt som två,
Sjuk var hon länge.

BLANKA.

I sitt arma hjerta.

THORSTEN.

Hå, jag beklagar.

BLANKA.

Vän! det är er skuld.

THORSTEN.

Min skuld? hvad fan!

BLANKA.

Jo, hon är kär uti er.

THORSTEN.

Hå så, ja så! Då vet hon säkert icke,
Att jag är gift, att re'n jag fått på halsen
Ett halft tjog barn.

BLANKA.

Det vet hon säkert icke.
Knappt anar än den fromma, hvad det är
Att giftas och så vidare. Dess hjerta,
Dess ömma, veka, känslofulla hjerta
Af Amors pilar såradt är likväl.
Hur mången gång, i mullbärsträdens skugga,
Hvars silfverblommor, flägtade af vinden,
Ett fåfängt doft omkring den hulda gjöt,
Hon satt på klippan och med tårfullt öga
Kring hafvets ängd ditt hvita segel följde.
Hur mången gång, då svarta moln betäckte
Den blåa skyn, och nordanvinden röt
I Jungfruns krona, och den vreda böljan
I feberyra strandens hällar slog,
Hon, bedjande, dig brottas såg med vågen,
Och återvände ej i borgens lugn,
Fast regnet strömmade och åskan skrällde,
Och vilda skurar, genom slöjans gazer,
Med vinterkyla susade, förr'n bergad
Hon, genom kikarns glas, sin älskling såg.

T[HORSTEN].

Fördömdt att jag är gift! Ej tvänne hustrur
Få äktas enl[igt] Guds och Sverges lagar.

[GERMUND.]

Guds lagar nämna ingenting bestämdt
I slika fall, hvad åter angår Sverges,
Så vet du väl att jag är Kung på ön.

T[HORSTEN].

Ja det är sant min själ.

[GERMUND.]

Hör mig nu Thorsten!
700 år jag redan öfverlefvat.

T[HORSTEN].

700 år nej det är inte möjligt.

[GERMUND.]

Tro hvad jag säger. Ser du denna flaska
Af skimrande kristall? Hon innes[luter]
Ett elixir hvars underb[ara] verkan
Till 1000 år vår lefnad kan förlänga.
Goldwasser kallas det. Se h[vilk]a flingor
Af röda gullet flyta där.

T[HORSTEN].

Å knäfveln!
Får jag ej smaka på?

[GERMUND.]

Jo drick min vän.
Hvar droppa lägger till ditt lif ett solhvarf.

T[HORSTEN].

Kors detta är ju brännv[in].

[GERMUND.]

Ja visst det.
Se det är just det rätta aqua vitæ.

T[HORSTEN].

Det är så godt att jag ej lämna kan
En tår i flaskan.

[GERMUND.]

Drick jag har väl mera.
Men hör mig nu med sans och spända öron.
700 år jag redan öfverlefvat.
Hvem undrar då om redan jag beg[ynner]
Att krasslig bli och trött vid kronans tyngd.
Hur länge re'n i mera raska händer
Jag önskat att regeringsstafven lämna.
Men ack jag äger ingen Son. En Dotter
Jag endast har och denna ingen man.
Ni är den ende som jag anser värdig
Att bli min måg, åt den jag ville lämna
Mitt enda barn, mitt rike, mina skatter.

[THORSTEN.]

Hvad har Ni skatter?

[GERMUND.]

Tviflar du därpå?

[THORSTEN.]

Jag menar pengar klingande Riksdalrar.

[GERMUND.]

Kom sjelf min cassa att bese.

T[HORSTEN.]

Välan.

[(*Thorsten och Germund gå. Siska, Blanka och tärnan Snottra kvar.*)]

S[NOTTRA].

Nej aldrig såg jag maken best att supa
Och hvad han åt! Kors ser ej bordet ut
Liksom ett landskap plundradt af kossacker
En vilddjurskula full af nakna ben.

S[ISKA].

Nå M[am]ma hur gick frierit? Jag darrar
Af hopp och fruktan. Måste jag förtvifla?

[BLANKA.]

Än har väl token icke gett sitt ja
Dock hoppas jag att kunna h[ono]m bringa
Nog snart därhän.

S[ISKA].

Vet M[am]ma att jag ledsnar
Vid detta skämt det börjar tråkigt bli.

B[LANKA].

Till ända snart ock skådespelet lider.
Rätt starkt han tagit sig till lifs. Jag tänker
Att snart h[an]s lemmar tarfva bäddens ro.

S[NOTTRA].

Ack Fröken skulle bara sett, hur girigt
Han vätskan slukade utur den klara
Goldwasserflaskan. Klunkklunkklunk och tom
Hon redan var. Så rinner åkerns bölja
I diket ned så häller dammens anka
Den tunna vågen i sin långa hals.

B[LANKA].

Nå Snottra har du putsat sofgemaket
Ett vänligt läger åt vår gäst beredt?

[SNOTTRA.]

Till Siskas barnsöl allt i ordning är.
I yppig vidd den rika bädden sväller.
Af eiderfogelns dun hans kuddar fyllas
Och sidentäcket blommigt som ett mayfält
Betäcker skära bomullslakans par.

S[ISKA].

Det blir väl ingen brudsäng vill jag hoppas,
I sådant fall må Snottra företräda
Min plats hos Thorsten.

B[LANKA].

Tyst jag hör dem komma.

[(*Thorsten och Germund återkomma.*)]

[THORSTEN.]

Nå det var knäfveln ja med skäl man säger
Rik som ett troll det sannas här. Hvad såg jag?
Ack stora påsar stora krukor fulla
Med kl[ara] ädelst[enar] med omyntadt
Och myntadt guld. Nej jag ej motstår längre
Ger Annika och h[enne]s ungar hin.
Hvar är du Siska. Ack se där hon står
Vid Modrens sida stilla och försynt
Skön som en blomma jämte etternässlan.
Jag måste fria. Jungfr[u] vill hon ha mig?

S[ISKA].

Hvad menar Ni? jag blir just helt förlägen.

[THORSTEN].

Vill hon till man mig ha?

[SISKA.]

Ack söta M[am]ma
Hvad skall jag svara?

[BLANKA.]

Svara hv[ad] ditt hjerta
Dig förestafvar.

[SISKA].

Då jag svarar ja!

T[HORSTEN].

Hej lustigt gubbar! Falliralliralla!
Jag är så glad i afton, ville dansa
Om blott jag kunde men det satans vinet
Har mina knän som vax så veka gjort.
En liten visestump jag hällre sjunger.

Skön Siska i buren vid spinnrocken satt
Ej hvila hon njöt hvarken dag eller natt.

Med smånätta fingrar hon ullgarnet spann
Mång tår på de snöbleka kinderna rann.

Det gjorde Herr Thorsten den kärliga Mön
Var fjerran därute på brusande sjön.

Lifslefvande nu inför Siska han står
Se barmen på Flickan den flämtar och slår.

Nu lyster Herr Thorsten i brudesäng gå
Sin arm han nu längtar om Siskalill slå.

S[ISKA].

Nå h[vilke]n glädje han improviserar
Han är Poet. Ack ofta till min harpa
Han sjunga skall vid aftonr[odna]ns strimma
Och glänsande orchiders balsamdoft
En kärlig sång att ängens vaktlar tystas
Och alla bäckar stanna med sitt sus.
Hvad skall jag svara? Statt mig bi o Brage!

Herr Thorsten han lyfte sitt ankaretåg
Och klyfde med åran den fräsande våg.

På böljornas rygg han som anddraken flöt
Han ljustrade ålar och skälar han sköt.

Ej örat han länte åt Tärnornas sång
Han gladdes allena åt vågornas bång.

Men Siska i tårar mot fiskriddarn log
Som katten tog korfven hans hjerta hon tog.

Nu lyster Herr Thorsten i brudstol att gå.
Nu skall han ett famntag af Siskalill få.

[THORSTEN].

Nå det är godt och väl men något sent
Blir det i quäll vår älskog att begynna.
Jag är så trött. För mig till sängs, god natt.

[BLANKA.]

Tag, Snottra tvenne vaxljus och lys Prinsen
Till sofgemaket.

[(*Thorsten och Snottra i ett annat rum.*)]

[THORSTEN.]

Är jag Prins nu blifven?

[SNOTTRA.]

Ja visst och Kronprins ändå till på köpet.

[THORSTEN.]

Kronprins! Jo det kan låta något det.

[SNOTTRA.]

Ers Kong[lig] Höghet där står vattenflaskan
Tvättfatet där med handduk och med tvål
Får jag ej nåden afdra era stöflar?

[THORSTEN.]

Nej men! jag lägger mig just som jag är.
Lyft endast denna kappa från min skullra
Hör hur hon klingar. Ack ett härligt plagg!

[SNOTTRA.]

Bef[aller] ej E[rs] K[unglig] H[öghet] annat?

[THORSTEN.]

Gå du och lägg dig liks[om] jag nu ämnar.
Tag mjuka bädd mig i din famn emot
Aj aj aj aj åt helfvete bär detta.

[(*Scenen som i början af skådespelet. Thorsten nedstörtar från en klippa i sjön bredvid sin båt.*)]

[THORSTEN (*i vattnet*).]

Ett gräsl[igt] fall. Hu dessa kalla vågor
Mig g[eno]misa. Damp jag ned fr[ån] himlen
Skall här jag dö af vedergällningsrätten
Dömd att en spis för hafvets fiskar bli
Hvars bröder sjelf jag förr så ofta slukat.
Hvar är min båt? Ack lyckligen i ena

Årtullen fick jag tag. Nu är jag bärjad,
Men fryser som en hund. Ack h[vilke]t fall.

[SNOTTRA *från klippan*

Var sängen icke mjuk var han ej varm?
Måh[ända] skall jag bädda om?

[THORSTEN.]

Tig slyna
Fördömda spöke tig.

[SNOTTRA.]

Ack såg man nånsin
En dylik narr? Ett rike, en Princessa
Han trodde sig, den arma tölpen, värd?
Så far nu hem till Annika och barnen
Och i ditt bröst den läran troget göm
Att misstro lyckan när hon är för häftig.

FILOSOFISKA UPPSATSER.

I.

Är Minnet i allmänhet nödvändigt för menniskans räddning, för hennes återgång från mörkret till ljuset, måste utan tvifvel minnet af hennes brott härvid äga en slags företrädesrätt. Glömskan af det första felsteget och den sorgliga erfarenhet, man dervid gjorde, är vanligtvis den trollkonst, som danar brottslingar och lastfulla; en mot den gudomliga ordningen stridande lefnad är endast derigenom möjlig, att man alltfort glömmer. Försök att bättra ditt regellösa och syndiga lif; i samma ögonblick, du inträder på den nya banan, skall minnets ljus för dig uppgå öfver en förfluten tid af oskuld och lugn, du skall finna dig tillbakaflyttad i sällare dagar, i mera lyckliga förhållanden, och från den ståndpunkt, hvarest du nu åter befinner dig, skola de forna afvägar, i hvars labyrinthiska natt ditt minne slocknade och dina steg vilsefarit, af dig ånyo [fastare] än någonsin afskys och hatas. Öfvergången från dygd till last är omärklig endast för den lastfulla, endast för den som befinner sig på andra sidan om gränsen; denna gräns är förgätenhetens flod; alla, som gå deröfver, måste dricka ur dess söfvande vågor. Först när ditt vallmorus bortdunstat, först när du åter minnes, är för dig möjligt att återvända; reminiscensen allena räddar själarne och är den skapande anda i all palingenesi.

Men alla menniskor äro brottsliga — alla hafva de vandrat öfver glömskans flod. Hvari mensklighetens gemensamma felsteg består, hafva vi sett; det är formens sjelfmägtiga differenciering med Väsendet, kärleken till qvinnan. Skall nu menniskan förnyas till likhet med sin Idée, skall hon, med ett ord, födas på nytt, så måste hon minnas och äga tillfälle att betrakta och ångra sitt felsteg. Men hvarje hogkomst är icke möjlig utan under villkoret af en yttre väckelse; denna väckelse åter beror, som hvar och en genom egen och daglig erfarenhet kan öfvertyga sig, på åskådning af något som med hogkomstens object äger en närmare eller aflägsnare likhet eller också genom en eller flera mellanlänkar dermed sammanhänger i causalförhållande. Likhet med en sanning har endast dess symbol. Nu är hela Naturen, hvilket visserligen icke här kan bevisas utan blott i förbigående nämnas, symbolen af menniskans affall ifrån Gud och hennes återförening med Gud; men detta är ännu för menniskan icke nog. En symbol måste ibland de tusende gifvas, hvilken menniskan genom sitt ursprungliga förhållande till den sinnliga regionen, genom sin blotta fysiska existens är nödsakad att betrakta och på sig uttyda, en gåta, hvilken menniskan genom en omotståndlig naturdrift är tvungen att afhöra och på ett eller annat sätt lösa. En sådan gåta, en sådan symbol är den sinnliga kärleken.

En symbol måste, för att såsom symbol kunna betraktas, icke utgöra något i och för sig bestående, sjelfständigt helt, icke äga sin förklaringsgrund inom sig sjelf. Den måste, likasom hvar och en gåta, bibringa det reflecterande förståndet icke ett klart begrepp, utan en dunkel aning; den är slöjan, icke gestalten; gryningen, icke dagen. Alltså måste ej tankan

dervid kunna stanna, utan genom symbolens blotta varseblifvande känna sig [drifven] på något utom densamma liggande, på en af symbolen sjelf oafhängig sanning; eller med andra ord: den måste känna sig uppmanad att utforska betydelsen af det gåtlika i symbolen, att söka originalet till bilden. Äger ett dylikt förhållande vid den sinnliga kärleken rum? Är denna kärlek verkligen af den beskaffenhet, att Förnuftet, utan att förneka sig sjelf, kan tillerkänna densamma någon ursprunglig realitet, något varande i och för sig sjelf, eller är den icke snarare ett fenomen, som endast genom ljuset från högre regioner kan förklaras?

Den sinnliga kärleken är ett försök att realisera det omöjliga; den är fenomen-menniskans dåraktiga sträfvande att blifva Gud. Mannen vill inbilda sitt Väsende i Qvinnans form; Qvinnan sin form i Mannens väsende; men en sådan genomträngning af de bägge Enheterna är endast i det absoluta, endast i Gud sjelf möjlig; hela den reflecterade Verlden är icke annat än differensen mellan Väsendet och Formen; en identitet dem båda emellan skulle upphäfva och förinta hela den sinnliga regionen. Denna omöjlighet ger sig i könskärleken alltför tydligt tillkänna, att jag här skulle behöfva uppsöka spåren af detta tillkännagifvande. Så mycket vill jag endast i förbigående anmärka. I begäret ligger alltid mer än i njutningen: hvarföre? ty Idéen är alltid högre än symbolen, det betecknade mera vidtomfattande än det betecknande. Vidare: njutningen, långt ifrån att hålla hvad begäret utan all motsägelse lofvade, identification nämligen med det älskade föremålet, Väsendets och Formens ömsesidiga genomträngande, gör tvertom den ursprungliga differensen hvar gång ännu större och retar derigenom utan återvändo begäret att producera — frukter åt döden. Ett syndoffer allena, icke en Gud, är i evighet producten af de bägge factorernes kärleks-

strid. Frågar man hvarföre, behöfver icke svaret sökas långt borta. Begäret är Idéen, icke den verkliga, utan den anade, eller, för att välja ett mera vettenskapligt uttryck, det är Idéens subjectiva factor; njutningen deremot, hvilken, i fall likheten med det absoluta skulle bibehållas, här borde vara objectiv factor, är i det stället Idéens blotta symbol. Den sinnliga kärleken är till följe häraf ett affall från det högre till det lägre, en i materien nedstörtad Ängel, en molnen omfamnande och vid Tidens hjul fastsmidd Ixion; den är olikartade delars förening, det allmännas uppoffring för det enskilda, Idéens för bilden, realitetens för skenet — afgudadyrkan, boleri. Denna sanning är för menniskan absolut nödvändig att känna, att erkänna; den utgör en hufvudartikel i hennes tro. Men på hvad sätt skall hon bringas till erkännande deraf? Fenomen-menniskan sjelf är ju ingenting vidare än producten af detta ursprungliga syndafall, en bestämd punkt i den reflecterade, genom formens för-sig-sjelf-varande uppstående, verldens evolutionsprocess, och likasom hvart och ett annat naturalster söker hon nödvändigt att bibehållas under den form som en gång betingar hennes varande såsom enskildt ting. Men denna form är sjelf genom den sinnliga kärleken betingad, denna kärlek åter genom Väsendets och formens absoluta differens, eller hvad som vill säga detsamma, genom symbolens affall från dess idée, genom dess sträfvande att utgöra ett inom sig slutet sjelfständigt helt. Hos fenomen-menniskan, såsom sådan betraktad, kan derföre ingen organ gifvas, medelst hvilken den ifrågavarande Idéen i sin motsats mot symbolen kunde uppfattas och den ursprungliga synden följakteligen kännas och erkännas; ty ett sådant uppfattande, en sådan kunskap vore tillika fenomen-menniskans förnekande af sig sjelf. Det Ljus, hvarom här är fråga, kan således endast från högre regioner meddelas, vare sig att detta ljus är en

[bön i menniskans innersta, i hennes indifferens med den öfversinnliga].

Det återstår nu att tillse hvad inflytande på könskärleken en sådan upplysning måste äga, och de modificationer af denna kärlek, som omedelbart måste följa deraf. Den första anmärkning, som i detta afseende och likasom sjelfmant erbjuder sig, är den: att då könskärleken, som bevist blifvit, är symbolen af menniskans ursprungliga synd, så måste firandet af dess mysterer, så vida annars menniskan är menniska och följakteligen något mer än ett djur, icke endast vara förbundet med den heliga rysning, hvarmed man i allmänhet närmar sig uppenbarandet af hvarje myster, utan ock — enär den sinnliga kärleken i och för sig sjelf ingenting annat är än en af Naturen föreskrifven syndabekännelse, en symbolisk handling, hvarigenom det inneboende förderfvet sjelfmant förråder sig — med en verklig blygsel. »Se dygdens färg!» ropade Diogenes, i det han pekade på en rodnande flickas kinder. Han hade kommit sanningen närmare, om han ropat: »se det gryende minnets ljus! det eviga lifvets aftonrodnad!»

En annan lika omedelbar följd af den könskärleken meddelade det gudomliga ljusets irradiation är den: att som det älskade föremålet, såsom sådant betraktadt, å ömse sidor ingenting annat är än en substansen ursprungligen tillhörig, nu från honom skiljaktig accidens, den älskade qvinnan nemligen, så vida hon är älskad och ett object för Mannens begär, en från Väsendet skild Form, den älskade Mannen åter, såsom sådan, ett från Formen skildt Väsende — så kunna Mannen och Qvinnan tillsammanstagne, från Förnuftets ståndpunkt betraktade, icke annorlunda anses, än som de i sig sjelf identiska factorerna till en gemensam product, hvilken väl, oafhängig af dem båda, redan i sig sjelf är, men endast under Formen af Man och Qvinna realiter kan existera. Denna

gemensamma product, eller vida rättare sagdt, denna absoluta indifferens mellan Man och Qvinna såsom sådane, är den rena menniskan, den objectblifne sedelagen. Som nu de båda älskande endast äro en bestämd form, hvarunder denna menniska realiter kan existera, eller med andra ord: deras inbördes kärlek vilkoret för en bestämd modification af sedelagen, så kan denna Form icke upphäfvas eller, hvad som är detsamma, kärleken Man och Qvinna emellan icke upphöra, utan att i och med detsamma den absoluta identiteten i sitt bestämda förhållande till dem båda upphäfves. Men upphäfvas kan den absoluta identiteten lika så litet i en bestämd modus af sitt Varande eller under en sin enskilda Form, som hon i allmänhet och i det hela kan upphäfvas: förnuftet nödgas derföre som evig tänka sig kärleken emellan Qvinnan och Mannen, betraktade såsom just dessa individuer, denna bestämda Form för det absolutas uppenbarelse; det kan, med ett ord, endast under formen af äktenskapskärlek gilla de bägge könens förening. Genom en lättsinnig upplösning af denna förbindelse upphäfver menniskan den fördolda andemeningen af sin fysiska tillvarelse, qväfver det eviga lifvet i sitt frö, förmörkar i dess födsel det frambrytande, sedligt-intellectuela ljuset och tillintetgör, så mycket i hennes förmåga står, ändamålet af Naturen, hvilken endast derföre är till, att Man och Qvinna, att bekännelse och försoning, att menniska och offer må vara m. m.

Genom äktenskapskärleken har menniskan redan hunnit ett vigtigt steg på den sanna odlingens bana. Hon har derigenom kommit till medvetande om en verld, högre än den sinnliga region, som betingar hennes materiella tillvaro, och

dock med denna region underbart sammanhängande; hon har erkänt sig sjelf vara en ursprunglig innebyggare af denna verld, en bland dess strålar af det älskade ögat har lik en ljungeld tändt minnets låga och pligtens känsla i hennes bröst; på det husliga altaret flammar nu Vestas-lågan. Men i samma ögonblick menniskans ädlare andliga natur hunnit till [hennes] medvetande, i samma ögonblick äfven den lägre, djuriska naturen; kärlekens äpple har på en gång gifvit henne kunskapen om både det onda och det goda. Härigenom uppkommer i menniskans inre en strid, hvilken som fenomen betraktad hon förgäfves söker att bilägga, [hvadan den fortfar] genom hela hennes jordiska lif. Utvecklom närmare naturen af denna strid. Sinnlighet och förnuft, mörker och ljus, materia och ande kämpa i hennes inre med oförsonlig vrede, och kampens föremål är ingenting annat än menniskan sjelf, hvilken hvar och en af de stridande magterna, för att åtminstone på denna punkt erhålla öfvervigten, vill tillegna sig och med sig införlifva. Så kämpa i luftkretsen värma och köld, så kriga eld och vatten om hvarje frö i jorden, så regeras alla organiska kroppar ömsevis af natten och dagen.

Den lägre hos menniskan befintliga naturen, hvilken, som vi nyss visade, mot hennes ädlare del uppträder i kamp, är i sig sjelf intet annat än en fortsättning af den yttre medvetslösa verlden; hon är, med ett ord, hvad menniskan kallar sin kropp. Alla kroppar eller, hvad som är detsamma, alla i rummet fortvarande substanser, äro antingen astraliska eller organiska, antingen makrokosmiska eller mikrokosmiska; menniskans kropp hör till den sistnämnda af dessa båda classer. Men den mikrokosmiska naturen är, åtminstone skenbart, den makrokosmiskas lagar underkastad; den sednare betingar den förres tillvaro, men icke tvertom den förre den sednare; makrokosmos är orsak, mikrokosmos är verkan; den förre

producerande, den sednare product. Om så i sjelfva verket förhåller sig eller om dessa båda motsatser till äfventyrs icke å ömse sidor betingade hvarandra och causalförhållandet dem emellan således bör tillskrifvas en förutbestämning — detta är frågor, hvars afgörande ej hör hit. Nog af — menniskan i sin lägre natur, i sitt rent af sinnliga betraktad, är för sin egen reflexion afhängig af de för hela den yttre naturen skrifna lagarne: stjernor och elementer äro hennes herrar.

En vigtig fråga, densamma med frågan om det ondas ursprung, framställer sig här till vårt besvarande. Enligt hvad vi i det föregående sagt, ligga förnuft och sinnlighet hos menniskan i strid; nu är menniskans sinnliga identiskt med den yttre medvetslösa naturen, hvars själ uppenbarar sig i stjernornas rörelselagar; är denne verld sjelf inbegripen i kamp med en honom motsatt förnuftig, eller är en sådan kamp endast inom menniskan tänkbar och verklig? Antar man det förra, så uppstår Manichäism; antar man det sednare, Catholocism; en medelväg torde väl gifvas mellan dessa motsatta läror, men att uppsöka den skulle föra oss alltför långt från vårt egentliga syftemål, och ett längre uppehåll vid denna fråga fördjupa oss i ett haf af undersökningar. Vi åtnöja oss således med att helt kort antyda de trenne tänkbara sätt, hvarpå problemet kan lösas. Antingen är den organiska naturen affallen från den astraliska och menniskans förnuft och materiens d. ä. stjernhimmelen i sig sjelfva identiska samt medverkande till ett gemensamt ändamål. Eller är den astraliska naturen från Gud d. ä. från det makrokosmiska förnuftet affallen och således detta makrokosmiska förnuft och menniskans mikrokosmiska inbegripna i en gemensam kamp mot den yttre naturens stora och lilla verld. Eller ock då, [hvilket likväl] visserligen icke här kan bevisas, hos menniskan både [förnuft, astrale,] och [organism, mikrokosmos,] äro inbildade

till en slags Totalitet — eller ock, säger jag, äger ingendera af ofvannämnda bägge möjligheter i anseende till makrokosmos, utan blott endera af dem i anseende till mikrokosmos d. ä. till menniskan, rum. Hvilkendera af dessa möjligheter man antager, blir [resultatet] för [religi. prakt.] detsamma.

Stjernhimmelens inflytande på den lefvande organismen yttrar sig hos Djuret som drifter, som blinda yttringar af begär eller afsky, hos menniskan som passioner. Det tillhör [ej] närvarande afhandling att undersöka och bestämma på hvad sätt dessa inflytelser från den makrokosmiskt-astraliska naturen fortplanta[s] till den mikrokosmiskt-astraliska hos menniskan, om stjernorna och passionerna äro i kärleksförening och cooperera eller i strid och motverka hvarann. Nog af att dessa inflytelser äga rum och att menniskan derigenom beröfvas sin ursprungliga frihet samt nedflyttas till likhet med djuren. Mot ett sådant beroende af en natur, öfver hvilken blotta sjelfmedvetandet redan i första momentet af sin tillvaro upplyft menniskan, mot en sådan det bättres träldom under det lägre uppreser sig förnuftet och kämpar med sinnligheten, icke blott om ett tillfälligt företräde utan om sin egen existens, hvilken just med detta företräde står eller faller.

II.

Hela det synliga Universum är i sjelfva verket ej annat än en symbolik af den moraliska Verldsordning, som genom Ordets andra Skapelse bör organiseras. Ty likasom Ordet i sin första potens g[eno]m dess synliga agent och sinnebild Solen, samt det från henne emanerade, af Månen förmedlade Ljuset, i Vattnet eller Naturens quinliga princip, aflat alla fysiska organisationer; likaså har samma Ord i dess 2^{dra} potens, inkarnationen, förmedelst den från detsamma utströmmade kraften, som med svagheten i kärleken blifvit förenad, lagt grunden till den intellektuella skönhetens organisation. Häraf uppkomma då 2^{ne} skenbart olika verldar, hvilka dock i sin yttersta princip äro fullkoml. de samma; nämligen en fysisk och en moralisk verld, eller som Theologerne uttrycka sig, 2^{ne} Guds riken, Naturens och Nådens.

Hos ingendera af dessa bägge verldar finner man i deras närvarande skick fullkoml., till h[vilke]n de likväl tendera; hos bägge igenkänner man lätt en ond, destruerande princip, hvilken af Orientens urgamla filosofi merändels blifvit ansedd för en del af det Gudomliga Väsendet och således redan liggande inom sjelfva fröet till all organism. Men detta är falskt. Väl kan det ej nekas att hvarje organism är skapad för att i en kedja af best. metamorfoser emanera ur sin princip och

i densamma immanera. Men detta öde, alla kroppars och Andars ovillkorliga lag är på långt när icke något ondt. Utan det onda i verlden består egentl. däri att Idéerna hvarken i Naturen ell. människolifvet fullständigt uttryckas efter sina arter (*ειδοι*), d. ä. icke uppnå sina archetyper, hvartill orsaken icke kan ligga i naturtingen sjelfva, ty dessas tendens är onekl. fullkoml., utan i en dem omgifvande, hämmande och i förtid destruerande Natur. Skall nu en Art i Naturen kunna uttryckas, kan detta alldeles icke ske g[eno]m något enskildt ting, utan arketypen måste för att härnere finna sin likhet, söndersplittras i en oändelig myckenhet af individuer, af hvilka hvar och en på sitt sätt är ett aftryck af någon bland Archetypens egenskaper. Och denna individualisering måste så länge fortfara tills någon af de härig[eno]m uppkomna tingen fullständigt uttrycker sin archetyp, d. v. s. med honom blir identisk, och följaktl. evig lika som han. Innan detta inträffar måste alla individuer oupph[örlige]n förgås såsom på ett eller annat [sätt] affälliga från sin allena lifgifvande princip.

Men hvad är orsaken att inget enskildt ting fullkoml. kan upphinna sin förebild och med h[ono]m förenas likasom kroppen med själen? Eller med andra ord: hvad är ursprunget till det onda i verlden. Så svår man alltid ansett denna fråga, så lätt blir dess besvarande om man endast gifvit akt på det föregående. Det ursprungl. affallet från Gud är icke annat än produktionsbegäret ell. det individuellas åtrå att blifva centrum för en egen Skapelse d. v. s. begäret att blifva Gud, som alldrig kan uppfyllas, emedan inget skapadt ting har lif i sig sjelf eller följaktl. kan blifva principen till en hel, isolerad verld. Till detta affall har icke allenast människan utan hela Naturen gjort sig skyldig och den är följaktl. dödens och förgängelsens herravälde underkastad, så länge till dess människan såsom den förmedl. länken mellan Idéernas och

naturtingens verld med sin urbild fullkomligt blifvit identifierad, och g[eno]m sitt tillfölje däraf återvunna herravälde öfver kreaturen, återfört allt till den ursprungliga principen.

Med den nu antagne satts, att hela Naturen är från Gud affällig, rimmar sig ganska litet hvad jag straxt i början påstod, näml. att det synl. Universum är en förebildning af den, g[eno]m Ordets inkarnation grundlagda nya Verldsordningen. Eller om man på en gång låter bägge satserna stå härflyter däraf följ. oundvikliga resultat att lika litet som den fysiska Naturen till följd af sina närvarande lagar kan upphinna fullkoml., lika litet den moraliska. Vid detta resultat skulle det ock i evighet förblifva om icke Religionen vid detta tillfälle komme våra undersökningar till hjelp. Enligt densamma förhåller sig saken på följ. sätt. Redan vid människjans Skapelse iklädde sig Gudomen en organisk kropp; och människan sjelf är i sin princip icke annat än just denna första inkarnation; också kallas Adam i Bibeln Guds Son. Men snart afföll människan ifrån [Gud] och drog, till följe af sitt herravälde öfver Kreaturen, hela den organiska Naturen med i sitt fall. Också korrespondera de bägge verldarne fullkoml. hvarannan, och ingendera når den fullkoml. hvartill den likväl synbarligen är ämnad. Men den fysiska Naturens princip är Solen och den andligas Förnuftet. Dessa bägge från Gudomen omedelb. emanerade agenter motverka i hvar sin verld den onda principens inflytelse och förknippa de bägge affälliga Naturerne ännu med deras källa Gud. En alldeles fullkomlig Skapelse, en sådan som till alla delar motsvarade de himmelska Idéerna därom, och åt dessa Idéer kunde likasom blifva kroppen; en sådan Skapelse, säger jag, kan åtminstone icke af Solens aktion på de sublunariska sfererna åstadkommas; emedan all synlig organisation är helt och hållet afhängig af den osynliga; det vill säga, Naturens beskaffenhet är g[eno]m

Mänskligheten betingad, och således måste den senare nödvändigt g[eno]m sin ordnande princip, förnuftets, förändras, innan den [förras förändring] kan komma i fråga. Men Förnuftet är icke annat än Människan sjelf således söndersplittradt i ett oräknel. antal af individuer utan bestånd och enhet. Men förnuftets realitet är därföre lika säker, om den än aldrig i sin absoluthet framträder i verlden, ty Idéen är evig och uttömes aldrig i sina produktioner. Också kan detta reella förnuft eller Theol. personl. Ord aldrig upphöra att verka i verld[en], och vi finna i alla tidåldrar omisskännl. spår af dess verksamhet. Därföre säger ock den H. Johannes: Detta ljuset etc. — Men någon fullkoml. organisation af den moraliska verlden kan Ordet ej åstadkomma, så länge det ännu är skildt från den affälliga människoNaturen, och i följe häraf var Ordets 2dra inkarnation nödv., hvilken äfven skedde i Christus. Om h[ono]m lärer Evangelium att han för alla människors frälsning lät utgjuta sitt blod, likasom ljuset från Solen lifgifvande utströmmar till alla organisationer, och att hvarje människa, som med ånger öfver sina synder och under erkännande af sin ovärdighet samt af sist Intet, d. v. s. på ett fullkomligt passivt sätt förmedelst den himmelska kärleken emottager detta blod, hon förnyas efter Guds beläte. d. ä. emottager i själens innersta fröet till en ny människa. Alldeles så, ehuru i en högre sfer, som ljusets och Vattnets g[eno]m dunstkretsens af Månen beroende förmedling, verkställda förening frambringar det ursprungl. blodet eller cirkulationssaften, som är fröet till all organisation —

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Icke utan skäl har man ansett människans jordiska tillvarelse såsom en uppfostringsanstalt för ett tillkommande lif, i de högre sfererna och inför Gud. Om så verkligen förhåller sig, kan hela den materiella verlden ej vara annat än en

symbolik af det högre lifvet, och människans ädlaste bemödande, så länge hon fängslas af den sinnliga kroppen, blir då onekligen att i sin högsta mening läsa tingens Signaturer. Men äro naturtingen symboler af det öfversinnliga, så äro också alla krafter, drifter och begär som på dessa Naturting hafva afseende, endast skuggor och sublunariska diminutioner af det himmelska lifvets tendenser. Och hvar och en som i materiens, Naturtingens Skapelser erkänner realitet, och g[eno]m denna realitet låter sina handl. bestämmas studerar ännu Naturens bokstafslära, kan ej ens upphöja sig till aning af någon Idée.

Hela den organiska Naturens ändamål är i gradvis klarnande mystérer, att uppenbara Människan. Således upptäcker man i djurrikets otaliga modifik. icke annat än sträfvandet att genom en beständig gradföljd af organismer ändtligen hinna upp till manliga — — — — — — — — — — — — Likaså i växtrikets passiva .... i en beständig approximation den quinliga Skönheten. Följaktl. — — — — — — — —

III.

THESER.

1.

Den äldsta verlden hade om Gud, Naturen och människan, kunskaper, mot hvilka sednare tiders vishetskram är ett inte.

2.

Dessa kunskaper voro onekligen följder af en Gudomlig uppenbarelse.

3.

De fortplantades först genom muntlig tradition; sedermera, då detta medel blef oanvändbart, genom hemliga Ordnar och en typiskt inrättad Gudstjenst.

4.

I Judendomens urkunder glimmar aftonrodnan af vishetens sköna dag.

5.

Lik aftonrodnan i Nordens sommarnätter glimmade hon ännu, när med Christendomen en ny morgonrodnad uppgick.

6.

Solen lyser, men det vekliga slägtet uthärdar ej dess sken. Därföre har Försynen betäckt henne med dimmor och

moln. Vi hafva dag, men se ej det eldklot, från hvilket han utgår.

7.

I alla gamla folkslags häfder och snilleverk, hvilka till våra dagar blifvit bibehållna, finnas, ehuru merendels sparsamt, fragmenter af den ursprungliga kulturen.

8.

Endast vid Snillets gudomliga fackla uppletas de ur ruinerna.

9.

Denna fackla är tänd och hvad hon funnit är följande: Att Gud, eller den hel. Treenigheten, under formen af de tre identiska Naturerna, Elden, ljuset och luften symboliserat sig i verlden, och att från det häraf uppkomne urelementet Vattnet utgått, hvilket, såsom den ursprungliga materien, i likhet med all materia ej ägde kraft att sjelf uppehålla sig och verka, utan till följd af sin tyngdkraft fördes tillbaka mot sitt ursprung. Häraf uppkom mellan vattnet och elden en strid, som ändtligen slutades genom deras förening, och resultatet [af] denna förening blef vår jord och alla mörka himlakroppar. Att de ur Guds sköte emanerande himmelska Intelligenserna, Andarne, förleddes af den nya, genom eldens och vattnets förmälning uppkomne organiska Naturens skönhet att därmed förena sig; att ehuru till följe af sin himmelska Natur bestämde att ur enheten frambringa mångfalden, de icke dess mindre kjusade af kreaturens fägring, i likhet med alla materiens oper. genom parning började att fortplanta sig: att slutl. Vattnets och eldens förening, såsom det ursprungl. före all tid varande syndafallet, försonas genom organismen; Intelligensernas förening med denna genom harmonien och kreaturens inbördes kärlek genom döden.

10.

Dessa satser utgöra Kristendomens esoteriska sida, hvilken, bland alla dess urkunder, i Apostelen Johannes skrifter klarast genomskimrar sitt täckelse.

11.

Gnosticismens exoteriska läror, äfven sådana de af dess fiender blifvit framställde harmoniera bättre än något annat Teologiskt System med denna esoteriska sidan; hvaraf synes att samma Gnosticism varit delaktig af den ursprungliga i hemliga ordenssällskap fortplantade tradition, således öst ur sjelfva källorna.

12.

Läran om tvänne eviga grundprinciper, Ande och Materia, bör, så vida den verkl. funnits i Gnostikernas Religionssystem och ej snarare uppkommit af den sednare Manichæismen nödvändigt anses som exoterisk, och en basis hvarpå deras religieusa Fabellära blifvit byggd.

13.

Likväl om man antar, att dessa principer ända från verldens skapelse men ej förr koexisterat, hvilket äfven lärer varit meningen med allt hvad gamla verlden trott sig veta härom, blir denna Lära ovedersägligen sann.

14.

Guds fiendskap med materien bör så förstås, att då Materien endast är en negation af Gudomens förmåga att oändligt utsträcka sig i rymden, och följaktligen dess begränsning, Gudomen hvars eviga karaktär är rörelse och verksamhet, nödvändigt måste sträfva att genombryta dessa skrankor, hvilket på intet annat sätt än genom annihilation af materien låter sig göra.

15.

Men Rymden är oändlig och Gud kan aldrig fullkoml. uppfylla densamma, ty i annat fall skulle Gud och rymden vara ett. Men Gud är äfven oändlig och hans oändlighet bör därföre sökas i en annan riktning än utsträckningen i rymden. Denna riktning är Tiden, i hvilken Gudomen, som extensift ej kan genombryta materiens begränsning, gör det intensivt genom successiv upplösning af alla de former, hvari han genom materien blifvit fängslad.

16.

Om således den med gruset förenade intelligensen skall handla på ett med sin himmelska Natur öfverensstämmande sätt, d. v. s. likna Gud, måste hon, då ett återvändande till det ursprungl. tillståndet icke är möjligt, genom omdanande af all bestämning af materien, bringa sin himmelska och jordiska Natur till fullkomlig harmoni, eller hvad som är det samma, annihilera materien, därigenom att hon med Intelligensen göres identisk. Detta sker sålunda, att hon 1:o från all materia abstraherar den af Gud meddelade formen, 2:o från de således abstraherade formerna vidare abstraherar alla tillfälliga, genom materien bestämda modifikationer, så att den egentl. gudomliga grundidéen ensam står qvar och 3:o i alla sina handl. ingen annan regel följer, än denna grundidée.

17.

En försonad synd är något vida högre än blotta oskulden. Således om den ifrån Gud till materien affallna Intelligensen fullkomligt iakttog de nämnde försoningsmedel hade hon genom sitt affall ingenting förlorat, tvärt om vunnit, och vore äfven i anseende till sin jordiska Natur odödlig.

18.

Men detta är för Fenomen-människan aldeles icke möjligt. Såsom ett alster af den ursprungl. synden, fortplantnings- eller rättare sagdt parningsbegäret födes hon till verlden med detta begär, och divergerar således från dygden, syndar följaktl. och måste dö.

19.

Nu är döden eller organismens upplösning enda straffet för synden, och något annat straff därför kan icke rimligen gifvas. Således, i fall Intelligensen behörigt nyttjade 1:sta och 2:dra mom. af de i 16 § angifne försoningsmedel, blefve det klart att hon efter organismens upplösning, äfven vore frikänd och försonad.

20.

Men då genom fortplantningsbegäret, i dess verkställighet, en ny Intelligens tvingas att förmäla sig med materien, är det naturligt att ansvaret [utkräfves af] de bägge Intelligenser hvars förening varit vållande härtill.

21.

Emedlertid så vida de lämnat den g[eno]m deras kärleksakt kroppsliggjorda Intelligensen medel i händerna att sjelf försona sig, äro de utan skuld, och blotta öfverlämnandet af ett sådant medel försonar dem i detta afseende sjelf.

22.

Dessa medel äro, som jag i det föregående sagt, skönhetssinnet och den religieusa kontemplation, och deras Depot är den allena saligg. Kyrkan, en Kyrka h[vilke]n i förbigående ännu endast existerar som idée.

23.

Denna Kyrka hvarifrån medlen till den prim. syndens försonande således hämtas kan med skäl sägas ensam

förlåta denna synd. Alla därföre, som ej lefva och dö i gemenskap med denna Kyrka måste gå oförsonade från verlden.

24.

Då vidare denna Kyrka har magt att förlåta den ursprungl. synden är det solklart att hon äfven äger rättigheten att förlåta alla andra timliga synder, hvilka endast äro emanationer från den första.

25.

Rättigheten att förlåta förutsätter rätt att straffa, och denna sistnämnda rätt att föreskrifva lagar. Kyrkan äger således äfven denna. Häraf följer att all rättsförfattning bland människor nödv. måste ha emanerat ur Kyrkans sköte och att den verldsliga makten endast så vida gäller som den för sig [har] den andliga maktens autorité.

26.

Det är således ett fel att åtskilja dem bägge. Så vida idéen skall realiseras måste därföre nödvändigt Kyrkan och Staten sammansmälta till ett helt och innehafvarne af den verldsl. makten endast anses som Kyrkans vasaller.

27.

Då Kyrkan endast är Depoten för de uppenbarelser om Gud, som Skönhetssinnet och den religieusa kontemplation antingen sjelfva lämna, eller genom en omedelbar revelation blifvit deras egendom, är det naturligt, att ehuru Kyrkan äger rätt att föreskrifva en yttre ritus och vaka öfver sina medlemmars moraliska förhållande, den likväl icke kan, utan att handla mot sin idé förkättra eller för stridiga tänkesätt i Gudaläran, utesluta någon från dess gemenskap. Ty i annat fall vore icke Kyrkan hvad hon onekl. är, en tjänarinna åt den religieusa kontemplation, utan dess beherrskerska. Enda

fallet då hon ägde en sådan rättighet vore det, då egentl. Ateism predikades, emedan jemte en sådan ingen religieus kontemplation kan äga rum. Detta hindrar den emedlertid icke att i ett bestämdt dogmatiskt System uppfatta sina idéer såsom en anvisning för hennes medlemmar på den väg, hvarpå Gud och det osynliga bör sökas.

28.

Den yttre Ritus som Kyrkan föreskrifver måste nödv. harmoniera med den relig. kontempl. högsta resultater och innefatta det allt ändligt omfattande Skönhetssinnets mäst fulländade objektivitet.

29.

Så vida en Kyrka, sådan som den angifna, verkliggjord skall framträda i verlden, måste den hafva för sig en auctoritet. Idéns nödvändigh. härledes ganska lätt ur förnuftsgrunden; men annat är en idé, annat dess realis. En real. fordrar nödv. yttre bevis, så framt man skall anta den för sann, d. v. s. öfverensstämmande med den idé, som den skall objektivisera.

30.

Men denna auctoritet, i fråga om Kyrkan, kan icke vara någon annan än Gudomlig uppenbarelse. Alla Religioner grunda sig ock på det ordet Uppenbarelse.

31.

Gud uppenbarar sig i materien, men endast under formen af abs. passivitet. Jag menar icke härmed att Gud någonsin upphör att verka, ty en sådan tanke upphäfde fullkoml. begreppet om Gud; jag säger endast, att hans verkningar i Naturen äro genom samma Natur så bestämda, att endast i förhand gifna resultater däraf kunna uppkomma. Den slutsats är följaktl. lätt dragen häraf, att några mirakler,

till sanktionerande af en i och genom tiden upp[ko]mmen och småningom sig real. idé, i den råa mening, hvari allm. fattar ordet mirakel, [all]deles icke kunna gifvas, och att materien, såsom negation af Guds abs. [förm]åga, alldeles icke kan bli medel till någon immediat uppenb. [om hon]om.

32.

[Men] ehuru Gud icke omedelb. kan verka på den abstr. tänkta Materien, gör han det likv. medelb. .... genom människan, såsom den förmedlande länken mellan Ande och Materie [par]ticip. af dessa bägge Naturer.

33.

[Gud verkar] på människan 1:o därigenom att han upphöjer hennes intell. Natur till åskåd[ning] .... 2:o fritager henne i dess handl. från all bestämning af materien .... Resultaterne af dessa verkn. äro Snille och [dygd,] Gudomens enda sanna uppenbarelser.

34.

[Men om] dessa verkningar endast stannade inom det emottagande subjektet, vore [de blott] .... individuella, icke universella, och kunde således ej tjena till stöd [för Kyrkan] .... emedan begreppet om Kyrka nödv. medför begreppet om universalitet.

35.

Men alla verkningar af Gudomen äro produktiva, hafva kraft att mångfaldiggöra, objektivisera sig. Följaktl. äfven de omtalde. Människans intelligibla Natur blir därigenom liksom hafvande med en Gudoml. idée, hvilken den måste framföda, och det häraf resulterande fostret är antingen ideellt, konstskönhet, snilleverk, eller reellt, Dygd, Heroisme, moralitet i detta ordets högsta bemärkelse.

36.

Således, i följd af allt det föregående, äga endast Snillet och Dygden rättighet att konstituera en Kyrka, emedan de allena äga för sig en gudomlig auktoritet, och de Prester, denna Kyrka äger, måste nödv. anses såsom af Gud kallade, smorde af den Helige Ande. (Jämför med denna Idé Judend. Profeter, Persiens Mager, Hetruriens Vates.)

37.

Den omtalda Kyrkan kan således endast realis. då, när Snillet och Dygden ändtl. hunnit besegra dumhetens och egoismens månghöfdade hydra.

38.

Af en sådan real. måste väl nödv. en Hierarki resultera, men i detta ordets högsta och Gudoml. bemärkelse. Det sämre måste sortera u[nder] det bättre; ingen verkl. mänsklighet här i gruset är under andra vilkor möjlig.

IV.

Förnuftet eller sjelfmedvetandet är den eviga grundtypen för allt Varande, allt verkligt. Intet kan derföre gifvas, hvartill ej motbilden igenfinnes i Förnuftet, och denna sats förblifver lika sann, antingen man härleder Förnuftet från en detsamma liknande medvetslös Natur, eller denna från det förstnämda, eller slutligen låter begge dessa motsatta: Förnuft och Natur, reduceras på en gemensam ursprunglig indifferens, och sammansmälta i det så kallade absoluta.

Orsaken till en sådan analogie, är ej här att finna. Förnuftet är det enda, hvarom vi ega någon omedelbar visshet, något verkligt medvetande; allt vetande måste följagtligen derigenom förmedlas, d. v. s. derifrån hemta sin realitet, och all sanning är endast såvida sanning, som han omedelbart sammanhänger med satsen: *jag är*, eller, hvad som vill säga detsamma, med denna sats, som ensam betingar Förnuftets tillvarelse, är ursprungligen identisk.

Existerar derföre utom oss en Verld, så är denna tänkbar endast som ett slags makrokosmiskt sjelfmedvetande, hvartill vårt eget förhåller sig som kärnan till skalet, som medelpuncten till peripherien, som det inre i allmänhet till det yttre. Hela den synliga Naturen måste för att af oss som förnuftiga väsen kunna fattas, föreställas under formen af ett objectivt

sjelfmedvetande, en till kroppslighet öfvergången själ, och till all den mångfald vi finna i Naturen, måste det motsvarande kunna uppvisas i Förnuftet, vare sig som bild eller urbild, copia eller mönster. Frågan om en Verlds-Skapelse, om en i Tiden skedd evolution af det materiella Universum, är följagtligen identisk med denna: hvad är sjelfmedvetandet, i sin genesis betraktadt? under hvad lagar eller grundformer uppstår det i Tiden? — Jag tillägger ännu ytterligare följande, för att förstå Verldens ursprung, är oundvikligen nödvändigt att sjelf mikrokosmiskt skapa den, att i det inre, i sjelfmedvetandet, eftergöra den Act, hvarigenom den yttre Naturen makrokosmiskt uppstått. Nyckeln till all visdom ligger i vårt eget bröst: det är omöjligt att begripa den stora Verlden, så framt du ej väl gjort dig bekant med den lilla. »Känn dig sjelf,» är den eviga öfverskriften på Solgudens Tempel.

Då min afsigt för närvarande är att uppdraga en parallelismus mellan Förnuftets och Verldens genesis, mellan det mikrokosmiska och makrokosmiska sjelfmedvetandets upphof, är det af sig sjelf klart, att jag med det förstnämda ingalunda kan förstå den absoluta Act, hvarigenom så väl den objectiva Verlden, som alla ändliga Intelligenser sjelfve först uppstått. Ty att förtiga det en sådan Act, till följe af sin absoluthet och oändlighet, sjelf är utom all Tid och sjelf construerar all sådan, samt derföre icke *blifver*, utan af evighet *är*, så är det naturligt, att den objectiva verlden, såsom hans blotta product, ej med honom i egentlig mening kan jemnföras. Ty jemnföras kunna endast de ting, hvilka mätas af en gemensam måttstock, och följaktligen kunna återföras till en gemensam indifferens: det vill med andra ord säga: endast de ting, som tillhöra en gemensam potens eller, efter Pythagoreers och Kabbalisters uttryck, lyda under samma Tal, samma Sephira. Detta är visserligen icke förhållandet med

den absoluta Intelligensen och den objectiva (blott materiella) Verlden; den förre är handling, den sednare product, den förra princip, den sednare ett blott principiatum. — Hvad jag derföre här med det i rummet utsträckta synliga Universum ämnar jemnföra, kan icke vara något annat än det ändliga förnuftet, det inom Tiden handlande Jaget, eller, som vi äfven kunna uttrycka oss, det empiriska sjelfmedvetandet, den sig sjelf åskådande menniskan. Denna sats må icke förgätas, emedan man utan ett noggrannt aktgifvande derpå, lätteligen torde missförstå, eller icke förstå hela den följande undersökningen.

Det empiriska sjelfmedvetandet uppstår i Tiden, eller, rättare sagdt, är den lefvande, rastlöst fortströmmande Tiden sjelf. Det måste följakteligen, i anseende till sin genesis, vara underkastadt samma Schema som denna, och frågan om sjelfmedvetandets construktion är identisk med frågan om Tidens. All Tid construeras genom talet Sju. I förbigående anmärker jag här, att då Rummet, som lätt kan bevisas, ingenting annat är än den object-vordna Tiden, så måste all mångfald i Rummet, såvida nemligen denna mångfald är tillgänglig för phænomenmenniskans empiris, likaledes sortera under talet sju, såsom ordnande Schema, och intet sinnligt åskådbart ting gifvas, som ej låter hänföra sig till endera af de sju hufvud-classerne. Öfver denna sats torde mera ljus framdeles kunna spridas; emedlertid må den här oanfäktad få qvarstå, som en åtminstone icke orimlig hypothes.

Tidens schematismus deducera vi i korthet sålunda. Då det absoluta, enligt sin idée, är inbegreppet af allt hvad i egentlig mening *är* eller med ett ord, det enda sanna *varandet,* så kan tiden, i sitt väsende, eller som jag på Tyska skulle hafva uttryckt mig, i sitt *ansich* betraktad, icke vara något annat än det absoluta sjelf, under en bestämd form af Varande.

Det schema hvarunder han existerar, kan följaktligen icke heller vara något annat än det hvarunder det absoluta i allmänhet existerar, endast med de modificationer som förmedla hans bestämda qvantitativa differens från det hela, hans egenskap att vara tid. Men den bild, eller det schema, som i allmänhet betingar det absolutas tillvarelse, dettas grundform med ett ord, är bilden af en linea, i hviken väl, efter hvarje rigtning, detsamma identiska men, efter motsatta rigtningar med öfvervägande subjectivitet och objectivitet, jemte den gemensamma indifferens-puncten emellan desse begge, är satt.

I en sådan linea framträda sju puncter omedelbart för åskådningen. Ty subject och object, med deras gemensamma indifferens-punct äro tvänne gånger, eller efter de begge motsatta rigtningarne, satte, på ena stället med en öfvervigt af subjectivitet, på det andra med en öfvervägande objectivitet.

— — —

V.

Tiden, i sin genesis betraktad, är en och samma handlings oafbrutna addition till sig sjelf. Jag säger med flit oafbrutna, ty i annat fall skulle man lättel[ige]n kunna föreställa sig Tiden som en blott Summa af diskreta storheter, hvilket är orimligt, då han i stället är just synthesen diskreta och kontinuerliga storheter emellan.

All för oss i allm. objektiv vorden ell. reell Tid uppkommer som bekant är g[eno]m den Planetiska omhvälfningen, hvilken är 2faldig: planetens hvälfning kring sig sjelf ell. dess omrullning kring axeln och omloppet kring Solen. Omrullningen kring axeln utgör just den handl. på hvars oafbrutna addition till sig sjelf vår Tid beror: omloppet kring Solen, hvarunder, som hvar och en vet, vår planet vänder sig 365 [gånger] kring sin axel är icke annat än ett bestämdt mått af Tid — sektionen af den oändl. linie hvarunder denna handl. oafbr. adderas — hvilket såsom bestämdt ell. hvad som är det samma, begränsadt, nödvändigt måste åskådas under formen af en kretslinea. — Men för att riktigt inse detta förhållande är nödigt att från en högre ståndpunkt än det blott empiriska varseblifvandet betrakta detsamma.

All handling är en sjelfåskådning: jag föruts. detta

såsom bekant. Men sjelfåskådning är icke möjlig utan producerandet af ett med det åskådande subj. ident. obj. — och just detta producerande är hvad man kallar sjelfåskådning = handling. Den fordring därföre: en handling skall oafbrutet adderas till sig sjelf är identisk med denna: ett och samma obj. skall oafbrutet produceras, ell. hvad som är detsamma: oändl. många gånger läggas till sig sjelf. Huru är detta ens tänkbart?

VI.

[NOT TILL FÖRKLARING AF ORDET MARIA.

(Variant till noten II: 273.)]

* Med detta från Katolicismens symbolik lånade namn, förstår jag här den ursprungl. Församling, eller Gudomens uppenbarelse genom lefvande med honom identisk mångfald. (Platos idéverld, Svedenborgs Stora Människja, den älsta Kristna litteraturens änglaverld Pleroma, himmelrike, Schellings absoluta Totalität.) På hvad sätt torde någon fråga kan Enheten, såsom sådan, genom sin fullkoml. motsatts genom mångfalden bli objektiv? Svar: genom mångfaldens harmoni, genom Skönhet. Anm[ärkning] Detta mångfaldens ursprungl. förhållande till Enheten är äfven i det härledda, blott skenbara Tillvarandet i Tiden och Rummet näml[i]g[en] symb[oliseradt] Så existerar t. e. hvarje Solsystem endast

VII.

[EN RELIGIÖS BETRAKTELSE.]

O! hvilken outgrundlig myster, hvilken djup förvånande hemlighet är icke kärleken emellan Gud och själen! Huru svindlar icke tankan vid randen af denna heliga afgrund! huru förintas icke all inbillningskraft, vid en enda blick i denna oändliga, af tusende Solar förgäfves genomsådda natten. I alla Naturens kretsar älskar endast liken sin like: dufvan i skogen ropar på dufva, lärka i etern på lärka och fjärilen i sin flykt öfver rosenvallarne söker endast en Brud, gullbevingad och yr liksom han sjelf. Men här vågar Kreaturet med kärlekens offer nalkas sin Skapare, Synden närma sig till heligheten, och en Varelse som i sig sjelf är ett Intet, Honom som är Allt. O I arma Själar, med hvad offer tron I Er kunna köpa den Eviges kärlek? Allt hvad I ägen, sjelfva den vördnad och det tillbedjande som I honom tillbjuden, är hans egen skänk; svaga, bräckliga käril ären I, och kunnen af Eder sjelfva ej gifva annat än hvad I redan förut emottagit. På hvad eget förtrösten I då vid framträdandet inför den oändliga hemlighetens anlete? I ären ju intet, I hafven ju intet, era tårar och ert elände undantagne.

Ljus och Skönhet bemedla all kärlek på Jorden: Sommaren älskar Solen och Solen den, endast i spegelklara haf målar sig himlahvalfvet: endast mot lugna molnfria himlar myser

hafvet, spegelklart och lugnt. Men hvilket föremål är väl skönt inför Gud? Han sjelf är den sanna Skönheten, det sanna Ljuset: utom honom bor endast Kaos, förvirring och natt. Tron därföre ej, I Själar, att Er fägring kan förvärfva Eder den Eviga kärlekens blickar. Väl skapade han Eder i tidens begynnelse sköna, I buren då hans likhet, och som ljuset från daggdropparne återstrålade hans skönhet från Era anleten. Men hvad ären I väl nu genom Synden blifna, o I arma förvissnade rosor, på hvilka nu redan så länge himmelens dagg förgäfves fallit, kring hvilka den eviga kärlekens fläktar susa förgäfves? O! betrakten Eder i sjelfpröfningens spegel: hvad sen I? Ögon, där en djurisk brånad utsläckt den himmelska elden, anletsdrag af passionerna rysligt förvridne. O! funnes en slöja, endast nog tät att för den Eviga rättfärdighetens blickar dölja er verkliga gestalt, I haden orsak att nyttja den.

Misströsten dock ej, I bedröfvade själar! Er himmelske brudgum är ingen jordisk egennyttig älskare. Sjelf idel kärlek, behöfver han intet af Edert enskilda för att blifva hvad han af evighet var nåd och förbarmande. Träden därföre dristigt fram och låten sjelfva den djupa känslan af er ovärdighet lifva Edert mod: var det ej just Ert elände som bevekte hans af en odödlig Faderskärlek evigt bristande hjerta, eller behöfver väl den Allsmägtige Eder för sin egen skuld? Träden därföre fram klädde i Er förödmjukelse och utan andra smycken än tårarnes pärlor, än blygselns rodnad. Endast så återvinnen I den Eviga Kärlekens blickar; endast så aftvingen I hans hjerta förlåtelsens ord. Snrat skall han kläda Eder i oskuldens silfvermantel och räcka Eder Trons af en himmelsk olja närda evigt vakande lampa: snart skola Lammets bröllopssalar för Eder öppnas och I med de himmelska härskarorna evärdligt fira pånyttfödelsens fest. O dröjen ej, I elända.

VIII.

LILJOR I SARON,

TEOSOFISKA DIKTNINGAR.

Under ofvanstående Titel kommer att af undertecknad ifrån trycket utgifvas en samling af religionspoesier, i mästadels lyrisk form.

Ordet Teosofisk må ej skrämma någon. All Teosofi är icke annat än innehållet af en religiös verldsåsigt, iklädd olika färjor hos olika Individuer, men alltid utgående från ett och samma intellektuella ljus. Det är icke svårt att finna, hvari hon skiljer sig från egentlig Teologi. Det sednare namnet antyder en systematiskt anordnad framställning af det skrifna, såsom en blott minnessak uppfattade, Ordets innehåll. Teosofien åter är hjertats och fantasiens, eller, om man så vill, en ännu högre organs lefvande åskådning af det Gudomliga Ordet, hvarhelst det ock uppenbarar sig, i Skrift, Natur eller sjelf-kontemplation.

Om lättfattlighet och frihet för allt metafysiskt ordkram kan man på förhand försäkra. Men då de eviga ideerna endast genom sina symboler kunna uttryckas, och dessa symboler, dels icke finnas, oss vetterligt, i den omgifvande Naturen, dels icke kunna af Skalden efter godtycko skapas, har man

vid deras framställande måst begagna sig af åtskilliga, mer eller mindre gamla mythiska denominationer, hvilka dock i korta anmärkningar skola förklaras.

På detta arbete begäres härmedelst prenumeration med 1 R:dr Banco för 3:ne häften af 3 à 4 ark hvardera. Om upplagans typografiska natur i öfrigt vill man på förhand ingenting afgöra; den skall emedlertid blifva värdig arbetets förmodade förtjenst och den aktning man är sin Allmänhet skyldig. Första häftet utkommer senast i början af nästa Mars; de andra följa oförtöfvadt.

Länge nog har Poesien till ovärdiga föremål nedsänkt sin himmelska låga; det är tid att hon återvänder till källan. Lik menniskosjälen, hvars älskande Eko hon i dödligheten är, har hon sökt förglömma sitt eteriska ursprung och med förgängliga blomster, i Tidens dalar, kransat sina hår. Dock fåfängt söker hon att förneka sig sjelf; så länge hon ännu förblifver Poesi flammar dock ständigt minnets Vestasflamma i hennes inre och saknadens tårar glänsa i hennes blick.

Stockholm den 12 december 1820.

E. J. Stagnelius.

IX.

[FÖRETAL TILL BACCHANTERNA.]

Det gifves blott tvänne slag af Poesi: den Classiska och den Romantiska. Begge skiljas dock endast genom sin rigtning från hvarandra. Den förra nedstiger ur en öfversinnlig verld för att i tidernas och tingens flod spegla sin fägring; hon metamorphoserar det inre i det yttre, det ideella i det reella. Med den sednare åter äger ett motsatt förhållande rum. Den classiska Skaldkonsten är en i vårens dalar från himlen nedsväfvande Venus: den romantiska deremot en från blodbefläckade ängder till himlen återvändande Astrea. Begge äga emedlertid lika anspråk på vår beundran; begge äro de sköna, hvar på sitt sätt, och tillhöra ett gemensamt fädernesland. Att vilja afgöra den enas företräde framför den andra vore dåraktigt; de äro Skaldekonstens poler.

Som de Gamlas hjeltedikt och de nyares äkta Roman förhålla sig till hvarandra, lika så den Grekiskt classiska och den Shakspeariskt-romantiska Tragedien. Hvem af de sistnämde innehar första rummet? — afgör först på ett tillfredsställande sätt frågan om Homers födelsestad.

Sorgspelet Bacchanterne är de Grekiska mönstren efterbildadt, och har, med undantag af de genom ämnet nödvändiga modificationerna, iklädt sig deras form. Denna form är den

romantiska Tragediens helt och hållet motsatt, ungefär som det enklaste machineri det mest invecklade. Skälet härtill ligger i ljus dag. Den classiska Tragedien rigtar sitt bemödande att göra effekt, att röra, icke åt personer, utan åt ett folk; tvärtom den Romantiska, hvilken endast har att göra med individuella intressen och egentligen är borgarflickornas förtrogna. Ett sådant förhållande mellan de begge dramatiska formerna är utom dess tillräckligt motiveradt af den enas subjectiva och den andras objectiva natur! — Den ena vill från himlarna älskande nedstiga, den andra älskande återvända dit; men det är, enligt den gamla Österländska Sagan, lättare för intelligensen att ikläda sig materien, än att afkläda den. — Häraf den förvånande skillnaden emellan Classikernas enkla, skönt enfärgade, och Romantikernas invecklade, brokiga former.

Närvarande Dram är endast skrifven för verkligt bildade Läsare. Den litterata pöbeln kan ej njuta de poetiska skönheter, som stycket möjligtvis torde innehålla. Orsaken härtill ligger emedlertid icke i utförandet, utan i ämnet. — Gerna hade jag här bifogat några antiquariska anmärkningar. Min åsigt af den tid jag målar öfverensstämmer icke fullkomligt med det begrepp, som den Attiskt-Romerska Litteraturen vill gifva oss derom. Men detta betyder mindre än intet. Alla våra underrättelser från den Grekiska fornverlden äro förfalskade genom den attiska bildningens producter; denna bildning stod, som man borde kunna veta, i fiendtligt förhållande till Greklands ursprungliga Normal-Stats, till den Thebanska.

BREF O. D.

I.

[BREF TILL EN SYSTER.]

Min bästa Syster.

Oändlig tack är jag Dig skyldig för Ditt sista bref; ehuru jag i alla delar ej kunnat vara nöjd därmed. Om jag i förra brefvet trodde mig finna skäl att misstänka Dig för smicker, äger jag genom slutet af Ditt sidsta, dubbla anledningar därtill.

Jag kan ej neka att jag med en flyktig känsla af nöje genomläste det; men denna känsla lämnade snart rum, för andra, mera förnuftiga. Jag vill vara ännu mera uppriktig och bekänna att jag icke en, utan otaliga gånger genomläst det väl kända stället; men just för denna orsak har jag bestämt det icke så alldeles oskyldiga brefvet åt lågorna. Detta öde skall äfven (förlåt min uppriktighet) förr eller senare blifva dess lott. En lika uppriktig tillbaka!!! Hvilken Demon ingaf Dig att skrifva på det sättet? Är det ens möjligt? Och vore det ock möjligt, ägde det till och med något sken af sanning, hvad angick det mig? Tro icke att jag är fåfäng: det vore att känna min karakter allt för illa. Tro ej heller att jag är barnslig, att jag är späd nog för att roas af leksaker. Rullar ej Fyrisån vid mina fötter? Ser jag icke där tornen af Upsala Domkyrka? Och ligger ej Upsala omkring 50 mil

från Dörby? Ah! glest blomstra i frånvarons vinter minnets eterneller, och allt för sannt är hvad en Skald på något ställe yttrat sig:

Man börjar glömma bort att dagens stjärna brunnit,
När vintrens långa natt oss vant vid lampans sken.

Allt nog, min bästa Syster! när Du härefter skrifver mig till, så kom ihog att Du icke skrifver till något barn mera. Jag skickar Dig tills vidare en kyss och framlefver

En redlig Bror,
ERIK JOH. STAGNELIUS.

P. S. Resesällskapet låter hälsa. Du påminner Dig tvifvelsutan ännu den vackra, rödblommiga Ynglingen som utgjorde en af de Fem. Efter honom kunde jag berätta åtskilliga intressanta uttryck, om jag ej fruktade att för mycket kittla den quinnliga fåfängan hos Dig. Adieu.

P. S. Visa nu detta bref för ingen själ, utan bränn genast opp det. Bränn opp det, säjer jag.

II.

[TJÄNSTEANSÖKAN]

Högvälborne Herr Grefve, StatsMinister för Utrikes Ärenderna; Lunds Academie Canzler, Riddare och Commendeur af Kongl. Maj:ts Orden, Riddare af Konung CARL XIII:s Orden, Riddare med Stora Korset af Kongl. Ungerska St. Stephans Orden, Riddare med Stora Bandet af Kongl. Franska Heders Legionen, samt Riddare af Kongl. Preussiska Svarta och Röda Örns Orden;

Friherre, HofCanzler, Riddare och Commendeur af Kongl. Maj:ts Orden, Storkors af Kejserliga Österrikiska St. Leopolds Orden, samt Riddare af Kongl. Preussiska Röda Örns Ordens första Class, En af de Aderton i Svenska Academien, så ock

Högvälborne, Välborne Herrar Ledamöter i Kongl. Cantzli Styrelsen!

Hos Eders Excellence och Högloſl. Kongl. Cantzli-styrelsen får jag i djupaste ödmjukhet äran anhålla att blifva antagen till

Extra Ordinarie Canzlist vid Ecclesiastique Expeditionen af Kongl. Maj:ts Canzli, och får jag i lika ödmjukhet härhos bifoga betyg öfver undergången Canzli Examen vid Kongl. Academien i Upsala.

Med djupaste vördnad framhärdar
Högvälborne Herr Grefve, Stats Minister,
Eders Excellence's
så ock
Högloft. Kongl. Canzli Styrelsens

ödmjukaste Tjänare.
ERIK JOHAN STAGNELIUS.

III.

[BREF TILL FADERN]

Min Bästa Far!!!

Som Min Far vet är med denna Månadens slut tiden inne, då mitt ackord med Fru Dahlin löper till ända. Ehuru jag ingen särdeles orsak har att vara missnöjd med mitt närvarande ställe, gläder jag mig likväl i hoppet åt detta ombyte; i synnerhet af den orsaken att jag härigenom tror mig få tillfälle att göra några nyttiga förändringar i min ekonomi. Min Far torde sätta mindre tro till detta mitt påstående; det är emedlertid sant att bland utgifterna i Stockholm är den för maten, tör hända, en af de minsta; tusende andra gifvas, lika nödvändiga som denna.

Undra icke om jag vid detta tillfälle på nytt erkänner mitt behof af penningeunderstöd och i djupaste ödmjukhet vågar bönfalla därom. Af de penningar, jag för det när-

varande äger, lära, efter utbetalandet af min skuld till Fru Dahlin, ej mycket återstå, och nya behöfvas för att etablera mig på ett nytt ställe. Jag kan icke säga hur nedslagen jag skulle blifva om jag denna gång bedrogs i den förtröstan jag hyser till Min Fars godhet.

I förrgår skedde befordran i Ecclesiastik Expedition medelst utnämnandet af 2 Kopister. Jag kom härvid ej i beräkning, hvilket ej var underligt, emedan de 2:ne omnämnde voro äldre i tjensten än jag. Vid nästa befordran har jag likväl af Landsh. Rosenstein fått löfte att bli hogkommen.

Den af Min Far väl kända Bildhuggaren från Öland vill till betygande af sin tacksamhet förfärdiga åt Min Far fodralet till en Bordstudsare. Men som han sjelf ej är i omständigheter att anskaffa sjelfva uret, har han bett mig anhålla om att få veta storleken på den urtafla till en bordstudsare, som M. Far antingen har eller tänker förskaffa sig. Jag nämner detta på hans enträgna, ofta förnyade begäran.

Några försäkringar om min sonliga vördnad och tacksamhet behöfver jag förmodligen ej tillägga. Jag lefver och dör

Min Fars

[Erik Joh. Stagnelius.]

IV.

[BREF, SKRIFVET I LEKTOR JOHAN WITTBOMS NAMN TILL FRÖKEN JENNY HELLENSTJERNA.]

Min Fröken!

Man har sagt att Poesien omedelbart leder sitt ursprung från Naturen. Om så vore, borde ock i det närmaste en och samma diktkonst äga rum hos alla Nationer och tidsåldrar. Men hvilken himmelsvid åtskillnad! Hvad jemförelse t. ex. är väl möjlig emellan den forna Göthiska och Grekisk-Romerska Poesien, emellan Sturlesons Skalda och Aristotelis poëtik, emellan Voluspa och Ovidii Metamorphoser? — Föreställom oss hos den svenska Nationen en fullkomligt isolerad bildning, en [ursprunglig] nationell poesi; antagom att alla dess skaldeblomster äro födda och utbildade på inhemsk jord. Sättom oss derpå likaledes för ett ögonblick i en svensk Litteratörs belägenhet, då han, utan att känna andra Penates än sina egna, för första gången läser en ode af Horatius eller en Elegi af Propertius; skulle han väl, oaktadt den fina känsla för esthetiska behag, den vi supponera honom äga, kunna rätt inse och njuta de poetiska skönheterna hos dessa begge skalder? Skulle han väl för äkta snilledrag anse de tätt förekommande allusionerna till forntidens Mythologi och Historia, till Roms storhet och borgerliga inrättningar o. s. v.! Då han

t. ex. hos Propertius läser att Amor vid Cynthias vagga hyst ett gällt omen, och att denna Cynthia är för skalden både triumfrop, konungar och vagn, skulle han ens kunna återhålla sitt löje? Men vi behöfva ej hämta så långväga exempel.

Om författaren eller författarinnan till den af oss alla med så mycket skäl beundrade visan: *Gud signe ditt ljusa blå öga,* en visa, som då hon ljuder från Edra läppar, min Fröken, hänrycker oss alla ända bort på Idavallen; — om, säger jag, författaren eller författarinnan af detta qväde fick läsa en akademisk prisskrift af Schartau eller Tegnér, skulle han eller hon anse den för annat, än gallimatias? Likaledes skulle väl dessa Herrar icke annat än skänka vår gudomliga af Er egen hand lagerkrönta visa sitt höga förakt?

Poesiens skönheter äro följaktligen på sätt och vis konventionella. De förutsätta hos både författare och läsare en gemensam kärleksaffär, gemensamma vanor, kort sagdt, en gemensam åsigt af tingen, icke blott i formelt, utan äfven i materielt afseende. Jag anser i stöd af ofvan anförda det icke vara omöjligt — hvad säger jag: omöjligt! nej, både lättgörligt och nödvändigt att inom vår lilla Calmariska sällskapskrets småningom dana en slags Typisk Nationalpoesi, hvilken med tiden kunde erhålla klassiskt värde och blifva ett mönster för kommande tidsåldrars studier. I denna poesi skulle alla esthetiska skönheter naturligtvis hämtas ur det rika förråd, som vår egen Calmariska Empiri och våra gemensamma tycken erbjuda. Vore jag t. ex. medarbetare uti denna Litteratur och skref en ode till min älskarinna, skulle det utan tvifvel deri heta:

»Guldgult som Jenny's fladdrar ditt hår,
Ljusblått som hennes glänser ditt öga;»

eller ock:

»Du äger Jenny's vett och Jenny's hjärta,
Se der en orsak till min långa smärta.»

Och ingen, som kände Er, Min Fröken, skulle kunna misskänna det poetiskt sanna och spiken på hufvudet träffande i denna målning.

Utan ett tillräckligt förråd af Epitheter är all poesi omöjlig. Epitheter tyckas i allmänhet endast derför göra lycka, att de liksom i förbigående antyda all tings ursprungliga identitet; de äro blotta bilagor till metaforen eller andra rhetoriska figurer till ett ord. Man bör noga skilja epithetet från blotta adjektivet.

Om jag säger den klara solen, så är ordet *klar* intet epithet, utan ett öfverflödigt adjektiv. Säger jag deremot den majestätiska solen, så är ordet *majestätisk* ett epithet emedan det förenar begreppet konungamakt med begreppet om solen och således förmedlar det enskildas öfvergång i det allmänna.

Men nog härom. Vår Jenny-Calmariska poesi måste utan motsägelse lika med den Homeriska hafva en rik fatabur af egendomliga epitheter. Brist härpå kan icke rimligen yppa sig. Utan tvifvel skola våra samtida och efterkommande skalder med mycken framgång komma att omnämna den *Wimmerstedtska flöjten och lutan,* den *Eckerlundska pennan,* den *Saurska aptiten,* de *Wiggmanska åkrarne,* de *Solbergska lindarne,* den *Knibergska stjernhimmeln,* det *Adlersparreska Öland,* det *de la Grangebeherrskade Kalmar,* de *Wahlbomska hornen* o. s. v.

Men utan Mythologi är poesi icke tänkbar, så när hade jag glömt att anmärka detta. Vår diktkonst måste följaktligen, för att kunna försvara sin sjelfständighet och sitt

namn, äga en från alla andra Mythologier skiljd fabellära. Här ser jag icke något annat råd, än att vi nu lefvande Calmarboar upphöja oss sjelfva till Gudar och Gudinnor.

Således kunde t. ex. *de la Grange* intaga Jupiters eller Auka Thors forna plats, *Lundstedt* bli hans Mercurius och *Reichardt* Foibos Apollon. Ni, min Fröken, torde hålla till godo att i stället för Venus blifva tillbedd äfven som Er syster att i Juno's ställe blifva helsad såsom rikedomarnes och de husliga förhållandenas Gudinna. *Zander* kunde blifva en Gudagestaltad symbol af Listen och Falskheten, *Nora* af Slugheten, *Anna* af Ungdomsbehaget.

På rhetoriska figurer och poetiska omskrifningar skulle icke blifva någon missväxt. Således kom man otvifvelaktigt att kalla en Tub för *Knibergs öga,* en sedelpacke eller ett i full fägring stående sädesfält för det *Wiggmanska ögats förnöjelse,* en vinflaska för *Kommendantens själ,* en full mage för det *Saurska himmelriket,* regn för de *Wiggmanska åkrarnes styrkdryck,* thordönet för *Landshöfdingens röst* och åska i allmänhet för den *himmelska Länskarbasen.*

Ungefär sålunda vid beskrifningen af ett nattligt oväder:

»Ett midnattsmoln hvar blick för Knibergs öga stänger,
Vildt dånar vädrets ras
Och luftens de la Grange kring öde rymder svänger
Sin blanka länskarbas.»

Eller för att måla det återkommande lugnet:

»Himlens kantschu mer ej smäller
Wiggmans tegar druckit nog.»

Ni, Min Fröken, är bäst i stånd att tillvägabringa utförandet af detta förslag. På Er såsom sin Mæcenathinna riktar Calmar Litteratur sin förhoppningsfulla blick. Utsätt

belöningar! Utgif prisämnen t. ex. en af Er egen mun offentligen gifven kyss, svarande mot Svenska Akademiens stora guldmedalj, en krans af liljor, gullvifvor eller törnrosor, svarande mot accessit o. s. v.

Första prisämnet kunde blifva: En Epopé öfver Er nu mera, Gudi lof, lyckligt fullbordade resa till Öland, hvilken dikt till likhet med Tassos Gerusalemme Liberata kunde kallas den Befriade Jenny och författas på oktav rim.

Men ännu bättre vore en under samma namn och form författad hjeltedikt om Er flyttning ur Wiggmanska huset, till hvilken hjeltedikt, såsom ett blifvande mästerstycke i den episka poesien, jag framdeles skall hafva äran att uppgifva planen. Lef emellertid väl, Min Fröken, och upptag icke onådigt detta mitt välmenta förslag.

J. W.

TILLÄGG TILL DEL I OCH II.

I.

Ljuf är vandrarns sömn vid källans [rand.]
Af en hänryckt dröm i rosenband
Öfver djupa öknars rymd ledsagad,
Ser han gränsen af sitt Fosterland,
Ser sin koja, på en tryggad strand
Mellan gyllne åkertegar dagad, —
Tryckes ömt i vänners ring hans hand.

Dock på lifvets tistelsådda hed,
När i skuggan af en ljuflig fred
Hjärtats aning Evigheten målar . . . .
O! hur dubbelt säll är då min lott!
Fåfängt råga sorgerna sitt mått,
Fäfängt bräddas vredens tunga skålar . . . .
Ack! en morgondröm är lifvet blott.

Ja! när Ödet väpnar all sin harm,
Stormen gnyr och törnets qual mig sårar . . . .
O! hvem räcker då en hänryckt arm,
Heligt skön i blida känslotårar? . . . .
Religion! från vilda hopars larm,

Undan verldens glädjedruckna dårar,
Lär mig gråta vid Din hulda barm.

Nattens skuggor dväljas på min stig ....
Bör jag sörja att de flydde mig,
Hoppets irrsken, glädjens feberyra? ....
Sorgens vällust! härrska i mitt bröst!
Krossa nöjets rosenkrönta lyra!
Vid en själfull klagolutas röst
Lär mitt hjärta lifvets sista tröst.

Ensam, här vid bönens offerlåga
Vakar jag i gruset fåfängt böjd; —
Öfver stjärnan hoppets blickar tåga,
Näras, lefva, dö ... i gränslös fröjd.
Ren min Ande öfver lifvets jämmer
Öfver lifvets mörka villor höjd,
I Serafers krets sin harpa stämmer.

II.

PÅ JOHANNAS DAG, D. 21 JULII 1813.

[Den i del I; s. 242—244 meddelade dikten i autentisk form.]

O välkommen, dyrkade Johanna!
Mellan blommor under löfvets skygd!
Sköna Flicka! här på kullen stanna
Och lät ögat vandra kring vår bygd.

Ljufligt grönska våra sommardalar,
Täflande att taga Dig emot.
Löfvet sjelfmant hvälfver sig till salar,
Blommans kalkar ånga vid Din fot.

Så ur vågen när den unga Fröja,
Upp på Cyperns rika stränder lopp,
Sågos träden sina kronor böja,
Liljor rinna i dess fotspår opp.

Se, Naturen sina högtidskläder
Bär med stolthet på Johannas dag.
Trasten gällt i häckens grenar quäder
Och ur almen skallar turturns slag.

Undra ej att rosor oss bekransa,
Att vår uppsyn är så festligt glad.
Hör då Solen sågs i dag framdansa
Ur sin gullport, hvad vår Spåman quad.

»Hell Johanna»! sjöng han, »gyllne stjärnor
»På dess ljusa framtids himmel stå.
»Henne Ödets sällan blida Tärnor
»Spinna lång och purpurfärjad trå.

»Redan Fröja, i den lätta karmen
»Förd af svanor till dess möte far
»Och med runda liljehvita armen
»Henne bringar rosornas tiar.

»Purpurslöjan åt den väna bringar,
»Trycker Bruden i sin famn och ler,
»Sen på låga, gullbestänkta vingar
»Amor sväfvat till Johanna ner.

»Evigt skall hon i dess sköte stanna,
»Evigt mysa vid dess änglabarm —
»Glädjens rosor kransa hennes panna,
»Nöjets lyra hvila på dess arm.

»Trefallt Hymen bröllopsfacklan svänger,
»Komus, kransad, vid hans sida står,
»Hebe ruset ur sin kalk förlänger,
»Gratien sväfvar i Johannas spår.»

Så han sjöng till blomstervirad luta
Och vi gingo med ett tryggadt hopp

I vår krets att ömt Johanna sluta
Och vi höjde glädjens lofsång opp.

Stadens Dotter! i vår lek Dig blanda,
Månan lik, i blyga stjärnors krans.
Kom att dricka våra rosors anda,
Kom att stiga i en landtlig dans.

III.

MENSKLIGA LIFVET.

Som modiga örnen i molnen försvinner
Som klingande vågen bland liljor förrinner,
På blixtrande vingar så lifstiden far.
Som Nordan förhärjar den gulnande linden,
Som vissnade rosor bort-andas af vinden,
Så flyckta de fröjder, som krönt våra dar.

Förgäfves i Magiska spegeln du visar
Vår forntid o Minne! — förgäfves du prisar
Förlorade nöjen och flydda behag —
Som nejderna mörkna i aftonens dimma
Så flyckta de lysande hamnar der glimma
Och glömskan fördunklar hvart kjusande drag

Du lutande son af de framfarna åren
Med fårade pannan och silfrade håren
Hvar äro de fröjder ditt lif gjorde sällt?
Du stöder dig trött mot den vacklande stafven
Och skådar tillbaka från randen af grafven
Förvånad och tårfull på härjade fällt.

Nu mera ej lätt som den flyende hinden,
Med pärldagg i håret och rosor på kinden
Du leker i barndomens lyckliga dal.
Ej längre i skuggan af susande tallen,
Med kransade lockar, på blommiga vallen
Du suger, bland vänner, din fylda Pocal.

Ej längre Du följer din rodnande flicka,
Dess skugga ej olik — försmägtande blicka
Ej mer dina ögon på kjuserskans barm.
Ej mera du öfvar den slafviska läran
Som leder på törnen till guldet och äran
Och köper dig lyckan med strider och harm.

Och himmel! jag som i blomman af åren
Förskjutes af glädjen och mognar för båren,
Hvart flydde det hopp, som förtrollat min stig?
Hvad båta de gyllne Fantomer, jag slutit
Till klappande hjerta — de suckar jag gjutit
För dicktade fröjder, som låfvades mig.

Ej längre fördjupad i framfarna tider
Jag drömmer om Fädrens gigantiska strider
Och talar med hjältens strålkransade hamn.
Ej längre i skuggan af susande häckar,
I kyliga grottor vid sorlande bäckar
Jag trollar Arcadiska mör i min famn.

O! mägtiga visdom! från himmelens salar,
Besök mig i törnfulla, nattliga dalar

Med sanningens strålande fackla i hand.
O led mig på färden till sällhetens stränder!
O laga, att ögat en tårblick ej vänder
Med smägtan tillbaka på blånande land!

IV.

HJALMARS DÖDSSÅNG

ur Hervara saga.

På landet jag ägde ju gårdarne fem
Med tornade borgar och rymliga salar —
Och susande lundar beskuggade dem
Och hjordar där betad' i skuggrika dalar.
Men aldrig i stillheten träfnad jag fann
Mitt hjerta för äran och striderna brann
Och lugnet jag flydde — Nu ligger jag slagen
Med bröstet förhärjadt af blodiga sår.
Snart himmelens åsyn är ögat betagen
Mitt tynande hjerta allt mattare slår.

I Ynglingaborgen och Konungens sal
Nu mjödhornen fyllas och lamporna flamma
På gyllene bänkar nu kämparnas tal
Förtroligt sig lägrar att dricka och glamma,
O Bröder! ej mera i larmande krets
I mottan mig! Stungen af gifthärdad spets
Jag ligger här hjelplös, på ödsliga stranden.
Ej mer vid Er sida, i Marken jag drar
Med lågande svärd i den trofasta handen
Ej mera i Julron jag guldhornet tar.

O Tärnor! ej mera er ljufliga sång
Mig kjusar och Konungadotter, som följde
Din älskling till skeppen med bäfvande gång
Och bleknande kinder af tårar besköljde,
De orden nu sannas, Du sade mig då
Att aldrig vi råkas här mer skulle få.
Med bäfvan jag löste de glänsande tågen,
Från stranden upäggad af vännernas röst.
Bevingad skar snäckan den gnyende vågen
Och evigt jag rycktes från Ingeborgs bröst.

Så hård liksom klippan är Nornornas lag
Jag lefde förgäfves, jag säll ej fick blifva.
O stallbroder Oddur! af handen mig tag
Den gullröda ringen och glöm ej den gifva
Åt Ingeborg, säkert då honom hon ser
En tår åt min hågkomst den älskade ger.
Så ofta då himmelens stjernor de brinna
Och jorden begrafves i tystnadens famn
Hon vaken skall flygtande där sig påminna,
Välsigna min skugga och sucka mitt namn.

Se nattsvarta korpen ur öcknarne re'n
Mig nalkas med spända och dånande vingar,
I spåret af denna ej mindre, ej sen
Den gråa, den blodade örnen sig svingar.
Välkommen, I Gäster! med lustigt mod
Att frossa af liket, att suga mitt blod.
Allt mera de tynande krafterna mattas
Den eviga natten sitt töcken re'n strör.
Hu! Re'n af Valkyrians armar jag fattas
Det stannar mitt hjerta, det brister, jag dör.

V.

ÄLFVORNA.

[Den i del I, s. 339—341 meddelade dikten i autentisk form.]

O människor! tron ej att jordens klot
Blef skapadt allena för Er,
Försvinnande väsen, dem Tidens fot
Lätt trampar, likt vårblommor, ner!

Att Solen ur morgonens port är förd
För den skull, I dårlige, blott
Att drufvorna mogna och axens skörd,
Att villor må lysas och brott;

Att Månens fackla, när quällens gull
Har bleknat och stjernorna le
Blott skimrar för älskarns och mördarns skull
Som tyst sig till målet bege;

Att lunden så gästfri och dunkelgrön
Sin skugga blott vandraren ger
Att silfrade bäcken, så frisk och skön,
Blott sorlar för djuren och Er.

Där polisen hämmar hvart forskningståg
Där sandfält i hafsvågor gå
Där solstrålen aldrig ett fotspår såg
Där lefver och gläds man ändå.

I skogarnas öcken, bland hafvets skum,
I leende maydalars ro,
I klippor, i skyar, på hvarje rum
Gudomliga varelser bo.

Säj, känner du älfvornas glada slägt?
De bygga vid flodernas rand.
De spinna af månsken sin högtidsdrägt
Med liljehvit, spelande hand.

I tallarnes skugga, på gräsig vall
De samlas till festliga mål
Och dricka den pärlande daggkristall
Ur vårblommans gyllene skål.

De samlas till lekar, till skämt och dans,
När flyktad är himmelens Sol
Och tindrande stjernor, i midnattsglans,
Befolka den sörjande pol.

På fält som försilfras af Månens prakt
I hjulande ringar de gå.
Grönskäggiga Necken, med kjusfull makt
Hörs harpan i flodgrottan slå.

Men höja de stämman till sången opp
Då glädja sig höjder och däld.
Straxt elfverna sagta sitt tordönslopp
Och nattstormens vinge är fälld.

Och vandraren stannar på nattlig stråt
Med hänryckt klappande bröst
Och liljan försmälter i silfvergråt
Vid sångens melodiska röst.

VI.

Allt sen människor först bebygde den blomstrande Jorden
Ingen dödlig som jag brunnit af kärlekens eld.
Dock för en enda, retande Mö mitt hjärta ej klappar,
Vid sin triumfvagn en icke i kedjor mig läst.
Hårdare, Bröder! mitt öde är. Jag älskar dem alla
Alla i féiska band snärja min fladdrande själ.
Hvarje gungande barm i mitt hjärta väcker begären
Hvarje strålande blick byter i lågor min blod.
Salig jag prisar den Man som ägnat en blomstrande Flicka
Dyrkan och känslor och lif; vore hans älskade ock
Kall som drifvan på Alpernas spets och hård som graniten
Skulle hans böner till slut röra den grymma ändå.
Så Propertius förr vid Tiberns blommiga stränder
Vann med sin klagande sång Cynthias löje och kyss
Helikons topp han besteg åt den älskade kransar att vira
Och af sin Flickas hand Skaldernas lager han fick.
Himmel! hvad fröjd att fängslad i Tärnans kärliga armar,
Tryckt till dess svallande barm sucka och njuta och dö.
Ödet ej älskaren hinner: hans lif är en hvila på rosor
Milda som harpans ljud klinga hans dagar förbi.
Skickelsen ej åt mig den himmelska lyckan bestämde
Icke af purpur spann Parken min lefvernes trå.
Vidt öfver brusande haf, lik Noaks dufva min kärlek
Sväfvar och ej en gren finner att hvila uppå.
Evigt med nya fantomer Du gäckar mitt öga, o Amor!
Evigt med nya sår quäljer Du, grymme! mitt bröst.

Om vid kronornas sken och fiolernas ljud från orkestern
Jag i Thalias hus sitter en afton och ser
Flickans olympiska anlet omdarrat af krusiga lockar
Stråla i rosenglans under en blomstrande hatt
Eller dess barm, af pärlor bekrönt försmäktande vaggas
Häftigt mitt hjärta strax svider af kärlekens pil.
Nu vid en pipas ljud förhänget sig rasslande höjer
Och en Hjeltinna stolt tågar på bräderna fram.
Hon förtrollar mig straxt; jag glömmer min kjusande granne
Och för gycklerskan blott öga och öra jag har,
Hon må sväfva, vid strängarnas takt i luftiga dansar
Eller med dolken i hand tala patetiska ord.
Och ej svalkar den tanken min brand att kjuserskans rosor
Endast äro ett lån, alla dess känslor en dikt
O! jag älskar så högt att bedras af den flyende villan
Och i min känslas rus endast Gudinnor jag ser.
Åter vid pipans ljud förhänget sig rasslande sänker
Hem med drömmande fjät vandrar jag ensam och stum.
Ser jag en Flicka då vid lycktornas gullröda skimmer
Tätt vid sin älskares arm smyga till kärlekens fest
O! då betages mitt bröst af en qualfullt svällande brånad
Länge stirrar min blick efter de lyckliga två.
Ack! det sällhetsbegär som fräter mitt glödande hjärta
Alldrig på jorden det skall fyllas och ända mitt qual.
Dock ur himlarnas famn den belönande kransen mig vinkar
Dit med en barnslig tro stiger min tårade blick.
Venus Urania där mig öppnar ett moderligt sköte,
Fyller med kjusning mitt bröst, kransar med stjärnor mitt hår
Där skall jag fläta min glänsande hand i Helgonens dansar
Där skall harpan af fröjd klinga till pol ifrån pol.
Formen jag älskade blott och formen är Gudomens spegel
Skiljd från materiens slagg evigt han kjusar mig där.

VII.

[IMPROMPTU VID LANDSSEKRETERAREN G. ENGZELLS FÖDELSE-DAG.]

Gustafs Skål!
Kring fältet skiner aftonsolen,
I vår bål
Sig speglar hela polen.
Gustaf snällt
I glasen punschen häller.
Tuppen flaxar, hunden skäller,
Strömberg hamrar gällt.

O, hur kär
Är oss den saft i glasen perlar!
Brödrens här
Kringfladdrar den, likt fjärlar.
Eckerlund
Ses sjelf med glädje dricka,
Sjelfva Henrik ser jag slicka
Glädtigt sig om mun.

Jenny stum
Vid fönstret och sin båge sitter,

Nålen krum
Ett styng ej göra gitter.
Gud vet, hvart
Den flickans tanke sväfvar;
Drickom, fast magneten sträfvar;
Kniberg kommer snart.

Gustafs Skål!
Kring fältet skimrar aftonsolen.
I vår bål
Sig speglar hela polen.
Låt oss nu
Tacksägelse då dricka;
Tänkom sen hvar på sin flicka,
Henrik, äfven Du!

VIII.

CHARADER.

Mitt *första* man på kläder bär,
När riktigt man hofverar.
En skogsprodukt mitt *andra* är,
Mitt *hela* kurtiserar.

Frans-én.

Mitt *första* hafvet plär bebo;
Mitt *andra* portar stänga.
Horn har mitt *hela* må du tro,
Som dagligt sig förlänga.

Wahl-bom.

Vädren med mitt *första* spela;
När mitt *andra* flickan gör,
Till förtjusning hon oss rör;
Svarta strumpor bär mitt *hela*.

Strå-le.



Denna upplaga af ERIK JOHAN STAGNELIUS *Samlade Skrifter* kommer att omfatta:

Första delen: *Lyriska dikter intill tiden omkring 1818.*

Andra delen: *Lyriska dikter efter tiden omkring 1818. Liljor i Saron.*

Tredje delen: *Episka dikter. Dramatiska dikter.* I.

Fjärde delen: *Dramatiska dikter.* II. — *Filosofiska uppsatser. Bref o. d. Tillägg.*

Femte delen: *Kommentar.* (Varianter, textkritiska och litteraturhistoriska anmärkningar af Fredrik Böök, språkliga anmärkningar af Ebbe Tuneld och Axel Lindqvist.)